

باسمہ سبحانہ

رسالہ شریفہ بلقرب بہ

کشف الوبین فی اثبات العزاء
علی الحسنین علیہ السلام

واسطے

الشیعیان مومنین کے چپ

مستعملہ ہندوستان میں شائع ہونے والی پہلی کتاب ہے جس میں
حقیقتوں اور حقائق پر غور و فکر کیا گیا ہے اور اس کی مدد سے
مستعملہ ہندوستان میں شائع ہونے والی پہلی کتاب ہے جس میں
حقیقتوں اور حقائق پر غور و فکر کیا گیا ہے اور اس کی مدد سے

هوالمختار

رسالة شريفة وعجالة نيفة موسومة به سيف المؤمنين وملقب به ❖ ❖

كشف الرين في اشبا الغراء على الحسين

مصنفه جناب حكيم ابو علي خان حسنا الدلو هي اصلاً مولد الامر وهي موطناً ومكاناً ❖

احله دار الجنان ❖

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي أنزل وليائه في منازل الكرب والبلاء وحل احبابه في عرصات المحبة والابتلاء
والصلاة والسلام على اشرف الانبياء وسيد الاوصياء وسيد النساء وصوموم الاحياء وغريب
الغيا وقبيل الاعياء الذي بكت عليه السماء بالدماء وناحت عليه الطيور في لهواء المذبوح
بارض كربلاء بالكلعينين ابي عبد الله الحسين وعلى ولده الاممة الهداة المصطفين
اما بعد العبد الضعيف الراجي الى رحمة الله القوي ابو علي بن غلام علي خان امره هوى تجاوز الله
عن سياقهامي گوید که درخواي جناب امام حسين گريه و زاري و نوحه و اشكباري در ايام عشره و غير آن
شهادت آن امام مظلوم الى الان جاري است و کسی از اهل تحقيق انكار آن نکرده مگر درين جن و زمان بعض متعصبين
بلباس علم و انموه رساله باور بما نعت تغزیه داری و گريه و زاري بر مصائب جناب خراسان عبا عليه التحية
و الثناء و شتند و آنرا انجیال باطل خود را فاع بدعت انكاشد علماء ما شكلا سعيهم اجموعه به رسالت نکرده به لائل
ساطعه و الزامات قاطعه چنان تخریر کرده که بانصدي برخاست و احدي متصدي جواب ابواب انكاشد
مردی از حضرت ابلست بر خلاف سلاف و اکابر اولی چند و سوم به هدایت المؤمنين در زبان اردو
نوشته و از زبان نازی واده بار از ذواب علماء و ادبا فرزنداده چون ران رساله نظر کردم خود را از تحریر

از جمله اشکباري
و نوحه و اشكباري
تصنيف محلات
السلامه جناب
السيد علي بن
عليه السلام
بجنان ۱۲

جواب آن باز داشتن نتوانستم و با وصف قلت فرصت به تشطیر این عجاایه پرداختم و بسیف المومنین
 سیم گردانیدم و چون عبارات کتب منقول عندها که استناد اندراج یافته فارسی بود یا عربی لهذا عبارت فارسی
 تحریر این ساله مناسب نمود و منها انا الشروع فی المقصود متوکلا علی الله الموفق والمعين قال
 الخطاب قبل شروع کتاب کی بوجہنا مقدمہ کا ضروری تاحقیقت حال بخوبی دلنشین ہو اسکو سنا چاہیے
 کہ ہماری پیغمبر کی پہلے خلقت شرک اور گمراہی میں گرفتار تھی اور جاہل لوگ اپنی باپ دادی کی بری راہ پر لڑی تھے
 حضرت فی تقریر زبانی اور تلوار کی زد و سری او کو مسلمان کیا اور دین حق کو سمجھایا اور رسومات جاہلیت کو
 اوٹھایا بعد انتقال حضرت کی خلیفوں نے بھی خوب دین کو قائم فرمایا اقول ولہ تعین خلفائیکہ بنعم علیہم
 اقامت دین از ایشان با حسن وجہ بعض ظہور رسیدہ آیا منحصر در خلفاء اربعہ ہستند یا نہ بنا بر اول حدیث
 لا ینزال امر امتی قائما حتی یصلنا ثنا عشر خلیفۃ کلہم من قریش را جواب باید گفت و بنا بر ثانی
 معاویہ و یزید را بنا بر قاضی عیاض و شیخ الاسلام و غیر ہما در سلک خلفای اثنا عشر منسلک خواہد نمود یا نہ
 در صورت اولی انچہ بر اہلبیت نبوت رسالت از جور و تم و رنج و الم رسیدہ از دست حق پرست خلفای مقیمین
 دین بین بہت سہان اندازم بر این اقامت دین و نعم باقی نظر ہم آن آرزوی کہ در دل نیست و وان فکر
 سم قاتل نشست و فکری کہ دولت کباب کردہ ایمان ترا خراب کردہ و عیش و طربت بسا دادہ و کیشہ
 عجیبے بسا دادہ و اثبات خلافت ہوائی است و اطفای چراغ کبرائی است و دل با صغیر قریش لستی و
 در پردہ مشرعت پرستی و کار تو کہ عمو و فغان است و از بہر خلافت سگان است و این امر ز قوہ است
 برون است و فکر نیست کہ سر جز خون است و برون دوی کہ زین جہانت و موقوف شد اندم این فغان
 آن وقت کشود کل تو بود این ہمہ سعی بطل تو و جز دشت نہ حسرت و دامت بہر جان تو چیست تا قیامت
 می نالی و ناله را اثر کو بہ الآن و قد عصیت قبل و در حالت ثانیه قول ابن حجر عسقلانی منبطل و خواہد بود چہ
 او در شرح صحیح بخاری معاویہ و یزید را در سلک خلفاء دوازہ گانہ مثل خلفاء راشدین منظور ساختہ حیث
 قال و ایضا کذلک ان المراد بالاجتماع انقیادہم لبعثتہ والذی وقع انہم اجتمعوا علی البکر
 ثم عمر ثم عثمان ثم علی الى ان وقع امر الحکمین فضعف فیہم معاویۃ یوصفہ بالخلافۃ

ثم اجتمع الناس على ما فيه عند صلح الحسن فاجتمعوا على ذلك لا يدينوا له الحسين
 امر به قتل قبل چون مقدمه خلافت معاویه جسد شد اکنون دو کلمه دیگر پس لطیف باشد شریک پیغمبر
 صلعم معاویه گفت که یا معاویه اذما سلكت فاحسن کما اخرج ابن ابی شیبة والطبرانی معاویه پس از ملک است
 و تقر خلافت رقی الملبیت کرام احسانات کثیره و مرعی فرموده که در فعل از ان جهت نهایت شتر ایا و کافه خلافت
 ماند که ای آنکه بانفس حضرت خیر البشر جناب علی بن ابی طالب علیهما السلام باشد عال ناره جلال قتال است تنال
 و زید و جناب طاکر علیه الصلوٰه و السلام را زهر نوشانید و دیگر احسانی است که بگریه و نمان از ان کباب
 و چشم بر آبست یعنی فرزند از جنه و دین اولی عهد کرده از مسلمانان برای خلافت اوسعت گرفت که شش
 منهم و از و آنچه بوقوع آمد از غایت ظهور محتاج بیان نیست با این همه جناب معاویه اخلیفه وقت صحابی جلیل القدر
 و خال المؤمنین و مجتهد بمقابل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و امیرین حال آنکه شیخ عبدالحی در مدارج النبوة معلوم
 در صفحه ۳۲۸ و ۳۲۹ و راجع به صفت و لفظه القلوب یاد کرده و در صفحه ۳۲۹ می گوید و گفته اند محمد ثانی که ثابت نشده است
 و فضل معاویه هیچ حدیثی اتمی قال المخاطب حب زمانه خلافت کا آخر هوا و حکومت بنی امیه که با همه
 اتی تو عجب طرح کفاسد اسلام من بر پا بود که اهل بیت پیغمبر که قتل که مانع بدعت تنی نوبت پیونجی قول
 و بنستعین این چه افسانه است که مخاطب بر زبان می آرد و بلا الحاصل و فسر خود هر چه میخواهد
 می چاود و مخاطب را مناسب بود که اولاً تجد مت که ای عالم رفته چیزی دریافتی ساخت و قواعد مذکور
 خود تعلیم می یافت آنوقت اگر چیزی می نوشت گنجایش داشت المختصر از تحریر مخاطب عالی فهم مفهوم نمیشود
 که زمانه معاویه را داخل حکومت بنی امیه ساخته و یا بخلاف تلحق کرده در صورت اولی شاباش مرجع باین
 عبارت که حب حکومت بنی امیه کی با همه اتی تو عجب طرح کفاسد اسلام من بر پا بود که اهل بیت پیغمبر که
 قتل که مانع بدعت تنی نوبت پیونجی الحمد لله علی ذلک و بحالت ثانیه حدیث مرویه اهل سنت و الخلافة
 بعدی ثلثون سنة ثم ملك العصف اصحاب و لا فتره بین الخلافة و ملک العصف چون زمانه معاویه
 و عجیب کشش افتاد اند از جناب قطب الاقطاب نحو الاعظم سنیان ای حمایت این صحابی جلیل القدر
 و غنیه اخراج نموده و او انصاف و او ندان قال رسول الله صلعم بدین حال اسلام خمس او است و ثلثون

اوسبعا وثلثا شیخ و اساس خلافت نبی سالہ را کہ بحیث نبوی ستم کردہ بودند از بنیاد برزدند قال
 مخاطب اسوقت میں بادشاہ اور لوگ قدیم رسومات جاہلیت اور کفر کی محبت رکھتی تھے فرصت کو
 غنیمت جانکر کھل کھیلے اور اسلام میں رسومات جاہلیت اور بدعتیں نکالنی شروع کیں **اقول**
 و یہ مستعین بن مانہ تابعین کہ بروایت مخاطب بارشاد ثم یلون ہم متصف گردیدہ مخاطب انرا مروج رسومات
 جاہلیت و بدعت قرار داد وہ الحی کذلک و چگونہ نباشد کہ نو ہمالان بدعت و ضلالت میں عرصہ شاخ و
 برگ آور دند و انھیں کسلف بنجاک ریختہ بودند خلف خرمینہا بر داشتند پائین صورت مخاطب بنای وایت
 خیر کفر فی الخ را کہ اساس ہے کا خرابو داز پانداخت **قال** مخاطب چند مدت میں وہ بدعتیں اور رسمیں
 ایک عالم میں پھیل گئیں اور پچھلوں نے اگلوں کی سنت سمجھ کر اور زور عجب نفس پاکرا نکا کرنا اپنی اوپر فرض اور
 واجب جانابو علماء دیندار ہوئی گئی جہاں تک مقدور اور مدیہ ہوا دفع رسوم اور عقاید باطلہ کا کرتے رہے
اقول و یہ مستعین نے الواقع حال یہیں سنواں است مگر علماء مخاطب ازان بہرہ داشتند بلکہ محبت استر ضا
 خاطر حکام ظلم و فسق و تزویج رسوم باطلہ ساعی موفورہ بکاری بودند و وجوب طاعت امام فاسق اذرو کہ
 حدیث نقل مینمودند چنانچہ ابن حجر عسقلانی در فتح الباری و شرح حدیث ابن عمر کفرتہ فی هذا الحدیث
 وجوب طاعة لاصلام الذي نقدا له البيعة والبنع من الخروج ولو كان في حكمة لا يخلع بالفسق
قال مخاطب سپر بھی ہزاروں رسمیں اور عقیدی کفر اور جہالت کی جہاں میں قائم ہوئی اور بسبب ضعف
 اسلام اور موقوف ہونی جہاد اور صاحب کفار کی ہر ملک میں ہر فرقے نے اپنی خویش موافی جو چاہا سو
 تراش لیا اور اسلام و کفر کھڑی ہو گیا **اقول** و یہ مستعین آری اہل سنت باعانت حاکمان ظالم و فساد
 انچہ خواستہ ایجاد کردند و باطل البصوت حق جلوہ گر نمود و دومی جس باہل بیت ندادند و حسنی تخریم متعہ پادراز
 و امرہ اطاعت خدا و رسول خدا یہ دون نہادند و زمانی حی علی خیر العمل ارا اذان انداختند و ہنگامی نماز شروع
 باجماعت اختراع ساختند و گاہی گفتند کہ بن القرآن بحسب قیہ العرب وانی ارشاد کردند کہ ان المعوفہ ^{تین}
 لیست من القرآن ^{تین} جملہ سبب الشیخین کفر و التخیل است قرار دادند جہاں کہ در سبب الشیخین و سبب التخیل جہاں
 تفرقہ اختراع نمودہ اند کہ بخت مشارکت جناب امیر المومنین ع سبب خلیفہ ثالث نیز کافر نہ آری چرا پائیں

امر ملحوظ خاطر این بزرگواران نباشد یعنی که معاویہ مدتہا بسبب جناب میر المومنین صلوٰۃ اللہ علیہم اشتغال
 نمود و باعتبار ادین حضرات نقصانی بوجه من الوجوه فضلا عن الفسق علیہ بجال ونگاشته وگاہی اسما خلفا
 اربعہ درج خطبہ نمودند رفتہ رفتہ کار بطولت کشیدہ انحصار اجتناد و در اتمہ اربعہ قرار یافت بل برین قدم نیز
 اکتفا نکردہ برای امام عظم کوئی چنان مرتبہ رفیعہ قرار دادند کہ اگر کدامی خفی از دین برگردد و شافعی یا مالکی گردد و از
 آزار یا نہ کشد و چهار صلاجات کعبہ بنام ہمین فقہای اربعہ تعمیر کردہ و ادعواش نفسانی دادند و اہل باطن شان
 ایجاد بدعت سبیت ساختہ کوس کشف و شہود و اخذند قال المخاطب خصوصاً ہندوستان میں یہاں تک
 نوبت پہنچی کہ اوہر کلمہ ہی کہتے ہیں اوہر ہرت ہی پوچتی ہیں اور جو اونہیں ذرا قابل ہوتی اونہوں بیچہ جب سوم
 ہنود کی کرنا مناسب نہ کیا اور مطلق چوڑنا ہی رضای نفس کے خلاف پایا سو اس واسطے ویسی سمین اپنے
 کہ صورت اور نام بدل کر مقرر کر لیں مثلاً ہنود جو سیاہ میں تور یا نہ تہی ہیں یہ لوگ سہرا اور مقنعہ باندہ تہی
 ہیں اور جو وہ اپنی مردوں کی دن کرتی ہیں یہ ہی تہا اور دسوان اور چالیسوان اور برہمنی مثل فرض اور
 واجب کی کرنی لگی اور جو دیوتوں کی اوپر منہ بنا کر پوری کچوری پانی وغیرہ چڑھاتی ہیں یہ ہی اپنی قبروں پر
 گنبد بنا کر لیدہ اور ریوڑی اور گٹھ اور چادر وغیرہ چڑھاتی لگے اور جو اونکی مٹھو میں منست اور کشائیں اور اتیت
 رتی ہیں انکے ہاں گنبد و نمین خادم اور مجا و اور پیر زادی مقرر ہوتی اور جو دی گنگا جی کی جے اور ہم مہادیو جو
 ہیں تو یہ ہی نعرہ یا حسین اور دم مار کہنی لگے اقول وہ بتعین در مدارج النبۃ سطوہ ست کہ عبداللہ
 ابن عمر خواب کر دی پای او پس گفتہ شد اور لیا دکن محبوب ترین مردم رانزد تو تا برد این آفت پس فریاد
 کرد یا محمد اہ پس بہ شد پای او انتہی بعبارت ہر گاہ ہم سامی جناب ختم الانبیاء موجب برکت و رفع اذیت است
 بفحوی حسین وانا کمنہ نام نامی جناب سید الشہداء علیہ التحیۃ والثناء ہم باعث خیر و رفع بلا خواہد بود
 قال المخاطب ورجیئہ وہ ہر ہر کہتے ہیں یہ ہی علی علی چانی لگے اقول وہ بتعین لطف تقرر چنانچہ
 تا ملک از دست بردہ بلا لحاظ ایمان و اسلام انچہ نخواستہ و بدین تیری آر دیکانام یسوب الدین و امام المتقین
 صلوٰۃ اللہ علیہ و کجا مناسب ہر ہر از چو گستاخی و بی ادبی مصنف رسالہ یہ بلای مرض جذام مبتلا گردیدہ نمونہ
 سنہی آخرت بدینا یافت و مولوی سلطان خان رشایچا پور سبب بی ادبی تعزیر بابتلای ہمین مرض انچہ

تصنیف کردہ ۱۲
مہولہ اسلامک راجا پور
نیا سبھا سنگھ سنگھ راجا پور
۱۹۸۱ء
منہ و دیو پر کلے
بجائے دشنندو ابونوکلے
و عاقلا و مائے مالہ
مارس با شرتانیہ

مگر جو آتا گیا وہی ایک بچہ نکال گیا اور دون کی لیتار ہا اور سب سکاہیم ہی کہ مسلمان میں جسے کلمہ
 خواہ دین کے ہون خواہ دنیا کی کفار کی طریقہ اور مشابہت ہی نہایت بعینہ اقول وہی ستین انچہ دین
 مقام افادہ نمودہ ری است ناشی از جہل یا تجاہل و از مذہب اہل سنت و جماعت چہ ایشان ہیگویند کہ مختصر
 دوست پیدا شدت موافقت اہل کتابت را در انچه امر کردہ نمی شد بچہ کافی مدارج النبوة بلکہ روزہ و شستن یوم
 عاشور باقتدار یو در وایت یکسند کافی ایچہیں جن ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قلم
 المدنیہ فوجدا لہم یصومون یوم عاشور افسا لہم فقالوا ہذا یوم نعزل اللہ فیہ فرعون
 و نجی موسیٰ فخر نصوصہ شکر اللہ تم فقال انا الحق بموسیٰ منکم فصامہ و امر بصیامہ انقی
 قال مخاطبہ در عبادت خدا کی طرح صورت او شکل شرک و روہم اور لذات دنیا کا نام و نشان نہیں اور
 خدا نام روزہ میں نظر نہیں آتا ہی بخلاف کفار کی کہ ہر وقت اپنی معبود کی صورت کے سامنی منت اور پوجا کرتے
 ہیں مسلمان جاہلون فی ہی اسبات کو دیکھہ اور پسند کر نفس اور شیطان کی شورت سی بوسی باتین اپنی ہات
 بی و غنہ خلاف شرع کی مقرر کیں سچ ہے قدیم ہی یہ قاعدہ شیطان کا ہی کہ جب کسی قوم کو دیکھتا ہی کہ بعینہ
 رسوم کفر اور خیانت کو آمد و رسول کی منع کرنی کی و ہشت سی نکرین گی تو صورت بدل کر ادسی کام کو اور لباس
 میں ادسی کروانا ہی تا اصل مطلب و کافوت نہوا الغرض جب مسلمانوں کو اس بلا میں گرفتار دیکھا تو بندہ فیہ خوا
 اولاد حسن قبوچی کی کہ اسکو حسن حسین کے طلقی اور محبت میں ہی اقول وہی ستین اقتدار و تمسک بیل
 اہلبیت بعد عرفت اقوال و افعال میں حضرات حاصل می شود و اولیاء مخاطب گاہی تو جبہ بتبع آثار اہلبیت
 رسالت نکر وہ اند تا بتابع چہ رسد چنانچہ بخاری کہ کتاب وراصح الکتب بعد کتاب الباری دانند حضرت
 امام جعفر صادق علیہ السلام را صادق اللہجہ نمی دانند و روایتی از انحضرت و صحیح خود ہی آر دیس ہند عا پیرو
 سرداران جوانان بہشت باین سوغن محال بقول شاعرہ رند میخانہ کجا مسجد و محراب کجا قال مخاطب
 چاہا کہ اپنی لٹنی والوں کو اور جبکو خدا توفیق دی برای ان سہون کی سجدادیوی مگر دیکھا تو انکا عجب حال ہے
 کہ بی خون نکالی انکی مزاج کی فساد کا پورا دور ہونا ممکن ہے نہیں اقول وہی ستین مخاطب از قہ جناب آ
 غراسمہ بہ چنان مرض صعب مبتلا گردید کہ اگر خون تمام جسم و اخراج کند نفعی نخواہد یکدی ایسا اللہ تعالیٰ

قال الخاطب لیکن بعضے لوگ کہ دو چار مرتبہ کی نصیحتوں ہی انکا اچھا ہونا معلوم ہوا تو اول لوگوں کو سمجھانا شروع کیا پھر جب دیکھا کہ زبانی کنسی سے فائدہ عام نہیں ہوتا اور ہر شخص کو ہر بات یاد نہیں رہتی تو اس لیے اس وقت میں کہ سند بارہ سوا وئتا لیس ہجری میں یہ رسالہ ہندی زبان میں لکھا تاکہ ہر کوئی اسکو اپنے بولی میں سمجھ کر بی تکلف بوجہ لی اور سوجہ پکری **اقول** ونبستین اگرچہ مخاطب رسالہ خود زبان اردو بنا لیتا ہے مگر چونکہ عبارت اکثر کتب کہ نقل عبارات از انہا اتفاق اقتادہ فارسی بود لہذا فقیر جواب نیز زبان فارسی نگاشت تا ذاتیقہ شناسان فارسی ہم مطالعہ اش رغبت سازند **قال** الخاطب پھر دریافت کیا تو سب رسموں میں دو رسموں کا چوڑا لوگوں پر بہت مشکل ہے اور شاق ایک تو منت پوجا اولیا وغیرہ کے دوسری تغزیہ کا بنانا کیونکہ سہ چپاتی پہ گریہاڑی ہوتی تو ٹل سکے ہر مشکل سے چین بیٹھے وچھپی نکل سکتی اور منت پوجا کی بیان میں سالہ نصیحتہ اسلین لکھا پایا اس واسطے اس سالہ میں فقط برائی تغزیہ کی صاف صاف بیان کی کیونکہ چھانا عوام کا منظور ہی اور حکم ہی بات کر و ہر آدمی ہی اسکی عقل کے موافق اور یہی سبب ہے کہ نبی پر کتابا و سکی قوم کی زبان میں ادوری پس مناسب ہی کہ اسکو حقیر سمجھیں اور اسکے مطلب کو سوچیں پوچھیں اور نام اس سالہ کا ہدایت المؤمنین کہا اور مطلب اسکی ایک مقدمہ اور میں فصلوں میں بیان کئے اول مقدمہ میں بدعتوں کی ظاہر و نہی کا سبب مذکور ہو چکا **اقول** ونبستین کاکت بیانات مقدمہ بوجہ سابق گذشتہ فقیر **قال** الخاطب اب پہلی فصل میں اتنی تغزیہ کی دلیل عقلی و شرعی سی مذکور ہی دوسری فصل میں جاہلوں کی سوال کا جواب ہی تیسری فصل میں آیہ اور حدیث کی ردی تغزیہ کی برائی کا بیان **اقول** ونبستین تحت ہر فصلی از فصول کہ مرفوضول ہے اب آج آید فانتظر **قال** الخاطب فصل پہلے اہل اسلام خدا کی واسطے دل ہی سنو کہ تم دین میں آپ مختار نہیں ہو کہ جو تمہاری چین آدمی سو کر و آخر خدا کی بندی ہو پھر ہے است ہوا **اقول** ونبستین این چہ ترانہ خارج آہنک است کہ می سراید و از اصول مقررہ مقتدایان خود غافل نمودہ بہر چہ پخواہ ہر زہد رانی می نماید چہ چین غلیفہ کہ از اعظم امور دینیہ و متضمن بسبب اختیارات است باعتبار اہل تسنن مرفوض باختیار اہل اسلام است چنانچہ سلف ایشان ہر کر انخواستند بجلالت خلافت مخلص کر و ند و در ہر زبانی باستانت خلفای مجوز خود شان ارتفع خمس و تحیرم متعہ و اسقاطی علی خیر اہل از اذان وغیرہ

که سابق اشعاری بدان رفته هر چه خواستند باختیار خود با عمل آوردند و انجام آن اختیار بجدی نخرش
 که جناب معاویه مرتجع نشین صدر خلافت کشتند و در ایام حیات خود بصواب پیرو مسلمانان خلف رشید
 یزید را خلیفه و جانشین خود نمودند و آنچه از پدر و پسر نسبت بخاندان رسالت بمنصه ظهور جلوه کرده کاشمش
 فی وسط النهار بود و آشکار است و در اثبات خلافت معاویه و یزید بنی قریظ و وفای است که عبدالله بن
 عمر از بیعت جناب امیر المومنین علیه السلام این ابرطالب صلوات الله و سلامه علیه دست کشیده بایشان بیعت نمود
 و هرگاه اهل مدینه خلع بیعت یزید کردند اکثر انکار و وعید کرد قال فلا تستیعاب قیل لنافع مابال بن عمر
 با بیع معاویه و له بیع علیاً فقال کل ای عجمی لا یعط یدا فی فرقة ولا یمنعها من جماعه و له بیع معاویه
 حق جمیع علیه و در جامع الاصول از بخاری و مسلم آورده عن نافع قال لما خلع اهل المدینه یزید بن معاویه جمیع
 ابن عمر حشمته و ولده و قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول ان یصب لکل فاجر لواء یوم القیمة و ان اقام
 بایعنا هذا الرجل علی بیع الله و رسول الله و انی لا اعلم خدا را اعظم من از بیع رجل علی بیع الله و رسول الله
 ثم ینصب له القتال انی لا اعلم احد منکم خلعه و لا تابع فی هذا الا هو الا کانت لفیصل بنی
 و بینهم هزار آفرین بر طبع سلیم عقل مستقیم مخاطب که با وجود آنکه بنا بر مسلمات اهل سنت اینقدر اختیار مسلمانان
 در این چنین امور عظیمه دینیة متحقق است باز میگوید ابای مسلمانون خلک و اسطی دل سے سنو کہ تم دین میں اختیار نہیں
 کہ جو تمہاری جہنم آدی سو کرو الخ و بطریق تنزل میگویم کہ انفاق و مجلس میلاد شریف کہ با عمر اف فحول علماء اہل سنت
 بدعت است بجای از چنانچه مولوی نجم الدین قزوینی بحجاب فتوای مولوی مظہر کریم سر رشته دار فوجداری شاہجہانپور
 می فرماید کہ اسطی کہ اول مولد ہی کرنی کی کچھ اصل نہیں ہے کہ شیخ تاج الدین عمرو بن علی البغنی الاسکندری اشہور
 بالفا کسانى من متاخرى المالکین فی ان عمل المولد بدعت مذمومة لکما ہی اور علی هذا القیاس شیخ محمد والف ثانی فی
 بیچ مکتوب و لیست و ہفتاد و سیوم و مکتوب پنجاہ و چہارم کی لکما ہی تو کثر اہونا و امین و دوسری بدعت قبیحہ و
 سینیہ سے مجلس مولد کہ شد ایجاد آن بدعت آن نیست و خدا فرود از بتان بدعت فاسق مبتدع مجلس
 بمع می آیند با صد احترام چہ شہنی خانہ در ان ایجاد ہم چون امام باڑہ از اہل ستم بہ خانہ بدعت شدہ بہ خانہ
 خانہ خانہ گشت ہر دیوانہ بہ خانہ چہ بہ خانہ بہ خانہ و در خط و نالش نزوام و داند بہ انفرض خانہ مولد کہ

بہ عبارت
 رسالہ
 غایت المرام
 دین بود
 بہ ۱۳۱۲

چند بایزید بیعت کردند و عبد الله بن عمر که در میان ورع اوصاحب استیجاب نوشته قال میمون بن
 مهران ما کانت ادوع من این عمو از جمله بیعت کنندگان حضرت یزید است و اما اختلاف پس با آنکه حضرت
 معاویه که با عترت خویش ثقلین ایشان خلیفه را شد بود حضرت یزید را خلیفه ساخت اما قهر و غلبه یزید محتاج
 اظهار نیست خلاصه اینکه هرگاه شهادت جناب امام حسین بن ابی طالب ثابت نباشد اطلاق لفظ شهید
 از عجب می نماید قال الخطاطب انکاتم هر سال تعزیه بنا و اورا سکا ثواب پاؤ اقول و بنسبتین محضه
 مخاطب ریجا و صد و انکار است امر است اولی ساختن تعزیه هر سال ثانیاً ساختن آن مطلقاً ثالثاً تربت و آ
 بر ساختن آن لهذا هر یک ابدلایل قاطعه ثابت می کند دیگر بر اجمال سخن نماید اما اولی تعیین وقت بدو وجه
 متحقق است اول اینکه در ترجمه صومع محرقه ابن حجر کی مرقوم است که عبارت چهارم آنکه چو در روز عاشورا
 بحسین ابن علی رضی الله تعالی عنهما رسید چنانچه تفصیل آن بعد ازین خواهد آمد بود دیگر شهادتی که دال
 بر فرید تربت و رفعت و ربه حضرت نزد پروردگار و الحاق وی بدرجه با و اهل بیت طهر خود پس باید که اگر کسی
 از در مصیبت او دریابد سزاوار است که در آن روز مشغول نشود مگر بصوم و طاعات و عبادات و استعجال
 بنا بر انتقال اطاعت امر الهی تا مترتب شود بران مغفرت و رحمت نماند ای کما قال الله تع و بشا الصابین
 الذین اصابهم مصیبة قالوا ان الله وانا الیه راجعون اولیک علیهم صلوات من ذیقهم
 ورحمة و اولیک هم الممتدان قول قره و اگر کسی از در مصیبت او دریابد اول دلیل است بر تعیین روز
 عاشورا و هو المطلوب ویم آنکه ابو الفرج ابن جوزی در رساله مولد نوشته و قد بسط الکلام و ترغیب
 مولد النبی صلعم فلا زال اهل الحرمین الشریفین المعوذ الیمین و الشام و سائر بلاد العرب من
 المشرق و المغرب تجتمعون بمجلس مولد النبی صلعم و یفرجون بقدا و مهلال الربیع الاول
 و یغتسلون و یلبسون بالثیاب الفاخرة و یتزینون بانواع الزینة و یطیبون و یکتفون
 و یأون بالسمر فی هذه الايام و یمیلون علی الناس بما کان عندهم من المصروب و الاجناس
 و یهتفون اهتماماً بلبینا علی السماع و القراءه لمولد النبی صلعم و ینالون بذلك اجزایا و فوائد
 عظیمه و ما جرب عنک انه وجد فی تلك العام کثرة الخیر و البرکة مع السلامة و العافیة

وسعة الرزق واذا ياد المال والا فلا ولا احقاد ودام الامن والامان في البلاد والا مصاد
 والسكون والقرار في البيوت والدار بركة مولانا بنى صلواته في فتح المبين شرح الادب
 للامام النوى قال شيخنا الامام ابوساقي صاحب جليل في فرائضنا ما يفعل كل عام في اليوم
 الواحد في يوم مولانا صلوات الله عليه وسلم الصلوات المعروفة واظهار النعمة والسر فان ذلك
 مع ما فيه من الاحسان الى الفقراء مشعر لمحبة النبي صلواته عليه وسلم اجلاله في قلب فاعل ذلك
 وشكر الله تعالى ما من به من ايمان رسول الله الذي ارسله رحمة للعالمين صلوات الله عليه وسلم انتهي
 ازين هر دو عبارت مبرهن است كه مؤمن مجالس مولود حضرت مريد بروج الاول هر سال موجب بسي خير وبركت است
 پس چنين ساختن تعزیه وقيام با تمام جناب سيد الشهدا عليه آلاف التحية والثناء عشره محرم الحرام نيز بجا نيز خواهد بود
 و هو المقصود اما نيا يعني ساختن تعزیه و نقل قبر مطلقا پس مخفي مباد كه ساختن اين هر دو مباح است چه اصل
 در هر چيز باحت است ماداميكه اشرار عليه السلام مانعت در آن وارد نشود و هكذا في البحر الرائق والهداية
 و مانعت شارع در تعزیه واري كجا فالحق احق بالاتباع و اگر بنويظن نياشي از كلام مولوي عبدالواحد خان ابن
 الابن مولوي عبدالعلي بحر العلوم سندی آرم كه باز مخاطب اجمال سخن نباشد و بابت بان رازي مخالف مسدود
 گردد و المختصر در رساله الاذاهم نوشته اند كه در عهد صحابه و تابعين كتاب تدوير معرب بود و بعد معرب شد و اجماع
 است بر آن شده و بتواتر رسيد و همچنان جمع كردن احاديث و تفاسير و فقهيات و چهار صلي خانه كعبه تاليف
 صرف و نحو و غير ما و اختراع مجالس كرميلاد شريف نبوي صلواته عليه وسلم بتواتر رسيد و اجماع بر آن گرديد همچنان مراسم
 تعزیه واري جناب امام حسين از صد با سال جاري و مروج است در زمان سلاطين اسلام و متشرع مانند
 جلال الدين اكبر و جهانگير و شاه جهان عالمگير و رنگ بيب غير هم كه در تمامي ملك و نافذ الامر كلي بودند مراسم تعزیه را
 بوجه حسن تقديم ميرسيد و نواب سعد الله خان وزير اعظم شاه جهان عالم متبحر و قاضي القضاة مستعد خان كلان و قاضي
 القضاة مستعد خان خرد كه هر يك خفي المذهب بودند و ديگر علماء آن زمان اگر مراسم مذكوره را خلاف شرع و بدعتي
 بخصو سلاطين معروف ساخته در تمامي ملك موقوف ميگردانيدند كه در سر كار پادشاهان اختيار كلي است و پادشاهان
 هم متشرع بودند يا پادشاهان كويرين كه متشرع بودند بذات خود يا در تمامي ملك تحت حكومت و ما موقوف ميگردند

و در آن عهد مگو و مخصوصاً مروج بود و تا حال جاری است و انشاء الله تعالی قیامت جاری خواهد ماند و کسی
 از عوام و خواص زمان تا حال انحراف از آن نکرده و در حیث ترویج آن با جماع است بجز ثبات گشت و بتواتر رسید
 حدیث شریف این مجمع است علی الضلالة بهر چه ایشان بر آن اجماع کنند و اتفاق نمایند سر اسحق پودین ^{مضاف} این
 عصر اگر کسی انکار نماید و این مراسم را خلاف شرع و مکروه و اندک اجماع است انکار از تو اتر است و این معنی نبوت
 اصول فقه نهایت ممنوع و آنچه بعضی که همان این مان شده حدیث من ارقب الابلایست و یا بلا مقبول فقهائیم او
 کفر بعم بطل خود تعزیه شریف را مصداق قبر بلا میست تصویب کرده زیارت تعزیه را موجب کفر یا اثم قرار داده اند
 غیر معقول است چه اولاً حدیث مذکور در صحاح سته مذکور نیست و راوی حدیث مجهول الفاظ حدیث مختلف
 و بجز حدیث از محل اعتبار ساقط است بالفرض اگر حدیث مذکور صحیح بوده باشد از جمله احادیث و تواتر و اجماع
 است از خبر احادیث قاعده اصول باطل نمیشود و سوای این تعزیه امام پیغمبری دیگر است و قبر بلا میست
 امری دیگر قبر بلا میست آنست که قبر حضرت زینب و عیسی و خضر و الیاس و یا قبر ملائک در اینجا بنا کنند
 زیارت گاه سازند و یا کسی صورت قبری بنا کنند که فلان کسی اینجا دفن است و فی الحقیقت چنان نباشد
 پس اینهمه قبور بلا مقبول و جعلیه خواهد بود و همچنین عیاد ابا سداگر کسی بگوید که جسم طهر جناب امام حسین در تعزیه
 مرقومست نه در کربلا معلی و در حیث ترویج نیز مصداق قبر بلا مقبول خواهد گشت و گرنه نقل قبر و هرگاه
 احدی از مؤلف مخالف مجوز شوق اول خواهد شد پس تعین شوق ثانی یعنی بودن تعزیه نقل مزار مبارک جناب
 سید الشهدا علیه السلام مبرهن شد و آن جایزه است بموجب حدیث نبوی صلعم که مذکور خواهد شد و قطع نظر از آن
 حضرت رسول خدا صلعم تعزیه داری مروج این زمانه را منع نفرموده اند و خلاف حکم پیغمبر آنست که آنحضرت
 چیزی را منع کرده باشد بجز آنچه را بعمل آرند و علت خاتمی از تعزیه داری کریم و بکا و بیان ظلم یزید و اظهار شجاعت
 شهید است و بموجب حدیث شریف و ایت ترمذی که صحاح حدیث فقه و را بسیا معتبر و مستند می دانند که کتاب
 است و عزت نبی صلعم و بزرگی و ایفای حقوق هر دو برابرند و در عهد صحابه و تابعین کتاب است غیر معرب و عربی
 معرب شد و اجماع است بر آن شد و بتواتر رسید پس تعزیه شریف امام حسین علیه السلام که هم با جماع است
 مروج است با اعراب کلام الله را بر است اگر کسی امانت و بی ادبی با کلام الله و عزت و طاهر یا با اعراب

الثقابة فاطمة عليا رسول الله تهرقان جزا الموع فقال الثاني جبرئيل فاخبرني ان الله تقتل ابنه هذا
وانا ذنب بقة من ربه حمراء اتقه وظهر ظاهره كعزبه داري باعث كره و بجا است و بهرام مباح كه متوقف عليه
عبادت باشند آن هم عبادت است كما قال المحدث الدهلوي في ترجمة المشكاة پس باحسن وجوه
ثابت و افصح گشت كه در تعزیه داری ثواب اخروی و پیروی حضرت سرور کائنات صلی الله علیه و آله و سلم
در گریه و زاری ب حصول عجب و بهر مطلوبیوم آنكه جمال لدین محدث در روضه الاحباب میگوید
آنچه مجرب شده از برکات تمثال نقل قبر شریف پیغمبر خدا صلعم آن است كه هر كه آنرا وادایم با خود دارد و او را در میان خلق
قبول تمام باشد و البته پیغمبر صلعم را زیارت کند و هر کس آنحضرت را در خواب ببیند فقد راه حق و این تمثال شریف
در هر لشكره كه باشد نگریند و در هر قافله كه باشد غارت نیاید و در هر متاعی كه باشد و زویران دست نیاید و در هر
كه باشد غرق نشود و تو سوار شود و بهر صاحب آن صلعم در هیچ حاجتی الا آنكه گذارده شود و در هیچ صعبی الا آنكه
فرج حاصل شود اتقی و بهر نصف لبیب مخفی نیست كه زیارت پیغمبر خدا صلعم ثواب با دارد و اولیاء مخاطب حصول
آنرا از خواص همراه داشتن نقل قبر شریف آنحضرت قرار داده اند و تفرقه در میان نقل قبر حضرت پیغمبر خدا و جناب
سید الشهدا مابین طور كه یکی جایز و دیگری ناجایز باشند توان ساخت قال الخاطب آخر كه هو كی كه خدا و رسول
كین زمین كما قول و بهر استعین مخاطب بگوید كه قرآن شریف بكم خدا و رسول معرب گردیده و یا بلا حكم
در صورت اولی فاتو بهر بانكم ان كنتم صادقین و در صورت ثانیه فما هو جوابك فوجوابنا طرفة اينكه نماز
تراوح بهیئت كذاتی بغیر عزم او پیغمبر صلعم پیشوایان مخاطب نخر بر ایجا كرده آنرا انتم البعثة گفتند كما في
النهاية انه دخل ليلة من ليالي شهر رمضان في مسجد فرأى ان المسجد قد غص باهل به بقیام
شهو رمضان فاستبشروا قال البعثة ونعو البعثة التي اجترينا كها با انهم اعترف و دیده و دانسته تراوح
خواندن و آنرا از جمله عبادات شمرده و صدق همین بودن است بهر کیون جان بوجبه كه هر يك رتی هو قال
الخاطب بهر کیون جان بوجبه كه هر يك رتی هو قول و بهر استعین در رساله غایة المرام مطبوعه صفحه ۷۰ مندرج
سوال وئی كو بوسه دینار مان فیض نشان مین مروج تهیا اینمین اگر مروج نه تهیا تو اسن مانی مین بوسه
وینی والی مانو داو رگنه گار مین اینمین جواب زمان سرور و جهان مین رواج اسكا هرگز نه تهیا لیکن لو

جو بوسہ دیتی ہیں گنہگار نہیں ہوتی بلکہ بعض علماء کی نزدیک ثواب پاتی ہیں در المختار میں نقل فرمایا تقبیل الخبز
 جو ذالشافیہ لہ بدعة مبارکہ وقیل حسنه انتھی ازین فتوای بوضوح ہر سوست کہ تقبیل خبر کو زبانہ جناب
 سرور کائنات صلعم روای نہ داشت لیکن بفتوای شافعیہ مباح بلکہ بقول حسن بودہ است نہ انکہ این فتوای شافعیہ قبول
 طبع گرامی مخاطب الاثنائی می آید و یاد حق آنہامی فرماید پھر کیوں جان بودہ کہ بکبارتی ہو قال مخاطب و در سہ
 پوچہتی ہو کہ تعزیر بنا کس کتاب میں منع ہی اقول وہ بستین چون و کیا مخاطب مثل امام شافعی و امام نووی ملا
 علی قاری صاحب بدایۃ المرید ص ۵۸۰ مستخرجہ را بدل و جان قبول کردہ بعضی ادا جب بعضی را فرض کفریہ و بعضی را مستند
 و غیر قرار دادہ اند پس تفسار مانعت تعزیر بقید کتاب از مخاطب لازم آمد چہ کی ایجاب دل خریدن و بردگی می دست
 رو کند شستن از انصاف ہی بعیدی نماید تفصیل آن در مباحث آتیہ خواہد آمد درین باب برای ظہینان قلب ناظرین
 نقل و قول کتفا میرود قال النووی فی فقہ المبین قال الشافعی ما احدث و خالف کتباً با او سنۃ واجہا
 او اثر فهو البدعة الضلالة و ما احدث من الخیر و لم یخالف شیئاً من کلامہا و البدعة الصوۃ
 انتھ و فی العین شرح الکبیر فی کتب مسکونۃ التمریح اہل مشائخ علیہم الاختار و قول اہل المدنیہ فی وجوب
 استیجار العلم علی تعلیم القرآن فہی ایضاً نقول بالجواز و کذا فی فتاوی قاضیان انتھ ازین تقریر مثل روز
 روشن و صبح گشت کہ امام شافعی بدعت را منقسم بہ قسم ساخت یکی را بدعت ضلالہ و دیگری را بدعت محمودہ نام
 گذاشت و اتباع علماء دیگر و یا مجوزا جرت گرفتن تعلیم قرآن فتوا دادند بانکہ جناب باری الاثر و ابایا
 ثنا قلیلامی فرماید قال مخاطب اولی جو کہ توالی و اثنی اقول وہ بستین نزد اہل سنت و جماعت خلافت
 جناب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب مثل شیعین صحیح و مسلم الشہوت است بانکہ جناب معاویہ و اخرا بہ
 معتقد خلافت امیر علیہ السلام نبودند و علم افراشتہ داد و بغاوت دادند و باز عند امیر یا جو گشتہ یک ہر اجتماع
 یافتند باز حیرت ہمہ براید کہ قضیہ میں انکو مخیلاۃ لشیعہ فقید کو کجائی لعل کدیہ بکلام از زبان یافتند
 دور انکار خلافت شیعین حضرت علی بن ابی طالب صلوٰۃ اللہ علیہ باصول خود و تفرقہ قرار دادند بار خدا انکہ
 بقول لثنی بثرنی سی یہ رتبہ حاصل ہوا سبحان اللہ اولی جو کہ توالی و اثنی قال مخاطب یہ ویسی ہی بات ہے
 کہ کوئی شخص اپنے فلاں میں افنگلہ کری اور پوچھی کہ کس کتاب میں افنگلی کرنی منع کی ہے اقول وہ بستین

برای تدوین صرف و نحو و تیسر بار رس و معرب کردن قرآن شریف و انعقاد مجلس ذکر میلاد رسول مقبول
 حکم خدا و رسول فرمود یافته و یا بوجه عدم مانعت شرعی تمسک حجت از ایجاد فقیر علوه ظمونه پذیرفته در صورت
 تأییدیه وی بی بابتی که کوئی شخص اپنے فلان انگلی کری اور پوچھی کہ کس کتاب میں اورنگی کرنی منع لکھی ہے
 و مزاح و مراد الحکم فعلیہ الیہان قال المخاطب تم تو تعزیر کا بنانا ثواب جانی ہو اور اسکی بہتری کا
 دعوی کرتی ہو یہ تمکو بتانا چاہی کہ کس کتاب میں تمکو تعزیر کا حکم ہی قرآن میں یا حدیث میں فرض واجب سنت
 مستحب کس میں ہے اقول بہستعین تعزیر کہ عبارت است از نقل قبر و نقل مقبرہ جناب امام حسین مباح است
 و آن ثابت است بدو وجہ اول جناب سالک برای نقل قبر عازرت فرمودہ و نیز آن دایت سابق گذشت
 فتدکر ثانیاً شارح مشارق الانوار گفته و ہذا رخص فی تصویر کرد و حلال مثل اکثرا فرمودہ و صاحب شکوہ
 نوشتہ قال بنعباس قال کنت لا بد فاعلا فاصنع الشجرۃ ولا حرج فیہ متفق علیہ و ایضاً الا
 تصنع فعلیات هذا الشجرۃ کل شئ لیس فیہ حرج رواہ البخاری چون انراج جلد وایت ہا موجب تطویل
 ہو دہند بہرین دو حدیث اکثرا رفت التعزیر من ہذا القبیل ثانیاً بطریق تنزل میگویم کہ قیام وقت ذکر مولود تعزیر
 آنحضرت صلی علیہ وآلہ وسلم اعلامیہ میں شریفین دیگر و یا مستحب اندکانی غایۃ المرام و سند قیام از حدیث ضعیف
 ہم توان آورد فالتعزیر اولی بالاستحباب از لطایف مقام اینکہ چون بعضی از اہل سنت انھا و مجلس شریف
 و قیام وقت ذکر مولود حضرت رسول اللہ صلی علیہ وسلم باید مت گفتمہ محققین الشیخ بالبرام رفض و خروج او شان را
 از دائرہ سنت جماعت خارج کرد چنانچہ و تخط مولوی حیدر علی مصنف منقول الکلام در رسالہ غایۃ المرام تصحیح
 باین عبارت در حق او شان موجود است و عظیم نکات و اسیمہ بالیقین قدم از دائرہ سنت جماعت بیرون نہ اند
 و داد و اعتبار رفض و خروج دادند و نعم ما قبلہ و اعظم شہر کہ مردم ملک شمس خوانند قول او یا ہمین سہر است
 کہ او آدم نیست محمد است کہ ہنوز در مذہب حق چنین علماء ہستند کہ باحقاق حق می پرواز نہ انتہی قال
 المخاطب کہ ہمیں سہری چانی کوئی اور پوچھتی ہوا قول و بہستعین بچند وجہ مدفوع است اول آنکہ میں فعل عوام
 است دوم آنکہ عالمی است بذیل حضرت ابن خطاب قال لقسطلانی فی المواہب عن سہر بنعباس
 قال لما مات رسول اللہ کان اجتمع الناس کا ہر خبر بنا لہمہ الیہ انتم فی الجواب الجواب ستوم اینکہ

این امر نزد فقهای شافعی و حنفیه حرام است بلکه برود و بیعت و بر فعل کرده و می عقوبت نمی باشد بجا علی بن ابی طالب
در شرح مسند شافعی فرموده و الدخول فی غصب الیه الشافعی از النبی صلی الله علیه و آله و سلم و شق الجیوب ضربها لحد و تحقیقها
و الصیاسه حکوه در فتاوی عالمگیری گفته و یکس للرجال تسبیح الشیاب تمزیقها للتعزیه و لباس
بالتسبیح للنساء اتقی قال الخاطب در اعصمه کو تمام کرا و رند کو چو کر تعزیه کی برائی پوچو کئی طرح
برائی حاصل ہے اقول نہ متعین بوجوه سابقه مثل وزیر و شن جلوه ظهور پذیرفته کہ بنا ساختن تعزیه امری
است سیاح و ذریعہ است برای گریه و بکا و احادیث مرویه طریق اہل سنت جماعت مستند انہا است انہو
مخاطب بنظر انصاف قبول حق نماید و از تعصب عناد باز آید قال الخاطب آدل برائی یہ کہ تعزیه بنا شرع
خلاف ہی یکمین نہیں آیا ہی کہ غم اور مصیبت کی واسطی کوئی چیز بنانی چاہی کیسکے نام کی ہو پیر ہون یا پیغمبر
امام ہون یا شہید اقول و پیستین بنا ساختن تعزیه خلاف شرع نیست و دلائل آن سابقہ انوعی
مذکور شد کہ طالب اور وصول مقامات اخیر بجا نیامی رساند فتدکر قال الخاطب بدعت و بت پرستی
شرع میں اسی کا نام ہی کہ جس چیز کی دین میں کچھ اصل نہوا و سکو اپنی طرف سی بنا چنا تعظیم کرینے نہوا
شہر دین اقول و پیستین انچہ دین مقام افادہ فرمودہ خطبے است ناشی از جہل چہ اہل سنت جماعت
بسیار چیز بلا حکم خدا و رسول ایجاد کردہ و فعل دین خود ساختہ و ترتیب ارب بران قرار دادہ و اکابر ایشا
امور مذکورہ را مفہوم بدعت خارج انکاشتہ پس ثابت گشت کہ ہر حادثہ بدعت نہوا نہوا گفت چنانچہ بلا علی
قاری در شرح مشکوٰۃ تفسیر کن عم ضلالہ میفرماید ای کل بدعة بالرفع وقیل بالانصب ضلالہ قال فی
الادھان بدعة سبۃ ضلالہ لقولہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من سب فی الاسلام حسنة
فانہ اجرھا و اجر من عمل بها و جمع ابوبکر و عمر القرآن و جد فیہما عثمان قال النووی البدعة کلشی
علی علیہ السلام ما سبوا فی الشرع ما لیک فی عہد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قولہ کل بدعة ضلالہ عام
مخصوص قال الشیخ عزالدین بعید السلام و آخر کتاب الفواعل البدعة اما واجبة کمالہ فیہم
لاہ اللہ و رسولہ صلی اللہ علیہ وسلم و کتبہ و من اصول الفقہ الکلام فی التوحید التعبد و احوال
محرمہ کمن ہب الجہرۃ و القہیرۃ و الجسمۃ و الذر علی ہولاء من البدع الواجبة لان حفظ الشریعة

من هذا الباع فرض كفاية واما مندوبه كحادث المرابط والمداين كل احسان لم يعمد في العمل الا لاول
 وكالاته يبرأ بالجامعة العامة والكلا في القاب الصوفية واما مكروهه كخرقه المساجد وترويق المصاحف
 يعني عن الشافعي واما عند الخفية فبما هو اما مباحة كالمصافحة عقيد الصبح والعصر ^{عن الشافعي}
 ايضا والا عند الخفية مكروه والتوسع في ذلك الماكل والشارب والمسكين في توسع الاطعام ^{وقد اختلف}
 في كراهة بعض ذلك كما قد منا قال الشافعي ما احدث فاختالف الكتاب والسنة والا اجماع فهو
 ضلالة ما احدث من الجاهل ولا يخالف شيئا من ذلك فليس مبدع صومر وقال عمر رضي الله عنه فقيام
 حضرات نعت البدعة هذا انتهى اذن عبارات بوضوح پوست كبدعت بر چند قسم است واجبہ و محرمہ و
 مندوبہ و مکروہہ و مباحہ و ہر امر مستحرب بدعت مذمومہ است و اگر نزد مخاطب ہر حادث بدعت محرمہ است
 پس باعتقاد او حسب تحقیق ملا علی قاری حضرت شیخین باحادث تراویح جمع کردن کلام اللہ و جناب ثالث
 بہ تجدید جمع ایجا بدعت مذمومہ کردند قال مخاطب و سرکار بانی یہ کہ تغیر بنا اعتل صحیح میں ہی عیب کہتا ہے
 کہ ایک چیز کی نقل بنانا اور اسکی ساتھ وہی باتیں کرنی جو اصل کے ساتھ چاہی محض حماقت ہی مثلاً اگر کوئی
 تصویبناوی اور اسکی لگی دانہ گاسٹ للی اور کہیرہ کری تو لوگ اسکو شری بتلا دیگی اسطرح دی لوگ ہی
 شری ہیں کہ حضرت امام کی قبر کی نقل بنا کر فاتحہ اور دو داویہ پڑھتی ہیں اقول و بہستین بدفع است چند
 وجہ اول آنکہ این حکم معارض است بانکہ علماء اہل سنت تقبیل بر نقل قبر والدین تجویز فرمودہ اند چنانچہ صاحب فقہ
 احمدی نقل از جامع المتفرقات نوشتہ مسئلہ بان باپ کی قدم چومنا مباح ہیں حدیث میں آیا ہی کہ ایک
 شخص نے جناب سالت باپ صلعم کی پاس اگر عرض کی یا رسول اللہ میں قسم کھاتی تھی کہ آستانہ جنت و جہنم
 رخسار و پیر پوسہ دن گا آپ پی فرمایا کہ مانگی پاؤں اور باپ کی پیشانی پر پوسہ دی اونسی پوچھا کہ اگر مان باپ نہوں
 حضرت نے فرمایا اونکی قبر چوم اوکسی کہ اونکی قبر معلوم نہوار شاوکیا کہ دو خط کہینچ کر لیک کو باپ کی قبر اور دو سہ کو
 مانگی قبر وادی کہ پوسہ دی تاکہ عانت نہو کلا فی جامع المتفرقات انتھ و پڑ ظاہر است کہ حضرت امام حسین ع
 جگر گوشہ رسول الثقلین بہ نسبت پدر و مادر بہر و فضل اند و ہر گاہ نقل قبر پدر و مادر جائز باشد نقل قبر شہید کر بلا
 پدر و مادر اولی جائز و در و اگر دو فاسد مع ولا تکن من الغافلین سہ سن اینچہ شرط بلاع است ہا تو میگویم ہا تو خواہ

این حضرت است چنانچه صاحب غنیه و غیره نوشته که بر فرع اشورا باید که غلظت کنند و بر اہل و عیال خود
 توسع نمایند و سرسره و حریم کشد و لباس نفی در بکند و لوازم فرحت و سرور بجا آورد و زمین مضامین تفاوت یسیر
 و خطبہ محرم از خطبہ جمعہ ای سال تمام مطبوعہ کلکتہ موجود است در رسالہ سبیل النجاح مرقوم است کہ در مکہ و مدینہ
 بر فرع اشورا خاندنی ساختہ و پوشاک نو پوشیدہ و انواع انواع شیرینی و طعام لذیذہ پنجہ عید میکنند
 و شعیان اہلبیت را خود دعوت است کہ خوردن طعام لذیذہ و پوشیدن جامہ نو و خاندنی دو گنہ لازم خوشگیا
 و عیشہ محرم ترک نمایند پس انصاف باید داد کہ خاصہی خاصہی لباس و دیگر کوفتی بی ان دونین ہر گز کون نکاتی بین
 او را اگر با اینہدہ در رب و شک باشی بمقام یہ شہد یا و بر فرع اشورا ہزار ہزار مردم مذہب خود را لباس نفس
 عطر مالیدہ و چشم سر کشیدہ و فرحت سرور تماشا کن قال المخطبہ ما در تنہائی کی عوض ہزار بار آشنایا ہست
 ہم نوالہ ہم سال او شکستہ مکان کا تو کیا نشان بہان عمدہ امام بائی فروش فروش طیارا و رسیکڑون تعزیر
 جملہ لاتی پنا اور کر کر کی کی وجود او را نہ میر کا کیا نہ کو بہان ہزارون فانوس او چراغ سی اگ لگت ہی اقول
 و بہستعین انہیں تطویل الاطایل محصلہ یہا نیست آیا مخاطب اجتماع ہونین را منع میکنند وہی خواہد کہ ہر صبح بعد
 ماتم جناب نامس آل عیام بپا کند و یا گستر دن فرش برای نشستن ہونین و روشن کردن فانوس بخت فتح ہرج
 حاضرین و خواندن ذکر معایب حضرت امام نابائری و اندوہی خواہد کہ بکان بلا فرش تاریک گریہ و زاری
 نمودہ آید مگر چو کہ این حضرات نہ تنہائی اجابت میدہند و نہ اجتماع و نہ در مکان بلا فرش و تاریک گریہ و زاری
 میکنند نہ در مکان فرش گستردہ و چراغ افروختہ بلکہ فراموشی کہ از احاطہ ائمہ اہل سنت است روایت ماجرا شہادت
 حسین را حرام دانستہ و گفتہ ہجیرم علی الواعظ و غیرہ سب و اذیہ قتل الحسن و الحسین حکایتہ ما جوی
 بد العیال کبہ من اللہ شا جود التخاصر فانہ یجوز علی بعض الصحابۃ و الطعن فیہم و قیامت انیست کہ آنرا نہیں را
 عید سعید قرار دادہ اند قال لغوث الاعظم فی الغنیۃ کذلک یوم عاشورا لا یختن یوم مصیبۃ لک
 یوم عاشورا ان یختن یوم مصیبۃ لیس با و لام و اما یختن یوم فرح و سرور پس انہیں یہود ہر رائے
 بہ حاصل صاف صاف فقرہ حکم علی الواعظ بر بان آورد و خود را از حاسیان یزیہ و انما قال المخطب
 اور مشوقی کے جانی کا کیا ذکر بہان ہزارون بہون پیشان ایک ہی ایک نو بدہت ای فقرہ بیک بود کی سوہا کی کو

او هرگز بر من نماند تا هر زیارت کی واسطه موجود اقول و بیستین مرد و دست پنجاه اول آنکه زنان شرف
 پرده نشین در عرشه محرم جماعت مردان حاضر می شوند پیش نا محرم بلا حجاب نمی آیند و زنان را و نمودن
 خود را بنا محرم نظر کردن بجانب ایشان در مذہب حق ممنوع است زنان را زل که بی مقنعه و رکوب و بازار
 سیگوند ختصاص با یام عشره مذکور چه آنجا پیوسته بر همین تیر می باشند دوم آنکه شاه عبدالعزیز دہلوی در تحفه نوشته
 و نیز تحریر نظر کردن مردان اجنبی که عیوت نشان بکشوف نباشند هنوز هم در ثریعیت بالا اجماع ثابت نیست اختلاف است
 انجی سیوم آنکه بوقت استماع خبر رجعت اہلبیت جناب ام سلمہ با استقبال شریف برده اند و تقدیر کرد که غش
 نمود که لای تحریر الشہادتین الحاصل باصول اہل سنت رفتن زنان در جمیع مردان ممنوع نیست بلکه در اندر دیدن ایشان
 نار و اقامت و ایا اولی البصار قال الخاطب اور علاوہ اسکی نقارون اور تاشون ہی اور ہی رونق حاصل ہے
 اب خدا کی واسطه انصاف ہی کہو کہ سبب غم کا ہی یا خوشی کا اقول و بیستین غنا و فخر میر و نہیب اہلبیت
 سرام است لہذا خواص ان اجتناب می نمایند و افعال عوام مناسط اعتبار را نشاید یکیش عار از حضرت اہل سنت است
 کہ با وفائی ندیدہ شد کنند و در عوام عادت نوختن نقارہ و تاشہ از ہمان جارید چنانچہ صاحب فہم عشاق
 نقل او صحیح بخاری آورده فخلعت جوہریات لہا یضربن بالدفیند بن جن قتل من ابای یوم بدای یعنی
 دفنی زدند و ندیدی کردند کسانی را کہ کشتہ شدہ بودند از پدران را زدند بخنی و نوختن نقارہ بوقت حفظ قرآن نیز
 مباح گفتہ اند کافی الباری علیہ السلام ظاہر است کہ ہر گاہ نوختن نقارہ بوقت حفظ قرآن و ہنگام بیان حال شہدای بدربرا
 اعلان جایز و مباح باشد پس نوختن نقارہ برای ظلم ظالمان کہ بلا بقوا عدل سنت و جماعت چگونہ جایز نباشد
 قال الخاطب پوتی ہلانی کہ ایک عالم کوان غزنی کی سب سے کہیں اور تماشہ ہوا چنانچہ سبب پنظام ہی آنکہ کہول کہ و کہید
 اور ہمو تو صاف یقین ہوتی ہرگز نہ ہی او اگر بالفرض و چار اولئہ کواس کلفت سی ردنا یا تو او کا اعتبار نہین
 کہ اکثر حکم کل کا ہی اقول و بیستین ان انقطاع مجالس غزای جناب سید الشہد احباب التحیہ و التناوید بسیار
 بطور پیوستہ این مجالس را بوداری قرار دادن کار جاہل معاندیت والا فایدہا کیا کہ پس میدانند حکم کا
 بد لک کلا لایہ لک کلا بنی الزانی رض بیان می آید اول عشرہ محرم ذکر توحید و ثبوت نبوت و خیرات انبیا
 و حال مصایب انبیا و جوہر ظلم ظالمان منافقان اہم بیان می گرد و دوم حال مصایب ائمہ خاصہ و صاحبان

نور سحر

نور صراحت

نور عارفان

نبوی است و سر محمدی صدر ابو بکر بدین شکل انقی کلامه کنون انصاف باید داد که هزارها قبور شریفین در مجلدات
روفته الاحباب جنبه القلوب را در گنجایز دارند و هزار در هزار بناساختن قوچسان جاگزشت بقوی بتلاشی
هزار درون قبرین شریفین سکه کمالی است و درست هوشین او بهر که که حبشین جنتی تنی شب یک کمالین است و حق اب بعد از
که سطر ح هزار درون قبرین شریفین گلی کیا فرشته نقاله هر گلی بی برقی بن قال الخاطب اس مقام من سنای
که بعضی احق یون گفته من که نام گلی بی مثال جیبی آفتاب با وجود هونی ایک مقام کی سب جگه ادکی روشنی بود
کیا بات بزی قابلیت خراج کی سوال در جواب میرین آسمان زات دن کفرق بی اول قیاس غایب کاشا بر پشته
نهین در سری حضرت امام بهر که که در کتی جی و شیری تنها قبر هونی کو بهر لازم بی ایک بهر لکمه جگه تقسیم من بی و سکتا
او بهر نام مثل آفتاب کی اس جی این طلوع او ز طالع برقی تب و جسم با روح ایک وقت من بهر که بهر و نونا
اب بعد فوت کی که حکم غروب آفتاب کاکه از خوب ات کو در پ شکله گلی اقول و بی سنین مد فوج است بکند
اول اینکه اینجی فاطم گفته از طرف خود تراشیده کی ازال بی گفته که باقول قبر علق روح پاک یا جسد شریف یا حضرت
بود است دوم آنکه جسد مبارک جناب سالت آب صلوات بر مرتبه منور از بر شریف بود و پنا پنا بولوی سلامت الله
و تحریر الشهادتین نوشته اینجی تعلق جسم شریف است اینست که از پس شریف پنا و در در شب تاریک مانند روز روشن
سیدیدند و این تسویه دلیل است بر اینکه بدن لطیف و عنصر لطیف کو با روح محسوس بود که کار فرامی نصا از شریف ارواح
مقدسه ترکیب ده ابواب از اطلاق بر روی آن کشاده انقی و آنحضرت بی حضرت امام حسین فرموده حسین جنت
و انما لی من صورت جو شیری ابوات جناب سید الشهدا علیه التیة و الشاهین نسبت میوم آنکه فطای ای سکا
که مفضلند رجه رساله غایه المرام محمد ۲۲ مرقوم است نعم یحیی الانام عند ذکر ولادته معلوما استحسنه العلماء
الاحلام و فاطمة الدین الاسلام فذکر و اعند ذکر ولادته صلوات الله علیه الله و سلم و حضرت روحانیة
صلوات الله علیها یحیی البقیة و القیام و هرگاه در هزارها حماله شریف حاضر شدن روح پر فوج از شریف
صلوات علیها باشد حاضر شدن روح مبارک جناب حسین در عز خانانچه بعد است قال الخاطب او بهر شریف پنا
که نام گلی بی قبرین من یا جی اگر تم جی ہو تو که در جی بر نیست که هم پیش او کین اقول و بی سنین
در با حث سابقه تفصیل چه تا تر و افح کشت که این بهر فقول قبر سقند من قبور و جی سقند من قبور

از نایب نایب پاره کشاده شد و نبات عایشه بنظر آنحضرت افتاد گفت چه چیز است این ای عایشه گفت دختران من و دیه
 در میان آنها پی که بر آن و جناح بود از رقصه داد و خفته گفت این چیست که من می بینم در میان آنها گفت اسب
 گفت چه چیز است که این بر اسب است گفتم هر دو جناح او گفت اسب ابجناح چه کار گفتم آیا نشنیده که برای حضرت
 سلیمان اسبها بودند که جناح داداشند پس شنید آنحضرت ناگه دیدم من ندانم نوازید آنحضرت صلعم منی از همه
 لطیف تر آنکه شیخ عبدالحی و دیوی در شرح مشکوٰۃ میگوید و تصویرات نبات خضری هست الخ پس باقی آن
 اهل سنت و جماعت و لیاء مخاطب است اسباب که لعب نبات را شعاری خود سازند و حمیدی که از علماء کبار و
 محدثین نامدار حضرت اهل سنت و جماعت میباشد کتاب تطبیح بین بعضی این عایشه روایت کرده که گفت
 بیعت العبد بالنبات عند البنی و کانت لی صواب یلعبد جمیع فکان رسول الله اذا دخل بیتهم
 فصر یحیی فیلعبد جمعی یعنی من لعبتهای که بصوت دختر می سازند نزدیک پیغمبر خدا بازی میکردم و چند دختر
 مصاحب خود داشتم که آنها را مو و لعب با من میکرد چون جناب نبوی تشریف فرمای شد آنها
 بحجّه پنهان شدند پس آنحضرت ایشان را بسوی من روانه میکرد که آنها با من بازی نمایند پس مخاطب گفتم
 چون است فعل ام المؤمنین ای او کافی است و اینکه بعضی از سنایان گفته اند که عایشه در هنگام لعب بالنبات
 ران داشت و مکلف نبود خطاست چه دختر نه ساله نزد اکثر فقها بالغه میباشد و ماقطع نظر ازین میگویم
 هرگاه پیغمبر خدا که شارع شریعت بود تجویز لعب نمود و اجازت داد پس دیگر چه کلام باقی ماند اطفال خردسال را
 ز تعزیر بعبادات میکنند بجهت قال مخاطب وی ای تم بهی هو فرق آنها ای که ده چوئی نادان لڑکی
 نادرتم بیزبان اقول و بیستعین کلام فی نظامش من چند وجه مدفوع است اول آنکه ساختن نقل قسیر
 مدین از دست خود و بوسه دادن بران بجای اهل قبور بارشاد حضرت رسول قبول صلعم جایز است
 پس او یاء مخاطب پیرایه بالغ باشند که اجازت دهنده و عمل کننده را تشبیح می نمایند و آنچه تشبیح نقل
 است طعن بر وی نمودن از دخالت طعن آن طعن بر رسول خداست قبح آن قبح آن تشبیح و را
 و البقیه انکاری باز دعوی دین و اداری دوم آنکه در کتاب لایل الخیرات تصویر پرست صلعم
 بمنوره و انشجار و جبال و بیق مع نقل و نور نقل و وضع مبارک حضرت رسول خدا صلعم مع نقل و آنحضرت

و بر شخص مرسوم و مقولش بر سران این عبارت مرقوم است عندنا صفة الرضفة المباركة التي دفن فيها
رسول الله وصاحباه و در مزرع الحسنات شرح و لایل الخیرات گفته فایده در ذکر قبر شریف و ریخا الحسنات که زیارت
کنند این مثال را که یک قدرت نیافته است زیارت حسین و صفه قدسه و مشابهه کند این شکل از روی بیست و شش
بوسه نذر آن از غایت محبت و غیره بشوق خود و اکثر بزرگان برای این شکل مبارک خواص برکات بسیار ذکر
کرده اند و تجربه و آردوده اند انتی باعتبار قول مخاطب رحنی مصنف و لایل الخیرات و مزرع الحسنات و اکثر
بزرگان محول الیه میخوان گفت و بی بی تم می جو فرقی است ای که ده چوئی نادان لرکی بین او تم پسیر بالیغ
سوم آنکه تعظیم تعزیر بشکل یکم خشت و گل سجد و مانند تعظیم کاغذ و بلند قرآن و کتب صحاح احادیث ساخته و دست
خود بپا است و سکر آن جاهل بلکه بی بالیغ قال الخاطبة او پو چو تو وصل من هم کی هند و دوشی بی که وی
زنا کر کی مورین اینی پاته سی بنا کر خوش معنی بین او در جای اهل کی پو جی من اقول و بیستین پنجه در بزرگ
افاده و خدو خطی است ناشی از جمل یا جمال چه بنویس تصویر وی روح ساخته پرستش آن میکنند و در تعزیر ند تصور
وی روح و نه پرستش آن و اگر عیاد با کسی تصویر وی روح سازد و عبادت آن کند از بقیه اسلام نارسا
خواهد شد و بظاهر که تعظیم امر دیگر است و پرستش امر دیگر چنانچه قاضی عیاض در شفا گفته صریح ای او کذا
و لی یقر فی کما فایده الله تعالی بلاء کاد و اءاله و در قاضی حالگیری نوشته فلیتوجه الی قوله
فیقف عندنا اسه الی قوله و لا یضع یداه الی جدار التربة فهو اعیب و اعظم الخیرات و یقف
کما یقف فی الصلوة و یصل صورته الکریمه البهیة کانه نایب فی لحد له حالیه لیس مع کلامه
فی الاخذیات و شرح المختار انتهى و شیخ عبدالحق در جذب القلوب آرد و در وقت سلام آنحضرت
علیه و آله و سلم و توقف در آنجناب با محبت دست است بردست چپ نه چنانکه در حالت نماز
که قیام برای اولاد آنحضرت و توقف در آنجناب مثل توقف حالت نماز آنحضرت می خواهد بود و هو المطلوب
خواهد محاط این توقف حدین باز قرار دهد و خود را از پرستش غیر خدا بکفایت پرستش حق سازد قال الخاطبة
سو تعزیر و اراؤتمی بی بنیاده ای من مورین در کناری قبر دکی صورتین نقل کرتی بین قبر کا مرتبه
کتری غیرش ایسی بالهین میهند و دکی بی برائی من طمعه ناشای هند و فکوستی من که دکی و اراؤتمی

سورت بنانی میں اور تعظیم کرتی ہیں اور آپ کو نہیں دیکھتی کہ ہم انہی کی بات ہوئی کہ آپ کو سب سب
 اور نوک و آغ تھو انضر فی انہی میں لیکن یہ سچی ہوئی اقول بہستقیم اہلسنت ازہدو زیادہ احمق
 ہستند کہ یہ نوک و آغ تھو انضر فی انہی کے قبر و گاہ میں نقل کرتے ہیں کہ کامر یہ صورت ہی کتری غرض
 بانوسہ یہ ہندو کی بڑی بہائی ہیں اسلئے کہ ہندوؤں کی صورتیں بنا کر زمین پر رکھ دیں اور یہ حضرات
 نقول قبول نہیں کرتے کہ کتابوں میں لے پرتی میں طرفہ شاہی ہندو و نوک و آغ تھو انضر فی انہی کی بات ہوئی کہ آپ کو سب سب سب
 بنانی میں اور تعظیم کرتے ہیں اور آپ کو نہیں دیکھتی کہ ہم انہی کی بات ہوئی کہ آپ کو سب سب سب
 آغ تھو انضر فی انہی میں لیکن یہ سچی ہوئی اقول بہستقیم اہلسنت ازہدو زیادہ احمق
 تفریہ کو حضرت کی محبت ہی بناتی ہیں اور ان کی دوست میں بڑی جھوٹی احمق ہیں کہی دوست نہیں ایسے لوگ
 امام کی دشمن ہیں اقول بہستقیم بناساخن تعزیر امریت مباح و ذریعہ ایست برای گریہ و بکا و ظاہر
 بحال الظا و ان البکا علی صاحب الحسنین من اذاتہ المحبة و هو المقصود و النص علی ہذا المطلوب
 ساسری عن اصحاب المعصۃ سلام اللہ علیہم اجمعین من لہ فیصرہ بفرحہا و لہ یحزن فی حبابنا
 فلیس منا قال الخاطب اگر امام کی محبت میں سچی ہوئی تو آدمی جنت اور اطاعت اختیار کرتی اقول بہستقیم
 الواقع محبت کامل و خالص ہانست کہ جمیع اور انحضرت زابیع باشند پناہ جناب ملا محمد رفیع و اعظا علی اللہ قاسم
 فی العلین ابواب الجنان میفرماید کہ کتاب تہذیب فی از امام جعفر صادق ع و ایست کہ انا لافلا لوجل منیا
 حتی یکون جمیع امرنا مقبلا وید الاوان من انتاج امرنا و ارادۃ الودع فترینو ابہ و حکم اللہ
 و کید و لاعدا نابا بیعت حکم اللہ ملخص معنی آگہ ماکسی امور منجہ شایع او قیہ کہ جمیع امر را تابع باشند و انکار
 و یغ یعنی اجتناب از ہر راستہ ہن بولیں ہر راستہ اگر وہ نہ باشد از ہر راستہ کناد و با بن تزمین و آراستگی جگر
 دشمنان را راستہ و عیوب سازند ہی تعالی قدر و منزلت شامالہ نگردانستی مگر مخاطب الامقام باین تحریر
 معذور و از ہمارو و شاعران لطائف حق مومنان فاسق زبان و از ہی نمای چہل محبت بار محبت
 فی ہما جمیع سیکر و در پناہ شیخ عبدالحق لہی در کتاب ابن النوفی بعضہ ۴۶ آورده تھا کہ اگر شاہ و شد و افتد و شد
 و اطہر ایسا از ان قلب بیرون آوید و زخم بسیار بخند و عابد بن عمار مردی از مسلمانان حج و اما کای نیز خیم

یسب الشیخ فی التذکرۃ فاعلم الیہما فقالتا تو خداوندی قال لا قابضه من عورانی حکایت شد
 طویلہ انتھی قال الخائب یعجب محبت ہی ہزاروں روپی بی حکم خدا و رسول کے اینٹ مٹی یعنی امام بارہ
 اور ابرک بانس یعنی تغزیہ میں چوٹ کرتی ہیں اور سید و کو دیتی ہیں کہ پہوٹی ٹوٹی مکانین ہڑی ہوئی قافے
 کیچے ہیں کیون نہ وہ دوست ایسی ہی چاہیں خاک میں ملا دیں اور ابرک بانس میں انگادین بر فرزند سید کو
 ندین کہ ملا دیں **اقول** دستین انچا فادہ نمودہ مدفوع است بچندہ جاوا انکامل سنت جماعت بصرف
 مبلغا خطی بنی خانہ ہا زشت و گل طیار کردہ اند و در بنی خانہ و دیگر کانات محفل میلاد شریف می کنند
 و صد ہا روپیہ تقسیم شیرینی و انعام خوانندگان مولد شریف خرچ می سازند و بحال فلاس سادات ذوی الاحترام
 کہ مراعات شان اپنی غیر مراعات است مقدس خود قرار دادہ تو جوی نمی آزند و برای عمل مولد خواہا ہا
 نمودہ اند فاجواب بچنانچہ صاحب فتوہ سیف مسلول مندرجہ سالہ غایۃ المرام صفحہ ۲۷۸ و ۲۷۹ فرماید
 نمودن محفل مولد شریف بتعین یوم اینست کہ قطلانی در جواب لب لہ نیہ نوشتہ گفت ابن جزیری کہ ہر گاہ انوب
 کافریکہ در زم آن قرآن مانل شدہ بسبب شمی کردن شب ہوائی صلح و عذاب تخفیف یافت پس چہ باشد
 حال مسلم بعد از امت تحضر صلح کہ خوشی کند بولد و خرج کند و زشت را انچہ ہمہ قسم بخیر کہ بخواند و جزا
 و از خدای کریم گرانکہ دخل داد و نمود و او را افضل عمیم بنیہ تعلیم و اہل سلام ہمیشہ محفل میکنند و بولد ولیدہ
 می سازند و در شبہای اول تصدق میکنند با انواع صدقات و اظہار سرور میکنند و نیکسازان و نیکسازند
 و بخواندن ولد کریم اہتمام بنمایند و از برکات و ہرگونہ فضل عظیم را و شان ظاہر میشود و تحریر کردہ شدہ از
 ناصح کہ انان است در آن سال و نوید بہت عجلت حصول طلب و اہتمام کہ کند بر سیکہ شبہای مولد مبارک را
 بعد سازد تا کہ صد مرتبہ رسد بر سیکہ در ول و انکار باشد تا اینجا ابو اسد بنیہ نہ جمع نمودہ شد و محمد بن علی ^{مشق}
 در سہل امدی و ارشاد انہا فظا بوا انچہ سخاوی نقل کردہ کہ عمل مولد شریف اہم و مقدس و ان شہید اگر دیدہ زان بعد
 اہل سلام و در سایر اطراف و شہر ہای کالان پیشہ شدہ مولد مجالس مکلفہ طعام و صدقات و اظہار سرور زیادت
 و نیکسازان و اہتمام بخواندن مولد کہ یکم کردہ می آیند و از برکات و بر او شان فضل عظیم ظاہر شدہ و از ابن جزیری
 نقل نمودہ کہ انان است در آن سال و نوید بہت عجلت و اہتمام مولد و از ابن جزیری نقل نمودہ کہ صاحب رتل

کچھ اصل ہوا قول و بہ نسبتیں اصل تغزیہ شریع ثابت ہے کہ ذکر قال مخاطب اپنے ہر ایک تغزیہ
 بنانا اصل شریع میں مباح ہوتا تو یہی اب حرام ہوتا کس واسطے کہ تغزیہ کی وجہ سے بڑی بڑی کتاہ ہونی لگے
 اور شیطان کا بازار گرم ہوا قول و بہ نسبتیں اپنے افادہ منہ و تجزیہ میں نیست و نہ از تغزیہ داری صدق
 امور خیر اصرار یافتہ و ہمندی از ان سابقا؛ عرض بیان آمدہ فلا تکن من الغافلین قال الخاطب انور الکنہ
 کہو لو ہوش سہا لو کہ بڑا گناہ زنا ہی جس کا یہ حال ہے کہ جتنی حرام کار سال بہرین اپنی مراد میں باقی ہیں تغزیہ کی
 بدولت اس قدر دوسرے دن میں کاتی ہیں قول و بہ نسبتیں یعنی اسد علی الکافین فاسقان شعلین و
 شاہان بازاری کہ غیر از ناکاری کاری ندارند از غرہ محرم الاحرام بدولت فرزند حضرت خیر الام نام از غرہ او زنا
 دوری جستہ تا مانج سینہ در ہم گزیر گزرا وین افعال ناروا نمیکردند فضلا عن المومنین قال الخاطب
 بیگانی جوان مرد و عورت کا یک جا جمع ہونا کہیں عقل اور شریع میں درست ہی اور یا نہ؟ یہ کہتے ہی ہوجا
 ہوا تو مرد و عورت کا بدنسہ بدن ملنا ضرور ہوا قول و بہ نسبتیں فقرہ: انما یحبہ و یحفظہ و انما یکرہ
 کذب بہتان ہے و اگر احیاء از زمان عوام بجای رفتہ باشند اور اگر ائمہ دین باید کہ وہاں سے تادمہ درویش
 قال الخاطب قبول کیا کہ تمہاری عورتیں نیکبخت ہیں مگر جب بخت چوہرین چنانچہ انہی عورتوں سے کہیں بخت
 قبول کیا کہ تمہاری عورتیں نیکبخت ہیں مگر جب بخت چوہرین چنانچہ انہی عورتوں سے کہیں بخت
 قدم شریف بمقام شاہجہان آباد ہندہ شاہجہان پور و چلہ اور ہمدانہ و قلعہ ویر قلعہ فکعتہ وادیہ
 اولی الا بصار قال الخاطب اب یہاں سوچو کہ اگر تیرے کہانی کیا ہے اپنی عورت کو جو بزرسیان میں نماز
 جماعت میں عشا کی وقت پہنچا اور وہی جلی قیچہ مسجد میں نہ بعت پرہ کر سلام پہنچا تو کیا بخت
 معلوم ہو کہ کون آیا کون گیا تو تم کہو گی ایہ بات میں ناکٹ ہاتی ہی اور شہ افغانی ہی بیان کیا
 مرد و عورتیں باہر نہیں آتے ہیں سودی اغریہ کی و نوینج من ات بہر از دن امیو علی رور و رور و رور
 طرف و شنی ہو رہی ہی اور سب لوگ اچھی بری کا فز سلان ہو جو دین تمہاری بہترین ہے
 ہا ملای کنہی ہی کند مار گرتا کہنے زانی زیارت کی سہانی چڑی بہرے میں اور غرض کہ ہم نے
 ہی لیکر کلٹی میں پہلا ہم سے پوچھیں یہاں وہاں کہہ دو یا تو یہ کہہ دو یا تو یہ کہہ دو

کہ قیامت تک کوئی یا حجج ماجج نہیں گرا سکتا کیونکہ خداوند اجوتیری غیرت نگر کی اسکی ایسی ہی
 بیڑتی چاہتی ہے جو تیری در سے آشنا نہوا پشگل سگ او سکو در بدر دیکھا اقول و پیستعین میں ہیں
 بیٹیان تمہاری ہیں جو ہزاروں آدمیوں میں کنہی سے کنہ ہار گرتی کیلئے عزائی زیارت کی بہا قمر سا
 ساتھ لئی پرتی ہیں زیارت کا جسی شریف کی بہانا ہی مقصود اصلی در وصل ہاتھ میں لانا ہے
 فراتر با و عدد با عورت اپنی پر صاحب کی عنایت ہی بشفہ حمل ممتاز ہوئیں توجہ باطنی سب کچھ
 پایا پر سلسلہ پیری مریدی کی طریقہ بی جابی ہاتھ سے نیدا آفرین صفا فرین و بسلسلہ پیری کی کہ بالبدانہ بدست
 اور زمانہ آنحضرت صلعم اور صحابہ میں رواج اسکا نہیں تھا باوصفہ تہس ہوا ایسی ایسی خرابیوں کی پھوڑا
 اور کسی عالم نے اسکی انقطاع میں ایک سالہ مختصر ہی تجویز نہ کیا فاعتبر وایا اولی الابصار
 قال الخائب اور برائے گناہ خانہ جنگی ہے وہ ہی تعزیر کی سبب کہ تہوتی ہی محرم کی سپاہی مشہور ہیں اور محرم
 کی بدلت جب قدر قتل شہر لکھنؤ میں ہوتا ہی سب جانتی ہیں رس روز کے قصی قضی اپنے دالوں
 محرم پر ادھار کرتی ہیں اقول و پیستعین فاضل دہلوی در رسالہ الشہداء تین آوردہ واضح الحاکم
 وصحیحہ عن ابن عباس قال وحی اللہ نعم الی محل صلعم انی قتلت یحیی بن نہ کہ یا سبعین
 اللہ او انی قاتل بابن بنتک سبعین الفنا و سبعین الفنا از میں جاہست کہ فغانان اب
 درین ایام زیادہ تر سبزی خود ہا میرند و در شہر لکھنؤ سہ اندید عن الفتن نام خانہ جنگی بشہر محرم حکم
 عتقادار و بلکہ اولیا رخا الف خوف دست درازی و زبان درازی عوام بجانہ ہا متواری ہیشو بعض
 ترک سکونت تادہ در نمودہ بقعبات قیرات قرب جوار انتقال ہی ناید قال الخائب و قطع نظر گناہ
 کفر اور ترک کیا کم ہوتا ہی کہ ہزاروں خلقت تعزیر کو سجدہ کرتی پرتی ہیں و اسکی گئی کڑی ہو کر منت ہر اد
 مانگتی ہیں کوئی داہی اسبات پر سہر نشان چڑتا ہی کوئی جاہل عرضی لکھنؤ پر کانس میں لگات ہی کی ہر
 زبانی ہی بیڈا مانگتا ہی اور بعض حق اوس لکڑی کہ پا چون پر کہ جسکو گرجی نہ سر دنی او میں جان بڑیک
 مورچہ پل لئی گنگا پر شاد کی طرح کا لکائی مورت پر سی مکھیاں مانگتا ہی علی ہذا القیاس مریہت رسوا
 کفر کی ہوتی ہیں اگر ان سبکا بیان کیجئے تو ایک بحر طویل ہی اقول و پیستعین بچا فادہ نمودہ مدفع است

بچند وجه این آنگاه تغییر را سجده نمودن معمول عوام نه نیست تا بواسطه چهره دهم آنکه با این عمل آنچه
 عوام احیاناً بعمل می آورند زمین بوس می باشد نه سجده و نیزین بوسه دادن موجب تکلیفی نمی شود و شرح
 اشتباه انظار آنکه از کتب معتبره اهل سنت هست می گوید قال ابی فی مختصر الفناوی الطبرانی
 قال بوضوء الما تری فی ذاقبل احد بین یدی السلطان الارض و اخذها و طأها
 الا ان یکف الا یتعظیمه شیخ عبدالحق دهلوی در ترجمه مشکوٰۃ در فصل سیوم زیارة القبور میگوید در روایات
 بوسه دادن قبر پدر و مادر نیز آمده است انتهى سیوم آنکه بر تقدیر تنزل و تسلیم معارضت به معمول بودن بوجوشنا
 چشمتی که نزد اهل سنت از اکمل و دیار کرام بودند مانند خواجه قطب الدین نجفیار کاکلی شیخ فرید الدین
 شکر گنج و سلطان المشائخ شیخ نظام الدین مریدان معتقدان این مشائخ در وقت مشرف شدن
 بنبردستان ایشان ایشانرا سجده می کردند و هر یک این مشائخ پروردگار خود را سجده می کردند و فرمودند
 که از کتب معتبره مشهوره و متداوله است بعد از حکایت مولانا برهان نسفی می نویسد که بعد از آنکه بر من خلق
 می آیند روی بزمین می کنند چون پیش شیخ الاسلام فرید الدین و شیخ قطب الدین قدس سره را می بینم
 من هم منع نمی کنم درین میان بنده عرض داشت که که اینکس که پیشه خودم رکوع زمین می آورم و آنرا در سجده
 میشود و نفس او می شکند تا آنکه دم بزرگ کرده خداست بزرگی دارند دست کردن بیدار نشاء نیست به این
 خواجه ذکر این باخیر درین باب حکایت فرمود که درین فرمای گذشته بانی مدینه و مروی بزرگ راده سیاحت کرده شام
 و روم دیده چون بیامد شمس درین بیا شد و میدالدین قیشی آمده و چنانچه رسم خدمتکاران فراموشی کرد و در بزمین
 نهاد و این مرد که نشسته بود بانگ برود که مکن سجده جائی نیامده است ازین باب بدو کردن گرفت
 من نخواستم که با و مجبیت هم چون بسیار درین غلو کرد اینقدر گفتم که بشنو غلبه مکن هر امریکه فرض بوده باشد
 چون فرضیت بخیر استجاب باقی ماند چنانچه صوم ایام بیض عاشورا برام ماضیه فرض بود در عهد رسول
 علیه السلام روزه در رمضان فرض آن فرضیت ایام بیض عاشورا برخواست اما استجاب با ما نداشتیم و در
 در میان امم ماضیه مستحب بود چنانچه رعیت مراد شاه را و شاه را و استاد را و اسیر را و غیر اینها چون عهد رسول
 شد آنسجده برخواست اگر استجاب یافت ابا حجت ماند اگر مستحب باشد بر مباح نفی و ضعیف از کتب اولیه می باشد

نگو و بنیان مقرر شود کہ لب در سانسند بر پشت دست بند سازد رخ از خاک جانی نشست
 زمین بوس این از اہل حال بہ زساوات وار باب فضل و کمال بہ زگوشتہ نشینان آئینہ صاف بہ نمود
 از رہ قدر دانی معاف بہ وار بہ عجیب تر آنکہ بشیرین غیاث مریدی کہ در فقہ شاگرد ابو یوسف قاسم
 صاحب ابو حنیفہ بود قائل بہت باینکہ جو شمس قمر کفر نیست یا قوت حموی در کتاب ہجرت البلدان مسیگر
 بشیرین غیاث المریدی صاحب الکلام مولیٰ زید بن الخطاب خذ الفقہ عن ابی یوسف صاحب ابی حنیفہ
 ثم استقل بالکلام و جرح القول بخلق القرآن و حکے عنہ اقوال شیعہ کہ قولہ ان السجود
 للشمس القمر ليس بکفر انتہی ششم آنکہ از مجدد کردن عوام بنار تغزیہ چگونہ ممنوع می تواند شد
 بلا تشبیہ اگر کسی پیغمبر خدا صلعم یا قبر شریفہ آنحضرت اسجدہ کند آن سجدہ کنندہ کافر خواند شدہ و پیغمبر
 آنحضرت حر فی توان گفت و علماء ہمین قدر بس بہت کہ سجدہ کنندگان استمدید نمایندہ اینکہ در پی
 مانعت تغزیہ داری و آیند مگر زبان حقیر مخاطب درین معنی بسی گستاخ است چنانچہ مولیٰ نجم الدین
 قزوینی مولد خانہ دینی خانہ راز بہت خانہ تعبیر کردہ صاحب غایۃ المرام جواب آن سیفر ایلانی شاعر نیز
 تفصیل تفسیق جملہ فقہاء و محدثین اولیاء متقدمین و متاخرین سنجیدہ کہ او مایست اور استحقار
 آنحضرت صلعم کی ہر اسر مذکور ہی اور اطلاق بہت کا آنحضرت صلعم کی طرف کیا ہی مولد خانہ دینی خانہ کو
 بتخانہ قرار دیا ہی جیسا کہ پیشوای اہل خلاف عبد الوہاب فی صنم کبر و شریفہ آنحضرت صلعم کا نام کہا
 جو جسکے چین آئے کسی چاہی خدا کو برا کہے چاہی بجناب پیغمبر صاحب کی بی ادبی اور گستاخی کرے
 کوئی پوچھنی والا نہیں ہے اگر جرمن شریفین یا دیگر بلاد اسلامیہ میں کوئی مستحکم ان ہجوات کا ہوتا دیکھتا
 جو دیکھتا عبدالحی ساکن نہوتی نے تھوڑی ہی شوخی مکہ میں کے تھی اور صرف اس قدر کہ کہا تھا کہ حنیفہ شافعیہ
 مالکیہ حنبلیہ کو ہم نہیں جانتے ہیں ہم محمدی میں اور ہادیہ اور شیعہ و قایہ و غیرہ کتب فقہیہ کو ہم نہیں جانتے
 ہیں علمای مذاہب اربعہ فی فتوایکے کفر کا لکھ کر سرائی وائی تجویز کی تھی کہ جب تک توبہ نہ کری مہلکار
 چنانچہ فتوایا علما مکہ شریفہ موجود ہی انتی چون کیفیت سجدہ کہ امری غلط بود از زبان ابن حنفیہ پیش کیا
 اکنون دوام باقی ماندہ یعنی گس لئی کہ امریت تعظیمہ و حاجت طلبی کہ عبارت از استشفاع است

باید شنید اما اول پس اگر چه کس را فی فعل عوام است مگر اهل سنت را بر آن شیخ نیز سیدیه و فریاد الله رایه
 شرح الهدایه گفته مجوز الحذیث لغیر الله تع بالقیام واخذ الیدین والایمناء الخ
 و در نوادر الفتاوی آورده او کان جالساً لا یقی مر لاجل العالم والمعلم علی وجه الحقارة
 یکفر و شیخ عبدالحق در جذب القلوب می فرماید و در وقت سلام آنحضرت صلعم و وقوف در آنجنا
 با عظمت دست راست بر دست چپ بنهد چنانچه در حالت نماز است و در رساله غایبه المرام صفحہ
 نوشته ازینجاست که سائر فضلاء اراکام و علمای اعلام دار السلام مکروه بدین راهها اند و فرمایند تحسان استجنا
 قیام وقت ذکر مولد شریف فتوحه علی آن راه و هر کس استیلاوت دارین شمرده اند چنانچه شیخ الشیخ
 سید جعفر مدنی رحمه الله علیه در رساله میلادیه فرموده و قد استحسن القیام عند ذکر مولد الشیخ
 اثمة ذروایة و رویة و طوبی لمن کان تعظیمة صلعم غایه مرامه و مر ما
 و شیخ عثمان حسن و میاطی شافعی مدرس مسجد الحرام در استحسان استجبابین قیام رساله بیست
 میفرماید القیام عند ذکر ولادة سید المرسلین صلعم فی جماعة الشریف تعظیمة صلعم
 امر لا شک فی استحسانه و فایده یحصل لفاعله من الثواب لحظ الاوفر و الخیر
 الا کبرانیته چون مور تعظیم از شریف السلام و اخذ یدین و انحناء غیره برای غیر خدا جائز باشد و بر کمال
 فاعل قیام وقت ذکر مولد شریف حصول ثواب بنبوت پیوست پس گسی فی نقل قبر شریف جناب
 امام حسین که دلائل جواز نقل نبندی شنید و باقی در فصل ثلث خواهی شنید بلاریح ضرر و احوال
 اما ثانیاً پسینا نشانی که اولاً مرکب ثور این قسم عوام میباشد و خواص ایشانرا تهدید نمی نمایند ثانیاً عوام نیز
 تعزیر جناب امام حسین درخواست انجام مطلب نمی نمایند بلکه از جناب باری عز اسمه بحق محمد و آل الهی سوا
 مطالب مقاصد خود را نمی بیند و آن مکان ابوجه موجود بودن نقل ضریح و تذکار جناب خامس آل علیا
 قابل دعای پندارند و نه معنی هیچگونه مستلزم شناعتی نیست چه در ترجمه صلعم مقرر نقل از صحیح بخاری آورده
 که عمر در وقتیکه خط و کم بارانی می شد بر عباس رضی الله عنه استسقا نمود و میگفت اللهم اننا کنا نقتل الیک
 بنیننا کما صلعم اذا قتلنا فقتلنا و اننا نقتل الیک بعم بنیننا فاسقنا بارحمتک ایا

بوی و ریاست استمداد کرده ثبوی بعد از حیات و امام رازی گفته چون می آید از نزد قبر حاصل میشود نفس او را
 تعلقه خاص بقبر چنانکه نفس صاحب قبر را بسبب این تعلق حاصل میشود میان هر دو نفس تقابل میشود
 و علاقه مخصوص پس اگر نفس مزبور قویتر باشد نفس اثر مستقیض شود و اگر بعکس بود برعکس شود و در
 مقاصد ذکر کرده نفع یافته می شود و زیارت قبور و طاعت بنفوس اخیار از اموات بدرستیکه نفس مفارقه
 تعلقه هست بدن بی تنگی که دفن کرده است در آن پس چون زیارت می کند زنده آن تربت را و متوجه میشود
 بسوی نفس سیت حاصل میشود میان هر دو نفس ملاقات و ملاقات و اختلاف کرده اند و اگر ملاقات
 قوی تر است از ملاقات میت یا بعکس مختار بعضی ثانی است و درین باب بعضی روایت میکنند که فرمود حضرت
 صلوات علیه و سلم چون تشریف می فرمایند نماز را می بینید بر آن کار با پس مد و بیدار از اصحاب قبور شیخ اجل شرح
 مشکوٰۃ گفته که یافته نمی شود و در کتاب سند و اقوال سلف صالح چیزی که مخالف و منافی این باشد
 در و کند این را یا بجمله یا از آنکه ثابت شد که روح باقی است و او را تعلقه خاص با جسد بدن بعد مفارقت
 از وی و ثبوت نسبت به وی نیز هست که بدان علم و شعور بر اثران قبور و احوال ایشان دارد و ارواح مکمل
 که در همین جرات ایشان بسبب قرب کائنات و منزلت از رب لغت کرامات و تصرفات داشتند
 بعد از حیات چون همان قرب باقی اند نیز تصرفات دارند چنانکه در حدیث تعلق کلی جسد داشتند یا بیشتر
 از آن انکساست و او را در جوی صحیح نمی ماند مگر آنکه از اول امر منکر شوند تعلق روح را به بدن بالکلیه و بجهت
 وجوه بعد از مفارقت و زوال علاقه حیاتی و آن خلاف مخصوص است و برین تقدیر زیارت
 و رفتن بقبر و همه لغو و بیهوده می گردد و آن مری دیگر است که عامه اخبار آثار و احوال بر خلاف آنست
 و نیست معصوم است استمداد مگر همین که محتاج طلب کند حاجت خود را از جناب عزت الهی
 بتوسل برده و تائید بنده مغرب مکرّم درگاه و الا او خداوند بزرگوار است این بنده که تو حجت و اکرام
 کرده او را بر آیه زنده کرد و این حاجت مرا باینکه آن بنده مقرب مکرّم را که اسی بنده خدا و ولی و
 شفاعت کن از بوجوه از خدای تعالی مطلوب مرا توفیق کند حاجت مرا پس نیست توفیق میان
 مکرّم و سید و قادر و مصلح و مستجاب و درگاه آنست تالی شان و دوری هیچ شائبه شرک نیست

چنانکہ منکر و کرم کردہ و آن چنان بہت کہ توسل و طلب عالمہا الحان و دوستان خدا و حالت حیات
کنند و آن جائز بہت باتفاق پس این چرا جائز نباشد و غرتی نیست و رواج کاملان زمین حیات
و بعد از حیات مگر ترقی کمال و شرح و بسط این بحث چند و شرح مشکوۃ است خصوص باب
حکم اُمری کہ آنجا دلائل تحقیق دادہ و سیوطی و شرح سعد و نیز مفصل ذکر کردہ و سرہ احادیث بالتقریر
نمودہ انتہی سادہ و کتاب ظہر العجایب تصنیف فاضل متعصب قوم است استعانت و قوم پرست
ایک بطور استقلال کہ مستعین بہ ستان کوصل مشکلات میں ہو و تحقیق یا او سکوا کا رخاۃ قدرت میں
شرکیہ و روخیل سمجھاؤس سے حاجت چاہی یہ بلا شک شرک ہی مدد چاہنی بروحانیات فلکیہ و فتنہ
ماہتاب کو اکب سی یار و روحانیات عنصریہ آب آتش خاک بادسی یا ارواح خبیثہ بہوانی سیتلا شیخ سہ
زین خان سیہ ارواح طیبہ انبیا اولیا غوث قطب سے و و سکوا بطور استقلال کہ مستعین بہ ستان کو
صل مشکلات میں ہو و تحقیق یا او سکوا کا رخاۃ قدرت میں شرکیہ و خیال نمونہ صرف لکھ واسطۃ العرض جانے
کہ یہ خاصان خدا میں انکی عرض جنابا قدس الہی میں متوقع القبول ہے یہ بلا شک درست ہی جیسی تعلیم احکام
دین اور تہذیب نفس وغیرہ انبیا اولیا و استاد پیری مدد چاہنی ان و نون استعانت کی تفصیل فتح الغریب
یون ہی کہ استعانت بغیر خدا اس طور پر کہ او اس غیر بر اعتماد کلی ہوئی اور او سکوا عون الہی کا منظر بخانے
حرام ہی و اگر التفات محض حق کی جانب ہی اور او اس غیر کو عون الہی کا منظر سمجھاؤس سے استعانت ظاہری
کرین و در عرفان سی نہیں انبیا اولیا ہی اس قسم کی استعانت غیر سی کرتی آئی لیکن حقیقت یہ ہے استعانت
بخدا ہی پھر اوسے تفسیر میں جو التجریری کہ ایک استعانت اس قسم کی ہی کہ او میرا اصلاح استقلال کا
تو ہم متوہم نہیں نہ مشرک کی نزدیک نہ وحد کی نزدیک جیسی ہو کہ جانیکو کہنا کہنا ناپیاس بجہانیکو پنا
پیارا احت لینی کو سایہ میں پیشنا مرض کو نیکو علاج کرنا ہمارے تلاش کو اُمر اسلامین پاس
و علی ہذا القیاس پس اس قسم کی استعانت بالا کہ استعانت درست ہی کہ حقیقت میں یہ استعانت ہی نہیں
اقول ہی یہ بات کہ انبیا اولیا وغیرہ ہی موت کی بعد ہی استعانت جائز ہی یا نہیں ہیں اس میں علما کا
اختلاف ہی بعضی کہتے ہیں کہ انبیا کی سوا کسی سے استعانت درست نہیں و بعضی کہتے ہیں کہ درست

پناہ بخشجہ الحق محدث دہلوی مشکوٰۃ کی عربی شیح میں فرماتی ہیں کہ اصلاً الاستعداد باہل
 القیور فی غیر الانبیاء علیہم السلام فقد انکرہ کثیر من الفقہاء واثبتہ المشائخ الصوفیہ
 وبعض العلماء اور بعضوں کے نزدیک استعانت انکار میں انبیاء اور غیر انبیاء یکساں ہیں چنانچہ
 اربعین مسائل میں ہے کہ ہر گاہ انبیاء کا استئناس جو جہی کہ عالم برزخین شہید کی طرح انکی ہی حیات
 ابدی ثابت ہی تو یہ وجہ وجہ نہیں اس واسطے کہ بیان اور وہاں کی حیات میں تامل نہیں دنیا کی حیات کے
 احکام اور ہیں اور عقیقہ کی حیات کی احکام اور شیخ دہلوی مقدم الذکر مشکوٰۃ کی فارسی شیح میں فرماتی ہیں
 کہ ظاہر آنست کہ آنانکہ قائل بسمع وادراک میت اند قائل بجواز استعانت اند و آنانکہ منکر اند این اینز
 انکار کنند اقوال اثبات سماعت و امتناع سماعت کی اولیٰ مع مالہ و ما علیہ کتب فن میں موجود ہیں اور
 حق یہی کہ جس آیت یا حدیث میں سماعت ثابت نہیں اوس سے روح کا سنا مراد ہی نہ دہر کا سنا
 اور جس آیت یا حدیث میں سماعت ثابت نہیں اوس سے دہر کا سنا مراد ہی نہ روح کا سنا مولانا عبد القادر
 دہلوی نے اپنی تفسیر موضح القرآن میں اسی امر پر فیصلہ فرمایا باین عبارت کہ مرد کی روح سنتی ہے
 اور قبر میں پڑا ہی دہر وہ جہیں سنتا سنتی بلفظہ الشریف اس تقدیر پر استدلال انبیاء اولیاء بشہ طہیکہ علی
 سبیل الاستظلال ہونہ بطور استظلال حیاء و میتا درست ٹھہرا غایۃ الامر کہ خواص کے حق میں بلکہ اگر آیت
 درست ہی کہ وہ استظلال درست ظلال کے معنی بخوبی سمجھتے ہیں اور عوام کی حق میں بکراہت کہ وہ استظلال
 اور استظلال کے مفہوم ہی بخوبی واقف نہیں غتامل فیہ فان هذا البحث من مزال لفقہیہ
 فضلا عن السفیہ انتہی کلامہ این عبارت چنانکہ می بینی اول دلیل است براینکہ استدلال
 بطور استظلال از جناب شہید کربلا خامس آل عبا علیہ التحیۃ والثناء جائز و درست ہے مقتضو
 قال المخاطب اب سچ کہو کہ جسکے سبب ہی اس قدر گناہ اور شرک ہو اوس سے روح حضرت
 حسین علیہ السلام کی خوش ہوتی گی یا ناخوش اور خدا و رسول راضی ہونگی یا ناراض قول و تبریز
 تغریب سبب گناہ و شرک نیست العیاذ باللہ اگر کسی مسجد یا مغربہ قرار داد در آنجا رفع ضرورت بول
 و بزار کہ شخص مکتب فعل مذکور کا وہ خواہ شدہ بالعکس اندام مسجد لازم آید چنان

اگر کسی باتغزیر رسوم کفر و ضلالت بجا آرد آن شخص کافر خواهد شد نہ کہ تغزیر ممنوع شود و فاعتبروا
یا اولی الابصار و چون تغزیر داری فی الاصل مباح است و سبب گریہ و بکا است و گریہ در صواب
جناب امام حسین علیہ السلام سنت پیغمبر خدا است پس تغزیر داری رضامندی خدا و رسول خدا
ظاهر و بیاید است تغزیر بالبدایتہ از شعائر اسلام است قال الخاطب فرایمان خدا سی ذکر کثرتہ سی تو
بولو قبول کرو و بی جابل ہو جاو او تم سی پوچتے ہیں کہ حضرت امام کے تم ٹہنی دست ہو او عجز ایا جو
امام زدی اور خود امام تہی بہلا بتلاؤ کہ دوازده امام میں سے بعد امام حسین کے کسی امام فی ہی تغزیر
بنایا ہی اور تاشی ڈھول اور شریک کتاب و مجلس و مجلس سے ہی کرتے تھے الغرض یہ سبکو معلوم
کہ اماموں کی وقت تغزیر کا نام و نشان نہ تھا اور وی ہر گز نہ کہی کچھ ہی تغزیر کی رسم نہ کرتی تھی اقول
و بہستعین بدفع است بچند وجہ اول آنکہ جناب ائمہ ہی صلوات اللہ علیہم مجالس عز جناب امام حسین
نمودہ انجمنہ در کتاب مطاب اخبار الاخوان مرقوم است ابن بابویہ بسند عن ابی عمار و سوری فی ثواب
الاعمال بسند آخر و سوری بن قولیہ بسند ایضا عن ابی عبد اللہ قال قال یابا اعمار انشد فی
العبدی فی الحسین ابن علی علیہما السلام قال فانشدتہ فبکی فواللہ ما زلت انشد و یہ یکی
حتی سمعت لبکاء من الدار فقال یا ابا اعمار من انشد فی الحسین ابن علی علیہما السلام شعراً
فابکی فالحسین فله الجنة ومن انشد فی الحسین شعراً فابکی ثلثین قال الجنة ومن انشد
فی الحسین شعراً فابکی عشر فله الجنة ومن انشد فی الحسین فابکی واحداً فله الجنة
ومن انشد فی الحسین شعراً فابکی فله الجنة ابن بابویہ بسند خود از ابی عمار منشد روایت کردہ و روایت
کردہ شدہ در ثواب الاعمال بسند دیگر و روایت کردہ است ابن قولیہ بسند خود از ابو عبد اللہ کہ گفت ابی قولیہ
کہ فرمود آنحضرت کہ ای ابا عمار بخوان نزد من شعر عبدی را در مرثیہ حسین ابن علی گفت ابا عمار پس خواندم
پیش آنجناب پس گریست آنحضرت علیہ السلام گفت ابا عمار پس قسم خداست کہ متصل بخوانم آنرا و بیشتر
آنحضرت تا آنکہ شنیدم من آواز گریہ را از خانہ پس گفت آنحضرت کہ اے ابا عمار کہے کہ
بخوان در مرثیہ حسین ابن علی علیہ السلام شعر را کہ بآواز گریہ بخوانی ہر اسے

اوست بهشت و کسی که بخواند در مرتبه حسین شمرے و بگرایند سی کس را پس برای اوست بهشت و
 کسیکه شمرے در مرتبه آنحضرت بخواند و بگرایند ده کس را پس برای اوست بهشت و کسیکه شمری در
 مرتبه آنحضرت بخواند و بگرایند یک کس را بهشت بر اوست و کسیکه بخواند در مرتبه حسین شمرے
 پس تکلف خود را بگریه آورده گریان ظاهر سازد خود را پس بر اوست بهشت عن ابن بابویه
 عن احمد الحمادانی عن علی بن الحسین بن فضال قال قال الرضا علیه السلام من تذکره مصائبنا
 و بکی لما ارتکب من اکلان معنای در جنتنا يوم القيامة من ذکر مصائبنا فیکل او ابکی لم یتبک
 حینه يوم تبکی العیون من جلس مجلسا یحیی فیہ امرنا لم یمت قلبه يوم تموت القلوب
 روایت است از ابن بابویه که او روایت کرد آنرا از احمد سجدانے و او از علی بن حسن بن فضل گفت
 علی بن حسین که فرمود امام رضا بر کس که یاد کند مصیبت ما و بگرید با نوحه و آواز بلند و بگوید
 آن گریه کننده با ما بدرجه و روز قیامت و بر کس که یاد داند مصیبت ما را پس بگرید و بگرایند بخوابد
 چشم او روزی که خوابد گریست چشمها و بر کس که نشیند در مجلسی که زنده کرده می شود دوران امرات خود
 مرد و دل و روزی که خوابد مرد دوران روز و لها فی البحار فی بعض و لغات المتأخرین انه قال حک
 جعل الخراجی قال دخلت علی سیدنا و مولائی فی مثل هذا الايام فایت به جالساً جلسته الحزن
 الکثیر اصحابه من حوله فلما رأی مقبلاً قال له مرحباک مرحبا بنا صرنا بید ولسانه ثمرانه و سح
 فی محله اجلس الی جانبه ثم قال له یاد عبل احب ان یشد فی شعوفان هذا الايام ایام حزن
 کانت علینا اهل البیت ایام سرور کانت علی عدائنا خصوصاً بنی سیه یاد عبل من بکی
 و ابکی علی مصائبنا و لو واحد کان اجره علی الله یاد عبل من ذرفت عینا علی مصائبنا
 او ابکی لما اصابتنا من اعدائنا حشره الله معنا فی زمینا یاد عبل من بکی علی
 مصاب جدی الحسین غفر الله ذنوبه البتة ثمرانه نهض فقرب ستر لیثنا
 و بین حرمه و اجلس اهل بیته من وراء الستر لیبکون علی مصاب جد هم
 الحسین عن الثقات الی قال له یاد عبل ادرت الحسین فانت ناصراً و ما احنا کما کنت حیا

شافعی صحابہ و خواہر و غزالی و امثال محسے خلافت اقل کردہ و انواع آلات و نماز فرکر کردہ اما در مختلف قبہ است
 بعضی مطلقاً باح کفہ و بعضی مطلق حرام و انستہ و بعضی فرق کردہ در جلاجل و غیر آن صاحب باحت او
 در کجای و بعضی اعلان آن مستحب است و در سیاب کہ بعضی نے است نیز اختلافی ذکر کردہ دیگر از مرابع و ست کہ انرا
 بر بلطی گویند و نیز در شمار دارد کہ آنہا از زیر و بم گویند و در وی نیز اختلافی ذکر کردہ و گفتہ کہ معروف و مذہب ربیعہ است
 کہ زدن آن شنیدن آن حرام است و رفتہ اند طایفہ از علما بجواز آن حکایت کردہ اند سماع انرا از عبدالسد بن جعفر
 و عبدالسد بن عمر و حکایت کردہ شدہ کہ آمد عبدالسد بن عمرو نزد عبدالسد بن جعفر پس یافت نزد وی جاریہ اگر شہ
 عوف پس گفت عبدالسد بن جعفر مر عبدالسد بن عمر را یا مئی مئی در بن ماسی گفت لا باس لهذا نقل کردہ اند سماع
 انرا از عبدالسد بن الزبیر و معاویہ بن ابی سفیان و عمرو بن العاص و حسان بن ثابت از غیر صحابہ عبدالرحمن و
 خارج بن یدکہ از فقہ سبعہ مدنیہ است نقل کردہ است استاد ابو نصر و از نہری سعید بن المسیب و عطاب بن
 ابی رباح و شعبہ عبدالسد بن ابی عتیق و اکثر فہار مدینہ مطہرہ و حکایت کردہ است غلیلہ از عبدالغیز بن باحو
 کہ وی رخصت می کرد و در عود و حکایت کردہ است ابن سہالی از طاووس و حکایت کردہ است از ابراہیم
 بن سعد کہ درآمد بر رشید گفت ایدالعو پس گفت رشید عوف الجہار عوف المنہ و قال لا عوف المنہ و
 پس طلبید رشید عود را و بنواخت انرا ابراہیم بن سعد و فتواداد بااحت عناد و عود و نقل کردہ است فاکہی
 و در تاریخ مکہ معظمہ بسندی کہ دارد از عوفی ابن المغیرۃ الحجج کہ خواند وی عطاب بن ابی رباح را پس آمد و بود در بخارا
 قومی کہ میرند عود را و فنی میکردند چون دیدند عطا را کہ می آید بارمانند از ان پس گفت نمی نشینم تا عود نکنند
 با نچہ میکرد پس نشست و تغذی کرد و صاحب استماع ہمین عود را اصل ساخته و فرامیز دیگر را بران قیاس
 کردہ و بالجملہ وی درین باب از وسعت و خلاعت غالی نیست اجتماع آلات و نماز بر این نقل کردہ و گفتہ است
 است در میان قائلین بتحکم کہ آن کبیرہ است یا صغیرہ و متاخرین از شافعیہ برانند کہ صغیرہ است این
 چند کلمہ از کتاب مذکور نقل کردہ شد و العمدۃ علیہ و غرض از نقل خبر آن نیست کہ اگر احیاناً ازین طایفہ چیزی
 از ان نقل کردہ شود بسیار غنہ در تشدید و تحمیل و تشیع و تقسیق و تغلیل نمایند و ستر عیوب و زلات قوم
 شیوہ خود سازند انتہی چہ ارم آنکہ در وفات جناب سرور کائنات صلعم اہلبیت آنحضرت صحابہ عظام

مرثیہ ہاگفتہ اند و ہفتا لہو اتف بالمراثی در ماتم جناب سید الشہداء اظہر من الشمس امین من الالہ
 است بالجملہ مراثی مذکور در وفاتر با وجود و در عرصہ کثیر موجود و بر السنہ اصاغوا کا بر مشہور معروف پس حکم
 بعدم مراثی در عہد جناب ائمہ اطہار صلوات اللہ علیہم منی است برقصبت عناد چنانچہ شیخ عبدالحی در
 مدارج النبوة می فرماید و ہر کدام از اہلبیت آنحضرت و صحابہ عظام مرثیہ و وفات آنحضرت در سلاک نظام
 کشیدند شیخ عبد الغفری در سر الشہادتین نے نوید و ہفتا لہو اتف بالمراثی الخ پس اکنون بنظر انصاف
 باید گفت کہ رسم مرثیہ گفتن قدیم است یا جدید بانی آن اخبار اند یا اشعار و مانع آن کافر اند یا ایمان ارجم
 آنکہ کسے نتوان گفت کہ جملہ روایات کتاب ہای مصائب حضرت غلمس آل عبا علیہ التیمۃ و الشنا موضوع
 و مفتری است چہ روایات کتب مذکورہ از صحاح بر آوردہ شدہ و در موضوعیت آن انچہ پیش با است ناگفتہ
 بہ المختصر نمہ در رسالہ الشہادتین و تحریر الشہادۃ تیرین سبب تحریر یافتہ مخاطب اوران مجال تشکیک نیست
 و ائمہ قدیم است و ہوا المقصود ششم آنکہ جناب امام زین العابدین علیہ السلام و نعم حضرت امام حسین
 تا چہل سال آنچنان گریستہ اند کہ احدی را یا ای آنقدر گریہ نیست پس کدام رسم تعزیر این زیادہ خواہ
 بود ہفتم آنکہ در سند احمد بن حنبل مرقوم است ان من دفعہ عینہ دفعہ علی الحسین و قطرت
 بواہ اللہ تعالی فی الجنة یعنی تحقیق ہر کہ از چشم او اشک جاری شود در مصیبت حسین و خدا تعالی
 در غلبہ برین جاخواہد داد و ہر چند پنچین روایات در کتاب اہل خلاف بکثرت وجود اند مگر سبب تنہج بعض
 صحابہ بتذکر مصائب آنحضرت توجہ نہ ترمذی حال المناطیب اسب ذرا انصاف کرد کہ آج
 کل کے جاہل بیچارے شرافت کے مار سے اماموں سے یہی امام کے بڑے دوست بہوتے
 کہ ان پر اپنے سبقت چاہنے لگے اگر اس میں کچھ تو اسباب و ردیستی ہوتی تو کسے امام نے البتہ
 تعزیر بنایا ہوتا اور ہندوستان کے سوا کسی ملک اسلام میں کوئی تعزیر کے نام کو بھی
 نہیں جانتا کہ میں نہ مدینہ میں نہ روم میں نہ شام میں نہ توران میں نہ ایران میں
 پس معلوم ہوا کہ ہندوستان کے برابر کسے ملک میں امام کی دوست نہیں قبول
 و بہستعین از مباحث سابقہ دریافتی کہ بنا گریہ بکا و حزن و اندوہ در ماتم جناب سید الشہداء

از سر و کائنات معلوم و دیگر اینکه است و تقریر و زیاده آنرا که مرا را پس در سجا آوردی آنها پیروی میبخشید
است و آنکه به نه منخالت است و اظهار فقر و لا تعقل و غم جناب سید الشهدا در حاضر و غائب و جن و
انس و ملائک و حور انجیان اثر نکرده که تا قیام قیامت خراش و شوش توان ساخت و کنی بدنک شهادت
ما قال الفاضل المذهلوی فی رسالته السماعه بلسر الشهادتین ایطلع الحاضرون والغائبون
على قوعها کبل بابقاء البكاء والحزن المستمر وتذكر تلك الوقائع الهائلة فی صته الی یوم القیمة فقد
بلغت نهاية الشهرة فی الملاءة الاعلى والا سفل والغیب والشهادة والجن والانس
الناطق الصامت ابتهی و جناب عمدة المناظرین قدوة المتکلمین معدن اسرار و نیب منیع انوار الیه
محرر قصاب شرف نفی و جلوس الامام استاذنا السید محمد قلیخان بهادر مطلق العالی و رفعت و حیات حبیه
میفرماید و مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمة در کتاب تحفه الزائر روایت کرده که حضرت صادق علیه السلام
به یکی از اصحاب خود گفت که شنیده ام که قومی از نواحی کوفه و غیر ایشان می روند نزد قبر جدم امام حسین و فدیة
و نوحی می کنند و نمیه یا ه شعبان بعضی قصه های جالسنوز مصیبت آنحضرت ذکر میکنند و بعضی قرین می خوانند گفت
ایمانداران بشوم دیده ام بعضی از آنها را که می فرمایند فرمود و در و سپاس خداوندی را که در میان مردم حق
را مقرر کرده است که می آیند بسوی ما و می گویند و نمیه را بر اے مصیبت ما می گویند و می خوانند و دشمن
ما کسان هستند که طعن کنند بر آنها از خویشان و غیر ایشان و استنکر کنند بر ایشان و قبیح شمارند که در ایشان
را و عطار امامیه در کتب حدیث آنحضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده اند که آنحضرت یکی از اصحاب
خود فرمود که اگر خواهی که در درجات عالیة بنیشت با ما باشی مخزون باش بر اے خزن ما و شاد باش از
بر اے شادی ما انتهی و واقعه در تاریخ خود ذکر کرده که هرگاه که سر مبارک حضرت امام حسین و اهل بیت
مانند پایا در مدینه آوردند باقی نماند کسی مدینه مگر اینکه بیرون شهر رفتند در حالیکه آواز بلندی کردند و دیگران
و زینب بنت عقیل بن ابیطالب که در مدینه بودند نقاب از روی برگزیده و موها پرانگنده ساخته بیرون
آمد و آواز بلندی گفت و احسیناه و اخوتاه و اویلا و احمد ۱۰ بعد از آن گفت
ما ذا تقولون ان قال النبی لکم ما ذا فعلتم و انتوا آخر الامم باهل بیتی و اولادی اهلکم

عهدا صا انتم توفون بالاسم + ذریقی و بنی عی مضعیه x منهم اساری
 و قتل من جوابد مر + ساکنان هذا جزائی اذ نصحتکم + ان تخلفونی بسوء فی ذوی سخم
 و ترجمه ابیات نیست که چنانچه خواهد گفت اگر گویند پیغمبر خدام شما را حال آنکه شما آخرت را بر آنها بوده اید با
 اهل بیت من و اولاد من آیا بنود شما را عهد نمیکند شما که وفا کنید بعد از ذریت مرا و سپهران عجم مرا که ضایع کوف
 شده اند بعضی از ایشان اسیران و بعضی کشته شده گان که آینه شده اند بخون نبود این جزای من و قتی که
 نصیحت کردم شما را آنکه پس من بدو کنید و در نویشان من و سرافه با بی گفته عین الکی بعد از
 و عویل و اند بی ان ندبت ال الرسول سال ۳ یعنی احو چشم من گریه کن با اشک
 و آواز بلند و ندب کن اگر ندب می کنی آل رسول خدا را و بن عبد البر در استیعاب نقل کرده که سلیمان بن جیه
 تابعی در مصیبت آنحضرت فرموده گفته و این ابیات از آنجمله است الیران الاضل غصت مر بضعه
 لفق الحسین بالبلا فاشعرت x و قد اعولت تبکی السماء لفقد x و انجم هانا علی
 وصلت x و کانوا لنا عیثا و عاد و اسریة x لقد عظمت تلك الزا یا و جللت x و در طین
 ابیات نیست آیا ندیدی که بدرستی که زمین بیار کرد و دید بجات مفقود کرد و این امام حسین و برترن اهل شهر مدینه
 از تن برخاستند و تحقیق که شروع کرد و آسمان در گریستن بجات فقدان آنحضرت و ستار با آبی آسمان
 بر آنحضرت فوحه کردند و فاد بودند و بودند بر اسه مایا را از این مصیبت شدند و تحقیق که بزرگ شد این
 مصیبتها و در صواعق محرقه مری است که ام سلمه چون خبر شهادت آنحضرت شنید گفت خدا تعالی بگریزد
 خانه و قبر را بے قاتلان آنحضرت را از آتش پس از ان گریست چنانکه غشی بر او طار و بے شد و بر بے
 روایت کرده که هرگاه که خبر شهادت آنحضرت بچمن بعبر بے رسید گریست تا آنکه هر روز خساره او و رم
 کردند بعد از ان گفت خدا تعالی خوار کند راستی را که گشتند پس و پیغمبر خود را و نیز بر بے روایت کرد
 که هرگاه که خبر شهادت آنحضرت بر من بنخیزد و گریست امام الحسن بن محمد بن ادریس شافعی در شرح
 آنحضرت گفته تا دین حق الفواد کتیب x و ارق عینی و الرقاد عیب و هاتی الوی
 و شتالی تصاریف ایام لمن خطوب ترزلت الانیال محمد و کادت لیس

جسم الجبال تذوب فمن مبلغ عن الحسين رسالة وان كرهتها النفس
 وقلوب قتيل بالاجرم كان قيصه صبيغ بماء الارجوان خضيب يصل
 على المختار من آل هاشم وتغزي بنوه ان ذا العجيب لان كان ذنبی حب آل
 محمد فذلك ذنب المستند لتوبه هو شفعاك يوم شق وجههم في نصيب وترجمه این آیات
 اینست باز از بیم من و دل من غمناک است و بخواب چشم من و خوابیدن غریب است و از آنچه دور کرد و خواب
 من و پیرانده کرد و جیت من باز کشتی با س روزی است که آنها را دشواری است متزلزل گردید و دنیا
 بر آس آمل محمد و قریب که کوههای سخت گداخته میشوند پس کیست رساننده از من چنین را پیغامی اگر چه ناخوش
 دارد و نفسها و دلهای خواج کشته شده بیگناه گوایا که تمییز و رنگ کرده از اب رخوان صلوات فرستاده
 می شود و برگزیده آل هاشم و عز کرده شوند پس این او بدست یکدین حتی عجیب است اگر باشد گناه من دوستی
 آل محمد پس این چنان گناهی است که من از ان توبه نمی کنم آنها تشعبیان من در روز شتر و ایستادن من
 دوستی ایشان شامعی را نصیب است و سبط ابن حمزی نقل کرده که ابن ابیاریه شامعی چون بکر بلا گذشت
 کرد و حسین و این آیات گفت سه احسین المبعوث جملة بالهانی قسمای کون الحق عنه مسائله
 لو كنت شاهدا كریلا لبذلت في تنفیس كریك جمل بذل الباذل وسقیت حد السیف
 من اعدائكم عللا وحده السهری الذابل لكن خرت عنك لشقوقي فبلا بلی بین الغری
 هبني حرمه السهری اعدائكم فاقول من حین مع مسائل یعنی اگر می بودم حاضر در کربلا بر آئینه نبل میکردم و در
 تنفیس کرب توبه خود را متذلل کردن سخی و نوشتانیده می شدم آب تیزی شمشیر از دشمنان شام و با
 و تیزی نیزه دراز لکن من باز داشته شدم از توبه بشتقاوت خود پس اندوه ما من و میان
 غلت سیزی فی ایل است فرض بگویم من که محروم شدم از نصرت بر دشمنان شما پس آیا کم نیاسم
 از یزن و اشک ریخته انتی از عبارت مذکوره با حسن و جوه روش گشت که رسم گریه کردن و مژغیر خواندن
 در مصیبت امام مظلوم قدیم است و عاقد هر دیار و هر زمان مصروف بان بوده اند خصوصیت بولایت
 هندوستان ندارد چنانچه جناب تاج القصین علیه السلام در رساله مذکوره در انصوا

و استاد سابقه می فرماید که ارباب حکومت و سلطنت از شیعیان مجاهدين همیشه با این سنت سنیه قیام
 نموده اند چنانچه یاقعی در تاریخ مراتب انجمن در وقایع سنه سه صد و پنجاه و دو از هجرت گفته فيها
 یوم عاشوراء الفرمغیر الدوله اهل بغداد النوح و الماتو علی الحسین امر بخلق الابواب و غلقت فیها
 السوق و صنع الطباخین من عمل الاطعمه و خرجت نساء الفضه و انشرت الشعور الخ و نیز گفته فيها ثانیاً
 عشر فی الحجه عملت الرافضه عید غدیر خم و دقت الكوسا و صلوا بالصلاه صلوٰۃ العید
 یعنی درین سال در روز عاشورا مغیر الدوله که شاهنشاه زمان و از شیعیان مجاهدين بود اهل بغداد را امر
 نمود که نوحه و ماتم بر حضرت امام حسین بن خود لازم گیرند و دروازه ها را نبند کنند و بازار را نبندند و زمان
 بیوان را از بختن طعامها منع فرمودند و زنان رافضه پراکنده و کشاده و موازق آنها میرون شدند و در روز
 بیدرهم و بیچید غدیر خم ساختند و نقاره ها نواختند و در صحرای قمه نماز عید گذارند و در وقایع سنه سه صد و پنجاه
 و پنج گفته فيها اقامت الرافضه الماتو علی الحسین علی العاده الماسره فی هذه السنوات
 یعنی درین سنه رافضیه ماتم بر امام حسین علیه السلام کردند بر طبق عادت مستمره ایشان درین سنوات
 و در وقایع سنه سبصد و شصت گفته فيها اقامت الشیعه عاشورا بالاطروا العویل و الاغواح
 و عید الغدیر بالکوسات و اللجود و الافراس و این متابعت خیره است که از انما بلبیت
 رسول خدا صلوات الله علیه و علیهم منقول شده که یکی از ایشان فرمود که دوست ما کسی است که در
 بنادی ما شاد باشد و در اندوه ما اندوهناک باشد فی الواقع موافقت و تشادوی و نعم محبوب جلیل کمال محبت است
 را از اینجا است که بعضی را بلبنت و جماعت که دعوی محبت فاندان ابلبیت رسول خدا می نمایند در این مورد
 نقلیه شیعیان میکنند چنانچه علامه جلیل از زی در کتاب انقض الفصایح گفته خواهد بود و در فیصل و دیگر مواضع بطریق
 تسبیح یاد کرده است که این طائفه روز عاشورا اظهار خیر و فرح کنند و رسم تفریه را اقامت کنند
 و مصیبت شهدا را که بلا تازه کنند و بر منبر با قصه شهادت خوانند و علماء سر برهنه نمایند و عوام جامه پاک
 کنند و زبان روی خراشند و مو کنند و انیمضی را به تمت و بدعت منسوب کرده و امری دانسته از غایت
 ۸۹ فضل آل رسول و از فطر عبادت اولاد و تولد جانشین آنکه اولاً معلوم جهانیان است که بزرگان و مقبران این امت

آبی حنیفه و شافعی و علما و فقها و طوائف ائمه خلفا من سلف این سنت را رعایت کرده اند و این طریقه نگارندگان
 او را خود شافعی که اصل مذہب بدوست و مصیبت امام حسین و شهادت کربلا بر تپه بابا گنجه و از اصحاب
 ابو حنیفه و شافعی مرثی شهادت کربلا بلامناہیت و بی شمار است پس اگر مراد تشیع از جہت مرثیہ گفتن است
 بر ابو حنیفه و اصحاب ایشان تشبیت آنکه چون فرود ترائی بآنکه خواجہ منصور با دشاہ اصفہان در مذہب
 اہل سنت و بعد خود مقتدا بودہ است ہر سال در روز عاشورا آشوب و نوہ و غیر تو لغت سید الشہداء
 داشتہ و ہر کردار سنجار سیدہ باشند دیدہ و دانستہ باشد و در نجد کہ مذنبہ الاسلام و جای قراخا سبائہ
 است خواجہ علی غزنوی خفی این تفریہ چگونه داشتی تا سیدیکہ روز عاشورا لغت مہمیانان مبالغہ می کردہ سائل
 برخواست و گفت معاویہ را گوئی باواز بلند گفت ای مسلمانان این کس از علی میسر شد کہ معاویہ را چہ گوئی آخر
 کہ علی معاویہ را چہ گوید و آ میر عبادی کہ علامہ و نگار خواجہ معنی و سلطان سخن بود و او را در خصوص خلیفہ عباسی
 المتقی الامر اللہ پس پند کہ فرما عاشورا است چہ گوئی در حق معاویہ جواب نہاد تا سائل سہ بار این سوال نکرا
 کرد و جواب سوال بیوم گفت ای خواجہ سوال بہم می پرسی نمیدانم کہ کدام معاویہ را میگوئی آن معاویہ را
 کہ زندان مصطفی را شکست و مادرش جگر حمرہ خائید و او سبت و چند بار و بقولی نوہ و بانیج بر روی علی
 کشید و پسرش حسین پیردای مسلمانان شما این معاویہ را چہ می گوئید تمامی مردم کہ در حضرت خلافت حاضر
 بودند از خفی و شافعی و سنی و شیعی زبان بہ لعنت و نفرین معاویہ کشودند و آخرت امام حسین یا نوہ و فریاد
 در ہر موسم عاشورا بیدار ہوا باشد اما بعد ان اگر چہ فرقہ شیعہ غلبہ دارند لیکن براس حضور را بہت
 سلطان و لشکر ترکان ہر سال مجد الدین مذکور ہدائی در موسم عاشورا این تفریت بعنقی دارد کہ قہیارا
 عجب آید خواجہ امام نجم الدین ابو المعالی بن ابی القاسم رازکے بنشا پوری با آنکہ حقی مذہب بود این تفریت
 بغایت کمال داشتی و دستار از سر بگرفت و بر آغلندی و نوہ کردی و خاک پاشیدی و فریاد از حد بدین
 کردہ و سہ و ہری کہ از امہات بلاد عالم است معلوم است کہ شیخ ابو الفتح نصر آبادی و خواجہ محمود حاکم
 حنفی وغیر ایشان در کاروان سراسر کوشک و مساجد ترک روز عاشورا چہ کردہ اند از ذکر کرت و عزت
 اہلبیت و لعنت بنظا لان و درین روز نگار سنجہ ہر سال خواجہ امام شرف الاسلام ابو نصر الشجائی در ہر عاشورا

بحضور امرا و بزرگان و خواجگان و حضور خفیان کندی و همه موافقت نمایند و یاری کنند و این قصه خود
 بوجهی گوید که دیگران ندانند و نیارند گفتن و خواجرا بوضوح در اصحاب معتبر و مقدم است بر وقت حضور
 وی بر می دیدند که بر دوازده اشورا این قصه بر چه طریق گفت و معاویه را با نغمی خواند و خواجرا قاضی عدله ستا خفی که
 صاحب سخن معروف است در جامع طغرل با حضور سبت هزار مردم این قصه بنویس گفت و این تعزیر
 بصفحه داشت از سر برین که در آن دوازده اشورا این نکرده بودند و خواجرا تاج اشعری خفی نیشا پور را
 روز عاشورا بعد از نماز در جامع عتیق دیدند که چه با لقمه کرد و در سینه خفین و خمساته با اجازه قاضی
 با حضور امرا و کبار و مصنف کتاب آخر مجلس شهاب مشاطه رفته باشد که او هر سال که ماه محرم در آید ابتدا
 کند بمقتل عثمان و علی و در عاشورا بمقتل حسین ابن علی آورد تا سال هزار بحضور امیران و خاتون امیر اجل
 این قصه بوجهی گفت که بنی مردم جامه چاک کردند و خاک پاشیدند و عالم سر برین نه کردند و زاریا کردند و حاضران میگفتند
 زیادت از آن بود که بر غفران جامه رنگ کنند اگر این علماء و فضلاء اینجانبه و تشیع و تبتیه میکنند و چه بزرگان
 و خوف سلطان موافقت رانفیان باشد و اگر با اعتقاد می کنند خلاف ایشان خواجرا نقصان باشد و اگر همه
 خفیان و تشافیان و شیعیان اهل بیت را متابعت کنند پس بپندارم که خواجرا ازین همه مذمب نیز راست
 نه از مذمب تشیع فقط و خارجی است پس باید که بخورستان و لرستان رود که در اینجا غلبه خاندان است
 و تعزیر حسین ابن علی داشتن متابعت قول خدا است چنانچه فرموده قل لا استعالمکم علیه اجرا
 الا الودعة فی القبر و موافق قول مصطفی است چنانچه گفت من بی علی الحسین او تبکی و حبیب الله
 تا که گویند و شنونده در رحمت خداستالی باشد و منکرش نباشد مگر منافق و مبتدع و ضال و گمراه و عارجه
 و دشمن آل رسول انتی ما اردنا نقله بقیه پس و بعضی امور که عوام و جهال سائر ناس از کتاب آن میکنند
 خلاف مرضی علماء کرام و صلحا را نام است چنانچه قاضی نور الله شوشتری نور الله مرقده و در صائب النواصب
 گفته لیس مایاتی به العوام فی عشرة محرم الحرام صایری به العلماء الکرام و صلحا الا انما
 ولا هو ما یختص به بلاد الشیمة بل هو ما جرت به عادة سائر عوام الدهر حتی اهل لر و مر
 و ما و له التفریق یعنی نیست آنچه می آید از عوام در ایام عشر و محرم الحرام از آنچه بقیه است از آنرا

علما کرام و صلحا را نام و نشان جنس است که مختص بیلا و شبجه باشد بلکه از آن جنس است که جاری شده
 بآن عادت سائر عوام الدین حق اهل روم و ماورالنهر و مولوی روم در یک شب نیمه شوی نوشته شد روز چهارم
 همدان اهل طب و باب النفاکیه اندک تا شب و اگر و آید موزن جمعی غلیم و ماتم آتخاندان دارد مقیم و ناله و نوحه کند
 اندر یکا پیشه عاشورا بر اسرار بلا و شبنم نان ظلم و اذیتها که کز نیر و شمع دید آن فاندان و از غریب و ناله و
 و سرگزشت و بر همین کز و در صحر و دشت و یک عمری شاعر از ره رسید و روز عاشورا و آن افغان
 پرس پرسان می شدند و افتاد و چیت این غم بر که این ماتم قناد و آن یکی گفته که به دیوانه و توتی شیه
 عد و خانه و روز عاشورا نمیدانی که هست و یا نمی خوانی ز قرانی که هست و پیش مومن کی بود این
 حصه نوار و قدر عشق کوش عشق کوشوار و پیش مومن ماتم آن پاک روح و مشت را شد ز صد طوفان نوح
 انتهی بکلمات الطیبه قال المخاطب پس معلوم بود که هندوستان که برابر کسی ملک مین امام که دوست
 منین اقول و بهستین از و جوه مذکور و کاشمش فی کبد السمار و روشن و منجلی گردیده که بنابر تفریح
 جناب شهید مظلوم مختص هندوستان نیست و رواج آن در هندوستان با اشاره و تاف غیب بظهور آمد
 چنانچه در نسخه کیفیت نشانان هندو قوم است که امیر تیمور صاحب در عمر است و پنج سالگی بود که از درویشی یکوب
 بلندی طالع و از جندی بخت و یادی اقبال در سینه به قصد و بهفتاد و سه سحر و بعد فوت نیر و خود که
 نام دوالی و ولایت توران بود و در خط و لکشا بلخ بر سر ریفر با نروانی جلوس فرمود و سکه و خطبه بنام خود کرد
 و سمرقند را دار السلطنت قرار داد و در اترمان بگونه رسید کوفه را قتل نمود و در کرکلا محلی برونده حضرت
 امام حسین علیه السلام باریاب گردید ارشاد شد و از تاف غیب نمایر آمد که بر تربت حضرت علیه الرحمه
 رفته تبرک بگیرد آنچه ارشاد شود بجا آید حسب الامر عالی بر تربت آنحضرت رسیده و نشان و یک روال
 غایت شد و حکم فرمودند که در هندوستان بر و از غره محم این هر و نشان را ایستاده و کرده و بنا به و هم قوم
 سال بسال فاخته کرده و باشی فتح هند و بنوختن سید و نشانها را خاص گردیده و در هندوستان آمده و سکه و خطبه
 بنام خود جاری کرد و بر تخت و ملی نشست از آن روز رواج تفریح مشهور است انتهی ازین عبارت گمان
 نشود که اندر رواج مذکور امامیه اثناعشره در هندوستان از پادشاه تیمور است چنانچه جناب علام

و ملوئی علیا رحمه در زمره ائمه عشری می فرماید بلکه پیش از تسلط پادشاه جمجا تیمور و بابر پادشاه بر مملکت هندوستان
 نذیب الامیه در بلاد هند خصوصا در کهن شیوخ تمام یافته یوسف عادل شاه که نخستین عادل شاهیه و فرمان قرا
 بیجا پور شده بود و در سده شان و تسعمائیه مجلس عظیم ترتیب داده مرزا جاما نگیر و حیدر بیگ و غیره را که از امر
 شیعه نذیب بودند و رسید احمد صدر و دیگر علماء را که آن نذیب داشتند حاضر ساخت و گفت وقتیکه در ساد و بجم
 روزی بفرم سیر و تفریح مشغول بودی از شهر برون شدم و بهر سوی می شتافتم ناگاه با خضر علیا اسلام ملاقی شدم جام
 آبدلال بدستم داد و فرمود هرگاه سلطنت مملکتی نصیب تو گردد باید که پیوسته سادات و مجاهدان الهیبت
 رسول آخر الزمان صلوات الله علیه و آله را معزز و مکرم دار و در تقویت نذیب ائمه عشریه مهت
 خود گامی نه با خود بردم اگر ملک ملک بخش تعالی و تقدس این دولت که است فرماید نذیب شیوخ را رواج
 داده و ریس منابر با نقاب های یونانجه ائمه عشره مزین گردانم و همین وقتیکه بهراج مبادر گیلانی از طرف
 آشتوب و غوغا در مملکت انداخته بود و نزدیک بود که مملکت از دست برود از انرا اثر و فائز گردان بعد و انست می و نا
 واقف الضمایر محمد بستم که بعد فراخ ازان هم در ترمیج نذیب شیعه ائمه عشریه میگویم اکنون درین باب میگویند
 بعضی گفتند مبارک است بسم الله و برخی خرافات خرم و احتیاط می دانسته معروض داشتند که بنا بر سلطنت
 تبارگی و قبیح یافته و سلطان محمود داریت ملک هنوز در میان است و ملک احمد نظام الملک و عماد الملک اسیر
 نیز سنیان پاک اعتقاد اند و اکثر سمران سپاه سرکار نیز خفی نذیب اند و با افتد حادث گرد و دست تدارک
 از دامن آن کوتاه کرد و عادل شاه سرچوب تامل و تفکر فرو برد و گفت هرگاه من بعد وفا کنم خدا تعالی حافظ
 و حامی خواهد بود و قضا را در پیمان او ان از ایران خبر رسید که شاه اسمعیل صفوی خطبه ائمه ائمه عشره خوانده
 آن نذیب را رواج داد و یوسف عادل شاه از استماع خبر بچیت اثر بشیر سماعی گشته و روز جمعه ماه ذی حجه
 سال مذکور در مسجد جامع در قلعه ارک بیجا پور خود حاضر شده و نقیب خان که از سادات عظیم ایشان
 مدینه رسول الله بود بر منبر شده تخت در ازان گذاشته اند علیا ولی الله افروز و دوید ازان خطبه بنام می
 ائمه ائمه عشره سلام الله علیهم الی یوم القیمه خوانده نام باقی صحابه از خطبه میفکند و او نخستین کسی است که در
 هندوستان خطبه ائمه ائمه عشره خوانده گویند چون یوسف عادل شاه خطبه ائمه معصومین خوانده و در نذیب شیعه

را رواج داد بسیار از امر مقتضای الناس علی دین ملوکم فیه شیعیان اختیار نمودند که از آن تاریخ
 هجری شصت و چهارم شروع این ساختن پنجاه سال بنابر وقوع عاریق عادت برمان نظام شاه دلی احمد گزین پادشاه
 شاه طاهر طاب ثراه بندهب اثنا عشر بر درآمد و امر او ارکان دولت و اعیان آن شهر و سکنه آن حدود و نیز
 بندهب اما میرآمدند تفصیل این اجمال بنابر آنچه در تاریخ فرشته نوشته بطریق اختصار قلمی می کرد و میگوید
 شاه طاهر که از سادات خوانندیه است و نسب شریفش بدین موجب شاه طاهر بن شاه رضی الدین بن الملوک
 مومن شاه بن شاه مومن بن محمد خورشاه زوز الملقب بشمس تبریز بن شاه بن احمد العالم بن مولی محمد
 بن مولی جلال الدین بن گیا محمد بن مولانا حسن العالم بن مولی علی بن احمد مستغفر بن مولانا نزار بن مولی
 مستغفر احمد بن مولی محمد بن علی طاهر بن الحاکم بن نزار بن المظفر اسمعیل بن محمد القاسم بن عبد الله المکرم
 و نسب عبد الله الممدی بامام جعفر صادق علیه السلام منتهی می شود بروایت مشهور برین پنج شده عبد الله بن
 الرضا بن النقی قاسم بن الوالی احمد بن الرضا محمد بن اسمعیل بن جعفر صادق علیه السلام سادات خوانندیه
 همواره نزد سلاطین و حکام عصر مغرور و مکرم و محترم بودند چون خلافت و سجاد نشینی پادشاه طاهر چینی سید
 و رتبه او در علوم ظاهری و باطنی و فصاحت بیان و طلاقت لسان و شهامت شان و شرب محری و جمال
 یوسفی از ابا و اجداد در گشت شیعیان مصر و بخارا و سمرقند و قزوین و غیره دست ارادت بدانش مستحکم گشته
 باعث شهرت عظیم شدند که نیکویران و ساجیان خاطر پادشاه عمر غفران پناه شاه اسمعیل صفوی که در آنوقت
 فرمان فرما ایران بود بر شاه طاهر تغیر یافتند شاه طاهر بنابر فرورت با اهل و عیال متوجه و گریخته
 بعد از آنست سعادت بیعت الله و ادراک زیارات حضرت سیدانام و سایر ائمه کرام علیهم الصلوٰه والسلام
 و در قلم بریده شده مخدوم خواجه جهان و گیتی که از امر سلاطین بهمنیه بود از قدوم سعادت لزوم او
 خبر یافته با نوازع تعظیم و تکریم تلقی نمود و مبالغه و الحاح التماس توقع نمود و فرزندان او تقرات کتب
 علی مشغول گشتند و قضا را دران مدت برمان نظام شاه خلاف عادت او ستاد خود مولانا میر محمد خوا
 را که سرآمد فضل او گمن بود بد برسم رسالت نزد خواجه جهان فرستاد و او در آنجا بخدمت فیض بخش
 شاه طاهر رسید و ملکی و بجا صورت الناسانی وجود آنجا باب را دولت شکون و نعمت غیر تر قسده داشت

توبه یکسال بخواندن کتاب عجیبی مشغول گشت ملا بر محمد قریب یکسال تقریبات انجمنه در اینجا ماند چون با خود
 مراجعت کرد و بخدمت بریان شاه مشرف گردید و انجناب پرسید که موجب این همه درنگ چه بود جواب داد که درین
 سفر بصحبت دانشمندی که جامع علوم ظاهر و باطنی بود و مثل او در مدت عمر در ایران و توران و هندوستان
 فاضله و عالمی ندیده بودم معرکه ششم بریان شاه که همواره بصحبت علماء و فضلا راغب بود با صفای فضائل و کمالات
 شاه طاهر بسیار از بسیار شائق ملاقات گردیده در زبان مکتوب شوق آمیز بخدمت انگیزه نوشته بمحبوب ملا
 پیر محمد استاد خود فرستاد و الاصله مضمون آنکه **س** چو باد صبح گذر کن بنوی حدیقا انس چه سر و ناتقدم بخی
 کن بدین گلزاره بنخواججهان چون چار فدا شدت سالمان سفر شاه طاهر تشریف داده در سده ثمان و هشتین و
 شصت و نه روانه آمد نگار ساخت اشرف و اعجاب آن بلده با استقبال رفته در غایت اعزاز و اکرام به شهر در آورده
 بریان شاه بعد از ملاقات مشغول غایت خسروانه احتیاج به مجلسیان گردانید و راندک و مقلی پاینده قدر و منزلتش
 رفیع تر گشته روز بروز راج گرفت بعد از فراغ مهمات سلطانی سلطان بهادر گجراتی با استدعای بریان شاه
 درون قلع آمد و در محفله و در مجلس درس معقد ساخته بدین گفتن علماء اشتغال می نمود بریان شاه اکثر اوقات
 در اینجا حاضر شده و بدور انوی ادب می نشست بعد از آن که مدتی برین هیچ گذشت طایفه مددی و جوینوری را که
 از ایشان قریب خوره و دختر خود یکی از آنها داده بود و از بلده آمد نگار خراج فرمود و مقارن این حال شهراد بهادر
 که برادر اچانی شهراد حسین بود و در قراچی بهر سائیده تب محرقه کرد بریان شاه که بی نهایت محبت با او داشت
 مضطرب گشته قاسم بیگ حکیم و دیگر حکام مسلمانان و هندوان را جمع کرده گفت در محال این فرزند و لبند
 مسامی جمیله مبذول دارند و اگر اندک قدری از جگر جیت نداوی در کار است مضایقه ندارم پهلوش کافتند
 جگر بر آورند و صرف علاج نمایند قضا را بهر چند و اصلاح مرض کوشیدند اثری بران مترتب نباشد روز بروز
 مرض زیاده گردید کار بجای رسید که بریان شاه بگفته بهمانند و عجایب نذر و صدقات به بختانه با فرستاد
 و از کافر و مسلمان کسی نماند که از دور یوزه و دعا و خیر نکرده و شاه طاهر که همیشه در فکر ترویج مذہب انشا عظمی
 بود و در ریافت فرصت یافته معروف و صد داشت که در شفای شاهزاده چیزی که بخاطر رسیده لیکن در آنها راکن
 صد هزار خطمی نیم بریان شاه که در حصول شفای فرزند با قضی الغایت می کوشید از شنیدن این سخن در

بواسطه شاه طاهر مستحکم ساخته گفت آنچه که در ظاهر قریب ما قرار داشت بدان مقام اسمن در آن حسب الامکان همه را جمع
 بجا آورده گذارم که کسی که نزدی تبارت اقدس تو در میان شاه طاهر گفت از میانکند نشسته ندارم از آن تیره سم
 که موافق طبع مقدس شهر یار نیاید و مرا معاتب بلکه معاقب سازد بر آن شاه پیش از پیش مشتاق شنیدن طریق گفتا
 فرزند شده مبالغه و ابرام از حد برده شاه طاهر جرات نموده بار اول بهین قدر گفت که عذر و توبه کنید که اگر پادشاهان
 عبدالقادر است شب شفا یابد مبلغ گرامی در در حضرت ائمه اثنا عشر با ولاد ایشان که عبارت از سادات اندو اول
 سازد بر آن شاه گفت که دو وانه امام کیستند شاه طاهر بیان نمود که اول ایشان علی مرتضی است و اما دو این
 عم محمد مصطفی و شوهر بی بی فاطمه زهرا و دوم امام حسن و سیوم امام حسین فرزندان بی بی فاطمه و همچنین باقی امامان
 یک یک را بنام و صفت خاطر نشان کرد بر آن شاه گفت من حرفه دو وانه امام در ایام طفلی از والد خود شنیده
 بروم بعد از آن دیگر گویشم نرسیده بود دیگر الحال که تو گفتی هرگاه که تا به تخته زر نه فرستاده باشم و نذر ناکرده بخیزد
 که بنام فرزندان علی و فاطمه زهرا و اولاد از من نذر بجا آورم شاه طاهر چون او را ملازم دید گفت مقصود من محض نذر بنام
 ایشان نیست مدعای دیگر است اگر پادشاه با من عهد کند که آنچه عرض کنم اگر موافق طبع بجا یون نباشد از ارجا نماند
 نرسانیده مرا مع فرزندان رخصت که کند هر آنکه بکنون خاطر بطریق عرض خواهم نهاد بر آن شاه قبول این سخن نمود
 لوازم عهد و پیمان بجا آورد و بهیضه و اندک و بهیضه اقدس قسم یاد کرد که بتو از آری نرسانم و نه بپندم که و گویس
 نیز تو سرفرت رساند بر آرنده آسمان و زمین که کز وایه دارد و همان و همین چندانی که و بر که آگاه نیست چه
 خود را بدان بخیر و راه نیست که از آن بهی بیخ لطف و مهر و گرا از روش بازماند سپهر چون خاطر شاه طاهر بی الحامل
 جمع شدند بان بدعا و تداک شاده گفت است شب عهد است با و شاه نذر کند که اگر حضرت باری به برکت قرب و
 منزلت حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله و دو وانه امام طهیم السلام در همین شب نذراده عبدالقادر را شفا بخشد
 خطبا ائمه اثنا عشر خواند و ترویج فریب ایشان بگوشد بر آن شاه که اصلا کان شفا فی فرزندان داشت و
 از بیات او مطلق بایوس شده بود از شنیدن این سخن خوشوقت شده در ساعت بان هیچ که مذکور شد دست
 برست شاه طاهر داده عهد و پیمان بجا آورد شاه طاهر در آن شب بهتر از خود رفته در کمال خضوع و خشوع و بعبادت
 الهی مشغول شد و بر آن شاه و در آن شب نزدیک سپهر خود عبدالقادر نشسته هر چند سعی می نمود که لحاف بر او

پوشانده و تصرف هوا نشود و از حدت و حرارت تب دست و پا زده و در می کرد بران شاه از شاهده آن
 حالت بس گریسته گفت چنین معلوم میشود که عبدالقادر همین شب همان ماست آوازش مکنید و محاف از آلا
 او نیز براندا ازینا سیم دنیا برود و زود ساختنی خوشحال باشد و قریب سحر بچیان مخزون و ملول سر بر بستر گذاشته
 بخواب رفت درین اثنا دید که شخصی نوزانی از مقابل می آید و در پرده و طرف او شش کس اند بران شاه پیش
 رفته سلام کرد یکی گفت میدانی که این بزرگ کیست حضرت محمد مصطفی صلعم است و آنرا که همین دیسار اند و از ده
 امام اند درین اثنا حاضر شد و علی الله علیه و آله توبه شده فرمود ای بران خدا ائمتالی به برکت علی و فرزندانش
 عبدالقادر را شفا بخشید باید که از گفته طاهر کنی و تخلف ننمایی بران او کمال بشناخت و خوشحالی از جواب میداد
 شده و دید که محاف بالای عبدالقادر است از والده و وایو که که بیدار بودند پرسید که چگونه محاف پوشانیده
 گفتند این پوشانیده ایم همین محاف خود بخود بکرت آمده بالا که سر پوشیده شد از شاهده چنین حال نشود
 و دشت بریا نوعی غالب گشت که مجال بر نکلم نمانده بران دوست زیر محاف کرده معلوم نمود که اثر تب
 نمانده و بخلاف شهباس و دیگر بخواب شیرین رفته پس سجده شکر آلمی بقدیم رسانید بعد از آن وقت یک از
 خدمتگاران نزدیک را بطلب شاه طاهر فرستاد و شاه طاهر که دستار از سر برداشته جبین عجز و شکسته بگما
 سلطان بی نیاز گذاشته شفا عبدالقادر سلسلت می نمود از آمدن خدمتگزار حضور وقت سحر مضطرب گشت
 که باد باد و شاه از گفته او آزرده شده باشد و قاصد قتل گردیده یا عبدالقادر را اجل مقدر رسیده بران شاه
 آن نذر مبارک ندیده مقارن آن حال یکی دیگر آمد و خوف و هراس بیشتر گشت و بعد از آن هفت هشت کس
 متعاقب یکدیگر بطلب آمدند شاه طاهر رضا بقضا داده لوازم وصیت بجا آورده امانت را و دایع کرده بخت
 با و شاه مشتافت چون خبر قدوم او سمیع بران شاه شد بخلاف عادت تا در دروازه استقبال نود و ده سال
 گرفته بر بالین عبدالقادر برده گفت ایچو بایم نرسب ائنا عشر است ثقیل کن نمایان نیام تا سیم شاه طاهر
 مضائقه کرده گفت اول با و شاه حقیقت باز نماید آنگاه این خاکسار را بچو راند و عرض رساند بران شاه گفت انقدر
 صبر ندارم نخست آن نرسب اختیار می کنم بعد از آن آنچه دیده ام بیان می نمایم شاه طاهر گفت بآن خدا که
 بان من بقضه است گویم تا بحقیقت حال اطلاع نیام بران شاه تا قصه خواب و حکایت محاف بقیسلی باو

گفت شاه طاهر باطنیان خاطر نام و واقعه امام مناقب ایشان یکیک مذکور ساخته گفت ارکان و قوا اعدا این
 منصب تو لای اهل بیت نبوت و تبرای اعدای ایشان است بران شاه دران محرفین اشرع شرار محبت اهل بیت
 نوشیده بدین بیت سترگ گشت چه مبارک سحر بود و چه خنده شبنم آن شب قدر که این تازه برانم دادند
 شهزاده عبدالقادر و والده ایشان آمنه و دیگر فرزندان از کورانات و سائر المجرمانان شربت اعتقاد بهره ور گشته
 لوی محبت اهل بیت انرا شدند چون خوشید خاور باقی و تبر از شرق هدایت انور سر بر آورد بران شاه خواست
 که خطبه ای انشاء عشر خوانده نام صحابا از خطبه با قضا کرد اند شاه طاهر از محبت و شتاب بالغ آمده گفت صلاح در است
 که اول علما بر چهار مذہب راجع کرده بگویند که من مذہب کدام قبول کنم بران شاه بموجب گفته شاه طاهر عمل
 نموده ملا پیر محمد اوستاد و ملا داود و افضل تائب و دیگر علما بر چهار مذہب که در آنجا جمع گشته بودند بر فرزند
 قلعه در عمارتی که درین شاه طاهر بود بحث می نمودند و هر یک از روی جد و جد بر حقیقت مذہب خود بر این
 اقامت کرده و دلائل و دیگران ترفع می ساختند و اکثر اوقات بران شاه دران مجلس حاضر گشته از آنکه با کثر علوم
 اشنا بود در صد و تنبیری شد و بعد از آنکه شش ماه اوقات ارباب علوم برین منوال گذشت بران شاه اشنا
 طاهر گفت محب صحنی مشاهده می شود هرگاه حقیقت یکی ازین چهار مذہب ترجیح آن بر دیگر مشخص نشود و هر کدام
 صحت مذہب خود نمایند یکی از آنها را اختیار کنیم اگر مذہب دیگر باشد تا حق و بطلان آن نیز بخاطر آورم شاه طاهر
 گفت که یک مذہب دیگر است که آنرا انشاء عشر گویند اگر حکم شود نیز کتب ایشان را حاضر آورم بران شاه بدان
 اشارت کرد که یکی از علما را آن طائفه را کشج احمد بنی میگفتند بعد از تحسین بسیار پیدا کردند و با علما چهار مذہب
 معارض شده شاه طاهر در تقویت او می کوشید ایشان چون دانستند که شاه طاهر شیعه مذہب است همگی
 اتفاق نمودند و همان پیش می آمدند اما اکثر اوقات ملزم شده از مجلس بر می خاستند و رفته رفته کار بجای رسید
 که شاه طاهر صحیح و بسیاری از مذہب اهل سنت را در میان آورده بحث خلافت ابو بکر و حکایت طلحہ و زید
 و قلم و قصه بارغ فدک و امثال ذلک مذکور ساخت بران شاه چون دید که جمیع علما از شاه طاهر ملزم شدند
 حکایت بیاری عبدالقادر و در خواب دیدن پیغمبر را و قصه کجای تفصیل باز گفت پس اکثر علما مجلس متفرق
 و غلامان هندی و ترکی و حبشی و امیران و مذہب داران و سلمه داران و ناگرو پیشه و جلوه داران و فیلان

طاهر مذہب نبوت

طاهر مذہب نبوت

قریب شش هزار کس ندیب شیعہ و ران اختیار کردند و نام اصحاب ثلثہ از خطبہ انداختہ با سامی سوامی حضرت اسمہ
 مخصوصین صلوات اللہ علیہم جمعین اکتفا نمودند و بعد فاصله میر صاحب تاریخ مذکور نوشتہ چون بران شاہ
 در مقام ترویج ندیب امامیہ بود چار دیواری در مقابلہ قلعه احمد نگر برج و تنگ در سہ ساختہ آنرا انگہ دوازده امام
 علیہم السلام نام نهاد و قصبہ چنور و سنور و اسناور و چندین قریہ دیگر وقف آن کرده ہر فرد و وقت آتش
 پختہ میزدند ان میداد و شاہ طاہر علی بہت برخت خانہ نظام شاہیہ گماشتہ و صد دان شد کہ مہمان خاندان
 رسالت را از اطراف و اکناف در آن جمع آورد پس از خزائن شاہی زر و مہراق و خراسان و فارس اگر و گہ
 وغیرہ فرستاد و طالب قدم در دم صاحب علم شد و راندک مدت خلاصہ اقامیم سد جمع گشتہ احمد نگر رشک
 کلمت ان ارم کو پید از اسجد شاہی آنجکہ در عہد شاہ اسمعیل صفوی بر فاقہت خواجہ معین الدین صاحبی بگذا
 آمدہ و تہمادران حدودی بود چون شاہ طاہر مبلغ دوازده ہزار مہمان از بریان شاہ گرفتہ بہ بہتہ خرج راہ از قتلار
 با احمد نگر آمدہ از مجلسیان حضور یاد شاہی شد و معین شاہ جعفریہ اور شاہ طاہر و ملا شاہ محمد نیشابوری و ملا حیدر
 صدر استر آبادی و سید حسن شندی و ملا علی کل منشی استر آبادی و ملا رستم جوانی و ملا علی مازندرانی و
 ایوب و ابوالکلام خیر اللہ گیلانی و ملا احمد امامی استر آبادی و دیگران افضل با احمد نگر تشریف آوردہ بمناسبت انجمن
 فائز گشتہ صاحب تاریخ فرستہ و رانٹای این حکایت نوشتہ کہ جامع این حکایات محمد قاسم فرستہ می گوید
 کہ بخواب دیدن بران شاہ حضرت رسالت پناہ علی اللہ علیہ و آراشیدہ است بخواب غازان خان بادشاہ
 ایران و ظلیہ شدن او چہ کہ اتفاق مورخین ایران و توران است کہ غازان خان بعد از ان کہ مسلمان شد
 دو مرتبہ حضرت رسالت پناہی صلعم را در خواب دید و در ہر مرتبہ امیر المومنین حیدر عہدہ مسند نشین با بر گاہ
 نبوت بود حضرت خاتم الانبیا تعریف عزت کردہ گفت کہ می باید نسبت با اہلبیت من طریق اخلاص مسلوک
 نمائی و پیروی ایشان کردہ سادات را اگر می داری ازین سبب غازان خان محبت اہلبیت پیغمبر آخر الزما
 در صفویان نفیض بسہ سادات کہ بلا و خجف اشرف را اگر می میداشت و شیعہ مذہبان را مقہور و گنا
 ساختہ بہر یک مناصب مناسب بر جمع فرمودہ در بعضی از تواریخ بنظر آمدہ کہ غازان خان اکثر اوقات بہ
 زبان می آورد کہ تنگ اصحاب نیستم و در بزرگی ایشان اعتراف دارم اما چون حضرت رسالت پناہ صلعم دیدم

قواعد محبت و اخلاص نسبت بجناب ولایت انتساب و یانزدہ فرزند ان او سفارش کرد من اسچہ لوازم
 اخلاص و خدمتگزاری است نسبت بائشان بجای اکرم و فائز ان خان از کمال محبت کہ با بلبیت و شہادت
 و حسین رحلت برادر خود و ابجا تو سلطان را کہ سلطان محمد خدا بندہ شہرت دارد و محبت با بلبیت صحت
 فرمود آن بادشاہ کار از برادر گذرانیدہ مذہب تشیع اختیار کرد و نام دو از دہ امام را در خطبہ و سکہ ثبت
 نمودہ نام باقی صحابہ عظام را ساقط ساخت انتہی مولف گوید کہ اگر مذہب امامیہ حق است احوال دیگر
 مذہب چون خواہد بود و اگر مذہب دیگر حق اند سفارش حضرت رسالت مآب در ترویج آن مذہب چہ منفی
 وارد اللہ صلا فتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خلیلنا فتحین امید کہ چون عزیزان معاملہ فہم
 کارا گاہ بدین جا رسید سر سری نگذرند و اسما ان نظر فرمودہ زمام التفات از دست نند کہ محل تامل و
 مقام فکر است **قال** الخاطب اول حضرت رسول اللہ کو اپنی زندگی میں حضرت امام حسین کے شہید
 ہونے کی خبر ہوئی تھی حضرت جبریل علیہ السلام نے اکر اس واقعہ کو بلا کی خبر کردی تھی شہر بھی رسول خدا نے
 کہیں نہیں فرمایا کہ ہر سال سطح کی تریٹین گنبد دار ابرک باطن وغیرہ سے باندھی اور علم ہر شہر میں حضرت
 امام حسین کے نام کو نیا یا کچھ کوئی ضعیف حدیث بھی اسمین روایت نہوی **اقول** این نستعین در حدیث
 صحیح وارد شدہ کہ بوقت خبر دادن جبریل علیہ السلام بشہادت امام جلیلہ آنحضرت صلعم از ہر دو چشم مبارک
 اشکامی حشر ریختند چنانچہ شاہ عبدالعزیز در رسالہ سرالشاہدین نوشتہ و اخراج الی اکہ و
 البیہقی عن ام الفضل بنت الحارث قالت دخلت علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم یوماً
 بالحسین فوضعتہ فی حجر ثم حانت منی الغائۃ فاذا عینا رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم
 تحیر کان البعج فقال اتانہ جبریل فاحبر ان امتی تقتل بنی ہذا و اتانی رب ترینہ من توبۃ حمراء
 و بعد بلا خطہ حدیث مذکور از نظر انصاف افادہ فرمایند کہ در مصائب جناب امام مظلوم کہ یہ کروں سنت
 پیغمبر خدا است و با بدعت اہل ہوا در صورت اولی تارک سنت کیست و بجا نماند کہ یہ پیغمبر را جواب
 چیست و ملا حسین واعظ در روضہ الشہداء گفتہ کہ یہ درین ماتم موجب حصول رضای ربانی و سبب
 وصول ریاض جادوانی ست چنانچہ در حدیث آمدہ من بکی علی الحسین ان بکی وجبت لہ الجنة

یعنی ہر کہ بر حسین بگریزد یا بگریز یا بگریز یا بگریز اور یا شد کہ اور در بہشت برند و جارا اندر مشخری فرماید
 کہ ہر کہ بگریزد بہشت مراد را واجب می شود و ہر کہ خود را گریان فرماید بیک من تشبہ بقوم فہو صنف در و
 وحیت لہ الجہنہ داخل است انتہی و مخاطب والا مقام در معنی تباکی کہ جارا اندر مشخری بیان کردہ و وجہ بہشت
 برای آن تصریح نمودہ نامل کند چہ تباکی بعینہ مشابہ تواجد است و برای تواجد اہل حال پنجم مراتب بیان
 کردہ اند و وجہ غایت شہرت محتاج نقل عبارت نیست فافہم ولا تغفل و چون این نقش تازہ بر صفحہ
 حسن ارتسام یافت پس مخفی نماند کہ در سابق بہ تشریح تمام و توضیح تمام زعم پذیر شدہ کہ تفریہ کہ عبارت است
 از نقل روضہ انور و تربت کہ اشارت است بتقل قبر مطہر امانت بر یکامید ہد و امریکہ بر یکای کلدائی کہ طریقہ
 انیقہ جناب رسول زمان علیہ والہ الصلوٰۃ من اللہ الننان و موجب ترتب و وجوب جان باشد معین
 بود ظاہر است کہ ثورث استحقاق ثواب فراوان استخوان انقباض پایان خواہد بود و ہم حدیثی کہ
 براباحت نقل قبر کہ تفریہ شریف نیز از ان قبیل است دلالت دارد در مقدم تحریر یافتہ مذکور و بطریق
 تشریل میگویم کہ برای انعقاد محفل میلاد شریف باہر بیع الاول ہر سال حدیثی ضعیف ہم دار نہ شدہ و
 جمہور اہلسنت و جماعت این انعقاد را مستحب دانستہ برای مجلس کتدہ ثواب با مقرر کردہ اند
 كما قال الشيخ الدہلوی فی رسالۃ السماۃ ثلث من السنۃ فی ایام السنۃ فالجواب الجواب
 قال المخاطب کیا تا شاہ کہ پیغمبر فرادسی باتین کمانے پیغمبر با ضرور پیشاب اور مستحب اور او با
 کی تفصیل تا گئے اور اس تفریہ کا نام نبی الکیا برنلیا اور مصیبت بین کمین مرنی اور کتاب اور نوحہ اور
 شیون کا حکم ندیا بلکہ خلاف اسلے کہ گئے اور کر گئے اقول و بہستعین اسچہ افادہ نمودہ مردوست
 بچند وجہ اول انکہ شیخ عبدالحق در مدارج النبوة بصفہ ۷۷۷ گفتمہ آنحضرت صلعم دیدم فرہ را کہ کشتہ شد
 شدہ کردہ شد صیغہ زد و گفت مصیبت زدہ نمی شدم من ہرگز مثل تو نہایت تادہ ام من پیچ جانی ایستاد
 غصہ ناک سازندہ تر مرا از نیجا و نقول است از ابن مسعود کہ گفت ندیدم ہا آنحضرت را صلعم گرہی بکندہ تر
 ہرگز سخت تر از گرہی دی بر عمرہ بن عبدالمطلب ایستاد بر جنازہ وی و گرہی کرد و برداشت آواز باہر
 شد و فرمود کہ یا حشر یا حشر رسول اللہ یا اسد اللہ و اسد رسولہ یا حشر یا فاعل فی ہرات حشر یا

یا کاشف الکربات یا حرم یا ذاب عن وجه رسول الله صلعم و از اینجا معلوم می شود که در زیر
و بیاض قمری فرار داده و ناله تیر بوجوه آمده است و الله اعلم انتهى و به صفحه ۱۵۱ و ۱۵۲ و ۱۵۳ نوشته و خشی میگوید
اتفاقاً و جنگ گاه حمزه را دیدم که چون شیر مست در میان قوم در آمده بود و صفوف لشکر قریش را در هم می
شکست ناگاه سباع بن عبد العزی خزاعی از صف کفار بیرون آمده بود و مبارزی می طلبید حمزه بر آید
سباع را کشت و من در پیش سنگی نشسته بودم در همین و حرب بنیکوی انداختم چنانکه حرب من کم خطا کرد و
چون حمزه غافل تر و یک من رسید حرب خود را بسوی او انداختم بر عاتق او چنانکه از طرف دیگر سر بیرون کرد
و دیدم که حمزه متوجه من شدن روی فرار آوردم پس در راه بنیتا دو جماعتی از یاران بی بی سر روی رفتند و گفتند
یا ابا عماره جواب ایشان نگفت و انستم که اگر خشنود صبر کردم تا مردم از سر وی دور شدند بر قدم و حرب بنویش را
برداشتیم و شکم او را بشکافتم و جگرش را بر آوردم و بنزدند بر دم و گفت انیک جگر حمزه خاتل بدست از من بستاند
او آنرا فرو خائید و بیرون آورد و بنیادخت و گویا بوی گفته بود که چون حمزه را بکشتی جگر او را بنزد من بیار یا
این سیاه قاسی القلب این را از پیش خود کرد و بنده جامه علی در یور خود را تمام بمن داد و وعده کرد که چون
بکه مردم ده دینار زر سرخ بودیم آنگاه گفت بمن نمائی که مصیروی کجا است او را بدستجا بر دم منی و کوشش و
اکت او را قطع کرد و با خود بکه برد و بجهت بیض جگر حمزه هند را آنگاه آنگاه خواندند و دست که بعد از آنکه کافران
رفتند و مسلمانان در میان میدان در آمدند نفوس کشتگان خودی کردند فرمود آنحضرت ما فعل علی ما فعل حمزه علی
کرم الله وجهه نفوس شغول شده بر سر حمزه رسید و او را بدان بنیت مشاهده کرد و گریه شد و مرا بجهت خود و آنحضرت
صلعم را از صورت واقع گردانید سید عالم با علی همراه آمده بر سر حمزه ایستاد و فرمود ما قنصت متوففاً غنیظ
من هذا النکاه فرمود و الله اگر بر قریش دست یابم هتاد کس از ایشان را شلکم نمی چیریل علیه السلام آمد و این بیت
آوردان عاقبتیم فاقبوا شل ما عو قتم به و لن مبرحم ابو خیر للصابرین یعنی اگر خدا ب و سزا و بهیشتاب کنید
ما تداخچ عتاب کرده شده اید شما بان و اگر صبر کنید بر آئیم صبر بهتر است صابران را آنحضرت فرمود و الله
صبری کنم و اذن را عید برگشتم و بوض آن هتاد و نوبت برای حمزه استغفار کرده در حدیث آمده است که
آنحضرت فرمود اگر ظاهر صغیر در میان نمی بود و دفون نمی ساختم حمزه را و میگذاشتم که سباع و طیور می خوردند

و حضرت کردی و اورا خدا تعالی از مردن ایشان و آورده اند که چون صفیه عمره رسول الله صلعم همشیره حمزه بن المطلب از دور پیداشد پیغمبر صلعم پسر وی زبیر بن العوام فرمود و الله خود را باز گردان تا برادر خود را بین حال نه بیند و در روضه الاحباب می گوید که آخر صغیه بر سر حمزه آمد و وی وفا طعم می گریستند و بگریه ایشان آنحضرت نیز گریه در آمد و فرمود آنحضرت که حمزه بن عبد المطلب را در میان اهل هفت آسمان اسد الله و اسد رسول نوشتند و بعد فاصله قلیل می نویسد متقواست که چون مسلمانان روی به نیت آوردند و حضرت رسول را صلعم تنها گذاشتند حضرت در غضب آمد و عرق از پیشانی بپایوشش تقاطر گشت و مثال مر و اید و دید و در سخت نظر کرد علی بن ابیطالب را که بر پهلوی مبارکش ایستاده است فرمود چون است که برادران خود ملحق نه کشتی علی گفت لا کفر بعد الایمان ان لی بک اسوة ای کافر شوم از ایمان بدرستی که مرا بتواقتداست یعنی مرا به نما کار است بایاران و برادران که در پی غنیمت رفتند و نهر نیت نمودند چه کار دارم درین چنین جمعی از کافران متوجه آنحضرت علیه السلام شدند فرمود ای علی مرا ازین جمع بگمارد و حق خدمت و نفرت سجا آر که وقت نفرت است علی مرتضی رضی عنه متوجه آنقوم شد و در روزگارشان بر آورد و ایشانرا متفرق گردانید و جمعی کثیر را بد فرخ فرستاد و آمده است که در اترمان ملائکه تیر حاضر بودند جبرئیل و میکائیل علیهما السلام بر مثال دوم و جابه سفید بر زمین و بسیار آنحضرت ایستاده بودند و محافظت وی میکردند و با کفار محاربه می نمودند و مشهور است که محاربه ملائکه مخصوص لغزوه بدر است و در غیر آن حضور و امداد و امانت ثابت است نه محاربه و مقاتله چنانکه ذکر این معنی در لغزوه بدر گذشت و گفتم من و الله اعلم تواند که تزلزل ملائکه هزار بعد هزار بقتال کفار مخصوص بیدر باشند اما ملازم جبرئیل و میکائیل که لازمان خاص و نگاه اند و رنجها باشند و محاربه کرده باشند منافات ندارد و می گویند که چون علی مرتضی کرم الله وجهه این مردانگی کرد و نفرت داد جبرئیل علیه السلام فرمود که این کمال موااسات جو اغردی است که علی با قومی برادر آنحضرت فرمود اندام منی و انا سنه یعنی بدستیکه علی از من است و من از تو کم کنایت است از کمال اتحاد و اخلاص و یگانگی و آمده است که چون آنحضرت این کلمه فرمود جبرئیل گفت و انا سنکما سن از شما هر دو ام و گویند آوازی شنیدند که گوشتن خبی می گفت لا فتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار در کتاب معارج النبوه و کتاب کشف الغمّه ذکر است

بعد از آنکه فرمود آن آورده که آنحضرت فرمود ای علی می شنوی مریح خود را که ملکی که نام او فصول
 است در آسمان می گوید لا فقی الا علی لا سیف الا ذو الفقار انتی و در رفته الاجاب می گوید که این حدیث
 را باین طریق بعضی از اکابر محدثان و اهل سیر در کتب خویش آورده اند ولیکن ذمی که محاکم رجال است در
 سینه این الاعتدال تضعیف و تکذیب را وی نموده است و الله اعلم گفت بنده مسکین حصه الله بزرگوار یقین که
 ظاهر اقصیه ناد علیا منظر العجائب هدرین معالیه و معار که واقع شده است اما در کتب حدیث هیچ ذکر آن
 نکرده اند و الله اعلم و باجمعه وی رضی الله عنه حق مبارزت و محاربت و جلالت و شجاعت بیانی آورده که
 فوق آن تصور توان کرد و روایتی از قیس که در علمی پذیرش حد روایت کرده که گفت علی مرتضی شنیدم که
 الله و همه که فرمود در روز احد شاتر و هزیمت رسید که در چهار ضربه از آن بزرگوارین افتاد و دیر بار که می افتاد
 مردی غریبی خوشبوی بازوی مرا میگرفت و مرا بر پامی کرد و میگفت متوجه کافران شو که تو در طاعت
 خدا و رسول و نبی و ایشان هر دو از تو را ضعیف اند بعد از فراغ جنگ از تو را بجزرت رسالت عرض کردم
 آن سرور فرمود صلی الله علیه و آله که تو او را می شناسی گفت نه اما بدجلی می مانست فرمود ای علی
 خدا تعالی ششم ترا روشن کند و آن میر علی مذنبی چون در اینجا ذکر فضائل جناب امیر المومنین علی ابن
 ابیطالب علیه السلام بمیان آمدند مناسب می نماید که چند احادیث فضائل آن جناب ذکر کرده آید چنانچه
 صلعم فرمود ذکر علی عبادة قال ابن حجر المکی فی الصواعق المحرقة الحدیث التاسع اخرج
 البزار والطبرانی فی الاوسط عن جابر بن عبد الله والطبرانی والحاکم والعقیلی فی الضعفاء
 وابن عدی عن ابن عمر الترمذی والحاکم عن علی قال قال رسول الله صلعم انا
 صدیقة العلم وعلی یلمها و الحدیث الحادی والثلاثون اخرج ابو نعیم و ابن عساکر
 عن ابی یوسف ان رسول الله صلعم قال الصديقون ثلاثة حبيب الخبار مؤمن البین قال
 یا قوم اتبعوا المرسلین وحقیریل مؤمن آل فرعون الذی قال تقتلون رجلا ان یقول
 ربی الله وعلی ابن ابیطالب و الحدیث الثانی والثلاثون اخرج الخطیب عن انس
 ان النبوة صلعم قال عنوان صحیفه للمؤمن حب علی ابن ابیطالب الحدیث الرابع

والثلثون اخرج الدار قطة في الاخر وعن ابن عباس ان النبي صلى الله عليه وسلم
قال على باب حطة من حج خطبته كان مومنا وصحيح منه كان كذا الحديث الخامس والثلثون
وورثه حجة صواعق محقرة نوشته ودر يك روايت آمده كه رسول الله صلعم در مرض موت گفت ايها الناس ترويك
بان رسيد كه من مقبوض شوم واز ميان شما برون روم و قبل از من با شما گفته بودم اين زمان تير مي گويم تا
عذر نياوريد بدانيد كه من كتاب پروردگار را و اهل بيت خود را در ميان شما خواهم گذاشت انگاه دست على رضي
الله عنه را گرفته بلند ساخت و فرمود هذا على مع القرآن والقرآن مع على لا يفترقان حتى يردا على الحوض
فاسألها ما خلفتم من علي باقر است وقرآن با على است از يكديگر جدا نخواهيد بود تا وقتيكه وارد شويد بر من و در حوض
پس از حال ايشان خواهم پرسيد كه با ايشان چگونه سلوك کرده ايد بعد از من و امام احمد در مناقب حديث طويل
روايت کرده من مات بجناح بعد موتك فتم الله له بالا من والايمان ما طاعتت شمس او غربت يعني هر كس كه بعد
از موت تو به محبت و دوستي تو پيروي نماي تا ابي ختم كار او با من و ايمان خواهد كرد تا روز قيامت و بروايت
دارقطني مرويت كه على رضي الله عنه با شمس زن كه از اهل شور بود حديثي طويل گفت و از آنجمله بود انك فمرو
از شما سوال ميكند كه آيا در ميان شما غير من كسي هست كه رسول الله صلعم در حق او گفته باشند ان قسم النار يوم
القيامة و در معني ابن حديث است حديثي كه از علي بن ابي موسى ارضا مرويت كه رسول الله صلعم على رضي الله
تعالى عنه را گفت انت قسيم الجنة والنار في القية تقول للناس هذا لي وهذا لك يعني تو قسمت كنند
بهشت و دوزخ و دوزخ با تو خواهد گشت در روز قيامت كه اين گروه يعني اهل دوزخ حصه من اند و آن گروه
يعني اهل بهشت حصه تو مرويت از ابن عباس كه قال رسول الله صلعم لا يجوز احد الصراط الا من كتب له على الحجاز
يعني بر صراط نهي گذرد مگر كسي كه علي بن ابي طالب گذشتن او را نبويد و روايت كرد طبراني و ابن ابى مازن
ابن عباس رضي الله تعالى عنهما كه گفت نازل في شيعي آية يا ايها الذين آمنوا وعملوا الصالحات مگر آنكه
علي امير و شريف آن بود كه خدايتعالی و چند مكان اصحاب محمد را معاتب ساخت و ذكر علي نكرد مگر بخير و شوي
دين عاكر از ابن عباس اين روايت كرده كه گفت قمر ان نازل نشد و نشان احدی اني مقدر كه در
نشان علي نازل نشد و اين عاكر از ابن عباس روايت كرده كه سيد آية و نشان علي نازل نشد و اين

اخرج الخطيب عن البراء والديلمي عن ابن عباس قال قال النبي صلى الله عليه وسلم

ابن سعد از سعید بن السیب روایت کرده که گفت هیچ کدام از اصحاب سلونی نگفتند یعنی نگفتند که از من این را
 کنید آنچه خواهد بود که من میگویم و از جمله کلمات ظاهر و علی آنست که در وقتی که سر مبارک حضرت
 رسالت پناه صلعم در کنار وی بود بر آنحضرت وحی نازل می شد و علی بن ابی طالب حاضر گشته بود و پیغمبر صلعم فرمود
 ما وقتیکه آفتاب غروب کرد و آنگاه آنحضرت فرمود اللهم انک کان فی طاعتک و طاعة رسولک فاسر علی
 الشمس فطلعت بعد ما غربت یا علی در اطاعت و فرمان برداری تو رسول تو بود و آفتاب را
 برای وی باز گردان آنگاه آفتاب طلوع کرده بعد از آنکه غروب کرده بود و برایت سلفی مرویست از عبد الله
 بن احمد بن حنبل که گفت از حال علی و معاویه از پدر خود سوال کردم گفت اعلی ان حلیکان کثیرا کلام
 ففتش له احداهن شئنا فلم یجد به فاجأ الی السجل فحاجب و قال له اطل ما یکاد امنو له بانه علی کثیر الاعمال
 بود و اعدای او فقیش کردند که شاید یک خطای یا منقصی در وی باشد آنرا نیافتند آنگاه نزد مروی آمدند که باو بخانه
 و مقاتله کردند و با او در معرجه و تنای آن مرد کردند و پیغمبر که در وجود از جهت مکر و حیل با او و احمد از ابو سعید خدری روایت
 که آنرا یکمیز نشان پنجکس نازل شد پیغمبر است صلعم و علی و فاطمه و حسن و حسین رضی الله تعالی عنهم و ابن جریر مرفوعا
 بلین لفظ روایت کرده از زینب بنت جحش انما یرید الله لیدهب عنکم الشر حبس اهل البیت یطهرکم تطهیرا
 و خمسة فی البیت علیه الصلوة والسلام و فی علی و حسن و حسین و فاطمة و ابی طالب و ابی تراب روایت کرده و مسلم ابن طریق
 روایت کرده که رسول الله صلعم اینان را در زیر یکسای یعنی عباسی که بروی او در آورده و این آیه بر خواند و بصوت
 رسیده که رسول الله صلعم عباس را برین چهار کس پوشانید و فرمود اللهم هؤلاء اهل بیتی و خاصتی اذهب
 عنهم الرجس طهرهم تطهیرا خدا یا این جماعت اهل بیت و مخصوص من اندیر از ایشان گناه را و پاک
 گردان ایشان را پاک کرد و فی آنگاه ام سلمه گفت من تیر از ایشان ام رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود انک علی
 خیر و مرویست بر روایت امام احمد و طبرانی و ابی حاتم و عالم از ابن عباس رضی الله تعالی عنهما که چون آیه
 قل استأذنکم علی طهرکم الودعة فی القصر بی نازل شد اصحاب گفتند یا رسول الله صلعم خورشید نشان که
 واجبست بر ما دوستی ایشان چه گساست رسول الله صلعم فرمود که علی و فاطمه هر دو پسر ایشان رضی الله تعالی
 عنهم و در سند این حدیث شعبی خالی است لیکن راست گواست و ابوالشیخ و غیره او را علی روایت کرده اند

که فرمود در شان با الهییت آیتی نازل شده و حفظ مودت ما کنند گیر مونی بعد از ان این آیه بخوانند و قل
لا استلکم علیه اجر الا المودة فی القربی و نیز از طبرانی از صفی روایت کرده اند از چند طریق اسناد که
بعضی از ان اسناد حسن است که وی رضی الله تعالی عنه خطبه خواند از ان جمله این بود که گفت من عرض فتنه
فقد عرض فتنه و من لم یعرف فانا الحسن بر محمد صلعم هر کس مرا می شناسد و هر کس که مرا نمی شناسد بر
من حسن بن محمد صلی الله علیه و سلم بعد از ان این آیه بخواند و اتبعت صلی الله علیه و سلم گفت ان ابی البشیر
و ان ابی السدید من بسر اکس ام که بشارت و مهنده و هم کنند و بود و من از اهل بیت هستم که خدا تعالی
و تبارک فرض ساخته است مودت و موالات ایشان را در آنچه بر محمد صلی الله علیه و سلم نازل شده و قل لا
استلکم علیه اجر الا المودة فی القربی و من یقتز فحسنة فی ذلک فیها حسنات و اقتراف
حسنات یعنی اکتساب جنات و دوستی با الهییت است و طبرانی از امام زین العابدین رضی الله عنه روایت
کرده که چون از واقعه بدرش حسین ویرا اسیر کرده بجانب شام بردند شخصی از اجلات شام در شهر بوی ملاقات
کرده گفت الحمد لله که خدا تعالی شما را مقتول و ستاصل گردانیده و قطع فتنه شد امام زین العابدین رضی
الله عنه را شخص را گفت آیا نتواند قل لا استلکم علیه اجر الا المودة فی القربی آن شخص گفت
قریبی و این آیه شما را گفت بلی مراد ازین قرآنی ما بنهم انتی لخصاً و شیخ عبد الحق در مدارج النبوة در صفحه ۲۱۳
می فرماید القصه محاربه و مقاتله میان دو لشکر واقع شد خصوصاً از علی مرتضی درین غرور خندق مبارزه
و مقاتله واقع شد از حد قیاس و عقل بیرون چنانکه در اخبار وارد شده است لغبه علی بن ابی طالب
یوم الخندق افضل من اعمال امتی الی یوم القیامة کنانی سر و ضمه الا حباب
و آنحضرت دعا ما کرد در حق مرتضی و شمشیر خود را که ذوالفقار نام داشت بوی عطا فرمود و اتقی چون بنده
از اوصاف حیدر کرا شنیدی اکنون قوی بنظر از مسایع عجب بیا یزدانید که اکابر ایشان حدیث قدس
لافتی الا علی لا سیف الا ذو الفقار و ما و علیاً را انکار نمایند که مرتقی مدارج النبوة و حدیث انا
مداینة العلم و علی باها و حدیث رجوع شمس و نزول آیه ذوی القربی در حق اهل بیت و نزول
آیه تطهیر در شان آل عبا چنانچه سابقاً گذرشته موضوع پیدا کند کافی الصواعق المحرقة و النخبة العزیزیه

جناب افضل المحققین علامه و بلوی طاب ثراه و زمره اثنا عشر پی فرماید اما جانفتانی و ادوا عانت
 علماء اهل سنت درباره اهل بیت رسالت تیر ظاهر و باهر تهمت بی بیان نیست چه و ایشان برای ادنی
 شیخ مجبوری که تنحلی از فضائل و فواضل نفسانی و تنحلی بر ذلیل روحانی باشد هزاران مناقب روایت می
 کنند و روایات موضوعه را بکمال التشریح صدر تصحیح نموده انبیاست فضائلش می نمایند چون نوبت بحضرت
 امیر المؤمنین می رسد اما ویت مجید را ترغیف و تفضیف می نمایند و هرگاه از تفضیف عاجز می شوند تا ویالات
 بازده رکبیکه بجای برند چنانچه بر ناظر کتب کلامیه آنها واضح و واضح است و ذکر آن درین مقام موجب
 اطالت کلام است بخوامی سالاید سر کله کله لایزال کله بر یک حدیث اکتفا نموده شد ترندی الهی حاکم
 و طبرانی باسانید خود روایت کرده اند که آنحضرت فرمود انما دینیه العلم و علی باها و روایت دیگر ترند که
 چنین روایت کرده اند انما دار الحکمة علی بابها با آنکه حاکم انجیدیت را تصحیح نموده و تصحیف علی را متناخرین تحسین نموده
 اهل سنت بابر عادت ستمه خود اولاد برفع صدور حکم بوضع نموده بعضی علماء را بنا بر این تصحیح حاکم و تحسین بعضی
 متناخرین بشید و دیگر دل شاد کرده تاویل رکبیکه در مسخه حدیث نموده که ادا علی معنی لغوی آنست یعنی
 من شهر علم و بلند است در روزه آن شهر این مجر و می گوید و شد بعضی فاجاب بان معنی
 و علی بابها ای من العلم علی حدیثه هذه اطلع علی ستقیم و رفع علی و تنوینیه که ادا علی یعقوب انتهى فبطور
 خبر ضعف این تاویل واضح است بعضی معتبره بر ضعف این توجیه شده و میدرو معارضه آن و آمده و متقابل آن
 حدیث دیگر وضع نموده و آن نیست انما مدینه العلم و ابوبکر اسامه و عمر حیطانها و عثمان
 سقفاها و علی بابها و انار و محامل وضع کالشمس فی راجعه النهار روشن و منجلی است چه سقف خانه
 را معمول است و سقف شهر و نهایت غرابت است مگر آنکه مراد از سقف شهر تصفیه نبی ساعده بوده
 باشد که اساس آنچنان شهر را ستفی چنین در کار است انتهى چنانچه این نوکر طوالت بخوابد و مقام از میان آن
 آبی است لهذا بزر حدیث رخصت من ختام این مقولات می کند و ترجمه مواعظ محرقه گفته که طحاوی و قاسم
 در تفسیر گفته که حدیث روایات صحیح است و شیخ الاسلام ابو زهره گوید حدیثی حسن است و غیر او را علی
 متابعت او نموده و رد کرده اند قول جمعی را که گفتند انجیدیت موقوف است آنحضرت و شیخ عبدالحق و در این کتاب

جلد دوم صفحه ۳۱۳ نوشته در موابسب گفته روایت کرده است این حدیث را طحاوی که از اکابر علی بن فضال
است و در اصل ثنائی بود در جیء کرد از ان بجهت در شرح مشکلاته الاثار و حکایت کرده است قاضی عیاض
مالکی و گفت طحاوی که احمد بن صالح که از ثقات بلکه حدیث است در تریب احمد بن منیل می گفت نه از نیست
هر کسی را که سبیل می علم است تخلف و تفاضل از لفظ حدیث اسامی را که از علایم نبوت است و بعضی گفته اند
این حدیث صحیح نیست و ابن جوزی او را در موضوعات ذکر کرده و گفته این موضوع است بیشک در سند وی احمد
بن داود است و وی شریک احمدیست کذاب است چنانچه در اقطبی گفته است و ابن جبار گفته وضع میکرد
حدیث را و نیز ابن جوزی گفته که روایت کرده است این حدیث را ابن ثناء بن و گفته این حدیث باطل و از
غفلت قاضی او است که نظر کرده بصورت فضیلت و تصور کرده عدم فائده آنرا و دانسته که صلوات
بعبیه بیت آفتاب قضاگر و دید و رجوع شمس و داعی کرد آنرا و تحقیق آنرا کرده است این تفسیر قاضی عیاض
و در بعضی و ذکر کرده است حدیث را بطریق وی در حال وی موضوع است و گفته که عجب است از
قاضی عیاض با جلالت قدر وی و علو خطری و در علوم حدیث چگونه ساکت ماند از وی ایهام کشنده است
او را نقل کننده نبوت او را گفت کاتب حروف عقی الله عنه که قول این قائل که نماز عصر بغروب آفتاب قضا
گشت و رجوع شمس و داعی گرداند او را محل نظر است زیرا که قضا بر تقدیری گردد که آفتاب باقی ماند
بر غیبت و فوات وقت اما اگر وقت تیر عاند گردد و چه ادا نه شود و معنی ادا نیست مگر وقوع نماز در وقت
اگر چه با عاده وقت باشد و تیر بعد از اوقات جلالت قدر قاضی عیاض و علو خطری مناسب توقف و
تزو است نه جزم نه بطلان و انکار یا وجوب یک نقل طحاوی و احمد بن صالح آنرا تصحیح کرده باشند و این
جوزی مستعمل است در حکم وضع و ادعای آن و در توقیف نیست بعبیل و چه در بن باب انتم در رین باب
حکایتی است عجیب که سید علی بن مدنی در انوار التبیان آورده که این حدیث را در بعضی و اعطاء را تیر
بجداد دیدند که بعد از عصر این حدیث را مذکور ساخت و بالفاظ خود بمقتضی ذلالت می داد و در آن
اهل بیت می نمود و درین اثنا قطعه از طاهر شد و حامل آفتاب گشت چنانچه مردم ظن غروب آفتاب کردند
آنگاه و اعطاء مذکور بر جاست بالای سنیر و تار است به آفتاب کرده این شعر انشا کرده که لا نفس

گفت که وی

یا شمس حتی یلقی + مداحی لال ایصفی و لیلجله + و اثنی عنانک اذ اردت شامم + انسیت
 اذ کان لوقوف لاجله + ان کان للولی و فوقک فلیکن + هذا الوقوف لخیله و لیلجله x
 فطلبت الشمس من تحت العین بعد انتهائ الابیات فلا یدری ما رمی علیه من الاموال
 و الشیاب یومئذ انتهی و هکذا فی ترجمه الصواعق و جناب علامه علی علیه الرحمة و کشف البقین
 آورده که بعضی را دور و غلط ذکر فغانل جناب امیر می کرد پس آفتاب قریب به غروب رسیده و افق تیرگی
 بهم رسانید پس آن واعظ خطاب کرد بسوی آفتاب و گفت شعر لا تعربی یا شمس حتی یقطنی + مداح
 الصواعق و لیلجله x و اثنی عنانک اذ عصبت شامو x انسیت یومک اذ سرحت دلت لاجله x
 ان کان للولی قوفک فلیکن + هذا الوقوف لخیله و لیلجله پس آفتاب از افق روشن گردید تا آنکه مدح آنجناب تمام
 رسید چو آنکه سامعین بسیار متعجب بودند این قصه را خواص و عوام نقل کردند و نقلش متواتر رسید انتهى +
 کجا بودم اکنون کجا آمدم + جز بار ختم اما سجا آمدم + آحال باز بمطلب می روم یعنی شیخ عبدالحق در مدارج النبوة
 بهمنه ۱۴۵ و ۱۴۶ می نویسد آورده اند که چون مصیبت زدگان با استقبال آنحضرت بیرون آمدند بودند فاطمه
 و خمرخیزه بر سر راه آمده بودند لشکر رسول را دید که حقوق جوی می آیند هر چند تفحص نمودند و پدر خود را در میان ندیدند
 صدیق را پرسید پدر من کجا است که او را در لشکر نمی بینیم دل صدیق سوخت و آب در دیده گردانید فرمود
 اینک آنحضرت می رسد چون خواجهر رسید پدر خود را ندید پیش آنکه در عنان مرکب خواجهر را گرفت و گفت یا
 رسول الله پدر من کو خواجهر فرمود که پدر تو من باشم گفت یا رسول الله ازین سخن بوی خون می آید و اشک
 از دیده وی ریزان گشت و ایران تیر بموافقت او در گریه درآمد بعد از آن گفت فاطمه یا رسول الله کیست
 شما دت پدرم تقریر فرمای گفت ای فرزندان اگر آنرا مصفت کنم دل تو طاقت نیاید و خروش و نا ارامی ضعیفه
 زیاده گشت و در اینجا حکایتی غریب است که نقل کرده اند که چون آنحضرت صلوات بر سر او فرمود از اکثر
 خانه های انصار آواز گریه شنید مگر از خانه حمزه فرمود لکن لا بواکی له یعنی حمزه زنائی که بر وی گریه کند
 ندارد انصار چون این سخن شنیدند زنان خویش را گفتند که تحت پنجاه حمزه روند و بروی او بگریزند آنگاه سنان
 خویش آیند و بر کتفان خویش گریه کنند زنان انصار میان شام و غسق پنجاه حمزه آمدند و تا نیم شب بر وی

بدنی که لازم بقدرت است می باشد را نگاها با فاطمه فرمود که سپران خود را پیش ریس فاطمه حسن و حسین را
 عایم التحیه و الرضوان پیش آنحضرت صلعم آورد چون او را بد آنحال دیدند گریه آغاز نهادند و چنان گریه و زاری
 کردند که از گریه ایشان هر کس وفاته بود بگریست آنحضرت صلعم ایشان را بپرسید و در باب تعظیم و احترام محبت
 ایشان صحابه و تمامه است را وصیت فرمود و در روایتی آمده که آنها که بر وجهه بودند نیز گریستند چون آواز
 گریه ایشان بگوش مبارک رسید آنحضرت علیه السلام نیز بگریست ام سلمه گفت یا رسول الله کنایان گشته
 و آینده تو مسفور گشته موجب گریه چیست فرمود گریه من برای رحم و شفقت بر امت است که آیا بعد از
 من حال ایشان به کجا خواهد رسید بعد از آن عائشه پیش رفت و گفت یا رسول الله چشم بکشای و در
 من نگاهای فرما و وصیت کن چشم مبارک حضرت بکشد و فرمود ای عائشه نزدیک شو فرمود که در روز
 که وصیت کرد و همان است باید که بموجب آن عمل کنی و حصه تیر پیش رفت و با و تلویزی که با عائشه مکالمه
 فرمود با حصه تیر گفت و تمامه از و آن صلعم را وصیت کرد بعد از آن فرمود برادر من علی را بسیار دیدم
 بسیار و بر بالین آنحضرت بنشست و سر مبارک را بر زانوئی خویش نهاد و آن سرور فرمود ای علی فلان
 یهودی پیش من چندین مبلغ دارد که از وی برای تهیه لشکر اسامه بقرض گرفته بودم زنه را که حق او را
 از من نه من او کنی و فرمود ای علی تو اول کسی خواهی بود که در لب جوف کونتر من برسی و بعد از من
 مکر و هات تو خواهد رسید باید که دل تنگ نه شوی و صبر کنی و چون به بنی که مردم دنیا اختیار کنند باید که آخرت
 را اختیار کنی انتقی چون مردم نکتہ سخن درین مقام برسند ارشاد آنحضرت را صلعم که بعد از من مکر و هات تو
 خواهد رسید باید که دل تنگ نه شوی و صبر کنی و چون به بنی که دنیا اختیار کنند باید که تو آخرت را اختیار کنی نیک
 تا من نمایم که مصداق این بحر خلافت خلفا ز نکتہ نیست فافهم ولا تکن من الغافلین و جناب افضل المحققین
 و سید المحققین سیدان زمان حضرت سیدنا علی خان اعلی الله مقامه فی افراد السیاحان در وجهه می فرماید
 و از آیات زایده و حج با بهره که دلالت قطعی بر غصب خلافت از خلیفه برحق دارد و اگر سزا میر علما صحیح شوند و
 قادر بر شوق شوق باشند و بوقفتانی خود را عرقی بوجوه و غور سزا زنده سر مودع این اشکال متعذر الشفقتی
 است و آنکه در حدیثی است که صاحب کتاب ریاض النضره! اینهمه تعصب که تا لایعنی پیدا است بکتاب مذکور نقل

کرده عن علی رضی اللہ عنہ قال قال رسول اللہ یا علی کیف انت اذ انزلک الناس فی الاخرۃ
 و سرعوا فی الدنیا و اکلوا الثمرات اکلاناً و اجبوا المال جباً و اتخذوا دین اللہ دغلاً
 و مال اللہ دغلاً فقلت انکم و ما اختارکم و اختار اللہ و رسولہ و الدار الاخرۃ و اصبر و صعباً
 الدنیا و بلواھا حتی الحق یبلغ انشاء اللہ تعالیٰ قال صدق اللہم افعل ذلک بل انخرجہا کما حفظہ الثقف و الا و عین
 حایا یا ابن فاقدا لا ادراک نجدت علما ی سنیہ عرصہ میدہد کہ وقوع حاحجوبہ منجر الصادق کا بیان ہمراہ شفا
 مشار الیہم ہم از حضرت مرتضوی پس بندہ سپرسم کہ ان اشخاص موصوف بصفات کذا یہ کہ امیر المؤمنین علیہ السلام
 انترکم و ما اختیار و حق شان فرمودند کہا بودند غایت تاویل انحضرات در امثال احادیث دال بر چنین مضامین
 آنست کہ برگردن جبارہ بنی امیہ یعنی مردانہ می بندند آن خود با سخن فیہ اسکان ندارد کہ مومی الیہم بعد استقلال یہ
 مومنان بفرایس چنان پس از زمانی بوجود آمدند پس لا محالہ بفیض خلاق مبتلا شدہ بحکم من ابتلی ببلبتین فاختار انہما
 برای سیانت خلفای راشدین بر وفق اصطلاح خود معاویہ و از اب اورا مشار الیہ مضمون انجیث ورا و ہند
 انجیثی ہم بر اصول فخر و عقائد مختلفہ شان درست نمی افتد کہ عموماً اصحاب نبوی کلہم عدول و با خصوص
 معاویہ کہ جلالت الدین سیوطی مشار الیہ از خلفای عاملین مہدی و دین حق شمرده و صاحب صوان ابن حجر مہتمم
 خلیفہ صدق گفته و بر امتیاز اکتفا کردہ از خلاف برآمدہ میگوید الا عن علیہ ملعون و الطاعن فیہ مطعون و صاحب
 غنیۃ الطالبین اگر مولفش غوث الاعظم یعنی شیخ عبد القادر جیلانی باشد کفای بہ جلالتہ و الا ہجوت شمل شاہ ولی اللہ
 اہل سنت ہندوستان در او از انہما بر روایات آن کتاب استناد میکنند در عظمت قدر و وفاء و مولف یری نیست
 معاویہ را علیہ بر حق نوشتہ و محمد بن ثقات اہلسنت حدیث اللہم اجعلہ ہادیام ہدیا و حدیث
 اللہم فقہ فی الدین از زبان وی ترجمان نبوی روایت میسازند و دعای نبوی البتہ در سیدہ و مقبول
 است پس کییک تر و محبوب الہانت بانیم تر عظیم القدر و مورد عنایت حضرت رسالت باشد حینست کہ
 اورا متصف باین صفات ذمیرہ حدیث گیرند کہ موصوف بان او صاف البتہ از دائرہ ایمان حقیقی خارج
 است و این نتیجہ نقض کلیات مبین طائفہ میشود و ہم دور باش قول ابن حجر از خطہ صحیحہ یزید و ابن ہریرہ کہ
 نزہ و سیان محامد محمود العاقبت است و ہر اہل انش بن نزاد و شان جلیل المرتبہ بانماہ کہ اورا با امیر المؤمنین

ہیکہ ہمہ سخن کہ حدیثی از امیر المؤمنین علیہ السلام است و در بعضی نسخہ ہا حذف شدہ و حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام

علیه السلام بحسب هر که معاویه یا معاویه معزوف خوانند بود لطف انبیا این حدیث را از زبان خود انبیا و پیروان
 ساخته اند و هر چند متصفین این حدیث را معزوف گفته اند لکن شاه ولی الله صاحب دراز از آن متعجب و انبیا
 آورده اند و جمالیان و عددان مضمون معاویه را بخاطر اجتهاد می که مرتکب آن متحق اجراست و لو کان
 واحدا منسوب میازند پس اگر معاویه صدق این حدیث باشد از سفیده صبح روشن تر است انجلا می پذیرد
 که حرب و قتال و باغی و بیهیج برای حب جاه و ریاست بود و علی نه از مقتول شدن ترسید و نه از امانت
 بطرفین از صحابه و تابعین بر سرش خواهد بود و فاین خیر العاقبه بلکه در آخرت هم صدر نشین مقرر است و بعد همراه
 خواهند بود و فیه حد و عظیم یلزم علی اهل السنة بل نه لکن هم که کما هو غیر خلاف پس اگر
 با انبیا از عقیده خود نکول فرموده معاویه را صدق مضمون این حدیث قرار دهند نعم الطاق چیستا الیه
 هم موصوف باین صفات بود دیگر بافتنای انوار الفضل لمن غیر لکن با ائیم فیه سودی نخواهد بخشید زیرا که
 امیر المؤمنین بسید المرسلین و عده فرمودند که اگر کم و ما اختاروا و حقرت سید الانبیا تقدیرت و عده شاک
 فرموده دعا فرمودند که همین واقع شود نه خلف و عده از امیر مومنان و نه عدم اجابت دعای سید
 مرسلان ممکن و متی ترک امیر المؤمنین علیه السلام ایا و حربه و ما اختاروا بلکه بعد تبلیغ و تفهیم هر گاه راه هدایت
 بی سیر ساخت بلکه زیاده تر سالک طریق طغیان و غوایت شد فوج بر سرش بردند و قتالی واقع شد که بهرام
 چون شام فوکوی که تا الیوم انپیست آن معرکه لزه بر اندام دارد و کما میش ماة الف از نفوس بشری بچرا
 ارباب هدایت و صاحب فضالت بفرقتیج بلاکت شدند و بسبب فتنه تمجکم معاودت بکوفه فرمودند باز
 معروف تعبیه عسکر و تیار سامان حرب و اما و نه هفت بود و نکجا ذکره اهل السیر متفقین که واقعه با لکنها و
 شاه ولایت واقع شد و البته این همه محارک را کسی از عقل نخواهد گفت که ترک او را اختیار و پس میزمن شد که خبر
 معاویه تصف بصفات اکل تراش و غیره و ما تم معروف حدیث فریور تا خبر باشد که ترک نبود و اما صدق
 این حدیث تو اند بود و همچنین اصحاب حرب جل جلاله حضرت سید راضی نخواهند بود که جناب طلحه و زبیر که
 انهارا حواری رسول باری میگوند باین اوصاف و میم موصوف گرفته شوند فضلا عن ائم المؤمنین حضرت
 عا لینه و نه خند غم این حضرات بعد این امور متعلق باشد که جز غارت بیت المال بجه و سلوک ناسه و ارباب سهل

ابن حیت فرصت از کتاب این امور کی یافتند و این همه بجزل عن الذکر بجای آورده و بر مقتول و مصرت عاشر
 همسکر امیر خیرگیر با نقس تشریف ازانی داشتند و بجا است عنوان که حکایتی است لطیف علم نهضت بسوی
 مدینه طیبه افراشته پس این زمره را کسی چنان شروک میتوان گفت و خواج که شرفزه قلیل بودند و جز اخراج از
 تعلیف بر حق باین صفات چه علاقه بلکه آن روسیا یا آن بجدی زبرد و توقع ظاهری داشتند که مردم بپا آن در
 حال نشان باشند و می افتادند چنانچه ابن ابی الحدید شایع نبیح البلاغه فصلی مبسوط بنفس حال و مقال نشان
 نوشته و بدلائل حلیه معاویه و اخواب او را در ارتقای مدارج غوایت و ضلالت برانها ترجیح داده و باز اعاده
 همان حرف باید کرد که با جمیع مقتول شدند متروک آری بموجب اخبار مستقبل از زبان صدق تو امان رفتند
 چند کس بقیه اسیر باقی ماندند که بقای آن شجره ملعونه از آنها تا امروز است و هرگاه این بر سه طائفه منقسم است
 فخرای حدیث نباشند و در اولین حدیث فردوسی الوقوع پس مصداقش زمان خلافت خلفای ثلثه متهم
 خواهد بود و دخی حدیث متحقق که میراث امیر المومنین را که عبارت از خلافت و غیره باشد منصرف شدند و خود
 نشان را خلیفه رسول افاق بلا استحقاق و واجب الاطاعه کافه غلاتی علی الاطلاق قرار دادند و مال خدا را
 که حاصل محالک بود و دست بدست گرفتند و جناب امیر المومنین ترکم و ما اختار یعنی بحرب و قتال باقی
 وجه کان برنجاستند و بالاخره ما شاة معمم برداشتند و اذاد و تیموه پس حکایتی پس رنگین بایستند که
 فاضل عامر که ذکرش بدیاج این و جزیه مندرج اسم بی مسمی نورالدین حسین قرار داده و او را شایع و نیز
 شهید سعید علامه بی بی سید نور الله شوشتری و انموده خودش از نام مفروض مراسلات بمن میفرستاد
 تفصیل این افسانه شگرف در رساله که بحواب هوائش نگاشته ام ثبت است و در ذیل تقریرات بشمار الیه
 انشای تحویر این مقام اشعاری از تقدیر تفصیلی ازین استدلال تیر کرده بود و در جوابش از زبان نورالدین حسین
 منسوب بنجاطب فرمود این عبارت نوشت و بعین را میرسد که از مستدل هم پرسد که غایت یعنی ختی الحق یک
 بحجج تعلق دارد یا فقط بصبر و شوق اول تمامه تقریر و شغل می شود که از حضرت امیر المومنین در عقب ابله
 ناکشین و ابقین و قاسطین مکه ام مرکب نفس یعنی صبر و رقع شده و انیقار پنجم و نیز یک که
 و لایسته نامب اترکم و ما اخار و فرمودند مگر ترک همین است که در معرکه حمل و صفین و نه روان واقع شده

ثانی در بلیش می باید و آن کجا و چون در این ماول و معوج است و در انقلاضی کانی بخلاف قائل که
 استدلال دارد و علاوه خصم خواهد گفت که در وقت معاویه این امور بالاتفاق صدور یافته بلکه در احادیث
 و تفسیر این از خصم انشعاب امیه است بخلاف خلفای ثلثه که بدینا زینهار رغبت نداشتند و در کمال زهد
 و ورع بودند پس محل بر معاویه باید بود فان الاتفاق خیر من الاختلاف بلکه برای تعلق مجموع دلیلی
 خواهد آورد که اگر فقط بعد متعلق باشد لازم آید که حضرت امیر بر او صاف سابقه خود باقی نباشد و هو
 خلاف مذکور تفسیر پس مفاد حدیث بقرینه مخالف است که جناب امیر المؤمنین جواب بحضرت سید
 المسلمین دادند که در بیعت با آنها کاری نخواهم داشت و از جناب از طریق شان خواهم نمود و خود رسول
 و در آخرت را اختیار خواهم نمود و صبر بر مصائب دنیا و بلوی آن خواهم نمود تا آنکه کیناب تو یعنی حضرت
 مصطفی صلواتی شوم انتی بر چند حال این کلام بی نظام در نهایت ظهور و زینهار حاجت بشرح و بیان
 ندارد و مگر مرفه سنیه که مصداق ما شحنت تجا تر همه استند شعار خود ساخته اند که هر کسی که
 دوکان خود فروشی چیده بحسب و مسق زبان می آید شناع کاسدش را بنقد جان میخند پس اگر از
 تعرض جواب احوال رود طرف مقابل را متمم بجز میکند و بزعم خود طغی میزنند و لهذا با جار
 تحصیل حاصل کرده می آید و بتقاضای اتصال سلسله کلام تقدیم و تاخیری در ذکر بعضی مقولات
 بکار رفته و هانا اشع فی کشف عوار هفواته قوله حریف را میرسد که از مستدل
 پرسد الی قوله مگر ترک همین است که در مکرر محل و صفین واقع شده است اقول اما اولاً پس
 حدیث منقول بطریق سنیه است و بیان محل وقوع ترک بر ذمه ایشانست و آن
 لم ذلک غیر ان یحملوا الذلّه علی ترک امیر المؤمنین علی خلفاء هم الثلاثة کما
 سیطره و اما ثانیاً پس ما رضا دادیم که حریف هر چه تعلق غایت مجموع خواه فقط بصبر رضا داشته
 و برای خود مفید انکار و اختیار سازد فان مقصود نافی کلام ما حاصل و آنچه در شق تعلق
 مجموع دعوی نموده که تمامی تقریر منقلب گردد و با غشش عمی است یا تمامی و الغالب هوا
 الاول چه در متروکین و ما خودین تفرقه نموده متروکین حضرت خلفای ثلثه و ما خودین قی

ثلثه اعنی قاسمین و ناکشتین و چون متروکیت برین فوق ثلثه زینهار اطلاق نمیتوان کرد و نه
 من اجل الیهیات مرجع ضمیر مفعول فی اترکم غیر آنها خواهد بود پس تقریر مجوزیه که انقلاب از فطرت
 انسانیة کرده باشد متعاقب نمی گردد و ترک بموقع خود و واقع بموقع خود واقع شده تواند و در شوق ثانی در میلش
 می باید الی قوای مختلفه قائل که منصف استدلال دارد و قول بار از بهر حاجت استدلال بر تعلق غایت
 بصبر نسبت که مدعای ما از تعلق غایت جمیع کما یغنی حاصل لکن تشحیذ الذهن میگوید که اتصال غایت
 بجملة اخیره بشمول معنی صله اعنی علی مصیبات الدنیا بجمیع احوال التیه مرجع تعلق غایت بصبر است و ادعای
 ما قول را معلق احتمالی کافی نگردد و صورتیکه خلق احتمال اسکانی داشته باشد و در مقام ناممکن کما سبب دیگر
 قوله بلکه برای تعلق جمیع و لیما خواهد آورد الی اخره ارام اقول این استدلال اگر تائید از صحت میدهد
 موجب اعتقاد می بود که اثبات مقصود ماسکود و لکن از تعلیق امری بامری اعتقاد از ماعدش
 بدون قریبه فیه معرفت پس شکوفایی دعوی خصم که از تعلق غایت بصبر انتقای ترک و اختیار لازم
 می آید از اعجاب مقالات است و مباد و مثل سائر المعنی فی لطن انشا عرض و دعای زمین مدعی ظرف و وجود
 ندارد و قوله پس مفاد حدیث بتقریر مخالفت آنست که جناب امیر المؤمنین علیه السلام بحضرت سید المرسلین
 جواب دادند که در میوقت کاری نخواهم داشت و اجتناب از طریق شان خواهیم نمود الی اخره افعال اقول
 ارباب ادراک از اهل حدیث یعنی خود را از تعصب هم ندرب خود برکنار داشته بغیر آدم برینند که ایچ کلام به معنی
 و مهمل است که بآن کاری نخواهم داشت اگر خدیش این باشد که تعرض بآنها نخواهم کرد پس ایضا بآنکه قول
 و عمل انجناب تنافس باشد یعنی آشیاء این چنین و عمل انجناب که مجرور و ساده اراشی خلافت منصفیه بلا افعال
 معا و بر اسفرو دل و از آن که او پی سپردادی بچار عصیان و عدوان گردد و بید رنگ اماده جنگ بر سر
 روند و مدتی تمادی انجناب معرکه قتال کردم دارند که چنین لعمرو در سابق زمان هم کمتر بای کسی است هزار ما را
 از اسرا باین صاحب الاغراب بکشند و از دست آنها اسباب اهدا کنند شوند و خودش را برای مقام
 نبوت اقدس خود طلب سازند تا قتل احد ما باعث راحت خلق و ازاحت فتنه نباشد و اول فرود و درو
 گرفت و بامر مستحق تحکیم مجبور و قسمنا فقیهین و برین حالت فتح و انکسار مخالفین که جنگ موقوف گردد و از

انصاح الی موسی و عمرو عاص ظاهر شد آنچه ظاهر شد باز در صد و محاربه و سامان قتال بوده اند که قضیه مشهور
 واقع شد و مع ذلک کلام قول قائل صحیح باشد که با همکاری توحاهم داشت استعید با بعد من الغاوة الخواتم
 و تسمیه که به این اعتبار از طریق شان خواهم کرد و سنی که ام فخره ارشاد و تفویض است و لو ان غصینا النظر عن هذا پس
 العباد بان بعد تصحیح قبایح اعمال آن زمره که مغضی بکبر است از پیشگاه رسالت مگر اتباع ان فیة قتال از حضرت
 امیر المؤمنین علیه السلام تحمل بود که دفع و دخل فرمودند که از طریق شان اقتباب خواهم کرد و تقلید و پیروی
 شان نخواهم کرد و نمود باشند من فرة الفوات و اگر بعض محال معنی با همکاری توحاهم داشت این باشد که
 امر معروف و نهی منکر توحاهم کرد پس از شق اول هم در سلطان صریح تر است چاد و لا در چنین موارد معروف
 و نهی منکر و وجوب دار و پس جناب امیر المؤمنین علیه السلام چنان و عده ترک واجب میکردند و حضرت سید المرسلین
 صلی الله علیه و آله تخمین بران میفرمودند استعید با بعد الملک العلام من التثوة مثل هذا الکلام ثانیاً که ام
 و تفسیر از امر معروف و نهی منکر بود که از امیر المؤمنین علیه السلام غیر مرعی مانده باشد متون کتب از ارشاد
 معروف و نهی منکر است ایامی یعنی که شرط مقتضای کتاب نهج البلاغت صرف با معا و یا است و نه
 بهر عن الذکر این هم در جواب و قتال که واقع شد خبر امر معروف و نهی منکر علش چه بود مگر معا و اندکی پس
 که عروس دنیا را طلاق باین داده و مکرر غری خیر فرموده باشند نسبت می تواند کرد که بحسب جاه و طمع مال و منال
 و حوس ملک و مرکب این همه تخم موت متاثر و محاربه شده باشد ما شاخا بن جعفر و ذلک و بعض اصحاب
 که آنک لحوص علی الامارة باجناب گفته و جناب خلیفه ثانی همین معنی یعنی حصول امارت را علت حرمان از
 از تفویض خلافت ساخته اند جناب امامت مآب جواب دندان شکن داده اند که شما با حریص ترید که حق
 غیر میگیرید و منکر حق خود میخوانید و چون تاویل باطل فاضل و حمل مضمون حدیث بر معا و یا و استخوان بطلان گشت
 و شمار الیه که بعضی خنای قبله شده و محرق با جماع اهل خانه خود معا و یا را نصف با و صاف کفر گرفته یعنی بحال
 نموده و اصحاب اجل و نهروان که از دایره مضمون حدیث خارج اند تا آنکه فاضل فرمود با وجود اعتقاد
 توانست گفت و مضمون حدیث ضروری الوقوع پس لامحاله زمان خلافت را شده بر نعمهم صدق نخوا
 حدیث است زیرا که از یک شایسته که بر هر یک از این کتب میگویند با تیاندا یک معروض نموده اند

این حدیث خلفائے ثلاثہ را نقل فرمید پس وقت بعد از رکوع
 و مساختار و انقیاد باللحوق فقط آن است که خلفائے ثلاثہ باشند
 غایتش اینست که بعضی از انسابیات و صفات سید کائنات در حیات
 باشند و الا ترک انسابیات چنانکه نمیتوان شد جوابش باید
 شنید و اگر دل و حسه مستحسن باید داشت است او لایس
 ترک از مفهومات سلبیه است و قفیه سالبه با عدم
 وجود موضوع هم و ادق میباید پس به ترک تا عدم
 شدن شان ترک مطر من به من ثابت نیست برفانہ الیخلو عن
 وقت و ثانیاً اینست که آنچه در تفسیر و شرحی که در عهد دهم در آن
 داخل بر حسب طایفه است این در دین و اسلام و طریقه و عقیده
 امیر المومنین علیه السلام وقتی که در این مثال در پیشگاه
 رسول رب تعالی علیه السلام میبرد آن را و میگوید که اول
 کدام کس از این جماعت است پس آنرا میگوید که من از ایشان
 سفر نمیخواهم شد پس نه به محاربه و نه قتل و نه مال
 عریضه و او ندانست که تا حیات خود در من بماند تا آنچه در من است
 و اگر کسی از انسابیات مر قضا و نه زنده است مانند بزرگ
 در حال حیات شان قرض نرفته و حیات خود را به قرض
 نمی فرمودند و ثانیاً از بدو کذا و کذا و نمایر اتر کسم و ما اختاروا
 فقط خلفا را دانستند تا بنسب انساب شان چسب میتوانستند کرد
 بلکه مع شرکاء و معاونان که در حقیقت آنها با عیث این
 سرات علیه السلام و الرسول شدند و از انساب ایشان

اکثر بعد از خلافت تا یوم شهادت امام زنده و موجود بودند و کما ترک امیر المؤمنین الخلفاء و ما اختاروا
 که از آنکه نه کائنات و ما اختاروا و هر چند بتبعه نسبت آنچه به متوجع منسوب باشد شایع و دافع و از بلاغت کلام است
 مگر اینجا نسبت حقیقه تحقیق که پیروان و معتقدان خلفای محمد و جین را سلف تنگ عقیده اهل بعد از آن
 نمودیم و نشانند و جناب ابن خطاب که در تقسیم غنائم بخوابش نفس تفرقه در ارج در اقران مسلمانان قرار
 داد و در هر کس هر چه خواستند بخشیدند و آن را برای زاهدان و اهل شریعت و اولاد و دیگران که بندگان و بندگان
 ثالث که لبان صاحب مدار و در باره بنی اسیه کما همیشه تفنیش کار بغیاضی بلکه در این احوالها فرموده است که
 اندک را بمعنی درجه از بنی اسیه و آن بنی اسیه که در عیال این عطایا یا بغیر استحقاق و اختلاف مال غیر بود و بقیه
 امیر المؤمنین حسب وعده اترک و ما اختاروا و بیکم بنویس عمل فرمودند و کل بنده لیس الایضا و بعد از میل نبی
 مستتر میباشد که اگر اوعوی کنیم که حضرت امیر المؤمنین از ابتدا تا آخر حق آوان خلافت خود کما بصبر
 فرموده اند بیان نفس الا مر باشد چه انتخاب صبر علی الاطلاق آفروده اند تا کسی بنای اعتراض بآن نمند که
 صبر از عصبانیت فرمودند بلکه صبر بقید سبب است و دنیا و دین و مال و غیره آفروده اند و بقیه است که از یوم طیران
 روح اقدس معطفوی صلی الله علیه و آله به غزای جنات فرود آمد چه عصبانیت با سیدر کرار و دوچاره شده
 چه در عهد خلفای ثلثه از هجوم مردم برای احوال بیت انتخاب و بر گفتن مردم بجهت آنکه در اینجا چنین
 و فلان هستند و جواب دادن نشان بلفظ و آن وجه از اهل حضرت سیدنا سالکین ازین تنگ و
 هم از عصبانیت و کمال طاعت من بجهت طاعت علی السلام و تفرغ علیه کما به شرح فی کتاب السیر الاثبات
 و از خارج حبیبی مثل بی فریضی اندک بآن ایذا و رسوایی و تنگ حرمت مثل عمار یا سر و عدم قدرت بر
 حفظ اینها و تطاول و تعدی بنی امیه و جور بر مسلمانان و بر روی آن مثل مروان و استکراه از نسب و غنا
 بیت المال و قبض ید از تهرارک و چه در عهد خلافت خود از معرکه کربلا بخصوص تنگ تشرع معطفوی جهت فرج
 جناب عالیشان و همچنین طغیان و تعدی آن معاویه از ابتدای جلوس بر سریر خلافت مخصوصه و بالآخره معرکه
 حنین که ابتدا از قریب آب بود و نیز عصبیت یافت و در این جناب این صاحب الاخراب با سارت
 او برای ارضای معاویه که برای ارباب عزت اعظم بود آب است و قبایل جناب خالص مثل

غمنا این یاسر رضی الله عنه و ذکر اصحاب بیت رضوان و قتل العجیلیل القدر عاشق رسول صلی الله علیه
 و آله و سلم و قتل و طبع و دفن منافقین و عسکر خاص مثل اشعث با مرتجع و حضرت حمزه و ابی موسی اشعری که بخیه
 از دست او و مظلون اهل ایمان بود و زاید از آن ظهور گرفت و چپش غارت بشترین ارطات برد و اسلام
 و قتل و منسوب مسلمانان و فرج اطفال منار عبداللہ بن عباس علی غیر ذلک و چه اشکراہ از بروت خوارج
 و زائرهای انما قیامت بر موت انہا نہ بر کفر و سندی دعوی فقیر ازین زیادہ چہ خواہد بود کہ در خبر آمدہ کہ
 حضرت خاتم الرسل صلی الله علیہ وآلہ روزی ابن عم خود را دیدہ گرستند و بر عرض انجناب کہ ای بیکیک
 یا رسول اللہ! شداد کرد و زد کہ شغائن قوم با تو کہ بعد از من ظاہر خواہند کرد پس اصابت مصیبات با انجناب
 نبوی شدید بود کہ قبل از وقوع صرف بتصدیران سیدانیا را گیرہ در گرفت و بچند مصائب اہم المشارق و المغایب
 صبر فرمودند یعنی اصلاحیج برای نفوس و در حرف شکایت مخطوب فی الشرح ہرگز بیزبان مبارک نگذشت
 بلکہ قلبانی سپہ طریقی رضا و تسلیم و بجا دہ شکر مستقیم ماند و ہمین است معنی صبر علی المصیبات ایقاع
 و دفع توہم تہمت است کہ شاید معنی الضعیف را اشتباہ افتد کہ حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام کہ اختار اللہ و رسولہ
 فرمودند ان معنی موقت با نوقت بودہ است چنانچہ از جلد و نوقت با ناکاری نخواہم داشت الخ کہ قاتل
 ما صیب گفتہ تنویم میگردد و نماہوا لادیم باطل العیاذ باللہ ان کدام وقت بود کہ جناب ولایت مآب افتد
 خدا و رسول و دار آخرت نہ داشتند و التبتہ کس از اصحاب ایمان نخواہد گفت کہ اختیار امیر المؤمنین
 علیہ السلام کذا کہ اصلوح ابتدا و نہایت دارد پس لامحالہ و بلا ریب بغیش این است کہ در انحال انہا
 را بحال خودشان گذاشتہ و تعرض با تہام تحصیل خلافت ظاہری نہ نمودہ صرف تخیل عبادت الہی
 و اتباع سنن نبوی و سرانجام را و آخرت خواہم بود و پس در عہد خلافت خلفای ثلاثہ ہمچنین افتد
 و ذلک بتدریج الہدایۃ لا لہدایۃ بخلات زمان خلافت خود و خلیفہ برجی و ہنگام تقادیم و محاربت با فرق
 ثلاثہ مذکور غیر مہ کہ چون خلافت ظاہری ہم شعلق با انجناب بود اہتمام و حفظ لوازم ان وجوب و تہت
 وان در حقیقت از متفرعات اختیار خدا و رسول و دار آخرت بود و قولہ علاوہ خصم خواہد گفت کہ در وقت
 حاویر این امور بالاتفاق صدور یافتہ بلکہ در احادیث فریقین این امور از خصائص بنی اسید است

انجاء خلقی تلمذ که بدینا رغبت داشتند و در کمال زهد و ورع بودند پس محل بمشغولان انجید نشین
 بر معامه میباید نمود فان الاتفاق خیر من الاختلاف اقول اما اولاً پس بس منون احسان فاضل معام
 شدیم که تنصیف بر انصاف معاویه باین صنات میل حق استخوان دین الله و علا فرمودند بایک این عمل
 نمود را یاد داشته آنچه با حق معاویه میگوید محقق میگوند ان انقی من الادنی الی الاعلی کما اشار الیه
 الله تعالی خبره الله علی ذلک خیر الخیر و اسحق جمهور سنی و باقتضای نشان شاه ولی الله صاحب
 از الزام الحفاریه این گفتند باطل و مقتضی انکارند و بر فرق اجماع اهل ملة خود ثبات قدم دارند و
 آنچه گفته اند در احادیث فریقین امور مصره از خصائص بنی امیه است احادیث شیعه را با نشان و سند
 که تنصیف بنی امیه و تنصیف خلقی تلمذ از بنی اوصاف از ان مستفاد بابت باقیان احادیث سنی علماء
 سنی زنیار مطلق بنی امیر انصاف باین اوصاف نمیکنند بلکه تنصیف بنی مروان بکلمه بنو الزفرانی
 حتی که بر چند مفسرین تفسیریه و ما جعلنا الرویا التي اريناك الاقنعة للناس و الشجرة الملعونة
 بنی امیه را مراد میگیرند که علماء اهل سنت انرا تاویل بجهان بنی مروان میکنند و میگویند چنین نکند که
 در اطلاق بنی امیه جناب ذی النورین هم داخل این زمره میشوند و ان عین مقصود است بجان نیت
 گفته قبول می سازیم علاوه چنانکه در مفتاح شریع واده شده نیز بهیچ سنی معاویه را مصروف باین
 صفات نمیگیرند و این الاتفاق می بکون خیر پس ان الاختلاف بل الخلاف باقی علیه صاحب الایلام
 خلاف و ما معاً و سیرانیز بالارسیب مصروف باین اوصاف میدانیم مگر مجبوریم در اطلاق منون
 حدیث برد که ترکیم و ما اختاروا بهیچ تاویل برومانق نمی آید و آنچه بنشار الیه اشاره اجمالی بحدیث غیبت
 خلفا سوسی دنیا نموده و تاخیر اخصال تفصیل بسیاریم معنی کون الخلفاء الراشدین متورعین و سنی
 ضحک بن العیش درایه لاروا الی الخلاف فیه فکایت بخوران بقیال فی نظم انهم اکلوا الترات اکلوا اسوداً و
 المال میاجبا
 کردید اما اولاً فعلی سبیل المطامع عرض میدهم که چنان استغفار و تصفح فرق تحمل الصدق مضمون حدیث
 و الاطلال صلح نشان با ثبات رسانیدیم که نحوائی درین صغر و ذوات بابرکات خلقی عالی درجاً

سله
 بنی امیه را
 تنصیف
 در کمال
 بنی امیه
 کرده اند
 بنو الزفرانی
 بنی امیه را
 بنی امیه را

است پس بشیر تو چه مبدول دارند که اکل تراش و حب مال را خوبیا پیشه ثبوت رسانند و برگردانند
 باریست نهند و اگر اسحاق نظر بکار و و محض مطایبه نیست چه حدیث مروی بطریق نشان و تفسیر و اول
 بر ذمه نشان کما ذکر و اما نیا پس در اسراف و تبذیر جناب عثمان روایات مستفیضه ریسی نیست
 و سخی فی هذه العجالت فی محله و هرگاه احوال حاج ازین مثلث متساوی الاضلاع ثابت باشد مقتضی اجماع
 استقامت مثلث میگردد و درین قدر مقتضای غیر و بلکه قول فیصل صافرا نماید که کل تراش اعنی مال نه
 و عبارت از نیست که شخص و مال و لایس خود و ترفه بکار برد و نه حب مال برای همین امر می باشد که
 اینها و تلیفه اشخاص قاصر الهم است نه وجهت عالی حوصله بکان علاوه در مصان ذات خالص کجا کس
 اسراف می تواند کرد و نه قصه و نه سب داخل کوال است و نه از لالی و پداقیت نسخ حریری میتوان کرد و نه
 قوم عرب و خاصه در آن زمان که بالوان الطمه و لین ملاسب اصلا عادت نداشته اند و از تجلات ظاهر که
 کسب آگهی هم نداشت عده و وجه حب مال و صرف آن آنست که با حجاب و اصدقا خدو صا و افرا خلق عموما
 انعام و عطار بکار برند و پذیرای عطا ی جواهر و صلات از زبان نعم علیهم شکرو سپاس گوش نشان فرمود
 بهترین خطوط نقاشی حاصل سازند و این معنی حسب تفرقه مقتضیات وقت برای تشخیص فضا اعم از می
 النورین حاصل بود جناب صدیق هم حسب مقتضای حال مراعات بمردم فرمودند و در عهد فاروقی
 که سمت مملکت بیضا و اموالی الاقصد و الاخصی ازار جابر و اصقاع ممالک می آمدند هیچ نبل و عطا بقتای
 قصوی رسیده بود حتی که صرف دختر را در بزرگ خود یعنی حضرت عایشه بدون آنکه ضرورتی داشته باشد
 بلکه بجان واحد بودند و از ده هزار درم مشا به مقرر فرمودند و حال آنکه از خود جناب مدو در دست
 است که دوسه شب توانی کمتر افتاده بود که بعد نبوی شکم سیر خورده باشند همچنین از برای و کار و رواج
 طاهرات مکرمه مقدار مشا به جناب عایشه یا نه معتد به معین نمودند و غیر از جناب زینب بنت جحش که
 مغزی البی خود مستوفی فرمودند و برای معاویه ابن ابی سفیان کفانی الاستیعاب هزار و دینار و هزار و شصت
 فرمود و کذا لفظی ترجمه المثار الیه من حرف الیم قال صلح بن الوحید فی سنته تسع عشر و کتب عمر الی
 بنید بن ابی سفیان یا مره بغیر و ثیار فی فخرها بطارقه الیوم فهاصر هم ایا ما کوان بها معا و یا خوجه

فخلفه ملکیا و ساریر بدالی و مشفق فاقام معویة علی قیاسیه حتی فتحها فی تناول سنته تسع عشرة و بقیه فی
 زیرین فی ذی الحجه من ذلک العام فی دمشق و استخلف اخاه معویة علی عماله فکتب الیه عمر بن ابی بکر علی ما کان
 یزید یلی من اعمال الشام و نزقه الفت و یبار فی کل شهر انتقی ما روفا یراوه و حال انکه پادشاهی ذات خاص
 خلیفه از بیت المال دو حله یکی برای صیفت و یکی برای تناس و آنچه برای ماکول ضروری باشد بجا می گویند
 و پس بعض حکام متوسع که بدیاری را مورثی شدند بطبعه بویاری غرض خواب و خوش نشان می بود و عند
 بابیکه معاویه و در مقابل قیصر روم و برایش تجمل ظاهری ضرور بود و تمیزی نیست که اگر بدین وجه ضرورت داشت
 برای خود و خلیفه که سرگروه پذیرین حکام مثل معاویه و رئیس کل بودند و آخر غلطای هر دیار و سفرای ممالک
 باریاب آستان خلافت میشدند ضرورت میبود و معذرا درین مقام بحث از عجز و عدم جواز نیست مقصود
 همین قدر که صرف اموال باین کثرت و درست نشان بود و ماقبل قبیل ناپسند تهر و سهام الفی و انعام
 بین اهل الاسلام ضمن نه القیل لا اقبال و قیل چه تقع این معنی بذات جناب ابن خطاب از گردن آگاه
 و غلط زایده از حد رسید و از عمده اسباب رسیدگی دنیا طلبان از امیر مومنان همین تسویه سهام همین
 الانام بود و باین نظر است که نزدیک این قسم تقسیم غیر جائز باشد القیل از قبیل تصرف مال بغير حق و خواه
 بود و سندی این معنی از ارشاد امیر المومنین تا چه زیاده خواهد بود فی نهج البلاغه و من کلام اله علیه السلام
 لما حوت علی قصیره الناس هو ان فی العطار من غیر تفصیل او لی السابقات و الشرف اما و نهی ان الطالب الغیر
 بالجور فین و لیت علیه و الله لا طور به باسمه و ما ام نعم فی السمار و نجاد و لو کان المال لی السویت بنیم تکلیف و
 انما المال الی الله ثم قال المادان اعطار المال فی غیره تبذیر و اسراف و هو یمنع صاحب فی الدنیا و یضعف فی الاخره
 و یکرمه فی الناس بهیمه عند الله و این الی الحدید بعد تفسیر لغات گفته و اعلم ان هذه مسئلة فقیهه و رای علی و ابی
 بکر فیه واحد هو التسویه بین المسلمین فی قسمة الفی و الصدقات و الی نه و ذهب الشافعی و اما عمر فانه لما دلی
 ان خلافة فضل بعض الناس علی بعض و فضل السابقین علی غیرهم و فضل المهاجرین من قریش علی غیرهم من المهاجرین
 و فضل المهاجرین علی الانصار کما قد فضل العرب علی العجم و فضل الصحیح علی النحلی و قد کان اشار علی ابی بکر ایم خلافت
 بذلک قلم قبیل فقال ان التلم یفضل احد علی احد و لکنه قال ان الصدقات لا تقسما و الله اعلم

حدیث اکل تراش

علیهما و المورثه و لم یخص قوادین قوم قبل افغت الیهما خلافتهم عمل باکان اشار اولاد و سبب کثیره من فقهار
المسلمین الی قوله و المستأجر اجتهاد و الامام ان یل تایدیه اجتهاده و انکان اتباع علی عند اولی الایمان
عنده موافقه ابی بکر علی المسئله و ان مع الخیر ان رسول الله علیه و سلم سوی فقده صارت المسئله منقطعاً
علیهما الا ان فحوا انتهی ولیکن تنذر الیه انما تنفع فی مواضع عدیده این معنی برای مالی حوصلگان و کسانی که
شیع یمنیانه دارند از اعلی مراتب حظوظ ازال و منال است که گفته اند که و در فرقه شیعه و از ناسی و نو شر آدمی
فرقه شود از راه که و شیعه و در فرقه خلفا که نزد حضرت امیر مینایع داعی است از اخبار نشان چه مستبعد که بذات خود
نه بدو نه در خط انفسا فی و شیعه ازال خلق حاصل کنند بعضی الماطمین بانکه خیلی تنگ بدینا بودند بر ذات خود
منتهای حیرت و شونت زیاده از حد دریا کل و ملائیس میگردند چنانچه در تواریخ هندوستان و هندوچ که اندک اندک
بادشاه و علی قوت و لباس از کدیمین بهم میرسانید و بر همان اقتضای و اشتاف از سلب و زان متناظر علی
او رنگ زیب عالمگیر و زربطابری همچنین بود و در لاکه در جاه طاب و طبع ال و حیس توسیع و بزرگداشت
از اقران ممتاز و ورین وادی از سلاطین متقدم پیش از همتی که در قتل خوان هم باجی و حبهان المکن ال
و جالش رع تقصیر میکرده پس برین شد که زبرد را کل و ملائیس دلیل انقطاع از دنیا و مردم ب
مال نیست و بنده مکتابی و را قوال امیر المومنین و دیده ام مگر عبارتت عینها از کد افتاد و سلسله انیکه
اعظم امور نفسی ببلایک انودی خضوق نوال بقضای انسانست انتهی و پزطاب است که ببال از
لوازم عظیم الا لفاک حب جاه و ریاست است که برای مردم خاص ذرات ناپاکیست و در اسفند
گفته شد بر سبیل تنزل و الا برگاه تراش تراش مرثویه و در ارازان خلافت باشد به سبب و چه چنان
عشیر برای ماکل و ملائیس خود از بیت المال بدینچه لانت گزیدند و نال کل تراش خوا بدو و انشان
قلیل و خباب ابن خطاب که مشهور هزار و ده هم از سینه مال الهی بوقت ذات خاص داده و بدو پس از
اکل تراش صادق گو برای ادای ان وصیت فرموده باشند و معلوم نیست که تراش که خراب و ممر و
با دای این دین متقدم بکفایت کرده یا نگردد و برای در بدو از قبیله خود که اشار کرده بودند است و این
یا ندانند و لکن انقبهم العیور چون بچان اند این همه بیان و انفع بهر صحنه من رسیدا کنوا و این

فاقد الاراک بتبعین معنی تراش و ماتعلق به می پرواز و فاستمحو السبع الانصاف رسی نیست و تکیه
 بر دو جمله حدیث یعنی اکلا و تراش اکلا لا و احوال جابجا بعینها آیات قرآنی است بسوره و الفجر فرق
 همین که اسما صبیغه مضارع حکامیه عن الماضي بالمعنی و اینجا صبیغه ماضی مگر بمعنی صبیغه مضارع محکم ادوات شرط
 و مفسرین در تفسیر آیه مزبور به بالاتفاق اکل تراش نمی یافزاده خواه بانضمام میراث خود گفته اند فقط علامه
 زرخشری من تمام القس احتمال ذکر آورده یعنی صرف میراث خود با سرف و برگاه حدیث شتمل بر الفاظ
 آیت بعینها است معنی حدیث همان معنی آیه خواهد بود با نحن فیه احتمال عقلی زرخشری متطرق نیست لکل
 تراش بموجب قول خود معادیه را گیرند خواه بموجب قول ما خلفا را گویند میراث ابائی کسی از آنها نبوده
 ابو سفیان مالک ملک شام بود که بارت میراثش انملک را گذاشته و به جناب ابی تمحار و خطاب
 و عثمان سریر آرای مالک عرب و هم بودند که امین القامیم را برای اخلاف خود بمیراث گذاشتند پس مراد
 نیست مگر میراث غیر و ان غیر نیست مگر خویشی و غمیه مالک دنیا و دین چه اولاد غیر یا غیر امیر المؤمنین که میراث
 محتمل القسرت بلکه متوهم هم باشد و با نحن فیه متوهم هم نیست فانیاً ارشاد سلطان الباعا سرور و سفیان
 یعنی سید الرسل فی طلبا لعلی علیه السلام کیف انت الحبیث اول دلیل است بر اینکه تراش متعلق به حجاب
 معدوم بوده است و به گاه میراث میراث مرتضوی باشد و الا که تراش سنت و ارث پیغمبران کس
 نمی باشد و اگر می بود حضرت سید النساء و حجاب عیاس کما هو فتوی الفقهار السنیه میبودند و امیر المؤمنین
 و انیا و فانه رسوله انبرام پاک خدا چه بود که کس متصرف میشدند بکردک و ما ضامه تیشه بپای خود
 نمیتوانستند و پس میراث همان خلافت و نیابت نبوی متعلق خواهد بود و چنانچه در اکثر مقامات حضرت
 ولایت پناه ذکر منصب و منصب میراث خود بهمین معنی آمده علاوه فقرات ما بعد یعنی اتحدوا دین الله
 و علاه مال الله و لا قریه تطعیه براراده معنی خلافت و ماتعلق بها است و لو سلمنا که میراث مال باشد نه باضافه
 بخصم نافع چه بعد ثبوت منصب میراث مال هم صلح خلافت باقی نمی ماند و لکن الکلام فقیرستهام فسانه کوتا
 میکند که حضرت خود ارشاد سازند که معنی تراش چیست و اکل ان متصرف بدخل گرفتن دین خدا و در اصل ختم
 مال خدا و مهندا تروک علی مرتضی کیست بنیرا توخیر و لکن انی لموان ارتقوا لی السمار و غاصوا فی التری

الا ان ينفوا ان موردا الى بيت ليس الا خلفا وكنة بس لطيف و دقيق گذارش می پذیرد که اگر خصم
 بمعرفت شود که مصداق حدیث مجتوح عنه معاویه یعنی اوست اکل تراش مرتضوی تا بطریق اولی
 بشود می پیوندد که حضرات خلفا را کلمین تراش ابتدا بودند و معاویه مقتضی امر آنحضرت و الفصل
 المتقدم فان من سن سنة سيئة فوز من عمل بها عليه چنان تراش مرتضوی ماکول معاویه همان تراش
 بود که پیش ازین در تصرف خلفا بود و لا غیر و ان کان شيئا اخر فعلى النعم البیان و اتى ذلک و التی کسی
 از قضاة نمیتواند گفت که مال سیرا باشد و بر خلفا حلال و بر معاویه غیرباح پس خواهی بود امن المطر
 و تا مواجعت المیزاب صادق و چون تلم با نیجا رسید فقیر بر تقصیر اقتصار بر بنقیر اولی دید چه خوش گفت
 انک انفت من لم ينفعه القليل ولا ينفعه الكثير و الا نعم اول خلقه که التی مطابق فصل الامر است انست
 استدلالی که باین حدیث کرده شد طرف مقابل جوابی جز سرباغین انگندن ندارد و لو کان بعضهم بحضر
 طهیر و کفی بالله المومنین معینا و نصیرا فقط انتهى بنجم انکه مرثیه گفتن سنت اهل بیت رسالت و صحابه آنحضرت
 است چنانچه شیخ عبدالحق و مدارج النبوة گفته و هر کدام از اهل بیت آنحضرت و صحابه عظام مرثیه و رثا
 آنحضرت در مسلک انظام کشیدند الخ پس تشبیح بر مرثیه گوئی دلیل خروج مخاطب از دایره اطاعت
 و پیروی آنحضرت است فاعتبروا یا اولی الابصار انکم فیما سرور کائنات صلعم حمله احکام دین
 تعلیم فرمودند و این ارشاد فرمودند که در ربیع الاول هر سال انقاد و محفل میلاد و قیام بوقت ذکر و سوره نزل
 آنحضرت چنان چنین خیر و برکت و ثواب دارد و انکه علماء عامه چه قدر درین امور مبالغه دارند فالحج
 الجواب بنعم انکه قول و جمله مورد ایت و تعلیم است تبصیل بیان فرمودند و سار فصل است بقول شاه
 عبد الغزیز حیث قال فی التحفة الغزریة باید دانست که اول مسائل خلاصه این باب آنست که اهل سنت
 گویند که بر ذمه مکلفین واجب است که شخصی را از میان خود رئیس گردانند و اتباع او را بنحیه موافق
 شرع است لازم گیرند الخ یعنی هرگاه در باب تقرر رئیس از جانب آنحضرت بالتفصیل حکمی صادر شد
 و تقرر او بدست امت ماند پس در دیگر امور دعوی تفصیل نمودن حکم محض است ان بذالشی عجب
 قال الخطاب و حضرت مرتضی علیه السلام کوهی اس واقع کی خبر موهبی تخی و ده بی تفریبات

سنین فرماگئے اقوال بہستین در ترجمہ صواعق محرکہ آورده و روایتی دیگر کہ جبریل آنحضرت
 صلعم گفت خاک مقتل حسین را بنامیم تو گفتم بلی آنجا سنگ زیره چند آوردم سلمہ گوید من آنرا
 در قارورہ کردم و چون شب قتل حسین در رسید شنیدم کہ فاطمی میگفت ایہا القاتلون جلا صنیۃ
 فابشرولہا لعذاب والتکلیل قد منہتم علی لسان ابن داود و موسی و عامل لا یخبل یعنی ای کسانی کہ از
 جبل و غار حسین را مقتول ساختید بشارت باو شما را لعذاب و عقاب الیم و ملعون گشتید بر لسان ابن
 داود یعنی سلیمان و موسی و عیسی علیہم السلام آنجا ہن گریہ کردم و آن قارورہ را کشادم و دیدم کہ آن
 سنگ زیرہ ہا خون شدہ بود و ابن سعد از شعبی روایت کردہ کہ علی و فتنیکہ جب صغیر می رفت زمین
 کہ بلا گذشت و چون محاذی نمیزی کہ وہی است بر آب فرات رسید ایتنا و از نام آن پرسید گفتند
 این زمین کہ بلا است آنجا اگر بہ بیدار کرد و چنانچہ زمین از اشک چشان آنحضرت تر شد بعد از آن گفت
 وقتی نزد رسول اللہ صلعم رفتم و دیدم کہ آنحضرت صلعم گریہ میکرد پرسیدم سبب این گریہ چیست یا رسول
 اللہ صلعم فرمود کہ جبریل ہا لا ترو من بود و خبر دادم کہ ولد من حسین و روحالی فرات و موقعی کہ آنرا
 کہ بلا میگید گذشتہ خواہد رفت و جبریل قفصہ خاک از آن زمین گرفت و بمن داد کہ میوم بعد از آن کہ آنرا
 بکہ دم بی اختیار اشک از چشم من ریخت و احمد مختار از علی بن ہبیین روایت کردہ و ہا روایت
 کردہ کہ علی بن ہبیین خبر رسید گذشت و گفت لشکری از آل محمد درین عرصہ کشتہ خواہد شد کہ آسمان و
 زمین بر ایشان گریہ کند و صاحب خود را نمود کہ این موضع جای خوابیدن شتران ایشان خواہد بود و نیز
 تمام جای رحال ایشان خواہد بود و این مکان جای ریختن خون ایشان است انتہی و این عبارت
 چنانکہ می بینی نہایت بر نیکی جناب امیر مومنان در مصائب جناب امام مظلوم با آنکہ آنجناب شہید
 از حیات مبرہ و بود و چندان گریہ فرمودند کہ سنگ زیرہ ہا تر شد و ذکر کرد کہ آنحضرت صلعم نیز فرمودند
 و این ہم ارشاد کرد کہ فتنۃ من لا یحکم یقتلون ہذہ العرصۃ تبکی علیہم السماء و الارض یعنی بر آنہا آسمان
 و زمین گریہ خواہد کرد و حضرت ام سلمہ زوجہ آنحضرت صلعم بعد وقوع حادثہ شہادت گریہ کردہ قارورہ
 را ہا تر شدہ فرمودند و از روایت مذکور ثابت واقع شدہ کہ جناب ام سلمہ آنحضرت صلعم را درین مصیبت

هر روز شهادت گریان و عمار الوده و دیدن پس چگونه توان گفت که امیر مومنان بهایت عز و کرم
 در اتم جناب سید الشهدا علیه التحنه و الثنا تفرموده و سابق دانستی که عمل فراخی متعارف است بهای
 و از شعایر اسلام است چنانچه مولوی عبدالواحد خان ابن الابن مولوی عبدالعلی در رساله زلاله الام
 نیز تفریه شریف را از جمله شعایر اسلام گفته قال الله تع ومن اعظم شعائر الله فاتها من تقوی القتل
 الای و پرده عصیت دیده حق بین مخالفان ^{الک} شناخته و زنده پر روشن است که هرگاه محض شنیدن خبر شهادت امام
 مظلوم جناب رسالت آب ملک حضرت امیر المؤمنین را گریان ساخت پس بعد وقوع شهادت ما را که امام
 از گریه مانع و عائق است و موجب این همه مخالفت شدید چیست الحق بهانست که بعضی گفته اند فاته
 بهیچ بعض الصحابه و بطریق تنزل میگویم که تفریه محرمی محرم اکابر و شیخ چنانچه علامه عسکری ^{و انظر} التمهید فی بیان
 بمقام میرنده بدون موجود بودن تفریه و غیره مجلسی که مصائب جناب ماسأل ل عباد منتقد می شود و در این
 مجلس شریف روایت صحیحی بعضی بیان می آیند و مومنین با صدق و صفای ماهر گردیده اشک حسرت و فوسوسه
 از دیده می یارند باید که اولیا مخاطب با تبع جناب معظم الیم هر سال در محرم احرام بانقا و مجالس سار
 اشتغال کرده روایات موجوده سند اصل منحل و موافق محرمه و تحریر الشهادتین و سه شهادتین و غیره بخوانند
 و فتوا بجز این چنین مجالس داده و ترغیب و ترغیب مسلمانان بانقا و محرم مجالس نمایند و مثل عبدالحمید و
 مولوی اسمعیل مخالفت انقا و مجلس عزت نمایند والله الموفق الهادی الی سوا الصراط قال
 نوذ بانند جو آج کل کے زمانہ کے دوستوں کو ثواب کے کام سوچو جو بنی و علی کو بھی معلوم نہ تھے
 اقول بنستعین بوالیان اہلبیت طاہرین صلوات اللہ علیہم اجمعین براخی قیام می نمایند و غیر اینست
 جناب محمد مصطفی و انتقای علی مرتضی علیہ الا ان التحیہ الثنا هست چنانچه انقا بنسط تمام حسن ترقیم یافت
 بطریق تنزل میگویم اینجا اہل سنت و جماعت امور ثواب اینجا و کردند و از ادوستی غمخیزه خدا صلوات اللہ
 صحابہ عظام و اہلبیت کرام را تیر معلوم نہ بود که قال الامام الحافظ ابو الخیر بن الجری شیخ القرطبی کتاب
 عرف التعریف بالمولد الشریف من خواص امان فی ذلک العام و بشری ما جلد نبیل البغیہ و المرام و
 ابواب بعد من فی النور فقیل ما حاکم فقال فی النار الا لا یخفف عن کل لیلۃ منین وان ذلک ما عارف

ثم بعد ما بشرتني بولادة محمد صلى الله عليه وآله فاذ كان ابو لباب الكافر الذي نزل القرآن به سجود
 في النار فصر ليلية مولد محمد صلى الله عليه وآله فوجدته في النار فصر ليلية مولد محمد صلى الله عليه وآله فوجدته في النار
 انتهى فالجواب الجواب قال الخاطب اورا سب انگوشتين كرايو كه حضرت امام كوزير يديليد سے مقابلہ كاسب
 ميں تھا كه وہ مرد و بدعت اور خلافت شرع كے كام كرتا تھا اور امام نے محض خلافت شرع اور بدعت كے
 امور و رويے كے لئے انگو كرايو جان مال سے فد كيا اقول ہستين مرد و دست بچند و حباب اول
 انكه باعث تھا بله جناب امام حسين عليه السلام با نيريد كفو و نفاق نيريد بوجہ نہ محض فسق و بدعت
 چنانچہ شراح مقاصد و شرح عقائد نفسی كه مصنف دست گفتمہ فغن لا نتوقف في شأنه بل في ايمان
 الله عليه وعلى الفصاة واعوانه و دوم انكه تمامي اهل مكہ و مدینہ و شام و بصرہ و مصر وغيرہ بلکہ جميع
 سلمان حتى عبد الله بن عمر صحابي جليل انقدر سوا حضرت امام حسين عليه السلام و حدودي چند
 بيعت يزدید كروند كافي كتب السيرة و التواريخ ميں مذاق مخاطب سبہ مسلمانان بيعت كندكان بدعتي
 باشند و اگر چه باباين راضي ہستم مگر اوليا مخاطب عدالت حمله صحابہ كمال عہد و جہنما بنت مي كند و
 در بخيال و فضل في النار بوجہ اهل بدعت لازم مي آيد فانتظروا ايها المنصفون مديوم انكه مقابلہ
 حضرت امام حسين با نيريد ميں و طبع خلافت بعض علماء اهل سنت نوشتہ اند و منهم ابن القيم جنانچہ
 ملا علي قاري و در سالہ خود كه سمي است بكتبا بامسرت الوروي في مذہب الامام المدي نوشتہ
 القول الثالث انه رجل من اهل بيت النبي صلى الله عليه وآله ولد الحسن بن علي رضي الله عنهما تخرج في اخر الزمان قال و
 قد امتلأت الارض جورا و ظلما فيلار باقسطا وعدلا و اكثر الاحاديث علي هذا يدل وني كوز من ولد الحسن
 سر لطيف و سوان الحسن ترك الخلافة لله فجل الله من ولده من يقوم الخلافة الحق المتضمنة العدل لكند
 فيلار الارض و هذا سنته التي عبادہ انہ من ترك شيئا لله عرضه الله اذا اعطى و زينة افضل مما تمناه
 و هذا سبب خلافت الحسين فانه حرص عليها و قاتل عليها فلم يظفر بها غير الفظ ابن القيم و سبب ليس بغير
 حاشا ان يكون حريصا على الخلافة و لا عارفا على المقاتلة بل الزم سبب البقية جماعة من الائمة ان باق
 الكوفة و تنال المؤمنين عن ايدى الظلمة و الفجرة فوجب الانبياء اليهم فلما اشرقت عليهم خاتمة الانبياء

ائمہ ابن عباس رضی اللہ عنہما نے فرمایا میں نے علماء اہل سنت نے یہی راہ اختیار کرنا عذر کر دیا کہ وہ حدیث نبوی سے
 منع ہوئے ہیں۔ پس لایا یہ کہ یہ بزرگوار یہی راہ اختیار کرنا عذر کر دیا کہ وہ حدیث نبوی سے منع ہوئے ہیں۔
 قال التماسی: یا فاضل و زنا لہود بالاشیء فشر من ہذہ الاحادیث و ما شاربہا انہم کیونون فی مذہبہم بخلاف
 وقوۃ الاسلام و ما ستمتہ امورہ و الاجتماع علی من یتقوم بالخلافۃ و قد وجدہ فیما بین اجتماع علیہ الناس
 الی ان النہایہ ما مر فی امیہ و وقتہ بینہم الفتنۃ الی زمن الولید ابن یزید فاقصبت بینہم الی ان قتلت
 الدولۃ العباسیۃ فاستاصلوا امرہم قال شیخ الاسلام ابن حجر فی شرح النجاشی کلام القاضی عیاض حسن ما
 قیل الحدیث وارجو انما یردہ بقرائن فی بعض طرق الحدیث الصحیحہ کلہم متبع علیہ الناس وایضاً ذلک ان المراد
 بالاجتماع انقیادہم لابیہ و الذی وقع ان الناس اتبعوا علی ابی بکر ثم عمر ثم عثمان ثم علی الی ان فی عالم الکلیہ
 فی صفین فسی معاویہ یومئذ بالخلافۃ ثم اتبع الناس علی معاویہ فخذ صالح الحسن ثم اتبعوا علی ولید یزید
 و لم یظلم للمعین امر بل قتل قبل و اوصاف ہند کہ در اخبار مذکور گردیدہ مثل عزت و قوت اسلام و صلاح
 و استقامت امور و مانند آن لابد کہ در زمان خلفاء اثنا عشر کہ از انجکہ یزید بن معاویہ است یا بشود
 و در زمان یزید امریکہ باعث شکوت و بن اسلام بہ ذاق حضرات اہل سنت تو اند بود و غیر از معرکہ کربلا قتل
 مگر گوشتہ سید انبیا با اولاد و اقرباد اسروند بہ حرم محترم آن قتیل و عیا یوقوع نہ پیوستہ بہ معرکہ حرہ قتل
 و غارت مدینہ بزرگ اہل سنت یا نہ شدہ بہ دین اسلام بودہ فاحصر الامر فی سرکۃ الطلعت پس قتیل کہ
 قتلش باعث عزت و مناصات اسلام ہست و گویہ شہیدش ہست و قتل او بشادات حقیقیہ دانند و آن ہذا
 الاصح بین الضدین و قول بالتناہیہ و انتہی لخص من شمرہ انلانہ قال ابن الناطب اب جو کوئی خلافت او
 بدعت کے کام کر کے حضرت امام کورانی کیا چاہے تو وہ منبر لہ یزید مخالف حضرت امام حسین علیہ السلام
 کا ہے اقول بہستعین مدفع است بچند وجوہ اول انکہ در تہذیب واری و انتقاد مجالس عزا جناب امام
 مظلوم امری خلاف شرع نیست کامر و اگر عوام غنا و فراہم را شامل کنند شنیدن و خواندن آن مندرج
 من الانواع بانزور و انست کام علیہ القیو من مولانا ابی حجر مجتہد العصر و الزمان و ظلمہ العالیہ
 دوم آنکہ اگر کسی کہ کتب بدعت نہ گزاردہ نہ باشد جز فیشر وچہ آن ملعون از لی و مردود بارگاہ لم یزلی از غساق

اتفاق گوی سبقت رچوہ احدی از عامیان و فاسقان و متبدعان ہم مترت او نمی تواند شد و اگر
 مخاطب نیریدار مسلمان و البته بنظر اسلام دوست آن مردود باشند تا ہم در فسق مسلمانان این زمان
 و فسق نیریدار یان فرقی است از زمین تا آسمان و الحافل تکفیه الاشارة و المشاغب لا یجیر
 عبارہ سوم آنکہ فی جامع الاصول و فی صحیح مسلم عن نافع قال لما علوا نیریدار بن معاویہ و اتبعوا علی ابن
 مطیع آتاه ابن عمر فقال عبداللہ بن مطیع اطرو الابی عبدالرحمن و سادۃ فقال فی لم آتک لاجلس التیک
 الا حد تک حدیثا سمعہ من رسول اللہ یقول من خلع ہذا من طاعۃ لقی اللہ یوم القیمۃ ولا تجزہ من مات لیسر
 فی عنقہ سبعین مائتہ جاہلیۃ فقال ابن ابی الحدیدان عبداللہ بن عمر طرقت علی الحجاج لیبايع عبد الملك کثیرا
 ملک الملیۃ بلا امام لانہ روی عن النبی انہ قال من مات ولا امام لمات میتہ جاہلیۃ و جناب علامہ دہلوی
 طاب ثراہ در زمرہ اثنا عشر یمی فرماید عبداللہ بن عمر کہ از بیعت حضرت امیر المومنین علیہ السلام آباد
 نموده تقاعد و زید و وقت تسلط حجاج و پیش او حاضر شدہ گفت دست بیا تا با تو بیعت بخوانم
 و اماست عبداللہ بن مروان کہیم حجاج با آن تعصب و عداکہ با الملیت داشت گفت ویر و از بیعت
 علی تقاعد نموده امر و زامہ کہ بیعت با عبداللہ بن مروان کہی دست من از بیعت تو باز داشته شد
 ایک پای من حاضر است انتہی نفیر می گویم کہ روایت تقاعد عبداللہ بن عمر از بیعت جناب امیر المومنین
 بسبب کثرت شہرت حجاج استثناء نیست حتی کہ شاہ ولی اللہ در ازالۃ الخلفا اقرار آن کرده و از
 بیعت کردن حضرت عبداللہ بن عمر با حضرت زید و حجاج با این گفتہ و احتیاط رتبہ نیریدار یان
 در اطفا نور شرع بین دیدنی و رضا مندی امام مظلوم با چنین و بیان ملاحظہ کردنی است بقولے
 جو تیری ورسی اشنا نہوا بشل سگ اسکو و بدو کیا یعنی در پیر نیرید کے پایا ابن یوسف کے پا
 پر و کیا قال مخاطب اور بہلا اپنی عقل سے بوجو کہ اس تفریہ کے بنانے اور مثنیہ کے کافی سے کیا
 حاصل ہوتا ہے سوار دولت اور شکست اور شک ناموس امام کے اور سبھی نکلتا ہوا قول و بیعت
 اسچہا فادہ نمودہ مردودست بچہ و جبہ اول آنکہ در بنا ساختن تغریہ و خواندن مراتبی اطفا صبر و شجاعت
 جناب امام مظلوم و ظلم ظالمان می باشد و آن نبوع من الانواع موجب ذلت نیست و دیگر

انکہ غنا اگرچہ در مذہب اہل بیت رسالت حرام است و دامن مؤمنین متقیین از اشتیاع میراست
 لیکن اگر احیاناً از عوام مقلدین خواندن سرائی بہ غنا شود اہل ہدایت و جماعت را تشبیح بان خیر شرع
 تفسی بقبران تیر و زہر مذہب شان جائز است کافی مدارج النبوۃ سیوم انکہ ساختن تصویر و خواندن
 مضامین واقعیہ و گریہ نمودن در مصائب جناب امام مظلوم باعث ثواب ہا است کہ زبان قلم
 از بیان آن معترف بہ عجز است و در محزون و غموم بودن اقتدا است بجناب سرور انبیاء و علی مرتضی علیہما
 الصلوٰۃ والسلام من الملک المتعال کما مرافقا فتدکر قال مخاطب کوئی جانبین اپنے تبرک اور
 دوست کی فتح اور تبری و ہوم و ہام سے بیان کرتا ہے یا شکست اور رسوائی تائیسے اور ہول سے
 سر باز رہیونکے نام لے ہنود اور مسلمان کے سامنے زبان پر لاتا ہے اور اس طرح ایک بار کہنے میں
 شرماتے ہیں پر پیروں گذرے تہمین شرم نہیں آتی تیرے بشیرم ہو لقا ایسی بھیجائی پیر سچ ہے
 ایسے ہی لوگ نزدیک کے بہاٹ ہیں اقوال و بستین محدود شل ست بچید و جاو ال انکہ تذکار صفات
 انبیاء علیہم السلام و دیگر گذشتگان و کلام اللہ و احادیث و تفاسیر و کتب تواریخ اہل اسلام موجود
 است واحدی از مسلمانان تذکار مصائب انبیاء علیہم السلام را موجب قلع شان جناب شان
 نگفتہ و بیظاہر کہ اگر بیان مصائب موجب تنک و ذلت انبیاء بودی خداوند کریم و مہران مجید تذکرہ
 آن نفرمودے دوم انکہ در فرقان حمید و تفاسیر آن نام از واج انبیاء علیہم السلام و جناب مریم مادر
 عیسی علیہ السلام مرقوم است حتی کہ ذکر تہمت زنا بجناب مقدسہ موجود و واعظان بر ملا درودے
 ہزار ہا مردم بیان می کنند و ہزار ہا در ہر آنجہ ہستی تفاسیر مطبوع گردیدہ بمطالعہ دوست و دشمن پیر
 و کسے انرا موجب شرم و بیجائی نمی دانند سیوم انکہ در کلام باری عزاسمہ ذکر خواستگاری زلیخا بہای
 زنا از حضرت یوسف علیہ السلام مندرج با انکہ زلیخا زان بعد شرف از دواج آنحضرت رسیدہ اگر
 کسی از اہل زمانہ ذکر بد الطواری سابقہ زوجہ کسے درج کتاب نماید انکس بالبدیہ بد رجعت بہند
 سانہ و حضرت باری عزاسمہ و تفسیرین نسبت حضرت یوسف بیان امر مذکور را جابر داشتند و تفسیر
 اہل زمانہ نسبت بجنابان خدا اقباس اتع القارق است یہ در حق خاصان خدا حال اقباس است

راست بیان کردن مخدوری ندارد بلکه در اخبار آن قیامت است و لغتم باقیل راستی موجب است
 خداست چه آرام نگه نواختن تماشه و دوهول اگر چه نزد امامیه نرام بمنذع است مگر با سندنه را طهر
 نمودن خیر سده شیخ عبدالحق در دیار حج القیوة نوشته گفته اند که بودند عبد الله بن جعفر ابو ایوب
 که ثقیفی میگرد و خود میزد بر اسبی وی و اندر دهان که سعد بن المسیب که انضباطی بعین است از دهان
 بوی فسل در بر می شنید غنا را و مستلزمی شد بهای آن همچنین سالم بن عبد الله بن عمر قفا فی شریک
 می شنید غنا از کتله بان با جلالت قدر که بن وی و حید بن حمیر که از اعظم تابعین است شنید از عیال
 ثقیفی میگرد و در وین و همچنین عبد الملک بن حمیر که از علما و فضا و فقها عباد که اجماع است بر عدالت
 و جلالت وی می شنید غنا را وی دانست الحان را و ابراهیم بن سعد مروی بود امام معمر خود و رفقه و تواتر
 نمی شنواید انبیا را غنا و فتوی داد در مجلس شریف تحلیل غنا و پرسیدند از وی از احوال مالک پس گفت
 خبر دادند مرا که دعوتی بود در مبنی بر نفع و با قوم و قوف بود و عود با که ثقیفی می گرد و حسب می نمودند
 و بود با مالک دف میزد و اندر ثقیفی می نمود و الله اعلم حکایت کرد از صاحب مذکوره که پرسیده شد
 امام ابو حنیفه و سفیان ثوری از غنا پس گفتند هر دو نیست قنا از کبائر و نرا از اسود و مغنا را ثقیفی و این جمله
 بسیری گوید و صاحب امتناع همین عود را اصل ساخته و قرا میرد دیگر را بران قیاس کرده از هر طرف
 اینکه اولیا را محط طلب روایت می کند که آنحضرت صلوات الله علیه تماشای حبشیان و غنا رختن بهائش
 فرمودند چنانچه خباب بن رزخا معقول و منقول محیط یکسان فرج و اصول واقف مواقع روز نیست
 عارف محارف اسرار لایق قبول را بگاه رب الحجة و الناس المفتی میر عباس و ام فضا در جواب حجت بن یونس
 و ایضا حمیدی در جمع بین صحیحین با سنا و خود نقل کرده که قالت عائشة رایت النبی یشیر فی وانا انظر الی
 الحبش و هم یحییون فی المسجد فزجرهم عمر بن الخطاب فلیت عائشة بیگمید که دیدم پیغمبر خدا را اشاره اشامی که درین
 در آنوقت تماشای حبشیان میکردم و آنها در مسجد سرگرم لعب و بازی بودند پس عمر آنها را سنها
 از اینجا سعادتمند بود که لعب و بازی در خانه خدا و تماشای آن از حلیه مستحبات است که رسول گرامی
 از او مجوی پیروی را این اشاره کرده و هیچکس خصوصاً پیغمبر را می دوست و حبیب خود و توبیخی که زلالا که

و رعایت خویشی باشد و میباید این مرام است آنچه حمیدی در حدیث دیگر نقل کرده عن عایشه قالت دخل
 رسول الله عندی باریان تغنیان بقاء نبات فاضطجع علی الفراش و حوّل وجهه و دخل ابوبکر فاشهره
 فقال مزماره شیطان عند النبی فاقبل علیه رسول الله و قال هما فلما نزل غمرتهما فخر جانیضه عایشه می گوید یکسری
 خدا داخل شد در حالتیکه پیش من دو دختر بطور زمزمه بجا میسر میسر اند پس آنحضرت بفرش پهلوی دراز شد
 و روی خود را برگردانید و درین بین ابوبکر آمد و بر من فریاد زد و گفت که مبارک شیطان نزد یک پیغمبر
 خدا پس آنجناب متوجه شد و فرمود که او را بجا بش بگذارد چون ابوبکر داخل شد من آنهارا اشاره کردم که
 بروید رفتند چنانچه پیش استفاد می شود که هر چند ابوبکر مخالفت کرده اما آنحضرت جانزداشت و
 با وجود آنکه اطاعت پدر عمو تأیید اولاد واجب و فرمان برداری پدری که چون ابوبکر را نبی واجب است
 اما جناب نبوت آنکس عایشه را درین باب حکم حکم بر دایه باب نداده بلکه پدر را از مخالفت مخالفت نمود و این
 نیز شریعت لعن و تقدیق مطلب دلالت واضح دارد انتقی ملخصاً پنجم آنکه مولوی سلامت الله و سر مالک
 سحریر الشها و تین می فرماید یعنی چون ناره قتال بر فلک کشید و کار از یاران و هوایان و فرزندان
 برادران و عموگان و در گذشته نوبت بحضرت سید الشهدا رسیدن تنها سیف سلول در دست
 گرفته بمقابله قشون اشقیاء پرداخت و زبان بلاغت ترجمان را باین اشعار بدلا آشناساخت
 نعلم اننا بن علی الخیر من آل ہاشم کفانی بهذا مع محمد بن افریخ و جدی رسول الله اکرم من منشی و سخن
 سراج الله فی الارض نیرہ و ناظم امی سلمة احمد و عی یعلی ذوالجناحین جعفر و فنی کتاب الله
 انزل صادقاً و فنی الهدی والوحی و الخیر نیکو تر کسیکه از لشکر مخالف دعوی او میگشت او را میگشت
 تا آنکه جم غفیر و جماعت کثیر از دست و تیغ او بر بادید و دوزخ مشتافتند و تر لرزه عجیب و لغزش غریب
 در فوج مخالف راه یافت پس هرگاه عرصه مقابل بر لشکر اعدا تنگ شد از دور حمله کرده او را زیر نیز گرفتند
 چون ازین هم کار سه نه کشود و شمر ذی الجوشن جلیه و گرانگشت و التیش تدبیر تازه و در کاسه فریب ریخت بجلد
 چون لشکریان ابن سعد تاب مقابل و محاربه جناب سید الشهدا علیه التوفیق و التجه و التنا و خود نیافتند
 شمر بدیکر جلیه و گرانیشیده خود را با جماعت خود میانہ حسین و حرم محرم حامل کرده خواست که دست

تقرض با اهل بیت نبوت و از کند که امام مظلوم فخره و حکم با شقیة الشیطان زده فرماید که من با شما
 می حکم اینجا نام و نیست که بزرگان میگناه می تازید بجز و اصحای این صدای هبابت اتماما شمر از تعرض خیم
 سر ابروه عصمت و طهارت دست کشیده با سهرامیان خودش متوجه با حضرت گردید پس از طرفی جماعت
 شمر از طرفی دیگر فوج آخر حمله آورده جاب سید الشهدا را پس پیش در میان گرفته انقدر باران تیر و نیزه
 از هر دو سو بر سر وقت امام مظلوم باریدند که آن یکتار رسیدان و ناله جام تسلیم و رضا بدست گرفته از دست
 اسب بزمین شهادت افتاد و عنان عزیمت از حیات اینچنان بی ثبات یکسو کشیده خست اتماما
 لغزیده بر علی کشاد و گویند که این ساخته عجز و ال شمس از نقطه و اندر نصف النهار بوده که جز و اول از آن
 وقت نماز پیشین است و گویا اینحال را بر آنست که تکبیر افتتاح بر پشت ابرش و رکوع بعد از انظار از آن
 و سجده هنگام وصول بزمین دست داده و باین صورت و بهیت مجبوری نماز ظهر خست ظهور بدیم و اسپین
 کشاده و اختلا فیکه در قاطع سربارک است در اصل رساله و نیست و افصح همین است که این شهادت
 را در ازل برنا صیه مال خولی بن نیریزه مال نوشته اند اگر چه با وی این شهادت نصرت فرشته را گفته
 اند و در واقعیت که چون تن مبارک بکثرت جراحت مدام و ریح غرابال شد شمر ملعون تفسیر بصحاب
 نمود که با دهن تشبک شدن بدشتن بزخمهای تیر و نیزه متوجز زنده گذاشته اید که ناگاه تیری از سوت
 بدختر از بختان بجام حضرت امام حسین رسید که کار او را تمام کرد که از پشت اسب بزمین افتاد و
 در همین حال شمر نام و شمشیری بر روی مبارک حواله کرد و دستان بن النسخی از پی رسید و خیم
 نیزه مجروح اخت و خولی بن نیریزه از اسب فرو رفته خواست که قطعه سر بر داند که دستش لرزید و شل
 بن نیریزه گزند و برادرش حال از اسب فرو داده سربارک را از تن بریده پیش برادر خود خولی انداخت
 و بعد از آن اسب از دست بیاد و لشکر باین شمر و ابن سحر بر تقی که مله و حسین رفت میانش می رود با جمله
 چون شمرین مظلوم را بچرخ سپرد و از تن جدا کردند و شجره رسالت و دوح نبوت و نبالت را به همیشه ظلم پذیر
 آنزینا تیر بن اشعث پیر دشت از تن بی شمر بر کشید و جنب بن بدیل شمشیر او بدست دشمنان هم اعیان خود
 اقصه خیم را دست حضرت و طار و تیر منده تبار از بدو غنای علی بن ابی طالب که دست مبارکی افتاده بود و

که تلمیذ میرزا علی قزوینی و متشخصی گرفت و گفت که مسلمانان اطفال کفار را
نکشند و تو این میای مسلمانان را میکشند شمر جواب داد که امیر یعنی ابن زیاد فرموده است که شمر نباید از آل عبا
نباید گذاشت اما گفت که این همه را پیش امیر باید فرستاد و هر چه خواست او باشد عمل آورد پس شمر
و ابن سحر گفتند که اسپان را بر تن حسین و او را تاج خنجر بست کسان را سواران جبهه شریف و عنصر لطیف
حسین را پامال هم اسپان ساختند چنانکه استخوان تن مبارک ریزه ریزه شده شکست و بر سر مبارک
را بزنیه کرده با بهترین مالک و غولی بن زید یکوفه پیش ابن زیاد فرستادند و زنان اهل بیت را تاخته ان
بی پرده سوار کرده و علی بن حسین و یارانش را بشتی انداخته رده اند که کوفه ساختند و گوئی که ابن حدیک روز
در کربلا انتقام گرفته کشندگان خود را در کور نموده و تن حسین و چهار میانش تا سه روز همچنان افتاده
ماند کسی در تن نه یک روز تا آنکه دم خانه چه که قریب است برکنار فرستادیم شده تن حسین را در یک کور
و دیگری ما ششم را در جنب او باقی شد را یکجا کرده و دفن کردند حالا تفصیل اسامی شهدای اهل بیت
که با جاسپ سید الشهدا و در کربلا شهید شدند باید شنید و در شیک غم از دیره پیغم و راتم این را نیز اهل عالم
باید برید و بعد فاصله نقلاً از بعضی کاتبین به مصنف رساله شهادتین آورده اند فرزندان عبدالمطلب
جعفر طیار برادر حضرت علی کرم الله وجهه و و سپهر همراه حضرت امام شهید شدند که حمزه عون نام داشتند و
خواهرزاده های حقیقی حضرت امام بودند و اورا نشان حضرت زینب که دختر حقیقی حضرت امیر المومنین
علی علیه السلام از طبق حضرت قبول بودند خواهر حقیقی حضرت امام بودند و با عبد الله بن جعفر طیار نشان
شده بود و حضرت امام زین العابدین محمد بن الحسن و محمد بن عمر بن علی و دیگر صاحبزاده و منیر الحسن
و زیدیان رفتند و حضرت زینب خواهر حقیقی حضرت امام و شهیدان بودند و حضرت امام و حضرت سکینه دختر
حضرت امام و دیگر زنان اهل بیت که همراه بودند و در بلاد شام رفتند انتمی کلامه الشریع اینست حال
همه اینان که ملا که همراه سید الشهدا بودند و پیشیده تمام بودند که شهادت جبار سید الشهدا داشتند که ملا را
یعنی و هم نهم روز بعد زوال آفتاب سال شصت و یکم از هجرت اتفاق افتاد و حسین علیه السلام در آن روز
پنججاه و شش سال و نیمه و پنج روز رسیده بود و چون لاهوت با مساوت خیم خندان سال چهارم از هجرت

و شهادت روز عا شورا سنده شفت و یکم از هر شست پس عمر شریف یکم و کاست پنجاه و شش سال
و پنجاه و پنج روز باشد درین باب اختلاف را مسامحه نیست لیکن صحیح و معتقد همین قدر است که بران اقتضا
انقاد القیاس چون سر مبارک سید الشهدا را و دیگر شهیدان و شست که بلا با اسیران اهل بیت رسول خدا
بگرفتند رسید هر چهار دست خدا و جور و بیداد این زیاده و بس وقت دو و دهان مصطفی رفت شمه از آن بشمار
می شود و بنظر این کتب سیر و اخبار و ما برین اسفار آمار اخبار مخفی و محتجب نبوده باشد که هرگاه اسیران اهل بیت
رسالت و بندهایان و دو دهان نبوت و نبالت با سر مبارک سید الشهدا را و ما شتر شهیدان و شست که بلا و اهل
کوفه شدند این زیاده و محنة الهی لایم التنا و قصر مارت خود یا را سسته یا بیت و وقار و کونشکی نشسته
در خانه را بارعام کردند و چون وضعی و شریف از مردم کوفه حاضر آمدند سبایای اهل بیت مصطفی و ذکور و انثا
در بیت رسول خدا را با سر مبارک سید الشهدا را بحضور خود طلبید همین که سر مبارک حضرت امام حسین علی نبین
نظرش رسید بار بار می دید و تبسم میکرد و چو بیکه برست داشت بر لب و دندان مبارک می زد و گویند که در
همین حال این زیاده بر سر منبر رفت و خطبه خواند که شکر خدا را که اظهار حق نمود و امیر المؤمنین نیز در لشکر
فتح داد و کاذب این کاذب را کشت و دیگر الفاظ کفریه بر زبان راند که عبد الله بن عقیف از جای خود برست
و گفت که ای دشمن خدا و عدوی مصطفی تو دروغ گو هستی و پدر تو و انکس که ترا امیر ساخته او نیز دروغ
است و ای بر حال خسران مال تو که اولاد پیغمبر را کشته و اهل بیت رسول خدا را ذلیل و خوار کردی و بر
منبر که مقام صدیق است ایستادی و از خدا شرم نداری که چنین دروغ قبیح می گویی و راه کذب فتنه
روایت کرده اند که در میکه اسیران اهل بیت را بحضور این زیاده حاضر کردند گفت الحمد لله الذی اکرب
و اکرب شکر خدا را که سختی داد بدشمنان و سختی داد حضرت ام کلثوم جواب داد الحمد لله الذی اکرب
بمحمد و طهرنا تطهیر شکر خدا که کرامی کرد ما را محمد پاک کرد ما را پاک کرد فی با از این زیاده گفت کیف را تیم
قدمة الله مگویند و دید قدرت خدا را ام کلثوم در جواب فرمودند و جمع الله بنیا و بنیکم ضعیف بنیا و بنیکم
است که جمع کند خدا تعالی سیاه ما و قها و انصاف فرماید و رسیان ما دشمنانی در روز قیامت این زیاده
جواب با صواب بر کشف و گفت که هنوز ایتقدر و لیری و نندی در کلام است خواست که عقوبت کن

گفتند سخن زن را اعتباری نیست پس نگاه ابن زیاد بر علی بن حسین افتاد و پرسید که این پسر
 کیست گفتند که پسر حسین بن علی است گفت این پسر را تیر بکشند که دوست ندارم که از نسل فاطمه زهرا
 باقی ماند ششمین شهر خواست که علی بن حسین را کشیده برود و بیرون قصرش بکشد زینب او را در کنار گرفته
 خود را سپرد و گفت اگر میکشد مرا بکشید که بنی فاطمه یک کس باقی مانده است که محرم ما زنان اهل بیت
 است اگر او را هم میکشد با حمله زنان بدون محرم ما نیم ابن زیاد را از کلام حضرت زینب پستی در گرفت
 و از سر خون علی بن حسین در گذشت گویند که چون زنان اهل بیت بر تشران بی پروا و پیراهن درید
 و کوفه رسیدند کوفیان حال غرابی و دودمان نبوت دیدند و گریستند ام کلثوم گفت که ای مردم کوفه
 حالا برای چه گریه میکنید این همه بیدار که بر سر مارفت از دست شمارفت ما را شما کشید و بازمی گریه و
 ایات بر زبان محنت بیان را ندانید ما را بپایان ما و اقولون اذ قال النبی لکم ما و افعالکم و انتم هم الامم
 اکثری و ما لی عهد فقلنی منتم اساری و قتلی ضرر خواهم که کاف نه از اجزائی با نصرت لکم ان تخلفون
 بنوی فی دومی رسم و حاصل ایات جواب پیست شمارا اگر سوال کند محمد عربی از شمار روز خراب
 که آن چه بود که با اهل بیت من کردید و چون بلکه بقا رفتم از سرای شما و جای آنکه شمارا بحق بنودم
 راه در و او بود که چنین با ما بر سر شما و آنقدر این برای بعد ملاحظه حال سیران اهل بیت حکم داد که آنها
 را در بنده بمانند و از دوسر حسین را بر نیزه گذاشته و در کوچهای کوفه بگرداند و خاچ دست علی بن حسین
 بسته و زنان اهل بیت را گرفته و داخل زندان خانه کردند و سه حسین را بر نیزه سوار کرده خانه بخانه
 در مسلک و شوابع کوفه گردانیدند بعد از آن ابن زیاد و سر رسید الشهداء و شاه شهیدان و رفت که بلا
 و حمله سیران اهل بیت را با شمر و فوی الحوشن بیوی و مشفق پیش نیریدین سما و میرستاد پس فلان
 زنان و یتیمان اهل بیت بر تشران بی پروا و سر حسین بر سر نیزه و در هر شهر و دیار که می رسید
 فریاد و اولاد و اصعیان از زمین تا آسمان سر میکشیدند آنکه بعد قطع منازل و طی مراحل قافله سیاهی
 اهل بیت بدشوق رسیدیم که یزدید علییه بالستیمه را خبر شد قصر امارت آراسته و تیر و تیرمین قماش خود
 پروا خسته و زانیکه حمله عظیمی شام پیش او حاضر بود و در حکم با حصار سیران و او با نفور سرای شهید را

با طبعی و از ادبی و تکرار

را با زنان و قتیان اهل بیت بختیوریش آمد و در میان سرلیک را از تنهیدان دیدن و حال حسب
 آن سر را پسیدن آغاز کرد و چند آنکه شمر وی الجوشن سر مبارک حضرت سید الشهدا علیه السلام را
 پیش از گداشته بود اظهار اجزای جنگ با سادات و افتخار پر داخت با صفای واقع کرد و شایسته
 حال سبایا و سرای شهید المعان استبشار و فرح و انبساط از ناحیه حال آن خسران مال قتیان بید چنانچه
 ابیات این اثر تعری یعنی مصحح لیست استیانی میدرخشد و اما آخری جاوید و از کمال تهنات و نشاء و تهنه
 می بالید و بچوب بن خیزان لب و دندان شاه شهیدان را میزد و میگفت که ای ابو عبد الله مرا گمان نبود که
 سنین عمرت تا ایندت رسد و در این تو از خضاب محفوظ باشد و مناقب السادات منقولست که
 در آن ساعت که سر مبارک حسین پایش بر پید بر بند حسین و رشادی می شد و غم می خورد و سر مبارک را
 با انواع امانت میکرد و خبر بعضی جوابه رسول الله صلعم بر رفت گریان آمدند و گفت ای ملعون چه میکنی ایشانرا
 حکم قتل کرد و هفت صحابه را از نو کرد و در نو گویند که سمره بن جندب از صحابه که حاضر آن مجلس بود چون
 ضرب خیزان بر آمد و دندان شاه شهیدان را ملاحظه کرد و از دست ضعیف بر آمده با نیزه پایش را بر پشته
 گفت قراع الله یک که چوب بر لب و دندان میزن که بوسه گاه رسول خدا علیه الصلواته و آله و سلم بوده
 است نیز بر لعن نقض زنده اند و الله اگر شرف صحبت تو با رسول خدا را مانع نمی شد اینوقت
 گردنت می زد و میگفت سبحان الله ای حق من ملاحظه صحبت رسول میکنی و با دیگر گنده گان رسول
 و فرزندان نبول میان سائله کروی که بیج کافری با مسلمانی کند این میگفت و از آن مجلس برخواست
 بعد از آن بقا صله خلیل می نویسد نیز بر جواب رسول قصیر بیکوت ندیده متوجه بطرف زنان و قتیان
 اهل بیت شده زینب و کلثوم و علی بن حسین را نزدیک طلبید چشم حضرت زینب چون بر سر مبارک
 شاه شهیدان افتاد و گفت و اجداه و امجداه بعد از آن خطاب بر نید کرد و گفت که هیچ سیدانی که زان
 خود را در سر پرده عزت و حجاب نشانندی و دختران رسول خدا را با این بی پروا گشاید بخت از آن
 که روی و در هیچ مردان چنین خود طلبیدی فردای قیامت از عهد خود چه جواب توانی داد و نیز سید
 که این کدام است گفتند زینب خواهر حسین عا و دختر فاطمه زهرا است پس از آن کلثوم برخواست

و بر سر حسین افتاد لب و دندان خود را بر آن لب و دمان چندان مالید که بهوش بر زمین غلطید
چون بهوش آمد و عای بد و در حق نیرید کرد و گفت ای نیرید تمیّع از دنیا نیایی و چنانکه مالید را با انگشتی
تویم در دنیا و عقبی روی راحت نه بینی نیرید بید گفت مگر این زن هم خواهر حسین است گفتند آری این
ملک تو هم دختر فاطمه است پسته تو چه بسوی امام زین العابدین کردی رسیدی که سپهر گشت که این علی و حسین
بهر حسین بن علی است گفت که شنیدم که علی بن حسین کشته شد گفتند که حسین را سه سپهر بود علی اکبر و علی اصغر
و علی اصغر علی اکبر و علی اصغر در دو کشته شد و علی اوسط که بیمار بود و او را اسیر کرده آوردیم نیرید گفت ای
کودک میدانی که پدرت میخواست که برسد خلافت نشنید و بر سر منبر با خطبه امام او خوانده شود و الحمد لله
که بیمار خود رسید علی بن حسین گفت که ای نیرید کجا این منبر را پدران ما نهاده اند یا ایات تو نه است
و امامت از آن پدران ما بوده است که در راه خدا جهاد کردند یا از پدران تو که شرک با خدا نمودند
جز اعمال ما و شما فیصل شدنی است و کرمی و سبیا الذین ظلموا فی غلبه بقلوب خوانده ختم کلام
فرمود و پسر نیرید حکم داد که سبای ای اهل بیت را بغیر و نگاه اینها بنزد و سر حسین را بر دروازه دمشق فرستاد
نمانید چنانکه گوئید که تا سه روز سر مبارک بر دروازه دمشق آویزان ماند بعد از آن وزیرت حسین را با سر
مبارک او روانه مدینه کرد و مشقوست چون نیرید علیا استیحه اهل بیت رسول و وزیرت قبول را بداد
مدینه نمود و همان بن اشیر را با جاعتی از سواران مقرر کرد که اینها را مدینه رسانند چنانچه امام علی بن حسین
سید الشهدا و سر بای و دیگر شهیدان و شفت کرد بلا فر اگر نه همه از آن ویتیمان اهل بیت روانه مدینه آوردند
شد و این روانگی هم عاری از حلیه و زینت و خواری نبوده چنانکه کلام ابن جوزی محدث دال بر آنستن جایگاه
گفته که از جور و بیداد این زیاد که نسبت اهل بیت سنوی علی احمد و بی بیست که او محکوم و متاخریدار
لیکن از گمراهی نیرید نیست عجب است که چوب بر دندان حسین زده و اهل بیت را بر پشت آن بی برده
و خواری سوار کرده با سر مبارک بطرف مدینه فرستاد و سپهر گفته که هیچ متهم بود از این نبوده مگر حسین
که در آن روز دال و کعبه جاهلیت و عداوت کشته شدن اقربای او که بر نیزه بردار کشته شد و بی برده
هر آنینه تعظیم و کرمی سر مبارک میگرد و کفن میداد و دفن میساخت و نیکویی با آل رسول و وزیرت قبول

می نمود و الفقه چون قافله اهل بیت از دمشق عازم مدینه شدند همان بن بشیر که از طرف نیریز مسیحا نبوده
 برای عیادت ازلی بحسن خدمت در راه با ذریه حسین پیش آمده مراتب اطاعت و تعظیم و تکریم و
 اغراض احترام چنانکه باید از جانب خود بجا آورده مبدین رسانید و در زمانیکه بر حاجت اهل بیت رسالت
 مبدین رسیدار و لامهاجر و انصار و دیگر اهل مدینه از منار و کبار باستقبال و دیدار بنیکه ذریه رسول
 جگرگرفته های قبول را تنگنا بصیبت و دیدار عالتی از غم و اندوه و گریه و زاری برایشان گذشت که خارج
 حیطه شرح و بیانست گویند که مصیبتی که روز وفات حضرت سرور کائنات علیه افضل من الصلوات و التحیات
 بر اهل مدینه گذشت بود همان مصیبت آن روز گذشت که امام زین العابدین با زبان و تیغیان اهل بیت
 بنیوت و سر مبارک سید الشهدا علیه التحیه و الثنا از دمشق مبدین برگشت فریادی عجیب و شوری غریب در
 مدینه برپا بود که یا از غمگانه قیامت میداد و عله ارباب دین در اندوه و در درین و همه از کین و همین از
 غم و غصه چنین بودند و حالیکه عارض حال ام المؤمنین حضرت ام سلمه کشته از آن چه توان گفت که فراد
 فرادی از آن و قیامان اهل بیت نبوت را کبار میگرفت و دیگر سیت تا آنکه همراه ذریه قبول متوجه روضه
 مقدسه حضرت رسول علی اند علیه و آله و سلم شده و راز را بنیالید و زبان حال میگفت ای سادات ای رسول
 اند که اگر از روضه سترانگیری و اهل بیت خوشیستن راز را و غمناک و حزین و در بلای و غمناک و دین گرفتار
 آمده و کس مباد و در جهان یارب گرفتار اینچنین و انتهی تجردت بعضی عبارات اختصر بعد ملاحظه عبارت
 مذکوره ارشاد شود که پر و گیان عصمت و طهارت را با چنان چنین نام بیرون و احوال شهادت حجاب
 امام مظلوم تفصیل هر چه تمام تر مع وقایع سر مبارک و اسب و دانیدن بر نفس اطهر تعلیم بیرون و
 باز آنرا سلطان بیرون جابر است و در ایام موجب خفت اسلام و باعث لام و صورت اولی همان
 جواب از طرف واقع خوانان مصائب امام مظلوم و اعطاف احوال شهادت حجاب سید الشهدا را تصور
 باید ساخت و در صورت ثانیه اولاً بسبب روایت نقل نموده و بعد نقل و نقل زبانی کتابت آوردن
 و از کتابت لمبه اولی نوبت به تحریر تحریر الشهادتین رسیدن و باز آنرا موجب تنگ اسلام و باعث شرم
 و بیایی و انقراض و خواننده از افتخار خوان نیریز گفتن چه معنی دارد و فاجعه و ایای و الالبصار ششم آنکه

تناخوان نیرید فرقه السیت کہ اورا خلیفہ الرسول و مہدی و یہ تظاہر اثناعشری سازد کہ قال
 القاضی صلیض وابن المجہد انکہ اورا کافری داند قال الخاطب خدا جانتا ہے ہندو کو
 سنا کہ کہتے ہیں کیا ہم سنا نوکی ہی میں جنگی ہیگت ہوئی اقوال و بستعین از نیعات
 نصب و خروج مخاطب بجمال ظہور واضح است حق قوالے جزاء ان وادنی بیٹے کہ سجدت خدام
 جناب امام مظلوم علیہ السلام چہابی ادبی می کنند یکہ حضرات و بابیہ امانت و استحقاق رخصت
 مقام را فریہ تفاخر انکا شستہ اند چنانچہ صاحب رسالہ غایۃ المرام مخاطباً بمولوی نجم الدین غنوجی
 بہ صفحہ ۴ می فرماید علم قدین را و کان اشعار سے ظاہر ہو گیا کسی ملحد کے میرا شعار میں لایت
 دلیل و سند پکڑنی کی نہیں ہے اور ایسے ہی شعر اس کے حق میں حق قوالے فرماتا ہے و اشعار
 تبعہم النادون ان اشعار میں تفصیل و تصدیق جلد فقہاء و محدثین و اولیاء کرام متقدمین و متاخرین
 مستحقین کے اور امانت اور استحقاق رخصت صلعم کے سراسر مذکور ہے اور اطلاق بہت کا
 نسبت اسحضرت صلعم کے کیا ہے مولد خانہ و بنی خانہ کو تہانہ قرار دیا ہے جیسا کہ پیشوا علی مل صاحب
 عبدالوہاب فی منہم اکبر فیہ شریف اسحضرت صلعم کا نام رکھا اتنی مخاطب چاہے خدا کو برا کہے
 چاہے جیسا بیغیر صاحب بلادی و گستاخی کرے کوئی یو پیٹے والا نہیں ہے و جہذا سے کہہ
 اکثر مہود بعد سماعت احوال مصائب جناب خامس آل عباس علیہ التہیۃ و التنازع و بوسی فقیر بکجاں
 نقدیق و مضبوط و مشورع بیان کردہ کہ از افکار ان مائیمین امر جلیل بلوہ طہور نگہ قدمہ فی الواقع
 شہید کردہ بلا آئینہ حق نما است ورنہ انسان ضعیف البیان را چہ یار کہ در گرسنگی و تشنگی روز
 بجمال شجاعت و ادمردانگہ دادہ و مرگ نو نما لان خاندان نبوت گوارا نمودہ چہ بر افتدال
 جیل شریب شہادت و فز فرماید قال الخاطب اگر تمہارے باپ بہائی کا کوئی ایک
 نابوت بنا کر تمام شہر میں نکالے اور آگے آگے لو سکے مارا اور گالی کمانے فرمایا کہ یہ ہے اور تمہارا
 عورتوں کے نام لی تو تم پیٹ مارتے کو موجود ہو اور شرم میں ڈوب مر دو و حضرت امام کا
 اپنے ہاتھ سے یہ حال کرتے ہو کیا انصاف ہے جہنم اپنی دولت ہو اسہین امام کی اولاد

پوچھا اور جو کام بزم و دنی ایک سال کیا تھا تم ہر سال ہر بزم پر لے ہو ذرا اسی ڈر کر کہو
 ہر کام بزم کا ہی یا امام کا قول و بے ستعین انچہ انا وہ نہ وہ تھوڑی پیش نہ تھوڑی پیچھوئی کار یا کان
 قیاس از خود دیگر گرچہ ماند در نوشتن شیر و سیر چہ بالیہ ابہ معلوم است کہ اگر کسی حال شخصہ کہ
 موجب کسر شان ظاہری او باشد باخبار و چہا پ و در آرد آن شخص بسیار زیادتیاں لے لے بخیرہ خاطر
 خوابد بودہ احوال جناب امام حسین در صد کتاب مرجع نمودن و باز آنچہا پچہ پیردن کار اہل ایمان است
 نیز زیدی ایمان فلاں کنج من الغافلین قال النبی علیہ السلام ادرہم تمسے پوچھتے ہیں کہ بی تریں ان و نعرینا کر
 اور کوچہ باز دین لیا اگر کسی کو کماقی اور سنائی ہو اقول و بے ستعین بنما ساختن آخریہ و تابوت برا
 گریہ در مصایب امام مظلوم و اظہار شجاعت و جہتہ حضرت ظلم ظالمان ہی باشد قال النبی علیہ السلام
 اگر کسی سے فریاد کرتے ہو تو بزم بزم نہیں ہے کہ ہم اس وقت و اس سے جا کر لرین اور اگر ناہاقفون کہ
 سنائی ہو سیکڑون برس سے نصیحت کرتی ہو کوئی ایسا نہو داد و مسلمان اب باقی نہیں ہا کہ اسکو
 نہ جانتا ہو کیا سال ہرین بی سبب شئی محرم کی بھول جائے ہیں اقول و بے ستعین انچہ مخاطب فادہ و نو
 معارض است باینکہ احوال مصائب جناب امام حسین در کتب سابقہ درج بودہ الحال سر الشہادتین
 و تحیر الشہادتین و نگرہ دہشات نامہ و غیرہ تالیف نمودن چہا پکانندین برای چیست اگر کسی
 فریاد می کند حالانکہ کجا است اگر برای شنوایدن ناواقفان است آن ہم چہا پکانندین اگر کتب سابقہ وایت
 حاصل گردیدہ فالجواب الجواب اگر تکرار نہ کا نہ مصائب حضرت موجب ثواب غرولیت نہو المقصود
 قال مخاطب و در جو نعم کے واسطے ہے اقول و بے ستعین نعم بکذا و لا قباحۃ فیہ کما ستفسر لک قال
 مخاطب تو اس کے دو حصہ ہیں ہیں ایک تو یہ کہ رونے اور نعم کے لیے عقل اور شریع کی رو سے کوئی
 چیز بنانی درست نہیں اقول و بے ستعین بن و ہا شخص است بدون قیام دلیل قابل اعتنائیست قال
 مخاطب و ہر ہی سیکڑا کیلے کیا خیال کہ یہ روایاں جناب اقول و بے ستعین در تنہائی تیر بعد تصور
 مع کرہ کریم و منین فریاد یا گریہی سازند لیکن چون تمہ و کامل بوقت سماعت و آیات مقل جناب
 امام حسین دست می نہ و نہ اندازن نہین روایاں مذکورہ بہرہ کہ یہ ادشوار لہذا دیکھا چھتہ گردیدہ

می شوند و گریه می سازند و گاهی امر باعث بران گردید که گریه نمودن در تنهایی جایز نباشد و در تنهایی
 نارد و امن ادعی قضیه ابیان قال الخاطب گریه کردن که هماره دل سخت تر بین بکوه سطح روئین
 آتا تو سیر و ناتهارا کیا بودی شکل بات همونه اقول بیستین مونسین هم در مجمع و هم در تنهایی
 گریه بر صائب جناب شریک بلای نمایند که مظهر کمال الطهور من لم یجعل الله نوراً فاعلم ان نور
 قال الخاطب که حبیب یکا مام بازه بنی او مرثیه او کتاب و تاشی او در جدول بهت سی روشنی به را بین
 ایک و انجا ہی به تب کسین چین و نا آو سے اور جو سید شہارہ تکو غلے تو قم رو چکے اقول بیستین
 دریند لایب شہر لکشتو تحریب ہفتا و مجلس بعشر محرم الحرام ہر روز منعقدی شوند کہ دران سوای روایات
 صحیحہ دیگر نظم و نثر خواندنی شود و چیزی از لوازم تغیر داری در انجا نمی باشد و الوفد ر الوف مونسین
 جمع میشوند و گریه نمایند اگر صدق دل داری در بین مجالس شریک شو و گریه نما و یک رسالہ دیاب
 استحسان انعام و مجلس انعم کردہ برای خواندن روایت صواعق محرقہ و مقتل فاضل جہلوی و ہوا کی
 سلامت اند صاحب جانت فراوزہ مقصود کہ مانعت حزن و مصائب غمسن آں عباست ممان
 صاف تحریر نمائید کہ باقتدا حضرت نوح لا اعظم و زعاشورہ و انجلیہ اعیان تجویز فرما و جواب تفصیلہ تعریف
 این بقولہ سابق گذشت بقدر کہ قال الخاطب افسوس بکوتہما لہ ال خیال کرنے سے روئنا آتا ہے کہ
 تم سنگ لون جوئون و فیا پسے دلی چاہ لگا اینے والونکو حضرت مام علیہ السلام کا خیال کر لی
 روئنا نہیں آتا اقول بیستین مخاطب الامقام خدارا حاضر ناظر دانستہ است راست بگوید کہ گاہ
 خیال مصائب حضرت مام حسین نو و گریہ کردہ بہت یانہ و صورت اولی کد ام کد ام عالم او شان بین
 خیال بندی را جانت داده اند و ان واجب است یا سنت و مباح است یا سجد و دلایل انہما
 و با فادہ مخاطب کہ در فصل ثالث گفتہ او چہ حادثہ ہو کہ گذر گیا اور مقدمہ عکس ہو کہ دشمن کچھ
 اور دوست سرفراز ہو ہی بہر اقام در مرثیہ دشمنوں کی نصیب ہی خدا دوستوں کو خوش رکھے انجا
 بتصور حال جناب مام مظلوم خوشی و نشاط کردن باید نہ حزن و بکا شاید و در صورت ثانیہ غصہ
 بکوتہما را حال خیال کرنے سے روئنا آتا ہے الخ فالجواب الجواب قال الخاطب اور تعجب نہ ہو کہ

روئی ہو اب تک اس قدر شوق نہیں ہوئی کہ ایک بے شمار جہ چاہو تب ردو لو اقول و پستین
 بلا حظہ روایات شہادت جناب امام حسین و بلا ما حظہ اخبار بعض تصور صاحب آنحضرت گریہ
 تو انیم ساخت اما انعقاد مجالس اجتماع مومنین ثواب بے عظیم دارد و امر مذکور ثابت کنم بدو طریق
 اول حاویثی کہ بطریق امامیہ دین باب وارد گردیدہ بیرون از حد و حصر اند مگر بحکم مالایہ کہ کلمہ
 لا یتربک کلہ نقل و حدیث اکتفا می رود و کتاب اخبار الاحزان بسط و بہت صاحب قریب الاسناد
 عن الارزدی عن ابی عبد اللہ علیہ السلام قال قال الفضیل تجلس فی وحدتک قال نعم جعلت
 فداک ان تلک المجالس اجتمعوا امرنا یا فضیل فرمہم اللہ من احیاء امرنا یا فضیل من ذکرنا
 او تدکون عند فحج من عینیہ مثل حال الذباب غفر اللہ ذنوبہ لو کانت اکثر من البحر یعنی صاحب قریب الاسناد
 روایت کردہ است از ارزدی و او از ابی عبد اللہ علیہ السلام گفت کہ فرمود ابو عبد اللہ فضیل کہ شما
 می نشینید و ذکر حدیث در مجالس خودی کنید گفت فضیل کہ آری قربانت شوم ذکر حدیث می کنم
 گفت ابی عبد اللہ علیہ السلام کہ تحقیق کہ آن مجلس حدیث را دوست می دارم پس منہ دارید امر ما را
 ای فضیل پس ہم کند خدا تعالی کسے را کہ زندہ دارد و امر ما را ای فضیل ہر کس کہ ذکر کرد ما را یا ذکر کردہ
 شویم نزد او پس بیرون آید از چشم او مثل برگس خود اینچہ شید خدا تعالی گناہان او را اگر چہ باشند گناہان
 و کر شرت مثل کف دریا و الشیخ الثقفہ محمد بن عمر بن عبد اللہ العنزی الکشی فی کتابہ جالبہ عن زید الشامی قال کذا
 عند ابی عبد اللہ و نحن جماعۃ من الکوفین فدخل جعفر بن عثمان علی ابی عبد اللہ فقربہ و ادناہ ثم قال اجعفر قال
 لیسک جعلنی اللہ فداک قال بلغنی ذاک تقول الشعر فی الحسنین و تجید قال نعم جعلنی اللہ فداک قال فانشدہ
 فیک و من جملہ حتی صارت الذموع علی وجہہ لحنیۃ ثم قال یا جعفر و اللہ لقد شہدت الملائکۃ المقربون ہما
 لیسعون قولک فی الحسنین و لقد بکوا کما بکینا و اکثر و لقد اوجب اللہ تعالیٰ لک یا جعفر فی
 الساعۃ الجنۃ باثرها و غفر اللہ لک فقال یا جعفر الا ازید قال نعم یا سیدی قال ما من احد
 فی الحسنین شعر فیک الا کبیر الا و اللہ الجنۃ و غفر لہ شیخ ثقفہ محمد بن عمر بن عبد الغزیز کشی در کتاب رجال از زید شامی
 روایت کردہ است کہ گفت زید کہ بودیم با نزار ابو عبد اللہ و ما جماعتی بودیم از کوفیان پس آمد

۱۰ بعضی بن عثمان بن محمد است ابا عبد الله علیه السلام پس فریب و نزدیک نشانید آنحضرت او را پس
 گفت فرود که ای جعفر جعفر گفت فدا بیه شوم حاضر م گفت آنحضرت علیه السلام که شنیده ام
 که تو شعر می گویی در حسین بن علی بن ابی طالب می گوئی گویی که جعفر آری حق تعالی مرا فدا می گوید
 گفت آنحضرت که بگو یعنی بخوان پس خواندم شعر پس گریست آنحضرت و هر کس که دور آنحضرت نشسته
 بودند تا آنکه رسید اشکها بر روی دریش مبارک آنحضرت پس از آن گفت که ای جعفر قسم خداست
 که هر آنکه حاضری شد ملائکه تقرب و اینی که میشوند گفتار ترا و حسین تحقیق که گریه کردند آن ملائکه چنانکه
 ما گریه کردیم و بسیار گریستند با شماع شعر تو که در پیش حسین گفتی و تحقیق که واجب کرد خدایتنا را
 دین ساعت برای تو بهشت البسب تاثیر آن و آمرزید ترا پس گفت آنحضرت که ای جعفر باز زیاد
 بیان کنم گفت جعفر که آری زیاد تر بیان فرما گفت آنحضرت که نیست کسی که گفت در حسین شعر ای پس
 گریست و گریانید بیان شعر مرا بنیکه واجب گردانید زناستالی برای او بهشت را و آمرزید او را و است
 ثانیاً بطریق اهل سنت جماعت اگر چه دلائل آن هم بسیار اند مگر بنظر طوالت کلام بهر چند احادیث و
 اقوال اکتفا می رود و در رساله غایه المرام ص ۱۰۲ نوشته ام و بهر بهی حدیث قدسی بین آیایی که حق تعالی
 فرمایا انا جلیس من ذکرنی یعنی من پیش من شین او و شخص کا بهون که بگوید که ترا به کذا فی شرح سفر السعاده
 لولنا الحد الدهلو علیه الرحمة و تثنیه الغافلین ابواللیث محدث و فقیه سمرقندی من به
 حدیث مروی به دو عن ابی هريرة او عن ابی سعید الخدری رضى الله عنهما ان الله صلى الله عليه وسلم قال ان
 ملائكة سياحين في الارض فاذا وجدوا قوم يداينون الله تعينادون فيقولون هل نالوا الجنة فيجبون
 فيجبون لهم فاذا صعدوا الى السماء يقول الله تع على اى شئ تركتم عبدا ماذا يصنعون و هو اعلم بهم فيقولون
 تركناهم بخل و عيب و ناك و يدكر و ناك فيقول قاي شئ يطوبون و هو اعلم بهم فيقول الجنة فيقول
 الله هل اوها فيقولون لا فيقول كيف لوها فيقولون لوها لكانوا الشداطلبا و استدلها حرا فيقولون
 اى شئ يتعونون و هو اعلم بهم فيقولون انهم يتعونون من النار فيقول لهم بل اوها فيقولون لا فيقول كيف لوها
 فيقولون لوها لكانوا الشداطفا فيقولون ان الشداطفا في النار فيقولون لا فيقولون انهم يتعونون من النار فيقولون لا فيقولون

جاثم کا جنت فیقولم قوم لا یعنی ابی ہریرہ یا ابی سعید خدری رضی روایت ہی کہ آنحضرت صلی علیہ وسلم فرمایا
 کہ اللہ تعالیٰ نے فرشتگان سیاحین کو زمین پر مقرر فرمایا ہی جسوت وہ پانی میں کسے جماعت کو
 بحالت ذکر کرنے حق تعالیٰ کے وہ پکار تے ہیں اوس جماعت کو کہ جلد لو مقصود و مطلب اپنا
 پس وہ فرشتی آتے ہیں محفل میں اور محبت کرتے ہیں ساتھ اوسکے پس جسوقت وہ فرشتی آسمان
 جاتی ہیں حق تعالیٰ اونی پوچھتا ہے کہ کس حالت میں تم ہماری بند و نگو چوڑا آتی ہو اور وہ کیا کرتی ہیں
 پس فرشتے عرض کرتے ہیں وہ لوگ تجید و تحید و ذکر تیرا کرتی ہیں پس حق سبحانہ پوچھتا ہی ان فرشتو
 وہ کیا مانگتی ہیں فرشتے جواب دیتی ہیں کہ بہشت مانگتی ہیں کہتا ہے اللہ تعالیٰ کہ کیا بہشت وہ بہشت
 فرشتی جواب دیتی ہیں کہ نہیں دیکھا پس کہتا ہے اللہ تعالیٰ کہ کیونکر دیکھیں گے اوسکو کہتی ہیں فرشتے
 اگر دیکھتی بہشت کو ہر آئینہ ہوتی وہ لوگ طالب تروا سطرے بہشت کی چہر اللہ تعالیٰ استفسار فرماتا ہی
 کہ پناہ کس چیز ہی مانگتی ہیں وہ کہتے ہیں دوزخ ہی پس کہتا ہے اللہ کیا دیکھا ہی دوزخ کو فرشتے
 کہتے ہیں کہ نہیں دیکھا پھر کہتا ہی اللہ تعالیٰ کہ کیونکر دیکھیں گے فرشتی کہتی کہ اگر دیکھتی ہوتے وہ
 لوگ خائف تراوس سے پس فرماتا ہی اللہ تعالیٰ تمکو گواہ کرتا ہوں میں اس بات پر کہ میں نے مغفرت
 اوکلی کی پس فرشتے عرض کرتے کہ فلاں گنہگار اوس مجلس میں اور کسی طلب کو آیا ہے اوس جماعت میں
 نہیں ہے حق تعالیٰ فرما دیا کہ ذکرین ایسی قوم ہیں کہ نا امید نہیں ہوتا ہمنشین اونکا اور حدیث دوسری
 یہ بھی روئے عن النبیؐ انہ قال ما جلس قوم یدکر وذلہ اللہ الا فادام مناد من السماء فو موافقہ بآیاتکم
 حسنات و غفر لکم جمیعاً و ما تعد عدا من اهل الارض یدکر وذلہ اللہ تعالیٰ لا فعدہم عد من الملئکۃ
 یعنی فرمایا ہی رسول صلی اللہ علیہ وسلم فی ہمین بیٹھے ہیں گروہ ذکر کرنی والا اللہ تعالیٰ کا لکھنا وہ
 نذر تار ہی آسمان سے کٹری ہو پس تحقیق تبدیل ہو گئیں بذیان تمہاری ساتھ نیکی کے اور تم کے
 مغفرت ہوتی اور نہیں بیٹھے ہیں جس قدر آدمی زمین میں کہ ذکر کرتے ہیں اللہ تعالیٰ کا مگر بیٹھے ہیں
 اوکلی ساتھ اوس قدر فرشتی انتہی چون مراتب و مدارج ذکرین از قسم شریک بودن فرشتگان
 و محبت نمودن با اوشان و تبدیل شدن سیات شان بحسنات و مغفرت نمودن جناب باری

غلام و شان و اگر چه گنگاری در آن مجلس بر کار دیگر نیز آمدہ شیرک ذکرین شدہ باشد
 و ہم نامیدنی ماند و مغفوری شود و ریاضتی اکنون بر آن کہ ذکر جناب سرور کائنات صلی علیہ
 ذکر خداست یعنی بوجہ کمال ہلو محتاج استدلال نیست اما بنا بر اطمینان قلب ناظرین
 بقول یک تذکرہ کشفی رود و مولوی سیدروف احمد در رسالہ غایۃ المرام صفحہ ۱۰۱ و ۱۰۲
 می فرماید اور حقیقتاً نے اطاعت اور نافرمانی رسول مقبول کی اطاعت اور نافرمانی
 اپنی اور ذکر رسول کریم کا بعینہ ذکر اپنا فرمایا ہے اور کتب احادیث اور سیر میں متواتر آیا ہے
 کہ جس مجلس میں سلمان ذکر خدا اور رسول کرتے ہیں فرشتگان الہی حاضر ہو کر دیر سایہ
 کرتے ہیں اور تا اتمام حاضر رہتے ہیں اور ان کے حق میں دعا کرتے ہیں اور سفارش ان کے
 جناب حق تعالیٰ کرتے ہیں اور ان مسلمانوں کو رحمت الہی احاطہ کر لیتی ہے اور گناہ
 ان کے مرتفع ہوتے ہیں اور جس مقام میں درود پڑھا جاتا ہے فرشتگان سیاحین جناب حضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم حاضر ہو کر عرض کرتے ہیں کہ فلا نے شخص نے درود پڑھا اور ظاہر ہے
 کہ ذکر اللہ تعالیٰ اور رسول صلی اللہ علیہ وسلم جس محفل میں ہو وہاں خود اللہ نشین ہوتا ہے
 اور فرشتے حاضر ہوتے ہیں اور تصور آنحضرت کا ہوتا ہے اور روح نبی کریم حاضر ہوتی ہے
 کافقہ فی علمائک المنقولۃ انفا و فی ہدی لانامر فی مسئلۃ القیام وہاں سب مغفور ہوتے ہیں
 اور حاجات انکی سباعت برکت برآتی ہیں اور محفل استجاب دعا ہر انتی ما اردنا نقلہ منتحدا
 چنانچہ در ترجمہ صواعق محرقة در وہ ابن سعد روایت کر کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود
 انا و اہلبیتی شجر فی الجنة و اغصانہا فی الدنیا فمن شات الخذلک تبسبیلہ من و اہلبیت من شجر یک شجر اہل
 آن شجر در دنیا است پس ہر کس کہ خواہد کہ فرما و تقرب فرید کار خود راستہ شجر طاعت کو فرما و
 بجائے دیگر نوشتہ و چون حق سبحانہ و تعالیٰ دنیا را بطیفیل حضرت رسالت پناہ مسلم
 آفرید و دام و نار ابد و ام آنحضرت و اہل بیت در چند خیر کار امام رازی بعضی از ان روایت
 کر دیم مساوی آنحضرت اند و دلیل دیگر آنکہ حق ایشان فرمود اللهم اقمہم منی و انا منہم

در ضمن بیجا نیست ذکر اللہ و رسول اللہ صلی علیہ وسلم

بار خدا یا اہل بیت از من اندو من از ایشانم و دیگران که چون قمار برضو کاو در ایشانند
 جزوی از رسول صلعم است ایشان نیز جزو سے از رسول اللہ اند و این را باید متذکرہ تمام آنحضرت
 از زبان ائمتہ و بقا صلہ چند اوراق بانیفرماید و از احادیث سابقہ و جوب محبت اہل بیت
 و تخریم بغض و عداوت ایشان معلوم شد و بتقی و بغوی تصریح بلو بمحبت اہل بیت چنانچه قبل
 ازین مذکور شد کہ محبت ایشان از قرآن من مست کرده اند و شافعی رضی عنہ برین معنی کرده است
 و شعر سے از خود منقولست شعر یا اہل بیت رسول اللہ حکم و فرض من اللہ فی القرآن انزلہ و در
 تفسیر عربی الامان باری از امام حرامی کلامے نقل کرده کہ حاصل آن کلام آنست کہ خوا
 ہمار و در دل خود مہیتی نامہ از محبت پیغمبر صلعم می یابند باز از محبت ذریت آنحضرت بواسطہ
 علم ایشان بیابانگری و برگزیدگی کریمہ آنحضرت ائمتہ بعد از ان بقا صلہ سیم نوشتہ و این شعر نیز از شفا
 در مدح اہل بیت رضی اللہ عنہم ذریعہ ہم الیہ وسیلۃ و اھو ہم اعطی غلا تبدا الیہین صحیفۃ الثمن و اہلبیت
 پیغمبر صلوات اللہ و سلامہ علیہ باعث وسیلہ من خوا ہند بود و نزد پیغمبر صلعم و ایدان دارم کہ بسبب
 ایشان در روز قیامت نامہ اعمال مرا بدست راست می دهند و حساب من با سانی بگذرد
 انتہی بلا خطروایات مذکورہ کہ سے از اہل ایمان تو اند گفت کہ براسے ذکر خدا و رسول محفل نمودن مستحب
 و باعث ثواب کبر و بزرگو ذکر جناب خاص آل عبا علیہ التیمۃ و اللہنا کہ در جنابشان حضرت پیغمبر خدا
 فرمودہ حسین مثنی ما نامہ گو ذکر مذکور موافق روایات صحیحہ باشد و بر خیمہ مرئوس و دشمن و مہوید است
 کہ چنانچہ ذکر رسول کریم عین ذکر خداست چنان ذکر اہلبیت آنحضرت بعینہ ذکر رسول مقبول است
 چنانچہ در سوغہ خواجہ نصیر اللہ کابل سطور است قال الشیخ الجلیل فرید الدین احمد بن محمد شیا پور
 من محفل اہل بیت باہلبیت فلین ثمن و آنحضرت صلعم جا بجا اہل بیت بنوت را با کثر اوقات مسا
 ذات بابرکات خود فرمودہ کما للکتاب المحترکہ فتصر و لا تکن من الغافلین قال المحاطب
 یہ دونیکسا و فالیونیکا گانا ہو اکسے زبانی گاہی نہیں سکتے بگرہی سے کانا و فالیونیکا گوانا اہل
 ایک خطربانا در کار ہے اور تم کو جب بڑے ڈھول اور تانے اور غنمہ اور کتاب اور تیرے

تب تم روینکے قابل ٹھہر بلکہ اسین بھی سب سے پہلے ہر مرتبہ پڑھتے والے سے رد و انور رقت حاصل نہیں
ہوتی جب کوئی بندہ سزاوارتے مضمون کا مرتبہ اور میر علی سائرین و الا ہو تب کہیں تمہارے آنسو
نکلین تو نکلیں پناہ رب کی زمین تو کہہ اسباب کار ہے سب سے تو کیا جانچ کیا کرنا قول و
بے ستعین انچا فادہ نمودہ مرد و دست بزد و اول آنکہ سابقا معرض بیان آمدہ کہ در مذہب حق
غنا و فراہم حرام است و بچک سامان بجز تصور جناب امام حسین علیہ السلام و مذکار مصائب و محنت
برائے گریہ در کار نیست و فرس کردن و روشنی نمودن و غیر ذلک برائے مومنین متبعین اقبال
صحیحہ گریہ بودہ است و نظم نمودن روایات صحیحہ و خواندن آن کس صورت مخدوری ناپا و در حکایت
روایات کا ذبہ موضوعہ مطلقا حرام است خواہ یہ نظم باشد یا شعر و برایت مقتل حسین باشد و یا نہ
صحابہ لیکن نام غزالی بجز علی الواعظ و غیر روایتہ مقتل الحسن و حسین علیہ السلام فرمایند جناب سلطان العلماء
راج الفقیہ ماجد العصر و الزمان حضرت میر سید محمد صاحب دایۃ فیوضہ در رسالہ شمرۃ الخلائق متعلق بہ تعلیم
پہنچانکہ انچہ سفتی ممدوح افادہ فرمودہ اند کہ از قول غزالی بجز علی الواعظ و غیر روایتہ مقتل
الحسن و الحسین نفی شہادت جناب ممدوح ثابت نہی شود و مقدم است بابتیکہ تحریر روایت
مقتل از موندات نفی شہادت است زیرا کہ اگر شہادت امرے مطابق واقع و حق و صدق
می بود پس در بیان حق و صدق منعی و تحجیم از طرف شارع نہی تواند شد و اینجا است کہ غزالی
و امثالہ نہایت تحریم روایت و فوات حضرت سرور کائنات و روایت شہادت فاروقی و غیرہ
فتوے خواہند داد پس تحریم روایت مقتل آنحضرت مؤید نفی شہادت خواہد بود اگر این منع و تحریم
از حیثیت نتیجہ بعض صحابہ عارض گردید پس معلوم می شود کہ سلسلہ علل معدرات این واقعہ
بالہو سطر نزدیک منشی بطرف خلفائے راشدین ہم میشود پس ضرورت اقباس عدالت جہاں
داعی نفی شہادت آنحضرت خواہد بود و مؤید این معنی است تعبیر غزالی و نظری او بطریق کہ نہایت
و اشارہ از شہادت بلفظ قتل و قتل و العاقل تکفیر الانسان اما انچہ از عبارت صواعق و زوایا
این تحریم مفاد می شود کہ مراد از ان نیست کہ اگر تحریر و قتل اخبار کا ذبہ موضوعہ و مانند آن

نقل میسازند و محامل و توافقات آن را بیان نمی کنند و این معنی باعث میشود بر نفس و عنایت
صحاب پس تاویل علیل است زیرا که غرضی منج از نقل روایت مقتضی فرموده است مطلقاً
روایات کاذبه فقط کذب و کذب فی الروایه مطلقاً ممنوع و حرام است اختصاص بر روایت
مقتضی حسین ندارد و علاوه آنکه در این صورت تعلیل به هیچ بعضی صحابه لغوی افتد زیرا که حجت
بر روایات کاذبه موضوعه مطلقاً حرام است خواه هیچ عناد با صحابه باشد و خواه مورث محبت
با ایشان محمد اجوز از روایت اخبار موضوعه محتاج بمحامل و توافقات نمی باشد مگر آنکه مراد
از مانند آن روایات ماوله غیر موضوعه باشد و در این صورت هم باز تخصص بمقتضی حسین لغوی
می شود انتقایی بالفائده الطیبه دوم آنکه اهل سنت و جماعت و ائمه اربعه از ادوات را اختراع نموده اند
از کار خفنی و جلّی و غیره سجاد کردند و باز برین قدر هم اکتفا نکردند و مطالب توالان خوش آورد و قفلان
علم موسیقی و ما بران غنا با ساز و فرامیر گردید و هر طریقه وجود و تواجداً حادث نمودند آیا نمی بینی که بر
وجه ظهوره کلان کلان دستار خوش نواد معنی خوبصورت و خوش آواز و غزل های مضامین
تواجداً مثل شعر خود کوزه و خود کوزه گر و خود گل کوزه خود بر سر بازار خریدار برآمد شکست و
روان شد باید تا هم سوار یا از وجه نصیبی حاصل آنحضرات نمی شود باین مام غرضی در احیاء العلوم
می نویسد و منها مواضع یقوم فی القیام اذا قام و احل فی وجد صفاق من عجز دیک و تکلف و قام
باختیار من غیر القیام و بعد فام له الجماعه فلا بد له من القیام و با وصف اینها ساز و برگ در چله از مجملات امر و به
یک قمر بلاست و در شا بهمان پور یک جهنم او بهیسان در دیگر شهر باران غوث الاعظم صاحب
پرستش بابتها هم وجد آید یا نیاید العیاذ بالله بر سر قصص اینقدر اسباب در کار است فلان
یا اولی الالبصاء قال مخاطب لوگ تو بهت روسته بین لیکن اس بنامه سے کوئی
نہیں رو یا قول الحمد لله کہ مخاطب لا مقام گیر اکثر اشخاص قبول نمود و قمریہ مقام وال است
برائیکہ ادا کر اکثر اشخاص در قول مخاطب بنیاد و میا و اولیا و علماء دیندار هستند پس مخاطب را
ایمانیکہ باقتدار اکثر اشخاص موصوفین گیر استعار خود ساز و حضرت یعقوب سالها سال چندان

گریستن که چشمان آنحضرت سفید شدند و بر آس خود بیت الحزن علامه مرتب فرموده بودند
قال مخاطب او را بملا بملأ و تو که تم بے مرتبه و تغزیه کر و سکتی بویا همین **اقول** و بستمین
 مرتبه و تغزیه همین علی کجا هست موقوف علیه کجا نیست **قال** مخاطب اگر و سکتی بویا بویا
 خیال کر که رویا که بویا سب بکیر احوال که دور کرد که حاجت همین **اقول** و بستمین بویا بویا
 مرد و دست بچند وجه آدا آنکه در حالتی که بویا درون بعد خیال کردن بر و صاحب آنحضرت با قسری
 مخاطب رو باشد که صاحب آنحضرت و خواندن روایات شهادت آنجناب چرا و چنان
 ممنوع گردد من ادعی فی البیان دوم آنکه اگر خداوند بر الشهادتین و تحویل الشهادتین و غیره
 ممنوع است پس فاما از تصدیف آن چه است سی و دوم آنکه اگر ما نخواستیم فقط است و بویا آن
 باید ساخت و زنی بظاہر که خوانان اخبار صادق و نواه در نظم باشد یا شریعتی در می ندارد و چهارم آنکه
 اهل سنت و جماعت را باید که مجالس غرامت را ساخته بر آن رساله توحید الشهادتین و غیره خوانند
 گیر و بکار بر صاحب آنحضرت کرده باشند پیش از ما است التذکره شیعین روایات شهادت
 حضرت امام مظلوم و گریستن بر صاحب امام مکیس هدایت نموده بکذا عبادتیه حالا تفصیل است
 شهادت اهل بیت که با جناب سید الشهدا و در کربلا شهید شدند باید شنید و در شیک غم زده و غیره
 در ماتم این دنیا را اهل عالم باب بار بد و بی طاعتی آنکه هر امر مباح که وسیله عبادت باشد آنهم
 عبادت است چنانچه سندان سابقا گذشت پس چه تم میر باید که مخاطب در حالت اجازت
 گیر و چرازم آن را محافظت می نماید جناب آیه الله العظمی مولانا سید ولد علی طار به تراز
 و کتاب مواظبت حین افاده فرمود که بدعت عبادت را امری است که در دین امدادش نیست
 برخلاف طریقه نبوی بعد از آن فرموده پوشیده نماز که امری است بعد از زمان رسول خدا است
 خالی ازین نیست که جوآن از عومات آیات و احادیث مستفاد می شود و یا بدعت پیرا دل
 اطلاق بدعت بر آن جائز نیست چه دانستی که بدعت آنست که خلاف طریقه نبوی باشد و آن
 از ان قبیل نیست مثلاً بمقتضای قول علیه السلام ان یکما یکر علی الحسین و جنت له الجنة

ثابت شد که گرسیتین بر آنحضرت موجب ثواب عظیم است بر نیت قربت از جمله عبادت مشرعه
خواهد بود و همچنین بر ضمیمه که دخل در گرسیتین داشته باشد مثل انعقاد مجلس مومنین و فرش
کردن از برای نشستن ایشان اطعام ایشان و اشغال آن اما اگر آن وسیله از جمله محرمات
انگی باشد مثل آنکه زینهارے نامحرم مرتبه خوانند و مردان باراده گرسیتین گوش کنند پیشک
نیست که از جمله بدعات محرمه خواهد بود چه ظاهر آنست که آنچه موجب دوری از حق تعالی باشد
موجب نزدیکی او نمی تواند شد و هم دلالت می کند برین معنی بعضی از اشعار جناب میرالمصنوع
صلوات الله علیه فاکرمه ویر نوشته و حاصل مضمون آن نیست که باستماع رسید که از اموال
مسلمین مسجد بنا کرده پس مثل آنچه در دست فاحشه زری که از جور حاصل کرد و پرورش شبان
نماید و اے بر تو اے معاویه بنیدانی که حضرت رسولی در حق چنین زن فرمود و نه زنا کنی و نه همچنین
مال بر کس دهمی و از جمله ضمیمه خیرات است ساختن مدرسه یا وکیل یا و غیر آن از جهت آنکه معلوم است
که تحصیل علم واجب است و مدرسه وسیله تحصیل علم است و بعد مال نفع بخلاق الله از اسباب
قرب الی ویل از اسباب نفع خلق الله و دفع مضرت ایشان از غرق و هلاک و غیر آن است
قال المحمّد او منصفی سے بولو کہ ایسے مقام میں قرآن کا پڑھنا بہت ثواب رکھتا ہے
یا مرتبہ کا نا قول و بتعین آنچه افادہ نموده مردود است بچند وجہ اول آنکه خواندن قرآن
هم ثواب دارد و ذکر و آیات شہادت جناب امام حسین خواهد بنظم باشد و یا بشعر نیز موجب
اجر است و از ہجاء آوردن یک از دو امر ثواب ترک دیگر لازم نیست من ادعی فعلیہ البیان
دوم آنکه اہل سنت و جماعت نام خلفاء اربعہ در خطبہ جمعہ کہ بالعوض دو رکعت ظهر میباش
در ہج کرده اند آیا این بدعت و تشویر را افضل از خواندن قرآن می دانند یا نہ در صورت او
ما تم ایمان خود دیگر ندو در صورت ثانیہ نام خلفاء کہ گویا در نماز داخل کرده اند حک ساخته ہجاء
آن خواندن قرآن عادت سازند سوم آنکہ غذا اگر چه در مذہب مایہ حرام است مگر اہل سنت
جماعت آوردہ اند کہ آنحضرت صلی علیہ وسلم فرمود لیس منام لی یقین بالقرآن و شیخ عبدالحق دہلوی

سردار و ندا و دست بردست نرید و ادوات که بنا بر آن است حسین و اوستی انصرص تبصر
 مذکور ثابت گشت که مراد از آیه و آنست که این دنیا به بدیع عظیم مراد شهادت جناب امام حسین
 علیه السلام است و در این صورت اگر کسی قرآن را با معنی و تفسیر خواند و باین آیه رسد مضمون این
 روایت شهادت جناب امام مظلوم بر و صادق خواهد آمد و مخاطب را تائید راهمین مقصود
 که ذکر شهادت آنحضرت نیاید یا آنکه حق جل و علیه در قرآن مجید ذکر شهادت آنحضرت منفر
 فاعتب به و یا اولی الامرنا اگر گوئی که خواندن قرآن جائز است مگر دانستن و خواندن تفسیر قرآن
 غیر جائز گویم علم تفسیر از علوم دین است و جماعت آن چیست مزارعی فعلیه البیان
 دوم آنکه مولوی سلامت الله در رساله تحریر الشهادتین میفرماید و در تفسیر سوره انا انزلنا
 فی لیلۃ القدر بنیل کریمه لیلۃ القدر خیر من الف شهر از حضرت امام حسین علیه السلام مرویست
 که مراد از هزار ماه مدت سلطنت نبی امیه است بظهور آمده الخ و بطریق عامه و خاصه مرویست
 که مراد از شجره ملعونه بنی امیه اند چنانچه نیشاپوری و فخر رازی تفسیر آیه کرده و ما جعلنا الرویا التي
 انینک الا ننته للناس الشجره المنیة الی بنی امیه را فرد گرفته و در ترجمه صواعق محرقه نوشته قال رسول الله
 ان اهل بیتی سلیفون بعد من امتی قتل و تشبیه و ان اشد قتلنا بغضنا بنو امیه و بنو العقیله و
 غرض مر پیغمبر صلوات الله علیه فرمود بد رستی باهل بیت من خواهد رسید راست من
 قتل و نافرمان برداری و تحقیق که دشمن ترین قوم ما نسبت باهل بیت ما بنو امیه و بنی مغیره
 و بنی مخزوم اند اوستی الحاصل نشواید مذکور ثابت که اگر کسی قرآن را با تفسیر و معنی خواند همان
 آتش در کاسه میباشد یعنی از تلاوت قرآن مجید و فرقان حمید تذکار مصائب آنحضرت
 لازم می آید و چگونه نباشد که جدائی از احد الشقیین است سوم آنکه با عارف مخاطب گریه
 از عادت پیغمبر جلیل و امام همام و اولیا کرام بوده است و هو المطلق چهارم آنکه اولیا مخاطب
 بجای ذکر فضائل و مصائب رسول مقبول بمخاطب میلاد چنانچه قرآن میخواند و فاهجوا بکم
 فنهجوا بنا قال مخاطب تفریه بنا کار و مرثیه کار کوئی چنین رویا آدمیست هماره پیغمبر تک

میا سجاد رونی میں کسی فی نہیں کے ٹکوری کی تدبیرین خوب سوچیں اقول و بہتیمین ماسنین
 تکرار ذکر یافت کہ بنا ساختن تغیر یا مسیت مبلح و مرتبہ گفتن سنت اہل بیت کرام و صحابہ عظام
 کما مرارا پس دو تیشین برین راجع باقوال و تقاریر این حضرات است و ہوا کتری و غنا در
 مذہب امامیہ حرام است مگر اہل سنت را بآن تیشین نمی رسد چہ شیخ عبدالحق در مدارج النبۃ جلد اول
 صفحہ ۸۹۸ نوشتہ کہ در حدیث صحیح آمدہ است کہ آنحضرت فرمود لیس مٹامن لم یبتغین بالقرآن
 و بعد فاصلہ سیر آورده و اختلاف کرده اند علماء و مسئلہ تغنی بقرآن بعضی مطلق جائز و اندیعی اگرچہ
 لازم آید افراط و در دو اشباع حرکات و مانند آن اگرچہ بقوانین موسیقی باشد و بعضی مطلق منع کنند
 و ہر کہ او فی بصیرت و اور و میداند کہ مراد از تغنی در حدیث مذکور حسن صوت است مگر ادبیاء و مخالفین بقوانین
 موسیقی خواندن قرآن شریف جائز و اورند و مقصود آوردن حدیث لیس مٹامن در مقام مہین است
 کہ آنحضرات لفظ تغنی را بر قوانین موسیقی حمل کرده اند و با انہمہ بر خواندن مرتبہ تیشین می نمایند اذ الہم
 لتستحی فاصنع ما شئت ازینجا است کہ حفاظ این فرقہ خواندن قرآن بقوانین موسیقی عادت گرفتہ اند
 گر ترا فوق خدا دانے بود و نشہات بے راح ریحانے بود و تلاوت نغمہ سازی سیکہ
 بندگی بالہو بازے سیکہ با ادب بر خوان ترانہ نیست این محفل چنگ چغا نہ نیست یا
 در پی تریج و دوار مطبلے فکرم تو قارے و یا مطربے سورہ قرآن با اعجاز است
 یا کلام حافظ شیراز نیست کی توان در خواندش تھریر کرد معینشن باید بدل تحریر کرد
 میروی دور از رہ شرع قویم و در صبر و آرا اطا المستقیم خواند رب العالمین روح الاتین
 یا کہ رب العار انار الیمین ہست ایدیم با خود خوشنما چہیست ایدای ربی ایہم یا
 گر تو چون داد و بر خوانے زبور چون سلیمان حکم رائے بطور قال الخائب اور جو کہ ہونی ہم
 بنین جانی تو ترجمہ قرآن شریف کا تہوڑی و نوین مرتبہ اور تغیر کی عوض کیون بنین پر کہ جس سے
 دین اور دنیا کا کام بخاوی اور روزنا ہنسنا سب کچھ آوی اور ادسکو حضرت امام علیہ السلام بھی
 پڑھتی رہتے ہیں اقول و بہتیمین پو افادہ نمودہ مردود است چند وجہ اول آنکہ ما قرآن می خواند

ظاهر از شدت عجب و ریاضت عیشش گردید مایه خویا: بسکه و همش بر روی پیشانی
 صورتش ساخت از حق جلوه که نفس از سو فرج آن شسته که کز قلیش که تو عین است
 سر بر دعوی جیلا نه غلطه از سنگ ناپاک ببول نه غلطه گفت عاشورا بود در و بر سر
 هیچ بود آه و افغان را سبب گیره گردید بادشاه که بلاست فعل ناز و بیا و کار ناز و آتش
 چون از صدیق اکبر پیوست در روز مرکش لاش شور و شوق کینه این صوفی ناری بین
 میکند منع از غزاداری بین: کیف لایکه علی ذال الامام + وهو مقتول علی حشر الاوامر
 کیف لایکه حبیبان اکیه + کمر علیها من عین باکیه + کیف لایکه عطاشا حق عناه
 لم یزلوا سجدا و رکعا لهن نفس من شفاه ذابلات + الا من صرع علی شط الفرات
 قد و هام قاصح لای صفت قاتل الله العتاک ما انصفوا + کیف لایکه
 لسط المصطفی + وهو من جوح و مجزوز القفنا +
 جزء سیف الشیخ الارذل + وهو منهل دم کا الجداول +
 احمدش بریان جنت گفته است: سید شهبان جنت گفته است: ماتش فوز جنان را حبست
 بر غزادارش جنت را حبست: آسمان بر حال او گریان شد: سینه جن دملک بریان شد
 این روایت را از من گرفته: بشنوا ز عبد الغریز دهلوی: ریخت گردون خون در تار
 تازه میجو شید خونی از زمین: کرده نقلش مسلم شان و صحیح: کی بود دعوی این کافر صحیح
 اسمعوا عن سعد قننا لانکم + انه قل علی من اعیانکم + گفت رنج و محنت وال کلام
 منتشر گشت است در عالم تمام: گرد در حیوان گواهی دور: و آنکه انکارش کند مغرور است
 بود زیبا سز نش افلاک را: منع می بالیست کرد افلاک: استخوان قتل بجل المرتضی
 لم یراعوا فیه حق المصطفی + ثم هم غاروا علی الالاکرام + منهم احرقوا تلك الخیالم
 اخر جواعها النساء الطاهره: باکیات نائحات حاسرات: راسه یهدی الی الله المکمل
 عرش چون بنیان ترکرم: عترت پاک نبی آورده بود: خلق عاصی خود در غفلت بود

او حج و عاکفہ کی دعا لکھا آہ از آن وقتیکہ در پیش یزیدہ گشت حاضر عسرت شاہ فرید
 آن لعین ہر حرف پیش پاؤں پر راسل ہر زیر تخت افتادہ بودہ ناکشا بالعود فی اسنانہ
 ناطق اطوہ الی لنوائہ ہر صوفیان ہم بطریق آن لعین ہر شادی باشند در روزی چنین
 بی عیاشو ما من عیادہم ہا ہ منہم اہ من الخادہم ہا ہ یوم الایس و المیتہ ہ
 فیہا قطار السماء اغترت ہ کمر اذقت فیہ اسیاف اللثامہ من دما الفاطمین الکرام ہ
 قال الخاطب اور اگر کسی کو اس مقدمہ میں شہر گدڑا ہو کہ مرثیہ تو درست ہی دیکھو حضرت نے
 فاطمہ کی اپنی باپ کی غم میں کئی پتین لکھیں تین اور حضرت امام کی غم میں ہی جن غیر سی روایت ہا
 اسکا جواب یہ ہی کہ تمہاری اور اونکی درمیان اس بات میں تنازع ہی جس میں ہر دو طرف ہستی میں
 اسکی اتنی حقیقت ہی اپنی تنہائی کی بیان اور میت کی اوصاف میں دو ایک شعر ہی اختیار کیا
 بلا قید کہی منہ سی نکل گئی کہ اونکی گھر مرثیہ کی بیاض میں نہایت اسکی واسطے مال اور سرا و گنگری اور
 سارنگی اور تارنج اور دن جوانی اور رسوائی مقررہ تھی نہ اس میں حلقہ بانہ کہ بازار اور سکا نہیں پر نہ ہاتھا
 نہ اس میں فلت اور شکست مردی کی بیان ہی اور نہ کسی کے نفس اور تخت بنا کر اسکی آگ پر تھوڑے
 اور نہ اوپر سی ہول اور تاشی بختیجہ ہی نہ انتہا میں نہ اسکو کہتی ہیں جبین میت کی اوصاف
 ہوں اور تم جو گاتے ہو جبین میت کی رسوائی اور شکست سرا و مال سی نکلتی ہی غرض تمہا
 جو مرثیہ میں اسکا نام جو بلج ہی فلت کی ہر وافق اسکو مرثیہ میں جس طرح تمہارا کام غلط اس طرح
 تمہارا نام غلط اقول وہ بہستین انچو افادہ نمودہ مرد و دست بچند و جاول نہ کہ قول اسکی
 اتنی حقیقت ہی کہ اپنی تنہائی کے بیان اور میت کی اوصاف میں دو ایک شعر ہی اختیار کیا
 بلا قید کہی منہ سی نکل گئے و غیر منع بہت چہ در کتب تواریخ اشعار کثیرہ موجود ہر ہندویم
 عبد الحق دہلوی در مدارج النبۃ جلد دوم صفحہ ۲۵۰ می نوید وہر کدام از اہل بیت آنحضرت
 صحابہ عظام و تابعین و وفارہ آنحضرت در ملک تنظیم کشیدہ اند اول ایشان فاطمہ زہرا علیہا السلام
 ہا ہ و کہ چون بعد از وفات زہرا ہر بار ہر شریف رفتہ نکلی از آئینہ ابر داغ ہا ہ و بعد ہر غمیدہ

وگردد و این شعرانش نمود ^۱ ما اذا علم من شئت توبة احب ان لا يشتم من ادى اليها اني
صبت على مصائب لو انها صبت على الابار صلي اليها يعني گفته اند كه اين مقوله علم خبر
است از من باشد چه كه فاطمه زهرا را نشانموني در وقت نياست نگفته است اذ اشتد شوق هزلت قبل از
با كيا + انوح و اشكو لا اراك مجاولي فياه اكن الفدا علمت اليك و ذلك اننا جميع المنا
فاكتسب من عيوننا غائبنا ^۲ تاكنت من طبع الحزين بغدادية و از جمله مرثي كه منسوب بحضرت
زهره است اين است و در بيت است نفدي عن فراق اخي همة ^۳ يا ليتني اخرجت مع الزفر
لا حين بعدك في الحياة و انما ^۴ ابراهيم انه ان يطول عبالا انتهى در مثال خي غمخي نيست كه قول
صاحب مدارج النبوة و از جمله مرثي كه گفته ^۵ عذرت زهره است اين دو بيت است الخ ادرك
دليل است بر اينكه مرثي صاحب مدارج از سيره اعمال و اتدبايه باكثر از فضلا عن ماثل اهل البيت
و احكامه العظما و در تمام كتابه چنانچه در مرثي و سطرمان قباحتي ندارد چه در آن اوقات احاديث
هم بجلد نبوده اند منوم آنكه غنا و فرازي در مذهب ما نيمه مرام است از همين جا است كه خواص آن اوقات
دارند و اگر از عوام اخبري مركب شنيدند مرثي بخاشود اهل سنت و جماعت را تشيع آن نيز
چه تشيع جدايى در كتاب مدارج النبوة جلد اول صفحه ۵۵۴ نوشته و اختلاف كرده اند علماء و مسلك تشيع
تقرآن بعضى بملق جايزه بايضى اگر چه لازم آيد و اول و در سده و اشباع حركات و مانند آن و اگر چه تشيع
موسيقى باشد بعضى مطلق تنگ كنند الخ در صفحه ۹۴ مى فرمايد بدانكه صاحب متاع ذكر كرده است
در سماع سه قول را هرمت و در ايت اما جنت ذكر كرده و دلائل زهره مذهب و ترجيح كويده مذهب اباحت را
پناه گرفته اند ما دوست و جواب او و از استدالات و تمسكات حرمت و كراهت و المناكيد
در اشياء مذهب اباحت و اشياء كه در انرا بكتاب و سنت و اجماع و قياس وجه قياس آنكه چون
ثابت شده در سنده صحيحه جواز تعنى بمقرآن پس شعر نيز جايز باشد در صفحه ۹۴ هم نوشته و نقل كرده است
فاكيدى ^۶ و تا رنج كه فطمة بسندى كه دارد از موسى بن المعرة الجعفي كه خود و عطاء بن ابراهيم را پس در آمد
و بگويد و در آئينه نوينى كه ميرد و خود را تعنى بيكر و در چون يده عطا كرده آمد بانه انداز آن پس گفت

نمی نشینم تا عود بکنند یا بنچه میزدند پس نشست گفتی کرد و صاحب متاع همین عود را اصل
 ساخته و مرا میر دیگر را بر آن قیاس کرده انتهی المختصر بشهادت مذکوره کالشمی و وسط الشما
 روشن و منجلی گشت که گفتی تمبر و تریجیع در عایت بقوا مین موسیقی و نواختن عود و طنبور
 و نقاره و تاشه بذب اهل سنت و جماعت مباح است هکذا تی و لنعم ما قیل نظم
 رفته آمدی در حضور شاهایی و جعفر صادق امام المتقین گفت چون من میروم بیت الخلا
 میرسد برگوشن بن بانگ نوازه و در راه سایه ام بر صوت عود می کشند از سینه آواز سرد
 می نشینم خوش بچه آید و نه در هم گویی صدای نوازه منع فرمودش امام را استین
 گفت سائل حبیبی پرسید من آخر پیش ایشان میروم چه حسیست عیشش خود بخود گشتیم
 شاهدین منسجم در آن نوازه ام و نمی حق سبحان خوانده در قیامت گفت حق لا یرال
 میشود و از چشمم گوشتی دل سوال چون امام این آید از کار کرده سائل از کار خود دستغفار کرد
 گفت سرورگر تو میان من و پادشاه ال تو بد بود در روی پوسین و سنیان این فعل اکثر می کنند
 افزایا بر سینه کنند و حق دم بعد از نماز این همه بجای تعقیبات باشد و فرمود
 امر دان غافل گشتن از ساز و صوفیان در پهلوشان بسته در هوای شاهان شوخ و شنگ
 نغمه پروازند با طنبور و چنگ و بزم شیطانی و نفسا نیست این یا مقام ذکر ربان نیست این
 حال کی در همچو با حاصل شید و کی حضور دل درین محفل شود با غنا قرب است که راجع
 کی روا باشد نه از سینه و در سینه ساز و زیارت قول و می کند منع از زیارت قول و
 سینه باید که باشد و در و پیش و هر که باشد خلق مجروح از خوش کن نازی با بکا و تلخیص
 که روا باشد مکار و تصدیق و یا خالق و در دل شهبها بکند او ست تنها ذکر اوتنها بکن
 چهارم آنکه در تاریخ و روز در شریعت ثابت پس بان طعن بر آن کشودن تیشه بر پای مضامین
 ردن ۳۰ حوئی سید رؤف احمد در رساله غایه المرام بر صفحه ۳۴ نقل از بعضی افتوا می فرماید
 الحاء ان حضرت ارا از زمان مکان شرفی حاصل نیست بلکه زمان مکان از آن حضرت صلوات

اگر کنایه این مافی را بنویسند ایامه بدین که حضرت یعقوب علیه السلام بفراق نرسیده و سفت
 آنقدر اندوه گرفته و گریه و چشمه باران حضرت سفید شد چنانچه او بیایه تعلق و تقدیر در بیان
 حال حضرت یعقوب میفرماید قال یا مسفا علی یوسف و امیست عیبنا من الحزن هو کظیم
 و فی الام کلیم و انظر الی العالی در رساله فتوحات ممدیه میفرماید تفسیر سینی از شافعی است
 که روایت کرده که حضرت رسول خدا از حبش پرسید که از ده و نوزده یوسف و یوسف مفارقت است
 بجز مرتبه او و در محل گفت برابر بختا و مادر حضرت و میزد و گویا در راجه قدر فرود آمد و نه تشریف
 و بی از نقل این کلام ملا امین داغی غفر له آری به حکم در آتش مفارقت برادر یعقوب است
 بقول پهل سال و یقیناً بیشتاد سال از وقت فراق یوسف علیه السلام تا زمان حال
 پشم یعقوب گریه خشک نشد و از بار فراق جگر پشته پشته با اکثر جمعی که رفت و پست
 بمشاهده این حال از حضرت گفتند قال تفان ان کو بوسف حتی تکون حضا ان کن الی ان کن
 یعنی بعد از همیشه ناشی که بناله و زاری یا دانی یوسف را تا وایتگر یا بشوی بر بسیار تر غم
 تا با شمی از جمله پاک شود کان یعقوب علیه السلام در جواب انما الله و حق و حق و حق
 یعنی جز این نیست که شکایت کنم غم اندوه خود را بخدا و نشاء و زجر شایسته است و اما
 و بگویند در جواب سوالا و بوی رفیع الدین خان مراد آباء نویسنده اگر بر مشیه و کتاب
 احوال واقعی باشند پس شنیدن این هم مشیه و کتاب فی نفسه نه انفعندار و انشی پیش
 بر مشیه و کتاب حوال واقعی ناشی از چهل یا تجا به و ما طلب الامانی است در اندیشه ردیاست
 بالاتفاق حرام فاهم و مستقم چاره آنکه با پیش کاری بر حافت کنندگان توبه و ابرار
 بجا و مستحسن است و حال ما تم سابق گذشت فقه ایزد آنکه ابن عبدالبر در کتاب استیجاب
 در ترجمه فقه و مرقه گفته عن عقبه بن عقال ما طوهر هو الله فیه فی ان الله فی ان الله فی ان الله
 یعنی از عقبه بن عابد و بنی که رسول است و در آنجا در او و در آنجا در او و در آنجا در او
 برادر یعقوب بن عابد و بنی که رسول است و در آنجا در او و در آنجا در او و در آنجا در او

صلح خفصه و نشر طلاق دادند پس حجت کرده و نکاح آوردند از این معنی هرگاه عمر را بر همین خاک
 بر سر خود و سبب شنیدن خبر طلاق یافتن و نشرش جائز باشد شیعیان اهل بیت را چگونه سزاوارتر
 نخواهند بود که طلاق بت پرستی تعظیم تعزیر که با عترت فواح اهل سنت و اهل بیت و اهل بیت
 و خیم انکه مولوی سلامت الله در رساله تحریر الشهادتین حال واقع کرد بلا به تفصیل تمام تر نکاتش در جمله
 و قانع پتک اهل بیت عصمت و طهارت بقلم سپرده که بنزدی از این ساله معجزین آن مده مذاق
 مخاطب شاه صاحب مدراج نرید و همچو کننده خاندان نبوت باید گفت حق اینست که مشرک و کتاب
 احوال واقعی شنیدن ثواب دارد و حال واقعی را که از آن ظلم نرید و نرید باین ظاهر میگردد و در خفا
 نمودن نه الحقیقت حمایت نرید ساختن است و لکن ما قیل است که کار امان را قیاس از خود دیگر
 گرچه ماند و در نوشتن سیر و شیر با آنجا ذکر قصص انبیاء و اولیاء خدا که متضمن در مصائب و محن ایشان
 باشد نیکوترین از کار است چنانچه حق تعالی شان در قرآن مجید مجیب حضرت یعقوب یا حضرت یوسف
 و افکندن برادران حضرت یوسف آنحضرت را در چاه و در استین حضرت یعقوب ان سبب تا نیکم در
 چشم آنحضرت سفید شدند و فرختن برادران تا بر حضرت یوسف را و فریفته شدن لیخا بر آنحضرت
 و رسیدن حضرت یوسف بر تیر بلند بادشاهی مصر برکت عفت تقوی بشرح و بسبب تمام بیان
 آن احسن القصص نامیده چنانکه فرموده *لَقَدْ نَقَصَ عَلَيْكَ الْحَقُّ صِرَاطِي* می رباید که تذکار مصائب
 واقعی جناب امام حسین چنانچه خطاب گوارا نمی کند العیا بالله آنرا فصاحت آنحضرت و حمایت برادر
 داده از فکر آنها اعراض می نماید آنکه جناب باری عز اسمه ذکر مصائب انبیاء احسن القصص است
 و اگر تذکار روایت مقتل جناب شهید مظلوم با تباع امام غزالی باشند می توانند شد لیکن علت ما
 ریا د باید داشت و معجزه تذکار خون ناحق امام مظلوم را خیال باید ساخت که چنان باحقان
 حق و باطل باطل یا بعض صحابه باقراف امام ایشان کشان کشان میرساند قل جاه الحق
 و ذوق الباطل ان الباطل کان حقاً حال الخطاب عجب حیرت می که خدا او را رسول بکفرض او
 نیست همین هر لگنه پشگری نه لگنه بلانی پشری نه با نسل برک منگانی نه تاشه و پهل بجان دهم

بچائی نہ لینے کی حاجت نہ کاغذ کی ضرورت سو سیکڑوں بار لوگوں کو قصا ہوتے ہیں اگر حسین
 یہ کچھ مال اور چھال چاہئے اسکو ایک سال قصا نہیں کرتی اور اہل ہند کی جتنی زمینیں ہیں سب پر
 موقوف ہیں کو قتب ہی جبال ہوا اور روزہ تب بھی جب بیمار ہو لیکن ہر چند محتاج ہو اور خدا
 تعزیر جو بنانا ہو ضرور ہی کہنا وی سبحان اللہ امام کی روح گدا خوش ہوگی کہ ہمارے دوستوں
 نزدیک اللہ کے حکموں کی کچھ قدر زری اسکی فرض اور واجب پر چاشیہ چرایا ایسی مقام خدا کے
 غضب سی پناہ مانگنا چاہئے اللہم حفظنا قول و بستقیم مدفع سب بھید و جاول اگر
 جواز بنا ساختن تعزیر از اباحت اصلی دارشاد آنحضرت بساختن نقل قبر والدین بر اسانڈے
 مستطبت پس بر امر مقبول از اقوال رسول مقبول زبان طعن تشنیع کشادہ خود را مردود
 ساختن سب و انعقاد محفل ذکر مصائب جناب اہل بیت حسین بوجوب حکام سہ اہل بیت سب
 تمسک بعروة الوثق ایشان موجب یعنی ارضاء اللہ و اقدار و اتباع ایشان باعث فوز و جنت
 و سبب سنگاری از عوایت فظلم ملک طہ ان توبخاہ جدال و غیرہ طعنہ پر سب و آل
 قول تو جہاہ مشو طلمات سب و نزد تو گرہ از کرہ رات سب و اگر زنجی بگویم ان زیشان
 سبست قول تو لعبت صیباہ فی خلطہ سبست یا تہلبس یا تہلبس از دو سادوس لمیس
 مرحبا مرحبا زراہ غرور و گشت گزارہ ہدایت دور و گشتی از راہ کہ بخوشی جہول
 باہرہ فضل ناتب بوجہل و مقصدی شدی معارضہ راہ باجناب شہید ہر دوسراہ
 قول اورا کہ سبست و حی تمام و می شمار می توانم فضول کلام و انچہ آن مقبض قول بنی سبست
 طعن بروی نمودن از دستک آہ طعن آن طعن بر رسول خدا و قدح آن قدح از شفیع و رات سب
 قول اورا بضحکہ انکارے و باز دعوی دین او دارے دین تو طعن سرور دین سبست
 این چہ دین سبست انچہ آئین است و روحی سبست رد قول سب کے بود قول اہل دہ قبول
 الحذر الحذر ازین گفتار و قارتنا عذاب لانا و دوم آنکہ اگر چہ محب کامل متبع
 جمیع احکام شرع می باشد مگر فی الجملہ محبت با منہ جمیع محبت و کامر قنداکر سوم آنکہ

اہل سنت و جماعت بانگہ و اجابت شرعی الپس پشت می انما از زند لیکن از انعتقا محصل میلاد
 غفلت نبی سازند قال المحاطب ربڑی حب اور دوستدار امام کی انس مائین پنی تین دی
 لوگ جانتی ہیں کہ خلاف خدا اور رسول کے سازگی نوازی اور تقاضی زنا کاری اور مال
 مردم خوری وغیرہ افعال شنیعہ کر کی تعزیر داری کرتے ہیں پر پی عوام الناس سچا کھانی اور شیشے
 اور فائدہ دنیوی کی لالچ اسکے عیان جا کر شریک مجلس تی ہیں بلکہ ان فاسقوں کو موافق ہو کر
 خطاب تی ہیں بعض جو ظاہر میں اچھی بھلی آدمی اور ربڑی کلماتی ہیں باطن میں فاسق اور لاف
 دی ہی اسکے عیان ٹری جاتی ہیں کہی یہ غرت نہ آئی کہ ایسی لوگ تو صرف اپنی نام کے لٹی ہو کر
 کرتی ہیں انکو امام سی کیا نسبت ایسوں کیان بنائی اور انکا کہا نام نہ کھانی بلکہ انکو سمجھا کر ایسی
 سی باز رکھتے کیونکہ اگر امام برحق کے محبت ہوتی تو ان حرام کاموں کا کنارہ کرتی نہ کی ایسی کام
 جس شیطان چل کر کی امام کی واسطے خرچ میں لگا اور اسی پیشی کو اپنی کئے جاتی ہیں اس معلوم
 کہ ان لوگوں نے شاید کسی نام اپنی خیال میں نام رکھ لیا ہی نہیں تو امام پاک کو اس ناپاک کما فی اللہ
 ریا کاری سی کہ جس امتداد اور رسول ناخوش ہوں کیا علاوہ چونکہ اللہ تعالیٰ اپنی حبیب کی طرف
 انیسویں سید پیری کی دو سر کو ع آیہ اذیت من اتخذ الہ ہواہ افانت تکون علیہ کیلا امر محسبان
 اکثرہم لیسعون او یعقلون اذہم الا کالاعمالہم اصل سبب یعنی پہلا تو میرا کہ
 جس نے بوجہ اختیار کیا اپنی چاؤ کا کہ میں تو لی سکتا ہی اسکا ذمہ یا تو خیال رکھتا ہی کہ بہت نامین
 یا سمجھتے ہیں اور کہ نہیں دیکھو یا یونکی برابر ہیں بلکہ وہ زیادہ بہکی ہیں یہ سی سوان لوگوں کا حال
 کہ شیطان اور نفس کے قریب آگے کسی کے سمجھا کو نہیں مابلاکہ خدا کی اور زیادہ بہکتی ہیں خیر ہم اپنا کام
 کرتی ہیں دی مانین یا نہ مانین ہدایت اللہ کی فضل پر وقوف صحتی چا دیوی جسی چاہتے
 باز رکھی اور یہ ہی سننے اور دیکھنی میں آیا ہی کہ جب ایسی ریا کار بد اطوار جو دوستدار دنیا کی حرام کام
 حاصل کر کے اور اپنی ناموری کی کاسو کے ساتھ یہ کام ہی کرنے لگے ہیں اور اس جناب پاک کے
 نسبت سیکر دن طرح کی بے ادبیاں عمل میں لاتی ہیں تو امام علی کی خاطر سی جو سیکر بند ہی اللہ

او سکی غضب میں کہی گرفتار ہو کر آخرت کی عذاب الیم کی سوای دنیا میں ہی جلد خانہ برباد ہو جائے
 اور یہ تو نکو بوجہ سب سے کہ فلما انما ذکرنا یہ فتحنا علیہم ابواب کلئہ اذا فرحوا لہا اوتوا الخ
 نجتہ فاذا ہم مہلکون یا اللہ صاحب سورہ انعام میں پر جب ہول گئی تو نصیحت کی تھی انکو
 کہو لدی غنی اپنی درواری پر کھڑکھیا شک کہ جب خوش ہوئی پکڑ لیا ہنسی او نکو بے خبر سچی ہی رہ گئے
 نا امید گناہ کرنے کی فرصت دینا ہی ہر ایک مرتبہ ایسا پکڑ لیا کہ او سکا اگر گناہ اور توبہ کرنا پکڑ لیا نہ
 نہ کر لیا اور کسی کی سفارش کو اپنی خیال ناقص میں او سپر ہول رہی ہیں کام نہ آوینگی ہاں اگر پہلی
 خبر دار ہو کر اپنی بڑی کاموں سے باز آئے تو چوٹی او پرچے اللہ تعالیٰ ہکو اور جمیع مسلمانوں کو ایسے
 بری کاموں کی پچاوی آمین یا رب العالمین اقول و یستعین بکرات و مرات میرا فتی کہ انفاق
 مجا اس مع تذکار مصائب جناب مس آل عبا علیہ السجۃ و التناؤ لیرہ کردن بر شہید مظلوم سہت و
 اطعام مومنین ہر سنون بناسا حتن تغیرہ ام لیسیت مباح و ذریعہ سہت برگزیدہ و کجا و بظاہر کہ سہت
 ثواب اطعام و بناسا حتن تغیرہ موقوف سہت بر صرف مال دلال و اشیا طہارہ گریران اہل و سنت
 جماعت را دیدم کہ از خانہ میردان شہوت خوار دعوت ہامی خورد و ہزار بار پودہ حاصل می نمایند
 و ذریعہ داری از غضب حکم بتوہ باطنی بیان می سازند فاعترطایا اولی الا بصار و ایضا و بنا
 ہر کس کہ مال حرام و اشیا غیر طہارہ در اطعام مومنین تغیرہ داری صرف میکند تا نکس با قطع
 بحدت جناب مام مظلوم کستاخ و بی ادب سہت و ہو کا ترے قال الخالمب فصل
 دوسری عجب معاملہ ہے کہ جب جاہلون کو اسطرح کی کامنوسی منع کیا جاتا ہی تو عجبے ح کے
 وا ہی تباسی اعتراضیں فر سوال کرتے ہیں سب خرافات در اہل انکو کون بیان کری ہیان
 چند باتوں کا مذکور کردیتی ہیں باقی اگر خدا نے بوجہ دی ہی تو اسی پر او سکا ہی قیاس کر لینا
 بعض جاہل یوں کہتی ہیں کہ تغیرہ بنانا بادشاہوں کے وقت سی چلا آتا ہی بڑی بڑے عالم خاں
 گذری کسی نے منع نہ کیا متین بہت پڑ ہی ہوا و کوئی کیا پڑ ہا نہ تھا ویکہ و فلا نے میان کی پاس
 ہم مدت بہر ہی او ہوں نے کبھی منع نہ کیا اور جسکے ہاں سی باب و رحم مریدین ہی حضرت توبہ

تقریر بناتے ہیں جو اس پر یہی قول تھا۔ یہی بادشاہوں کے وقت سے چلا آتا ہی، بلا پیغمبر اور امام
 کے وقت سے تو نہیں بننا آتا ہی) اقوال و بستین و رفقا احمدی نقل احسن جامع المنقرقات
 آورده مسئلہ مان یا یہ کی تو ہم چونکہ مباح ہی حدیث میں آیا ہی کہ ایک شخص نے جناب
 رسالت مآب صائم کی پاستر آکر یہ کہہ کی یا رسول اللہ صائم کے قسم کھائی تھی کہ آستانہ جنت
 اور نور العین فی رخسار پر بوسہ دوں گا آپ فرمایا کہ مان کے پاؤں اور باپ کے پیشانی پر بوسہ
 دوںے پڑا اگر مان باپ نہ ہو نہرت فی فرمایا کہ اوں کی قبر چومی اوںی کہا کہ اگر اوں کی قبر ہی معلوم
 نہوار شاہ کی مالک و وہاں کو بچا ایک کو باپ کی قبر اور دوسرے کو مان کی قرار دی کر بوسہ دے گا کہ حاشا
 ہو کذا فی جامع المنقرقات دایرہ حدیث والاٹ گندہ برائیکہ در صورتیکہ وصول باصل مقبرہ
 یا متہ میر بشقیل آوردن بوسہ بر نقل قبر تخلص ز حلف شرعی حاصل میشود و نیز اسجریث نقل
 اباحہ نقل قبرست نہ کہ تخفرت معلوم امر کو یو فائی نذر بان مقرر شدہ کہ نذر نمی شود مگر
 پیغمبر یا کہ از جنس طلعات باشد و نذر بیست و ہزار نیست و چون ثابت نگردد و درست ثابت
 شود و حلت و اباحت بلائہ قول وی سہمانہ و احل لکم الطیبات و ہر گاہ بدلائل شرعی
 اباحت نہاں ساقی قبر کہ ہر ارت از نقل قبر و تہرہ ست ثابت گشت و تعامل بان از
 زمانہ بادشاہان اسلام و متشیخ ماند عالمگیر بلانگیر بوضوح پیوست پس میں تعامل شکاف
 میرت است و ہواللہ انرا کہ متہ شدہ کہ این اجازت برای سائلے مخصوص بود و جو البشریت
 کہ چند آنرا کہ ۱۶۴ ائمہ اربعین و ائمہ شیعہ و ائمہ سنی و ائمہ قطبیہ نازل گردیدہ و در ذیل آن کہ
 والذین یرون النبی من الالہیاء والاعترک است باید کہ مخصوص بہان قصہ باشد و الحال
 اگر زیناں محصنات کے ہر مسم ساز و در و داخل نباشد و علی هذا القیادہ جمیع وعدہ و وعید
 غائبین شامل نباشد و اگر جہتی کہ از نبی است نقل قبر والدین مستحب میشود نہ دیگران جو ایش
 اینست کہ نقل قبر بخیر حضرت رسول خدا صلعم کہ در دلائل الخیرات مکتوب است ممنوع یا
 واذلین فلسفہ و اگر کسی گوید کہ این حدیث متنیہ ہے یا وہاب گفتہ خواہد شد کہ اگر این روایت

ضعیف می بود و فقهارا بپستت در استنباط و استخراج مسائل فخر بر آن اعتماد می نمود و در این کار
 بالفرض و التسلیم علماء اهل سنت در کتب خود تفسیر صحیح کرده اند که در فضا اهل حال سببه تسک و
 استدلال با حادیت ضعیف جاز است **قال** الخاطب ابی کوثر که او شاه روزگار است و بیرون
اقول و بپستتین باصول موضوع اهل سنت و جماعت است یا شاهان اسلام بنم بگویند
 اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم تا لی انما نعنت رسول خداست و هرگاه اطاعت
 پادشاهان مثل اطاعت خدا و رسول باشد پس بپا آید پس احکام نهضت پادشاهان واجب و لازم
 و هو المطلق **قال** الخاطب در پادشاهان که شاه و دولت میگردان بر می کام میروند تا نهضت
 او یکی وقت کی هور می یا او یکی کر می سوی کام ایچو بین بر کشند و پادشاه کی مال پیگیر
 وقت سی بت پرستی چلی آتی چرا و حرام کاری و در غایب از می اند چوری سبب هور می آتی سبب
 که در که به سب کام می درست یمن که آگه سیمین او بر جوبید که که ان کاسون که آگه سیمین که
 آتی یمن که سب لوگون نه پنموز او یمنان بی آس طرح می سیم که کفری که یمنی منع که آس یمن
 که لوگون نه پنموز **اقول** و بپستتین زنا و سر و غیر و از امر غیر منزه اند و جماع بر جماعت
 منع که دیده و خلاف آن منقول نیست و در جماعت بنا کردن تغیر و اجاع ثابت نیست
 اینک اجاع در فن اصول عبارت است از اینک اهل حل و عقد در زمان مخصوص نافذ اند و مقایسه
 بر امر مشروع اتفاق نموده حکم با بحث یا حرمت یا چیزی نمایند و بنا کردن تغیر یعنی نقل قبر مقبره
 از آن قبیل نیست که کای در زمان واحد یا از منته تقاریر به جرم است آن اتفاق اهل حل و عقد که در
 باشد و من ادعی فعلیه البیان **قال** الخاطب او رتبی که سطر چه جانا که کسی عالم او را است
 آگه منع نمین کیا یا ب بین کر **اقول** و بپستتین بالفرض اگر کسی از راه تعصیب شمار
 با تمناع تغیر داری زبان درازی کرده باشد خلاصه ندارد و لیکن مولوی عبدالواحد خان
 بنیره مولوی عبدالعلی در رساله انزاله الا دیام میفرماید که علماء حنبلین این عصر را هم مذکور را
 از شعرا اسلام تصور فرموده قطعاً فتوا برای ترویج و قیام آن دادند و در جزیره التفتین صریح است

کہ مفتی رابا یہ کہ بنظر حال و عصر زمان فتوے دہد پس دین عصر الزمان علماء صالحین فتوے
 ترویج و قیام تعزیر یا مظلوم کہ داد نہایت بجا و مناسب است و ترویج آن موجب ثواب
 و اجر عظیم و فتوے علماء صحیح و موافق است و همچنین علماء یقیناً مناسب خواہد شد علاوہ بر آن
 این مراسم تعزیر داری امام علیہ السلام از صد ہا سال جاری و مروج است و در زبان سلاطین
 اہل اسلام و متشرع مانند جلال الدین اکبر و جہانگیر و شاہجہان عالمگیر و رنگ زیب و سیرہ
 کہ در تمامی ملک خود نافذ الامر کلی بود و لازم تعزیر دار بود جسٹس تقدیم میرسد و نواب سعد اللہ
 وزیر اعظم شاہجہان عالم متبحر و قاضی القضاۃ مستعد خان و دیگر حکماء و علماء مذہب بودند
 و دیگر علماء آن زمان اگر اسم نہ گورہ را خلاف شرع دید می پنداشتند مجبور سلاطین معروض
 ساختہ در تمامی ملک موقوف می گنایند کہ در سرکار یا دشان اختیار کلی می داشتند و
 و بادشاہان ہم متشرع بودند بذات خود در تمامی ملک سخت حکومت خود را موقوف میکردند
 دوران عہد عموماً و خصوصاً مروج بود و حال جاریست و انشاء اللہ تعالیٰ تاقیاً
 جاری خواهد ماند و کسی رعوام و خاص از آن زمان تا حال انحراف از آن نہ کردہ در بنصورت
 ترویج از آن باجماع است بنی صلح ثابت و متحقق گشت و بتواتر رسید و در حدیث شریف
 واقعست لن یجتمع امتی علی الضلالة ہرچہ ایشان بر آن اجماع کنند و اتفاق نماید
 حق بود پس دین عصر اگر کسی انکار نماید و این مراہم خلاف شرع و مکروہ و اندخلاف اجماع است
 و انکار از تواتر است و انیمعنی بموجب اصول فقہ نہایت ممنوع انتہی فافہم و استقام
 قال الخطاب جہان عالم فاضل ہوتے آتے ہن و ہان ضدی جاہل ہی ہوتے آتے ہن
 تمام جہان منہ کے سمجھاؤں سے عالم فاضل کہ چوڑ ہن تیار اور عالم جانتی ہو کسی کہتے ہن
 حقیقت میں عالم وہ ہرچہ قرآن حدیث سی خوب واقف ہو اور اللہ سے ڈرے اور دنیا کی محبت
 میں نیڑی اور خدا اور رسول خلاف نہ کرے ایسے کو پیر یا کتہ ہن اور جو عربی اور فارسی کتابیں
 پڑھ کرے دنیا کمانی اور نام و لغت کی لیے اور جاہ و حشمت کی واسطے اچھو کہانی دیگر ٹونکی خواہے

موت اور عاقبت کو بھول کر کافرون اور فاسقون اور بدعتون کی خوشامدگی اور اکتانہ بخار
 اور دین کے کاموں میں انکی خاطر اور دہشت گستی ڈانڈا آپ بہت باندھی نہ اور دشمنی بہت ہو
 بلکہ دین کے جو تو نکی طرح سے دنیا کی طمع سی کوئی میں منہ چپا دی اور دین دار مولویوں کی شرعی پیکے
 باتوں کو جو عوام کو شرک و بدعت سی پنچر کے واسطی کتنی ہیں اپنی برای اور خود پسندی کی راہ سے
 اس میں جمیع منطقی نکال کر بچاری نادانوں کو اچھی راہ سے ہٹکا دی سو ایسے چوہے دغا باز مولویوں نے
 خصوصاً سن مانے میں غلط شرع کے لباس سے اپنے تئیں راستہ کر کی ہزاروں عوام مسلمانوں کو
 راہ سے ہٹکا کر شیطانوں کو معطل کر دیا سو تو یوں ہر کہ باطن میں آپ کی سوائے طالب نام اور جاہ اور حسد
 اور کینہ اور فسق اور بدعتی اور فساد کی دینداری اور خدا پرستی کے مطلق بونہین غرض ایسے
 لوگ حقیقت میں نفس اور شیطان کے استاد ہیں اور پیاری اور اللہ اور رسول کی درگاہ سے
 راندے اور ہٹکاری اللہ تعالیٰ اپنے فضل و کرم سے ایسوں کی صحبت بد سے بچا دے اور ذکر
 و ہمو کے کی ٹٹنی کے پھند میں نہ پھنسا دی غرض نہ خدا سے دور نہ قرآن و حدیث کی موافق کام کرے
 ایسے عالموں کو خدا نے قرآن میں گدھا فرمایا ہے جس پر کتابیں لکھی ہیں پڑھا اور سنا اور کدھا اور
 البتہ جو ایسا ہو گا وہ اور کو کیا نصیحت کرے گا خود نصیحت دیکرے اپنے نصیحت بھلا تعزیر کے
 بات ایک طرف سیکڑوں مرد اور عورت مسلمان مدت سے ظاہر بہت پوجتے ہیں اور چوٹیاں
 رکھتے ہیں اور ہندوؤں کی میلے میں پوری پوری پکوان لیجا کر چڑھاتے ہیں اور سیکڑوں لوگ
 اس طرح سے جوی و شراب میں گرفتار ہیں اور ہزاروں خلاف شرع کام کرتے ہیں اور کوٹے
 ان سے فراحم نہیں ہوتا اور پتیرے مولوی جینی ہیں اب یہ لوگ بھی کہیں کہ ہماری سب کام
 حلال ہیں کہ مولویوں کے وقت میں ہم کرتے ہیں تو باللہ منہا قول وہ بتعین قیام
 از کتاب محرمات تحریر کیا کہ خلافت در آن منقول نیست بر بنیاد ختن تعزیر کہ با عارف جلالہ
 خان علماء صالحین آنرا از شعائر اسلام تصور کردہ برائے ترویج و قیام آن فتوادادہ اند
 قیاس مع الفارق نہت قال المتحاطب در خلافت میان تمکو تعزیر سے منع کرتے کہ کس کا

سے انہوں نے منع کیا تھا وہی میان بی بی سے بدتر تھی کہ عالم و فاضل نہ تھی جیسے تم دوسرے
 سوتا کہیں سوتے کو جگانا ہوا چنگر تمام در تہا ری باب مرید ہو گیون نہ تعزیر بناوین اگر ایسی باتوں کو
 مریدوں کو منع کرتے اور خود ہی باز رہتی تو مرید چادر لپیڈہ ریوڑی گناکس طرح سے لاڑا در بری ہو
 اور داد کا گنبد کہا ایسے بنا جیسے ہم مرید دوسرے سب پر جیسی روح پوسی ہی فرشتی اقول وہ مستقیم
 پنچہ افادہ فرمودہ دفعہ ست یا کتابہ پاپر و مرشد مسلم الثبوت اہل سنت و جماعت خیرہ دار
 و قسائم تقریر ہو وادہ و تفصیل آج کتابے ضخیم یا برہند از ان طے کشع نمودہ بذکر دوسری پروازم
 اول حکم لکھ راق صاحب ہانسوی است کہ بدولت خانہ خود بدست خاص تقریر بنا کر دہر دیا
 برہنہ ہر تقریر شریف بر ذرا مشورہ گرایان می بودند چنانچہ ذاب زادگان شہا ہجہان پور
 مریدان اولاد حضرت نیرنگان و جہ تقریر داری سپردند و دم شاہینا را احمد صاحب بریلوی آ
 کہ ہر گاہ بر ذرا مشورہ محرم تقریر قرب مکان آتہ بنا بیسیر مذہب و دش خود از بیتہ اسافت بعیدہ
 می رسانند و تا آخر ذر مخرون و منوم بہین کارہ و حرف می ماند فضائل میں ہر دو مرتبہ متغیر
 عن البیان است قال الخطاب ویرجی کہ سب بیان ہی مرید ہوتی ہیں اور اپنا کسب کتے
 حاتی ہیں اور خیرجی سے پیر کا خیرج ہی کالتی ہیں اب تہا ری طرح کسب بیان ہی کہیں کہ ہمارا کسب
 حلال ہے کہ ہرجی کمالی کہاتے ہیں وہ ہمہت خراحم میں تہو خضال ایسی ہی ہڑوی پروں نے تو
 جہان کو خراب کیا ہے خدا انہیں خراب کری اور ان نہکون سے اپنی پناہ میں بچار کے اور ہلال
 لین اور ہرایان اقول وہ مستقیم میں تم میں تم میں قال الخطاب و بعضو جاہل یون
 کہتے ہیں کہ اگر تعزیر بنانا منع ہوتا تو ہو کہو کہ امام شریعت اسکا جواب یہ ہے کہ تم بے جا ہلال بنا
 جاتے اگر امام کے ہاتھ نہ ہوتی تو پہلے برید کہ مراد تو آپ کیون مضیبت اور ساتے نہ خدا
 ہاتھ ہی اور وہ موقوف ہی قیاست پر دینا بزا و نہرا کا کہ نہیں ہے بیان کر لو وہاں بہگتو کے مثل
 مشہور ہے جیسی بیان کرنی ویسے وہاں بہرنی اور بالعرض بہت کام تم ہی حرام جاتے ہو
 جو ہی حرام کاری شراب پینا جو اگر بلناہ بالان کاموں کو نہرا لوگ کرتے ہیں چنگر بیلہ موجہین کہ

سزا نہیں ہوتی کیا امام بیہ کام ہو، اچھی معلوم ہوتی ہیں اقول وہ نستعین مخاطب رطب خود
 سوال و جواب تراشیدہ مارا بآن سر و کاری نیست قال مخاطب اور بعضی بیوقوف یوں غفر
 خالی کرتے ہیں کہ یہ بابتیں تہی نکالی ہیں ہنر پرانی پرکھو ہنسی نہیں سنی کیا جانے کون کتاب لکھا
 نکلی ہے جس میں یہ لکھا ہے اس کا جواب یہ ہے کہ تم جو تغیر بنانا سوچو پیغمبر اور اماموں کے بعد دنیا داروں نے
 مقرر کیا ہے اقول وہ نستعین لاسلم کہ دنیا داران رسم تغیر داری مقرر کردہ اندیکہ علماء دیندار
 باصول مشروعہ بناے تغیر داری شجرہ کچھ اندیشہ مجلس میلاد فاضل و لا تغفل
 قال مخاطب اور ہم جو کہتے ہیں پیغمبر اور امام کو وقت کا کہا اور کیا ہے اقول وہ نستعین
 ایسے دروغ ست بلکہ انچہ میگویم یا مسکین ہم فرمودہ پیغمبر خدا و ائمہ ہدایت و یا مستخرج از ایشا
 آنحضرت ست قال مخاطب ہماری کتاب قرآن و حدیث ہے خدا اور رسول کا کہا ہے اور
 مہتار امیر شہ و کتاب و لیکر و مسکین اور میان فلاںے کا کہا ہے اور ہر سال نئی مضمون اور
 سوز کے مرتبہ کا جاتے ہیں اب سچ کو پرانی بات در کتاب کسکی ہے اور نئی کسکے اور دلگیر و مسکین
 کسکے طرف اور خدا اور رسول کسکے طرف اقول وہ نستعین انچہ فادہ نمودہ مرد و دست بچند
 وجہ اول آنکہ قرآن و حدیث کتاب است و اگر شاعری مضمون قرآن و حدیث را نظم کند فحاشا
 قرآن و حدیث لازم نمی آید نہی دابے کہ جناب سالت آب صلعم را شعر بوندند کہ مع آنحضرت
 و ہجو کفار می نمودند چنانچہ شیخ عبدالحق در مدارج النبوة بصفہ ۷۷ نوشتہ اما شعرا می آنحضرت
 صلعم را نہا کہ دفع میکردند و باز میداشتند سر کافران را از اسلام و اصل آن در مدح رسول
 صلی اللہ علیہ وسلم و ہجو کفار لعنہم اللہ میکردند کہ کس شمر دہ اند حسان بن ثابت و کعب
 بن مالک و عبد الرحمن بن رواحہ صبار و خدا لا حباب میگوید کہ شاعران و خدا دان رسول اللہ
 از مردان صد و شصت بودند و از زنان دوازده و دودنا متقی و از مشاہیر شعر از پیغمبر این
 شہ کس بودند مثل نابعم کہ شاعر جلیل العمر و بیست سال یا صد و ہشتاد سالہ بودند
 و حکایات دی از عجایب و غرائب ست و ہند بن ربیعہ شریف بود و در جاہلیت و اسلام

و صد و چهل سال با صد و پنجاه و هفت سال عمر داشت و سبحان وائل که مشهور است و زود می‌شود
 بود و مشکل در فصاحت و در صفحہ ۹۷ و ۹۸ نوشته و گفته که هر که خدا آیت‌های او را از بابی عطا کند
 و بر تکلم قدرت بخشد باید که در مدح آنحضرت صلعم و جو دشمنان او تعصیر نکند که بهترین کارها نیست
 و گفته اند که کار حسان بن ثابت آن بود که معارضه می‌کرد و شترکان را در وقایع و ایام و آثار
 و جو می‌کرد ایشان را و ذکر می‌کرد قبایل و مشایب ایشان را و گفته شد که عمر بن الخطاب
 بر حسان و حال آنکه او شعر می‌خواند و مسجدی پیش از آنکه در عمر بجانب حسان و گفته شعر می‌خوانی
 در مسجدی پس گفت حسان مرا و ارمی خواندم من شعر در مسجد نزد کسی که تهر تو بودی و بعد از آنکه علی
 و آله و سلم پس خاموش گشت عمر انشی دوم آنکه در رساله تحریر الشهادتین می‌قوم است در روایت
 است که چون تن مبارک بکثرت به جراحات سهام و در ملح غریب شد شمر ملعون شخصه با صحاب
 خود کرد که با وصف شبک شدن بدنش بزخم‌های تیر و نیزه هنوز زنده گذاشته اند که ناگاه تیر از
 دست بد بخت از بد بختان بکام حضرت امام رسیده کار او را تمام کرد و کار پشت اسپین
 افتاد و در همین حال شمر نام و شمشیری بر روی مبارک جو اگر دو سنان بن پس نخعی از
 پی رسیده بترخیم مجروح ساخت و خولی بن یزید از اسپ فرود شده خواست که قطع
 سر پر دازد که دستش از زید و سهل بن یزید سگ زرد برادر شغال از اسپ فرود آمده
 سر مبارک را از تن برید و پیش برادر خولی خود انداخت و بعد از آن پیکار دست بیار
 لشکران و شمر و بن سعد بر بقیه آل طه و سین رفت بیانش می‌روم و دخلوا علی الحرم و اسروا
 اثنی عشر غلاما من بنی هاشم و من کان من النساء و امر ابن سعد شمر نفراف کتبوا
 خیولا و اوطئا جسد الحسنین علیہ السلام و اسلوا
 الراس المکرم مع بشیر مالک خولی بن یزید لیلی ابن زیاد پسر در آمدند بر حرم محرم و اسیر کردند و از
 کس از جوانان بنی هاشم و هر کس را که بودند از زنان و حکم کرد ابن سعد و شمر که
 را ایس سوار شدند بر اسبها و بی سر ساختند بن حسین علیہ السلام را و در شان

سرکره امام علیه السلام را با بشیر ابن مالک و خولی بن یزید بسوس ابن زیاد با هم
 چون سرسید بن مظلوم را بنحیر میاد از تن جدا کردند و شجره رسالت و دود بهت و مبالغت
 را به پیشینه ظلم بریدند گویند که قیس بن شیبان پیش از تن یک کشید و جیب بن بدیل شمشیر
 گرفت و شمر را بهر هیان خودش قصد خیمه اهل بیت طهارت نموده تباراج پرداخت
 بن حسین که بر سینه تباراج افتاده بود و همین که نظر شمر بر حالش افتاد خواست که او را بکشد
 که شمشیر و تنش گرفت و گفت که مسلمانان اطفال کفار را نکشد و تو این بیار مسلمان را سیکش
 شمر جواب داد که امیر یعنی ابن زیاد فرموده است که نرینه از آل عباس باید گذشت او گفته
 که این پیش از امیر باید فرستاد تا هر چه خواست او باشد لعل آرد پس شمر و ابن سحر گفتند
 که اسمعیان را بر تن حسین هم دوامد چنانچه نسبت کسان را سواران جسم شریف و عنصر لطیف
 حسین علیه السلام را با حال ستم اسپان ساختند چندانکه استخوان تن مبارک یزید و یزید
 شده شکست و سر مبارک را بر نیزه کرده با بشیر بن مالک و خولی بن یزید بکوفه پیش ابن زیاد
 فرستادند و زنان اهل بیت را بر تن تران بچه پرده سوار کرده و علی بن ابی طالب را بر غنچه انداختند
 روانه کوفه ساختند و امر الشقی ابن زیاد را بر اس المکرر فدیور بنی سحاک الکوفی فرستادند
 مع دوس سائر الشهداء و سبایا اهل بیت علی یزید بن معاویه مع شمر و بنی امیه
 و کان بد مشق و حکم کرد ابن زیاد و شقی و زده بصره سرکره امام اکرم که گردانیده شوق
 در کوفه پدای کوفه پیش فرستاد سر مبارک را با سرهای باقی شهیدان و اسیران اهل بیت
 بسوس یزید بن معاویه با هم فرستاد. الجوشن بود یزید بد مشق بنی امیه کتب سیر و احبار
 و با هر بنی اسفار آتانا حبار خفی و مجتب نبوده باشد که هر گاه اسیران اهل بیت رسالت و دنیا
 و دودمان نبوت و نبالت با سر مبارک میدادند و سبایا شهیدان و شقی که بلا
 داخل کوفه شدند ابن زیاد لعنه الله الیه و التناقه را بخود بیار استمه با بهت و وقار در کوفه
 نشست و در خانه ابار عام کرد و چون وضع و شریف از مردم کوفه حافه آمد و سبایا اهل بیت

مصطفیٰ م و ذکور و اناث فریت رسول خدا را با سر مبارک سید الشهدا بحضور خود طلبید
 بهین که سر مبارک حضرت امام حسین علیه السلام پیشین نظرش رسید بار بار می دید و
 تبسم می کرد و چون یک بدست داشت بر لب و دندان مبارک می زد و مختصر این زیاد
 بعد ملاحظه حال اسیران اهل بیت حکم داد که آنها را در بند ریخته بدارند و سر حسین
 را بر نیزه گذاشته در کوچه های کوفه بگردانند چنانچه دست علی بن حسین علیه السلام
 بسته و آن اهل بیت را گرفته داخل زندان خانگردند و سر حسین علیه السلام را بر نیزه
 سوار کرده خانه بنامه در سنگ و شوارع کوفه گردانیدند بعد از آن ابن زیاد سر سید الشهدا
 و سایر شهیدان و شت کربلا و جمله اسیران اهل بیت را با شتر و اسب الجوشن سوار و مشتق
 پیش یزید بن معاویه فرستاد پس قاضی زنان و یتیمان اهل بیت بر شتران بے پرو
 سوار و سر حسین علیه السلام بر نیزه در هر شهر و دیار می رسید فریاد و وادیل و مصیبتا
 از زمین تا آسمان سر می کشید تا آنکه بعد قطع منازل و طمر اهل قاضی سبایا بے طمیت
 بدشت رسید بهین که یزید علیه السلام بخت را خنجر شد قصر امارت آراسته و بدو ترمین قاش
 خود پرداخت و زمانیکه جمله عظمای شام پیشین و حاضر آمدند حکم با جزار اسیران داد
 بالفور سرهای شهیدان را با زنان و یتیمان اهل بیت بحضورش آوردند چنانچه سر یک یک
 را از شهیدان دیدن و حال آن صاحب سر را پرسیدن آغوا کرد چندانکه
 بشتر و اسب الجوشن سر مبارک حضرت سید الشهدا علیه السلام را پیشین آوردند
 بانهار با جوار جنگ با مهابت افتخار پرداخت با صغای واقعه کربلا مشاهده صورت سبایا
 سرهای شهیدان آتشبار و شرح و انبساط از نا صیه حال آن خسران مال می تابید
 چنانچه ابیات ابن الرعبی یعنی لیت اشیا فی ملک شهید ما آخر می چا وید و ارجال ایتنه از
 و نشا طر خود می بالید و بچوب خیر آن لب و دندان شاه شهیدان را می زد و می گفت
 که ای ابو عبد الله مرا گمان نبود که سنین عمرت آبا این شت رسد و سر در پیش تو از خفا محفوظ باشد

دور مناقب السادات منقولست که در آن ساعت که سر مبارک حسین پیشینید پیدید
 بر دندلین شادی می شد و خرمی خور و سر مبارک را با انواع امانت میکرد و آنکس خاص
 حال حسین دشمن گر کردن قلم لازم می لاکه جلد کا ذکر کردن قلم نگل کرد یا نبی کا چار و فرار
 لو تا چمن علی کوه کا بر حریف و جب ذبح گو سفید کو قصبات شیریه معمول می که پانی شیرین
 قطره دیانه شاه کو کتنا طراکینا و پیاسا می مارا شمر کھینا غفیل که درون جو بوسه گاه رسالت
 نیچے عدد کی تیغ کے وہ بوسه گاه وہ سر که جس سے تاج اما کتنا شیرین می پر که بلا سی گیاشام که
 اکنون مخاطب براہ انصاف بربان آر که این مرتبه و کتاب منقول سابق موافق و موافق
 یانه در صورت اول قرآن و حدیث با کتاب موافق است و هو المطلوب در صورت ثانی
 وجه آن بیان باید ساخت و دلائل کذب بہتان مولوی شاه مجدد الغیر و شاه سلامت
 باید آ و در اگر کوئی کہنے الواقع این روایات صحیح ہستند کہ خواندن آن خصوصاً در جمیع خلایق جائز
 گویم این مرد دیگر است کہ تذکار روایات شہادت جناب امام حسین ہر چند صحیح باشد کہ روایت
 سوم آنکہ کذب و روایت و غنادر مذہب امامیہ حرام است کہ در اول سنت و جماعت غنا
 جائز است قال مخاطب در بعضی جواب کو قابل سمجھتہ ہیں کہ یوں قابلیت جوابتہ ہیں
 کہ قرآن اور حدیث تو ہمیشہ سے ہی اور بہت لوگ بڑی ہی ہوئے ہیں لیکن بی معنی آیت اور حدیث
 کی کہی نہیں سنتے تھی اسکا جواب یہ ہی کہ قرآن اور حدیث کا لفظی معنی تم پر ہے ہو یا نہیں اگر
 پڑی ہو تو ہمارا ہاتھ پکڑ کہو کہ اس لفظ کے معنی یہ نہیں ہیں جو تم کہتے ہو اس طرح ہیں و جو تو
 طولی کی طرح ہو اس لفظ کے معنی جاتی ہو تو پھر ناحق ہیں نہیں کیوں کرتی ہو کسی علم مستبر سے پوچھا
 تھا کہ اوسنی اس لفظ کی معنی کہی اور یہی کہے اقول وہ بیعتیں درگیر و زاری و تفرقہ دار
 جناب خامس آل عبا علیہ السلام و انشاء اللہ قرآن و حدیث نیست بغائدہ مخاطب
 بہودہ سراسی سیکند و سوال و جواب اس طرف خود می تراشد قال مخاطب بعضی کہنجی جابل
 جب سب طرفی ہار مائے ہیں تو یوں کہتی ہیں کہ یہ ہم کہہ رہے ہیں جانتے ہماری بزرگوں سے

یہ بات چلی آئی ہے ہم اپنی باپ دادا کی لیک پر چلینگے اسکا جو اب یہی کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کے وقت کی کافر ہی حضرت کی مقابلہ میں یہی کہتی تھے جو تم ہمسی کہتے ہو
 بھلا تم ہمسی پوچھتی ہیں کہ اگر تمہارا باپ دادا اندھا ہو یا ایک بار رستا چلنے میں کوٹھنیں جا رہا
 یہ سنکر تم ہی اپنی آنکھیں پھوڑ لو گے اور کوٹھنیں جا کر گر دو گی کہ یہ ہماری باپ دادا کی صورت
 اور سیرت ہی آخر یہ چال باپ کی ہرگز چل سگو کے بڑا تعجب ہے کہ دنیا کی نقصانین باپ دادا
 شریک بہنیں اور دین میں اونکی لیک پر چلا جاتے ہو ذرا تو شرم و کسبہ کٹر ہو کلہ کہو بی کا
 اور لیک پر چلو اپنی باپ دادا کے اقوال و بہتین انہیہ سوال و جواب مخاطب طرف
 خود چا دیدہ مارا از ان تعرضی نیست قال المخاطب بعضی جاہلون میں ملا مخدوم نبی ہیں
 وہی یوں مسئلہ چارٹے ہیں سو صاحب امام فی امت کے واسطی سر دیا اس واسطی یہ امت نکلا
 تعزیر بناتے ہیں اسکا جو اب یہی کہ یہ تمہارا نرٹل قافیہ جسکا کہیں نہ ہو نہ ہنکانہ اسکے کیا منے
 کہ امت کے لئی سر دیا جو کوئی کیسے واسطی سر دیتا ہی تو چاہئے کچھ دنیا میں اسکا بچا ہو یا
 عقبہ میں بھلا ہم ہمسی پوچھتے ہیں کیا اس وقت نرید پلید تمام امت کا سر کا فی ڈالتا تھا کہ
 امام فی انکے سر کی عوض پنا سر دنیا قبول کیا اور عاقبت میں ہی امام سر دینی سے ہمارے
 گناہ کی سند معافی کے نہیں ملی کہیں قرآن اور حدیث میں ہی کہ قیامت کو تمہاری گنا
 امام کے سر کی عوض بخشی جاوینگے جہاں خدا اور رسول نے اسکا ذکر کیا ہی یہی کھا ہی کہ جو
 کوئی ایمان لاوے اور پہلے کام کری اسکو خدا بخشی گا بھلا اتنا سمجھو کہ دنیا اور دین میں
 کوئی ادنا کسی دوسرے گناہ میں مارا دھا لائیں جاتا اللہ ہماری عوض امام کو کیوں مارتا
 ہمارے ہزار ہزار تو بگناہ ہم کہیں اور امام باریجا دین اقوال و بہتین انہیہ افادہ نمودہ
 مدفع سبست بچند وجہ اول نہ کہ بر فرض تسلیم کہ فلسفہ گفتہ باشد امام فی امت کے واسطی سر دیا
 میگویم کہ این مقولہ ماناست بقول اہلسنت کہ جناب امام حسین بعوض حضرت اسماعیل
 شہادت یافتہ اند چنانچہ مولوی محمد حسن صنا خان بریلوی در شہادت نامہ مولفہ خود

میں فرماید پوشیدہ نہ رہی کہ شہادت میں اوس جناب کے چند نکات واقع ہیں اول نکاتیہ ہے
 کہ جب حقیقتاً جل جلالہ ابراہیم کو واسطی فرج کرنے حضرت اسماعیلؑ کی حکم فرمایا فرشتوں
 عرض کی کہ خداوندانور فیض منشور جناب سرور عالم فرمودات رحمت عالمیان صفت
 آدمیان تتمہ و در زمان احمد مجتبیٰ محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم کا پیشانی نورانی اسماعیلؑ
 علیہ السلام میں پس اگر وہ فرج ہو گا ظہور منشور حضرت خاتم النبیین ﷺ کا کیونکر ہو گا
 ارشاد ہوا کہ اگر کوئی اور بدلہ اسماعیلؑ کے قربانی ہماری قبول کری تو یہ امر موقوف رہی کسی
 پادشہ جرات کا میدان شجاعت میں نہ رکھا مگر روح پر فتوح امام حسینؑ نے اس امر کو قبول
 کیا کہ عوض حضرت اسماعیلؑ کے دشت کر بلا میں ہو کے اور سیاسی خنجر ستم اور تبع ظلم کشند
 ہوئی چنانچہ و فدینا ہ بنج عظیم سے بقول صاحب کشف اور مصنف مدارج النبوت کے
 اشارت شہادت حسین علیہ السلام سی ہی دوم آنکہ در ذکر البغائب نوشتہ کہ امام طبرسی
 در سیر کبر خود آورده کہ جبریل گفت ای سید این دو میوہ باغ ترا شربت شہادت چشایند یکے
 را بر ہر دو دیگر را بتیغ بیدریغ خواهند کشت داین مصیبت ترا سبب زیادتی شفاعت است
 ست انتہی و شہاد عبد الغیر ذہلوی در سر الشہادۃ نوشتہ کہ شہادت جناب حسین علیہ السلام
 ثلثمہ کمالات جناب سرور کائنات صلعم واقع شدہ و کلامی فضیلت زیادہ ازین خواهد شد
 و امت چہ چیز است جناب مایں ہامین بالعوض جناب خاتم النبیین صلعم شہادت یافتہ اند
 سوم آنکہ صاحب وہ فخرن در کتاب مذکور نوشتہ کہ در حدیث آمدہ کہ روزی حضرت رسول
 صلعم میرفتند عثمان بن عفان ہمراہ آنحضرت صلعم بود کہ فرشتہ از آسمان در رسید و گفت یا رسول
 صلعم عثمان بن عفان را قوم او قتل خواهند کرد و بسبب شفاعت عثمان ہفتاد ہزار مردم
 کہ قابل جہنم باشند مغفرت خواهند یافت الخ پس مچنان می توان گفت کہ جناب امام حسینؑ
 را بوجہ شہادت رتبہ شفاعت بخشدند و بسبب شفاعت آنجناب لکوک ہامونین گناہگار
 مغفرت خواهند یافت قال المحاطب ای نادانوں حضرت امام علیہ السلام نے ایسا نہ

اللہ کے واسطے دیا ہی کہ اللہ اودن سی راضی اور اونکو شہادت کی اور ملین یزید جو خدا
 شرع اور بدعتی تھا اس واسطے اسکی تابعداری قبول نہ کی کہ دین کا نقصان ہو جان جا
 لیکن ایمان بنجائے سبحان اللہ اس جناب پاک کی کیا تعریف کیجی پاک بندی مقبول
 اللہ کے ایسی ہو ہیں انہیں کاموں امام تھی کہ اللہ کے جان اور مال سی غلام تھے
 تعزیر بنانی اور سر دینی سی کیا نسبت امت کو چاہی کہ اپنی امام کی پیروی کریں محبت اسکا
 نام ہی کہ اپنی امام کی موافق ہو جی اقول فیستعین انی فادہ منودہ مرد و دست اول انکا بقول خدا
 دوست جو خوشی خوشی کچھ اسکو جو غم ہو وی جو جان کچھ ہر دیر حاصل ہوا سر محمد ہلال دوست
 و لکھو میری لان یا بد تعزیر و سید کا ست پس نسبت میان تعزیر و اکو شہادت آنحضرت ہو سید و ویم انکا
 تبصریح قاضی عیاض معاویہ بن ابی سفیان یزید بن معاویہ خلیفہ و امام مہمیان ست پس طلاق
 لفظ امام بر جناب امام حسین ہذاق شان راست نباشد ولعمہ ما قبل فی ہی امیر نظم
 پہنجا کار شان بگر بزر بگر نیزہ و گردش صلح خدا رند و خونیرہ سید رو پالنے از قیر خطا پا
 حنا مالان ز خون آل طاہرہ امیر شان کف تیغ و سنان شت دار فقیر شان سنانے از زبان دہ
 سپہرین سخاک فتاد از ایشان بنای شرع شد بر باد از ایشان ہمانا از وفاسکے خدا رند
 بچہ جو ر و جفا خوسے خدا رند بنو داسا قشے در دور ایشان ہشتب و خلقی و آہ از ہوا ایشان
 یکی از قوم ایشان صخر بود کہ بیطاری و خورش فخر بود ست ہمیشہ نصرت کف از میکہ
 جفا بر سید ابرار سے کردہ یکی زین قوم مروان لعین بود کہ بدخواہ امیر المؤمنین و
 از ظاہر شد غیر از شقاوت ندیدند اہل دین ز و جہد او بد کردہ از ابن بوسفیان چہ گویم
 و ران بیابک و طہیان چہ گویم پیر را منع از اسلام او کردہ مجید جنگا در شام او کردہ
 سہون خورد ہر در کام حسن بخت کہ ضد لخت جگر زود و لکن بخت یکدیگر بلا محشر بنا کردہ
 حسین شہد اشوین قبا کردہ ز بے آبی جگر یا جملہ خون شد لب لعل لبان فیروزہ گوشت
 ما آب گر خون حسن خورد ہر پسر کا حسین از شنگے کردہ سوم آنکہ نزدیک اہل سنت

و جماعت کو امری منصب نیست و اطلاق امام بر خدیجه صلی الله علیه و آله و سلم جواز ندارد و کما اعترف به الامام
 الدهلوی فی النسخة چنانچه آنکه شیخ عبدالحق دهلوی و در اینج البیوة چنانچه ۴۴ نوشته و در حقیقت
 محبت نورست و معصیت ظلمت و نور و یل ظلمت است و گفته اند که نیست هیچ مقامی از مرتبه
 و افضل از متابعت حبیب لیکن باید دانست که این قوسی در اصل انواع محبت است و
 هر که متصف است به صفات متابعت کامل المحبة و تعالی مرتبت است و هر که محال است
 در بعضی امور یا قصص المحبة او فی الدرجه است و لیکن از اصل اسم محبت و انضام بدان
 بیرون نیست و دلیل آن قول آنحضرت است در آن شخص که جزوه است و در تربیت خرم و مکر
 واقع شد این فعل از وی پس لغت کردند و در بعضی مردم فرمود که لا تلغوه فانما یحب الله و رسوله
 و آن شخص بود از اهل بدو و نه ابراهیم نزد آنحضرت می آمد و پیوسته از اشیای بدو مثل تره و کبر
 و مانند آن می آورد و آنحضرت علیه السلام نیز از پیوسته های شهر از جامه و زر و مانند آن بوی
 عطای می فرمود و میفرمود زاهر و ستای است و با شهیری اویم و از بعضی کتب معلوم می شود
 که نام ایشان را بخرید الله است ملقب بخار و زاهر دیگر است و الله علم و اینجا معلوم می شود
 که اصل همان میل و انجذاب است اگر چه در متابعت تصیری رود و نیز معلوم می شود که هر کس
 بکیره کافر نیست چنانکه مذرب اهل سنت و جماعت است لیکن باید دانست که استمرار از
 محبت الله تعالی در دل عاصی مشروط و مقید است با آنکه نادم باشد بر وقوع معصیت
 یا اقامت کرده شود و بر وی حدیث کفارت کند گناه را بخلاف آنکه واقع نشود و نام است
 از وی ترس نیست که بتکرار ذنوب او ابر بر آن مرتبه طبع درین جمع کشند و سلب کرده شود
 از وی ایمان و اعیان و بابت در علامات محبت آنحضرت صلی الله علیه و سلم کثرت ذکر شریف
 او است چه کثرت ذکر از لوازم محبت است من احب شیئا اکثر ذکره استقی تصحیح محدثین
 کثرت ذکر از لوازم محبت است و آن در تفریح و داران موجود و غیض و کائنات من المستهین
 قال المحاطب یکوه نماز که امام کی اگر نمازین کوئی چه موافقت نکرده تو اینی نماز بی کوه

اور اس کو امام سی مخالفت ہوئی بھلا جب نماز امام کی موافقت فرض ہی تو ایمان امام کی ادس سے ادنیٰ تر ہے اب ذرا تو انگلیں کھولو ہوش میں آؤ کیچو ایسے امام کی کیا کر رہے ہو موافقت یا مخالفت **اقول** وہ بستی میں الحمد للہ کہ مخاطب جناب امام حسین علیہ السلام امام قرار دادہ و پر ظاہر کہ بنا ساختن بغیر نہ دگر یہ ذراری در اتم آنحضرت و تذکرہ صاحب آنجناب امور موافقت نہ مخالفت **قال** مخاطب و بعضے جاہل جو آپ کو دلیل میں بڑا پکا بوجہ تھے ہیں یوں طوطے زیر رنگ ہانکتی ہیں کہ دیکھو صاحب تغیرہ کی بڑی بقولیت ہی محرم کے دور دربار تھی کہ ایک رات میں اپنی چچا کی اناری پر لیٹا ہوا تھا کیا دیکھتا ہوں کہ امام کے چہرہ پر بہت شعلیں روشن ہیں اور کچھ اسمیں صحابہ معلوم ہوا بعد توڑی دیر کے غائب ہو گیا آپ ہی امام صاحب تھی اندون آپ کا گز ضرور ہوتا ہے بڑی قسمت ہماری جو ہکو دکھائی دینگے اسکا جواب یہ ہے کہ پھل تو تم بڑی سچے ہو دوسری ٹکڑیوں کو جاننا کہ وہ امام صاحب کے روشنی تھے سیکڑوں جن اور شیطان آدمی کے پکا کر کو ماری پھرتے ہیں جو کوئی قرآن اور حدیث اور امام زندگی کے وقت کی بات چوڑ کر خواب و خیال پناؤ من مضبوط کرے اسکو جن اور شیطان کے طلسمات دیکھا کر خراب کرتے ہیں منہ اپنی چچا کی اناری پر یہ تماشا دیکھا اور عجب تماشا ہے کہ ہکو مسجد کے اناری پر سی ایک چراغ بھی کہی نہ دکھائی دیا کیوں نہ شیطان اور جن خواجہ تھے ہیں کہ یہ لوگ ایسی تماشے دیکھ کر گر نہ ملیں گے بی قرآن اور حدیث کے خلاف نہیں مانتے ہیں ہم ان مشعلیں دیکھائیں تو کیا بلکہ اور لا حول پر ہیں گے مگر ہو توف لوگ ہماری آس پر ہیں ایسوں کو دکھانا ضرور ہے **اقول** وہ بستی میں محدث بہت بچندو جہ اول آنکہ شیخ عبدالحی در جلد دوم مدارج النبوة صفحہ ۳۰۶ نقل از شیخ علاء الدین شافعی میفرماید وچہن در میان قبور سائر مومنین و ارواح ایشان نسبت خاص بہت مستمکہ بدان زائران راجع شناسند بدلیل استحباب زیارت در جمیع اوقات بعد از آن احادیث کثیرہ می آرد و میگوید کہ جمیع ایمان و عبادت و امانت دار و بر آنکہ اہل قبور را در اک و سماع حاصل بہت و تشنگ نیست کہ سماع از اہل ارض بہت کثرت

بجایات پس هر چه اند ولیکن حیات ایشان در مرتبه کثرت است از حیات شهدا و حیات انبیاء
 کامل تر از حیات شهدا است انتهی پوشیده ماند که بعد از اثبات حیات حقیقی حسی دنیاوی اگر
 بعد از آن گویند که حقیقاً بجسد نثرف را حالتی و قدرتی بخشیده است که در هر مکان که خواهد
 تشریف بخشید خواهد بعینه بانثال خواهد بر آسمان یا بر زمین و خواه در قبر نثرف یا غیره در صورتی
 دارد با وجود ثبوت نسبت خاص بقبر در هر حال انتهی ملخص سخن آنکه پسندند که در مشرف نشدن
 مومن بهر مکان زیارت جناب امام مظلوم علیه السلام ممکن است و در مکانیکه ذکر آنحضرت اکثر
 باشد خصوصیت دارد پس با وصف خصوصیت مذکوره و ملاحظه انوار بدگمانی نمودن کلید بسف
 نیست فاعلموا اولاً البصا و ثم آنکه عبدالرحمن جامی در کتاب نفحات الانس در ترجمه عمیر خا
 آورده گویند در موسم حج عجمی پیش میس آمد که برات من بمن ده که حج گزارده ام و بیار آن تو مرا بگو
 نشان داده که برات حج از تو ستانم شیخ سلامت صدر رسادگی ویرا دید و دانست که بیار آن با
 مزاج کرده اند بزم اشارت کرد و گفت که اینجا برو و بگو یا رب اعظم الله ساعة بر نیامده
 که آن عجمی باز گشت و بدست وی کاغذی بود بخط سبز بر آن نوشته که بسم الله الرحمن الرحیم
 بر آة فلان بن فلان من الناحا حالا فاده رو دکلمین تحریر از پیشگاه رب جلیل بانشاره ابو عمر و رخا
 چگونگی نازل گشت آن حاصل این را از طرف حق جل و علا شمر دن و مشاهده انوار را کار
 شیاطن گفتن از اعجاب عجاب است سوم آنکه مشرف نشدن مخاطب زیارت جناب امام
 مظلوم بوجه فقدان محبت و حسن عقیدت و صلاح و تقوی است چهارم آنکه مولوی عبدالحق
 در رساله صراط در ضمن حال احمد نیرزاده می نویسد القصه طهارت حبلیه در صدر طبیعت ایشان
 پیدا انوار سعادت از لیم بر زمین مبارک ایشان هویدا بود و اینکه مفتاح کنوز سعادت که ابواب
 مخلقه هر دو طریق بغیر طریق نبوت و طریقی ولایت باعانت آن گشاده کرد و حضرت ایشان را
 بدست آمد و آن حصول طراست جناب هدایت مآب قدوده ارباب صدق و صفای زبده
 اصحاب فنا و بقا سید الاولیاء سید العلماء حجة الله علی العالمین و ائمة الانبیاء و المرسلین

مرجع کل ذیل وغیرہ لانا و مرشدنا الشیخ عبدالغفر بنیغ استہد السالین بطول البقاء و غیرہ
 و سایر المسلمین لجزیرہ و علامہ است و حضرت ایشان را بموجب ایشان در طریقہ نقشبندیہ شریعت
 حاصل شدہ ازین حصول دولت و برکت تو جہات آنجناب معاملاتے بسبب شکر و نمود
 کہ بسبب ہر آن وقایع عجیبہ کمالات طریقت نبوت کہ محمل و برید و فطرت مندرج بودہ بتفصیل و بشرح
 آنجنابید و متناہست طریقت ولایت برائے ہر صاحب وجود جلوه گر و دیدہ اول و افضل المقامات است
 کہ حضرت ایشان بنا بر سالتہ مایہ را صلوات اللہ و سلامہ علیہ در مقام دیدند و آنجناب فرمایا
 بدست مبارک خود گرفتہ و در دہن حضرت ایشان را خوردنید و بوضعیک یک یک خوراید دست مبارک
 خود گرفتہ و در دہن حضرت ایشان می نمھادند و بعد از آن میدارند و نفس خود را ترس از رویا
 حقہ ظاہر و باہر یافتند و بہین واقعہ ابتدای سلوک طریقت نبوت حاصل شد و بعد از آن جناب
 ولایت مآب حضرت علی مرتضیٰ کرم اللہ وجہہ و جناب سیدہ النساء فاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا را
 بنواب دیدند پس حضرت علی مرتضیٰ علیہ السلام حضرت ایشان را بدست خود غسل دادند
 و ایشان را خوب شست و شکر کردن آیام اطفال خود را و جناب حضرت فاطمہ الزہرا الباسے
 بس فاخریت مبارک خود ایشان را پوشانید پس بسبب ہمین واقعہ کمالات طریقت ولایت
 جلوه گر و دیدہ و اجتناسے از لیکہ در ازل الارل کمون بودہ و بفتح ظہور رسیدہ و عنایت رحمانی
 و ترتیب یزدانی بلا واسطہ احدے تکفل حال ایشان شد و محاملات متواترہ و قایع شکارہ
 پی در پی وقوع آمد یا انکہ روزے حضرت جل و علا دست راست ایشان را بدست قدرت
 خاص خود گرفتہ و خیرے را از اسور قدیس کہ بس رفیع و بدیع بود پیش روی حضرت ایشان کردہ
 فرمود کہ ترا این خیر یادادہ ام و خیر باسے و گر خواہم داد یا آنکہ شخصی بنجاب حضرت استعدا
 بیعت نمود و حضرت ایشان در آن ایام علی العموم احد جیت نمی کردند بنا علیہ متمسک شخص را
 ہم قبول فرمودند و شخص پیش از پیش الحاح کرد حضرت ایشان با شخص فرمود کہ یک دور و
 توقف باید بعد از آن ہر چہ مناسب وقت خواہد بود ہمان بعمل خواہد آمد باز حضرت ایشان بنا

کہ ایک شخص بزرگائی اور اداسی کے ایک طمانچہ مارا اور کہا کیون مردود توئی دو سال سے
 تغیر نہیں بنایا وہ پکارا اور کیا بولا کہ مجھے حضرت بول چوک ہوئی اپنی دو سال کا تغیر نہ کالو
 اوسکا جواب یہ ہے کہ دہری کا خواب ہی تال سر کا ہی قربان جاے تمہاری بوجہ کی جو چھا
 رات دن شراب پیئے اور کبھیون کو چلو سو حضرت امام کو دیکھو **قول** وہ نستعین مردود است
 بچند وجہ اول آنکہ این خواب فتح محمد فرخ آبادی بعد توبہ از معاصی حلوہ ظہور پذیرفت پس
 بافعال سابق مضیحا است دوم آنکہ ہر گاہ نزد اہل سنت و جماعت معنی تفران و اشعار
 جائز است تعریف بآن سرسزار و اچنانچہ در جلد اول مدارج النبوة ص ۴۹۴ نوشتہ بدانکہ
 صاحب امتناع ذکر کردہ است در سماع سے قول را حرمت ذکر اہت و اباحت ذکر کرد و دلائل
 ہر مذہب را در ترجیح کرد مذہب اباحت را چنانکہ مدعی اوست و جواب دادار استدلال است
 حرمت ذکر اہت و اطہاب کرد و اثبات مذہب اباحت و اثبات کرد آن را بکتاب سنن و جماع
 و قیاس و وجہ قیاس آنکہ چون ثابت شدہ در سنن مجملہ جو از فنی بقرآن پس در شعر نیز جائز باشد
 استیسیوم آنکہ بنا ساختن تغیر امر نیست مباح و در حدیث بر آگاہ و بکا و گریہ در مصائب انبیا
 و اوصیاء معمول خاصان خداست چنانچہ نوکوی عبدالواحد خان در رسالہ از الہام و ہام نو
 پس دین عصر و زمان علماء صالحین فتوے براے ترویج و قیام تغیر امام مظلوم کہ داد و نہایت
 بجا و مناسب است و ترویج آن موجب ثواب و اجر عظیم و فتوای علماء صحیح و صواب است و
 همچنین علماء اہل تشیع و شیعہ عبدالحق در مدارج النبوة جلد اول ص ۴۹۴ نوشتہ
 و از عبد بن خالد بن سعدان آوردہ اند کہ گفت نبوہ خالد کہ بنائے میکرد و خانہ خواب خود گلا
 و آری کہ شوق خود را بر رسول خدا و اصحاب و سے از مہاجرین و انصار و نام می برد ایشان را و
 می گفت ہم صلی و علیہ ایشانی اصل من اند و بسوے ایشان از رو میکند دل من را از
 شوق من بسوے ایشان زود کن ای پروردگار من قبض روح مرا بسوے خود و گریہ میکرد
 و می گفت این کلمات را تا غلبہ میکرد و در خواب لے و علی محمد خان فاروقی خلی المذا

در سال عکده از مفتاح الجنان و معارج النبوة نوشته که طراح ابن عدی روایت می کند که شهادت
 کرد بلا در حالت غش بر فرشتگان امام حسین افتاده بودم وقت شام هرگاه قوم اشرا را که بلا
 روانه شدند بپوشش آمد و راه رفتن را انجام ساختیم مگر رفتن توانستیم در میان لاشهای شهدا افتاد
 ماندیم و را انجام دیدیم که بست سوار بلباس سفید که بوی مشک عفری آید در دو دهن و دهن من و استم
 یاران عبداللہ بن ریا و دستوی لاش حسین علیه السلام آمدند که درین لاش سواران مذکور
 از پشهای خود با فرود آمدند و از جمله آنها یک بزرگ لاش حسین علیه السلام برداشته نشاند
 و بطرف کوفه اشاره کرد و بجز اشاره بر حسین رسید و بقیع مجسم گردید چنانکه در زندگی بود همان سان
 شدن من که بعد تا بل دیدم آنحضرت بزرگ محمد رسول اللہ صلعم بودند مگر یاری گفتگو در خود نیافتم
 که بحضور نبوی چیرے گفتگو نمایم باز جناب نبوی صلعم از دیگر بزرگان که در اینجا حاضر بودند فرمود
 ای آدم پدر من و نوح ابراهیم و اسمعیل و ای برادر من موسی و عیسی نمایان دیدید که است من
 بعد من چه کردند بر سر لاش حسین علیه السلام بوسه میدادند و گریه میکردند و نوح و در غیثه اطایین
 مرقوم است که از فرشتگان امام مظلوم بر قبر حسین علیه السلام از فرشتگان خانی عباد شدند
 انتی چهارم آنکه بر بقع تیر نزول و فرض تسلیم اگر چه مماثل فرض وجود غنا است می گویم این خواب
 قبل وقوع توبه مشاهده شده مگر چون رقص و وجد و طرب نزد اهل سنت از محرمات شرعی است
 لهذا قابل طعن نباشد زیرا که در غیثه اشتیاق نوشته که رقص و وجد و طرب از محرمات شرع
 قرار دادن اقراست بر خدا و رسول خدا صلعم زیرا که دلیل بجزمت این و تفران حمید است
 نه در حدیث و نیز سید که حلال و حرام گردانند چیز را در دهن بغیر صد و نقص از جانب شارع
 بقوله تعالی فی الظالمین افتی علی الله الکذب او کذب بایات است
 لا یفیلح الظالمون و بالفرض اگر طرب و وجد و طرب باشد هر لعب کی حرام است
 و رقص و طرب که مستمعین بملح را بخوف و دهشت خدا و عشق و محبت الهی رو میدهند هر که از هر
 و لعب جمعیان نخواهد بود که در مسجد نبوی واقع گشته و جناب نبوی تاب باز و محبوب بنو دعات

۳
 این خواب از فرشتگان است که در غیثه
 از فرشتگان امام مظلوم بر قبر حسین علیه السلام
 از فرشتگان خانی عباد شدند
 انتی چهارم آنکه بر بقع تیر نزول و فرض تسلیم اگر چه مماثل فرض وجود غنا است می گویم این خواب
 قبل وقوع توبه مشاهده شده مگر چون رقص و وجد و طرب نزد اهل سنت از محرمات شرعی است
 لهذا قابل طعن نباشد زیرا که در غیثه اشتیاق نوشته که رقص و وجد و طرب از محرمات شرع
 قرار دادن اقراست بر خدا و رسول خدا صلعم زیرا که دلیل بجزمت این و تفران حمید است
 نه در حدیث و نیز سید که حلال و حرام گردانند چیز را در دهن بغیر صد و نقص از جانب شارع
 بقوله تعالی فی الظالمین افتی علی الله الکذب او کذب بایات است
 لا یفیلح الظالمون و بالفرض اگر طرب و وجد و طرب باشد هر لعب کی حرام است
 و رقص و طرب که مستمعین بملح را بخوف و دهشت خدا و عشق و محبت الهی رو میدهند هر که از هر
 و لعب جمعیان نخواهد بود که در مسجد نبوی واقع گشته و جناب نبوی تاب باز و محبوب بنو دعات

صدیقہ تا ویر متوجہ مشاہدہ آن می ماند نداج پنجم آنکہ با فرض و التسلیم چنانچہ بعض صحابه
را شرب خمر و زنا و غیره از تہ صحابیت دور نداشتند و بیچک فسق و بدعت و معصیت ساکنان
مدینہ طیبہ را از حسن خاتمہ و مغفرت محروم نسازد و چنان محبت جناب امام حسین نیز بر جمیع
معاوی غالب آیدہ انجام محب بہ عفو و مغفرت نماید اسناد از کتاب صحابہ معاوی بسیار اند
و بعضی از ان درین رسالہ تقریب ذکر دیگر گذشت لہذا از ان طے کش نمودہ میگویم در جذب القلوب
آورده و از جملہ آداب محبت کہ در مردم بسبب بعضی عوارض رعایت آن تقیہ سے دہنا دنی واقع
میشود دانست کہ در محبت ساکنان مدینہ مطہرہ در رعایت تعظیم ایشان علی حسب مراتب تعظیم
بخود در اراہ نہ ہوتا یکدیگر زیادہ بر نسبت جوار صوری مرتبہ و فضیلتی نہ داشتہ باشند بلکہ ہر چند
بفسق و بدعت و سائر اقسام معصیت منسوب و مطعون باشند زیرا کہ شرف جوار حضرت سید خاتم
صلائم کافیت داین شرف بہ معصیتی و بدعتی نرود و از حسن خاتمہ و عفو و مغفرت محروم نسازد
الح ششم آنکہ شراب خوار بودن قوال مذکور فرض کردم مگر اہل سنت را بان تشبیح نمیرسد چنانچہ
شرف الدین صاحب رام پوری بکلت شراب ساختہ قندسیاہ و پوست درخت میخلان و غیرہ
متعارفہ ہندوستان فتوانوشتہ اند و در ہدایہ مرقوم است کہ ابو جنیفہ کو فی فقط چہاں شراب کی خشتہ
انگور دوم جو شانہ انگور سوم آب زہب چہارم آب حرام میدانند و تفصیلہ فی الہدایہ قال
الحیاط بسوچو تو ایسا دہاری بہر واکسے بہر وی شیطان کو خواب بین دیکھیں گایا حضرت امام کو
در عجب ہی کہ امام نے اسپر کی ہی اگر تا چاہے مارا کہ شراب پی لی اور کسیوں کی فوکرے نہ کر اور نماز اور
روزہ کیوں نہیں ادا کرتا قول و بہستعین سابقا دانستی کہ این خواب بعد توبہ وقوع یافتہ و
گوئی برائے سابق ترک دیگر اعمال ناقص اہدایت نفرو دنگویم زبان سابق فتح محمد مذکور با تو
معاوی مبتلا بود و اکثر اوقات از فاسقان معین بوجہ شدت مصروفیت و مشغولیت بفرج
سلب توفیق میشد و لہذا از دولت رویت و ہدایت آنحضرت محروم بود چون رویت جناب امام
منظوم ہر موقوف بہت بحسن عقیدت و لطف ترحیت و صلاح و تقوی ہر گاہ فتح محمد بعد توفیق

را پابند شد این دولت عظمیٰ نصیب او گشت **قال** المخاطب اور مارا تو ابرک بانس کے لئے
اقول و بستیقین چون بنا ساختن تعزیر از شعائر اسلام است در ورج و بندہ و بنا کنندہ
 آن مشابہ کما اعترف بالمولود عبد الواحد خان فی رسالتہ المسماة بازالکالاہام پس اگر برا
 بنا ساختن امر شعائر اسلام کہ در آن برای بنا کنندہ ثوابی باشد از جانب مام مظلوم ہذا
 رد و بعد نیست و در آن چہ مخدور **قال** المخاطب اور ایسے ایک خواب پر اعتماد کرتے ہو اور
 ہماری سیکڑوں دلیلوں عقلی و نقلی سے ایسی کاموئین شبہ ہی نہیں لاتے **اقول** و بستیقین
 معاضد جواز تعزیر داری ہزار ہا دلیل عقلی و نقلی ہستند و بندی از ان فرین رسالہ گذشتہ دلی اند
 من شاء التفصیل فلیراجع الی المطوع و انچہ مخاطب گفتہ ہمہ معاملات ہستند کا ظہر و سیطرہ **قال**
 المخاطب اور خواب کی کیا حقیقت پوچھتے ہو جو کوئی دنگو جس دہم و خیال میں رہتا ہو اور جسکو
 ہمیشہ وہی تباہی جو نہتہ بولنے کے عادت ہی او سکوا میں ہی ویسا ہی معلوم ہوتا ہو جو نہی کو
 خواب ہی جو نہتہ دکھاتے ہیں ہر جیسر کو تیسرا حدیث میں آیا ہو جو بات میں سچا نہ یاد ہو جب حضرت
 پیغمبر کہ جسکے صورت شیطان نہیں بن سکتا ہی نکی حدیث خواب کا یہ حکم ہی کہ شرع اور حدیث
 زندگے کی مخالف ہو تو او سپر عمل نہیں درست پہا در کا خواب کس گنتی میں ہو یہ دین مسلمان
 خواب و خیال سے مقرر نہیں ہوا خلقت ایسی ایسی گمراہ ہوئی کہ ہمہ حضرت مدار سالار و فلا
 سیر اور شہید کو خواب میں نکلا دی ہے یون کہ گنتی خدا جہالت سی پناہ رکھو **اقول** و بستیقین
 مرد و دست پختہ وجہ اول آنکہ بمقادیر حدیث شریف حسین صنیعہ و انانہ شیطان بصورت جنا
 امام حسین علیہ السلام مثل آنحضرت متمثل نمیتواند شد و ہم اینکہ رویت جناب خاتم النبیین صلعم
 برا و طیر نقہ است یکی در بیداری چنانچہ شیخ عبدالحق در کتاب مدارج النبوة جلد اول صفحہ ۱۴۹
 نوشتہ و اما تجہ الاسلام در کتاب خود المنفذ فی الضلال می گوید کہ ارباب قلوب مشابہ کنند
 در بیداری ملائکہ را و ارواح انبیاء را و می شنوند از ایشان آواز یا و اقتباس میکنند از ایشان
 انوار و استفادہ میکنند و در صفحہ ۵۲ نوشتہ و در رویت کہ در نقطہ است بعضی مشابہ

نموده اند و البته اعظم دوم در مقام در کتاب مدارج النبوة ص ۱۱۱ نوشته و آن حدیث است
 که هر که دید آنحضرت را در خواب بیدار و احوال و بے شک بشه زید اگر شیطان متشبس
 یعنی بصورت شریف وی نمی تواند بر آید و نمودار قدرت نداده اند که بر آن حضرت درین
 اقرار تواند کرد و در روایت آمده که فرمود من رأی فی الحقیقت مرادین دیدن در خواب
 و در روایت جابر رضی الله عنه آمده من رأی فی المنام فقد رأی فی الحقیقت شیطان از قدرت
 بخشنده است که هر صورت خواهد بر آید ولیکن ممکن نگردد و اینده است و آنکه بصورت آنحضرت صلوات
 بر او باد آنحضرت منظر هدایت و شیطان منظر ضلالت است و هدایت و ضلالت خداوند است
 که بصورت پروردگار و تقدس تواند بر آید و اقرار کرد و باری داد بر او و بے سبحانه خالق جهان
 و ضلالت است هر دو در انجام عمل شتبا نیست کذا قالوا انتی پس صیریم می ربا بدید که باد
 اقرار با نمیدانید که دیت آنحضرت صلوات حق است و چه عدم سبحا و دی حکم آنحضرت پیوست اگر گوئی
 که آنحضرت صلوات مجتهد بود و خطا در اجتهاد جائز است و برهان آنحضرت بنوع من الوجوه خواهد علم
 رب العزت و یابا یا صحابه اصلاح خطا میگشت و درین زمان چون اصلاح ممکن نیست
 لهذا عمل بان نمی توان نمود گویم اول آنکه مجتهد بودن آنحضرت صلوات ممنوع است بلکه جملة اقوال
 آنحضرت بوسی هستند آیه و آفی برای ما یبطل عن المؤمن ان هو الا و شیخ شاهد است دوم آنکه هر
 تسلیم مجتهد بودن آنحضرت میگویم انحراف از اتباع مجتهد دیگر را میرسد نه تقلید از علما و اولاد
 شیخ عبدالحق عدلت عمل نکردن مقصود بودن ضبط از راست در حالت نوم نوشته و هوشیار مسلم
 که شیخ و هوشیار در همین کتاب بصفحه ۱۰۶ نوشته که بسیاری از محدثین صحیح احادیث که مروی است
 از حضرت وی نموده و عرض کرده که یا رسول الله فلان ابن حدیث از حضرت تو روایت کرده است
 پس فرمود آنحضرت نعم و الا انی و شفاء و الله در کتاب ثمین فمبشرات النبی الامین می فرماید
 الحدیث الحقا مس عیش اخبر فی سیدی و الدی ان کان مرصفا فرأی النبی ص فی النور فقال
 کیف حالک یا بنی ثم بشره بالشفاء و اعطاه شعرتین من شعور الحیة ففحافی مرضه لئلا

۵
 تشبیه
 حق تعالی
 بنوعی
 شیطان
 بصورت
 تواند

بقیت الشعران عندہ فی القیظۃ فاعطانی احدہما
 فتحی جلد سے حدیث پانزدہم خبر داد مہر اسیدین وال من کاد بیمار بود پس
 آنحضرت را صلے التعلیہ وسلم در خواب دید کہ آنحضرت می فرماید چیست حال تو ای پسر
 پس بشارت داد و در اشفا و موی از موی ریش مبارکتش با و عطا فرمود فی الحال
 از مرض شفا یافت و مویهای بر داد در بیداری باقی ماندند پس پدرش یکی از ان دو کو
 با و داد و با بجمہ سیر گاہ آنچه در حال منام جناب حضرت بنی صلعم با و عطا فرمودہ بود در حالت
 بیداری در دستش باقی ماند و مکنونات عالم غیب و خیال در عالم شہادت با وجود حق تعالی
 نشانتین منبہہ شود و بروز جلوہ گر گردد و وجود ذہنی موجب ترتب آثار وجود خارجی شود حکم
 منقود بودن ضبط از رای در حالت نوم و در از انصاف است فافہم و انصف قال
 الخاطب اور بعضی متوقف سبکو سنتی ہیں کہ بدعت سی منع کرتا ہے کتر ہیں شیخص ہابی ہے
 ایسی باتیں وہاں کرتے ہیں اسکا جواب یہ ہے کہ جس بات سی ہم منع کرتے ہیں اسکی
 بلائی قرآن اور حدیث سی بیان کرتے ہیں کہیں وہاں ہونکا نام نہیں لیکن ہوں نہ انکی بات سند
 پکڑتی ہیں باوجود اسکے تہا را وہابی کہنا ہجو جالت ہوا اور اگر وہاں ایسکا نام ہو کہ جو شرک اور
 بدعت تو دور کری اور موافق قرآن اور حدیث کے عمل میں لاوی تو ہم وہابی صحیح بقول امام
 شافعی کے اگر فرض فقط حب ال محمد کا نام ہی تو ہم ہی رافضی ہیں اقول وہابی عن ایچہ
 نتیجہ الکلام در حق این کردہ کہ خود رافع بدعت میگویند نوشتہ بس است قولہ و عظیمین شلت
 و تابیہ بالیقین قدم از دائرہ سنت و جماعت بیرون نہا و نہاد و ادعائے الرفض و خروج
 و لنعم ما قبلہ و اعطاشہ کہ مردم ملکش منخوانند قول ما نیز ہیں است کہ او آدم نیست
 ہکذا فی عایۃ الرام قال الخاطب اور جو بری بیل ہیں و سہ یوں بولتے ہیں کہ مسلمانے
 اب دو کاموں میں آ رہی ہر ایک تو گای کا گوشت کھانا دوسری تخریہ بنانا اسکا جواب یہ ہے
 کہ گای کا گوشت کھانا نہ فرض ہے نہ واجب نہ کچھ ثواب نہ عذاب جس طرح اور گوشت حلال ہیں

ایک یہی ہے بالفرض اگر ہندو گائے کا گوشت کھائی لیکن اور بائین مسلمان کی قبول نہ کرے
تو بھی ہم انکو مسلمان نہ کہیں گے اور جو فقط گائے کھائیں مسلمان ہوتی تو سب سے بڑی مسلمان
چار اور بتلی ہوتے کہ یہ سب سی زیادہ کھاتی ہیں نہ حلال چوڑی نہ مردار قبول شخص کئی گائے
کھانے والی ہیں اور جو اس سبب سی کتے ہو کہ گائے کھائیں ہم کو ہندوئی کمال تفرقہ حاصل
ہوتا ہے کہ جسکو وہ معبود دھرتے ہیں اور تعظیم کرتی ہیں ہم اسکو فوج کر کے کہاتے ہیں گئی یا ہمار
انکی دین میں اسی بات سی کمال جدائی نکلتے ہو تو شا با سن آفرین پر تغیر کو بھی یہی بوجہ کر
چوڑ و د کہ جس طرح گائے کھائیں ہندوئی مخالفت تمام ہی تغیر بنانی میں ہی ادن سے
موافقت اور مشابہت مالا کلام ہی بھیاں بغیر تی کا برقع کیوں پہنے ہو اور ادن کے موافق
اور مشابہ ہوئی جاتے ہوا قول و بستعین مخاطب این سوال و جواب را براتے تہون
مدعا بر خود تراشیدہ و در تغیر داری ہچکو نہ مشابہت نہ ہویت او شان امرے برائے غم
بنائیں کہند قال مخاطب ذرا سمجھو یہی سبب ہی کہ ہندو کسی اور کام مسلمانے میں شریک
اور موافق نہیں ہوتے ہیں بلکہ دشمنی رکھتے ہیں مگر تغیر اور گور پرستی سے راضی ہیں بلکہ
شریک ہو کر شربت اور ریوڑی چڑھاتے ہیں اور در گا ہوں میں نذریناز لیکر جاتے ہیں
اس واسطے کہ اس میں مشابہت پاتے ہیں یہی سبب ہے کہ بیت کو تر با کو تر باز بازاں گنہ گنہ
باہجنس پرواز اور برے شرم کی بات ہی کہ تم نے قرآن حدیث نماز و روزه حج زکوٰۃ پیش کر
کا مٹا بنسلا در کائے میں مسلمانے مقرر کی در اثر او ویرے پیل کاٹھ کی الو نہ ہوا در تغیر کا
احوال سمجھنے او پر سے او سر کرنا دکھا دیا اور باقی رہا سہا اور دکھائے دیتی ہیں قول و بستعین
انچہ از شرکت ہندو در تغیر داری گفتہ غلط محض است مگر بعض ہندو کہ از صحبت اہل اسلام
فہم حقیقت مذہب اسلام دریافتہ اند و باز بر حکومت مومنان مخلصین ہستند و بعض
غزاداری شرکت می کنند لیکن چون این شرکت را حیثیت دیگر است از ان تشابہ و کفر لازم نمی
قطع نظر ازین چند انکہ ہندو از شرکت با فرقہ صوفیہ است با دیگر نیست چہ این طریق فی اصل

تا خود دست بچنانکه در بنود گرد و چیده می باشد در بنجا هم میر و مرید بود چنانکه باو نشان طریقه را دست
 و حیل نمودن جاری است درین شان نیز طریقه سبیت گرفتن و ذکر خفی و جلی کردن بر قبیل بنود
 نشستن و نماز معکوس طریقه جوگیان خواندن از غایت ثمرت تنفی از بیان است و دلائل با حجت
 تعزیه داری شنیدی فتدکر لیکن چون تذکار مصائب جنابا سلسل عبا علیه التحیته و القنا با غفر
 عزالی هیچ بغض صحابه بود نه با علما و تفننا را نه راه و در اندیشی و کار دانی پیش گرفته میفرماید و وقع
 بین الصحابة من الحاربات والمشاجرات على الوجه المسطور في كتب الترايخ والمذكور
 على السنة الثقات يدل بظاهره على ان بعضهم قد حاد عن طريق الحق و
 بلغ حدا الظلم والفسق وكان الباعث عليه الحقد العناد والحسد والداد وطلب المالك
 والرياسات والميل الى الذات والشهوات اذ لير كل صحابي معصوما واکمل من لقي النبي الخیر
 موسوما الا ان العلماء بحسن ظنهم باصحاب سلاله ص ذکر واما حاملان
 تاویلات لها یلیق وذهبوا الى الهمة محفوظون عما یوجب التضلیل والتفسیق ظنوا
 لعقائد المسلمين من الزیغ والضلالة في حق كبار الصحابة سيما المهاجرين منهم
 والانصار المبشرين بالثواب في دار القرار واما ما جرى بعدهم من
 الظلم على اهل بیت النبوی من الظهور بحیث لا مجال للاخفاء ومن الشناعة
 بحیث لا اشتباه على الاراء ویکاثیر شهد به الجهاد والیمیوانات العجلاء
 ویکمل له من في الارض والسماء وتهد منه الجبال وتنشق منه
 الفجور ویبقی سوء علمه على کثر الشهود وحرر الذهور فلعنة
 الله على من باشر اورحنی او سحی ولعن اسباب
 الآخرة اشد وابیة انتهی نظم افعال رشت شان انظار میکنند و بر طعن
 نفرت و انکار میکنند و گویند در مصیبت عظمای اهل بیت دو دو جدا و هم اخبار میکنند و کلک و حرف
 لعن نویسد بعید نیست در نطق جاوید که خود اقرار میکنند و اگر بکنج خانه شستیم بلب لعنت بر آن کس

در دیوار میکنند **قال الخاطب** فصل تفسیری چند کمره اور ذرا دل سے سنو کہ بنیاد تخریب کے
 اس بات پر ہی کہ موت اور مصیبت میں روئی پیٹھے حسب طرح ہو سکتی **اقول** و بیستین اس پر ہونا
 افادہ نموده مدفوع است بچند وجہ اول آنکہ بنیاد تخریب داری بزرگ شہادت و مصائب جناب حسین
 علیہ السلام است و مخاطب لفظ موت و مصیبت را مع گذشتہ دوم آنکہ ساختن تخریب برای گریہ و زاری
 جناب شہید مظلوم علیہ السلام بوده است نہ برای لطم الخد و سوم آنکہ بطریق تنزل می گویم چنانکہ
 نزد فقہار شافعیہ نیز حرام نیست بلکہ مکروہ است و بر مرتکب فعل مکروہ عقاب نمی باشد صاحب
 جامع الاصول در سند شافعی فرموده **والذی ذهب لیه الشافعی ان الشیحة و شق
 الجیوب و ضرب الخدود و تخیشها و الصیاح مکروہ** **قال الخاطب**
 اب و یکو کہ خدا اور رسول آپس وقت میں تخریب بنانی اور مرنیہ گانی کا حکم دیا ہی **اقول** و بیستین
 بچند وجہ محل نظر است اول آنکہ بنیاد ساختن تخریب بصلح است بکام مراد اقل دوم آنکہ بیت تخریب نیز
 سنت است و اہل بیت و صحابہ مرنیہ یا گھٹنا اند برای اطمینان قلب بنا طریقی نہ نقل یک و دو قول
 اکتفا میرود در مدارج النبوة در صفحہ ۲۴۰ مرقوم است و چون در آمدند صحابہ بعد از دفن زوفا
 گفت چگونه با و قرار ددل شما کہ نیکند خاک بر رسولی **اگفتند** بلی یا رسول اللہ تا ہم دیرین خیال متبر بقر
 داند و ہنناک بودیم و لیکن یہ توان کرد کہ حکم شرع چارہ نیست بعد از ان آمد فاطمہ زہرا غم بہتر بر پدر
 و گرفت از خاک قبر و ہننا برد و چشم گریان خود و گفت **ماذا علی من شتم نوبۃ احمد ان لا یشم**
مکہ الزمان عو الیاء صبت علی مصائب لوائہا صبت علی الایام صر لیا لیا و در صفحہ ۲۴۰
 و ہر کدام از اہل بیت آنحضرت و صحابہ عظام مرنیہ و وفات آنحضرت در سلک انتظام کشیدند اول
 بشافاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا بود کہ چون بعد از دفن زیارت قبر تشریف رفت خاکی از آنجا برداشت
 و بدیدہ غمدیدہ نهاد و گریہ کرد و شعر مذکور انشا نمود و نیز در وقت زیارت دیگر گفت است **سہ**
اذا اشتد شوقی نرت قبک باکیا **انفج واشکوا لاک مجاوبی** **فیا ساکن الغبر اعلمنی**
الہکما و ذکر الہ انسان فی جمیع المصائب **فان کنت من عینی فی الذرب غائباً** **فما**

كنت من قلة الحزين بعائش

و از جمله مرثی که منسوب بحضرت زهر است این دو بیت است **نفسی علی فراغت**
محبوسه :: یا اللهم اخرجني من القبرات لا تخير بعدك في الحياة وإنما انك تحاذر ان
 تطول حياي في غفلة **شود که ازین مرثیه گفتن در وفات جناب سرور کائنات صلعم ثابت شد بر یک**
 زیرا که در همین کتاب بر صفحه ۴۵۴ مرقوم است که **عز ابن خطاب** به شهادت **عروة بن سعود** مرثیه
 و اگر با انهمه در تشکیک شئی و برای مرثیه جناب **سید الشهدا** سند خاص خواهی قتل فاضل و بگو
 را **سیر کن که میفرمایم** لما وقعت واقعة الشهادة اشتها مرها بانقلاب التراب و ما
 اطارد الدم من السماء و هذا هو القبر الذي نوح بالی و یخفی بیب شهادت جناب نظام
 که بلاء از آواز غیب مرثیه باشند می شد **فلا تكن من العافين** سوم آنکه غنا و در حدیث
 اهل سنت و جماعت ممنوع نیست پس محل طعن نباشد بلکه اینک نشانی قرآن مجید نزد این
 حضرات امری است ضروری چنانچه عبدالحق محدث دہلوی در مدارج النبوة نوشته و در حدیث
 صحیح آمده که آنحضرت فرمود صلعم لیس منا من لم یقنع بالاعتساف و هرگاه تنقذ قرآن جای
 باشد و تنقذ مرثی چه قباح است **تنبیه** مراد از تنقذ همین غناستعارف و احیای رعایت تو اینست و چه
 است چه در همان کتاب بفاصله سیم نوشته که علماء در مسئله تنقذ بقرآن اختلاف کرده اند یعنی
 طلق جائز دارند یعنی اگر چه لازم آید افراط و تفریط و شاید بکات و انبساط اگر چه در حدیث
 موسیقی باشد و بعضی مطلق منع کنند از پیچ و جا و آنست که حدیث افراط اهل خلا و نه است
 تنقذ قرآن مجید است و اگر گوی که این روایت ناکید تنقذ قرآن نه یف برآمد بلیق تنقذ مرثیه را
 سندی دیگر باید گویم اول آنکه چون غنا جائز شد خواندن به چه در آن بیان رود و واقع آن را همین
 زیادتى که براسه یعنی آن تحریر و ترغیب داده شده و دوم آنکه در هیچ بخاری نوشته که برای شهید بدر
 بهر یک و ندود و نیز و ندکامتر قتل من نغمة العشان و چه بخاطر این که با و نه باشد و نه مال
 رعایت تو اینست موسیقی خواهد بود **قال الطالب** ما سیر او یعنی یاد کرنے کو فرمایا **اقول** و نه

گریز زاری شافی جبر و اذیت نیست بلکه البکاء عن الله از حادثات مشهوره اہل سنت است
 و گریز کردن بریت اوصاف او بر شمردن از سنت سنیہ جناب تم البینین صلی اللہ علیہ وآلہ
 وسلم و شواہد آن بسیار از آنجمله در کتاب مدارج النبوة بہ صفحہ ۵۷۵ و ۵۷۶ آورده و چون دید
 آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خمرہ را کشیدہ شد و مشککہ کردہ شد صحیحہ زد و گفت مصیبت زدہ
 نمی شوم من ہرگز مثل تو نہ ایستادم من هیچ جای ایستادنی غصہ ناک سازندہ تر مرا از اینجا نیست
 از ابن مسعود کہ گفت ندیدم ما آنحضرت را صائم گریہ کنندہ تر ہرگز نہایت ترا گریہ وی بر حمزہ بن عبدالمطلب
 ایستادہ بر جنازہ و سہ گریہ کرد و برداشتہ او را تا بہ پوشش شد و فرمود یا حمزہ یا رسول اللہ یا
 اللہ یا اسد رسولہ یا حمزہ یا فاعل الخیرات یا حمزہ یا کاشف الکربات یا حمزہ یا ذاب
 عن وجہ رسول اللہ صلعم و اینجا معلوم میشود کہ در ندب و بی طاعتی فریاد و آہ و ناله نیز موجود
 آمدہ است واللہ اعلم انتہی طرفہ اینکہ روایت مذکورہ با تعارف شیخ عبدالحق رحمہ اللہ بطریق آہ و ناله
 در ندبہ نصیحت صریح کما تزی قال الخاطب قال اللہ تعالی یا ایتھنا
 الذین امنوا استعینوا بالصبر والصلوة ان اللہ مع الصابرين
 استدفا تا ہے ای مسلمانان قوت پکڑو صبر کرنے سی اور نمازی بیشک اللہ ساتھ ہی صبر کرنے
 والوں کے اقول و بہستعین مخاطب علی فہم بفراہد کہ جناب رسالت اب صلعم از گریہ و صحیحہ شمر
 اوصاف جناب حمزہ رضی اللہ عنہ داخل صابران مانند ندیانہ بحالت اولیٰ خدا ہمارا ہماست و گریہ
 و بکا مخالف صبر نیست و بحالت ثانیہ ماتم ایمان خود کنند کہ آنحضرت را بے صبر گفتہ از خدا جدا می کنند
 و ان اللہ مع الصابرين یعنی آر قال الخاطب سأل سئ معلوم ہوا کہ جب کہ مشککہ اور مصیبت
 پڑے تو او سمین صبر اور نماز سے قوت پکڑی کیونکہ غیر مشککہ و مصیبت صبر کی حاجت نہیں اور جو
 کوئی صبر نہ کرے اسدا و سکی ساتھ نہیں اور صبر کرنا ایمان کی نشانی ہے اقول و بہستعین گریہ
 و بکا مخالف صبر نیست بلکہ مخالفت صبر امر دیگر است کہ عدم رخصت قلب عبادت از ان است
 چنانچہ علامہ دہلوی علیہ الرحمہ در ترجمہ اثناعشر بیوی فریاد شکلی نیست کہ صبر از اعظم خصال نفسا

و گریز کردن بریت اوصاف او بر شمردن از سنت سنیہ جناب تم البینین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و شواہد آن بسیار از آنجمله در کتاب مدارج النبوة بہ صفحہ ۵۷۵ و ۵۷۶ آورده و چون دید آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خمرہ را کشیدہ شد و مشککہ کردہ شد صحیحہ زد و گفت مصیبت زدہ نمی شوم من ہرگز مثل تو نہ ایستادم من هیچ جای ایستادنی غصہ ناک سازندہ تر مرا از اینجا نیست از ابن مسعود کہ گفت ندیدم ما آنحضرت را صائم گریہ کنندہ تر ہرگز نہایت ترا گریہ وی بر حمزہ بن عبدالمطلب ایستادہ بر جنازہ و سہ گریہ کرد و برداشتہ او را تا بہ پوشش شد و فرمود یا حمزہ یا رسول اللہ یا اللہ یا اسد رسولہ یا حمزہ یا فاعل الخیرات یا حمزہ یا کاشف الکربات یا حمزہ یا ذاب عن وجہ رسول اللہ صلعم و اینجا معلوم میشود کہ در ندب و بی طاعتی فریاد و آہ و ناله نیز موجود آمدہ است واللہ اعلم انتہی طرفہ اینکہ روایت مذکورہ با تعارف شیخ عبدالحق رحمہ اللہ بطریق آہ و ناله در ندبہ نصیحت صریح کما تزی قال الخاطب قال اللہ تعالی یا ایتھنا الذین امنوا استعینوا بالصبر والصلوة ان اللہ مع الصابرين استدفا تا ہے ای مسلمانان قوت پکڑو صبر کرنے سی اور نمازی بیشک اللہ ساتھ ہی صبر کرنے والوں کے اقول و بہستعین مخاطب علی فہم بفراہد کہ جناب رسالت اب صلعم از گریہ و صحیحہ شمر اوصاف جناب حمزہ رضی اللہ عنہ داخل صابران مانند ندیانہ بحالت اولیٰ خدا ہمارا ہماست و گریہ و بکا مخالف صبر نیست و بحالت ثانیہ ماتم ایمان خود کنند کہ آنحضرت را بے صبر گفتہ از خدا جدا می کنند و ان اللہ مع الصابرين یعنی آر قال الخاطب سأل سئ معلوم ہوا کہ جب کہ مشککہ اور مصیبت پڑے تو او سمین صبر اور نماز سے قوت پکڑی کیونکہ غیر مشککہ و مصیبت صبر کی حاجت نہیں اور جو کوئی صبر نہ کرے اسدا و سکی ساتھ نہیں اور صبر کرنا ایمان کی نشانی ہے اقول و بہستعین گریہ و بکا مخالف صبر نیست بلکہ مخالفت صبر امر دیگر است کہ عدم رخصت قلب عبادت از ان است چنانچہ علامہ دہلوی علیہ الرحمہ در ترجمہ اثناعشر بیوی فریاد شکلی نیست کہ صبر از اعظم خصال نفسا

و جرع از این اهل است و ظاهر است که جبر از افعالات نفس است و عقل و قلب دارد اگر
 با وجود اطمینان قلب ثبات قیام برده جبر و رضا بقضای الهی عداً بنا بر اعلام است غلام
 بعضی مصائب و آفات آن جبر و دم یعنی آنور که بحسب ظاهر دلالت بر عدم اضطراب میکند و جرع
 بیاید محذوری ندارد و منافاتی بمقام جبر نخواهد داشت شیخ عبدالحق دهلوی در بیارج البیوة
 جلد دوم صفحه ۴۹۰ می فرماید پس بسیار سخت شد مرض می صلح چنانکه آورده اند که اضطراب نیست و
 میرفروش خود از پهلوی به پهلوی گشت عایشه میگویی پس گفتم یا رسول الله اگر تشل این حالت از
 از ما بود آید عیب میکنی و در غضب می آئی فرمود ای عایشه مرض نهایت سختی دارد و الی اخره
 اجد از ان شیخ مذکور میفرماید اما جرع و فرغ و ربلا یا آه و ناله در امراض چه حکم دارد اینجا سخن جرع
 و فرغ که یعنی بی بصری و بی طاقتی است و مکرره داشتن بلا و گنجت از ان حرام است خلاف
 و آه ناله که قبضه ظاهر غربت و شکستگی و بی چارگی که لازم حال بندگی است و اضطراب و بیقرار
 هر که از شدت مرض و صعوبت آن عارض گردد دیگر است و داخل جرع و فرغ و مکرره داشتن و
 و اگر نختن و شکایت از بله نیست و حدیث عایشه رضی الله عنها که در بیان حال شریف مذکور شد
 در اثبات آن کافی است آری بیقراری و ناله و زاری اگر بدم رضا و تسلیم باشد مکرره است و داخل
 شکایت است و از علماء مشایخ و آنرا که اطلاق کراست و شکایت بر آن کرده اند مطلق نیست
 بلکه مقتدر است به بی بصری و بیقراری اما خبر دادن بدرد و اطمینان و طبیعت بشری بالاتفاق
 مضائقه ندارد پس اگر درود شکایت محذوبه ندارد و بسا کس که بظاهر خاموش باشد و در بیان
 شکایتی نگوید و بسا که در ظاهر سخن مرض و بلا گوید و در باطن راضی بود پس تکیه و اعتماد و برین امور بر
 عمل دل است زیرا فعل زبان انتهای مفاد کلام قال الخاطب جبر می اسی کا نام است که مصیبت
 بین آپکو فوج و زاری و پریشانی و گریان پیاپی می آید که می بیند کوی او را پیرایه میصبت بین یا
 الله که طرف رجوع او دعا کرنے ہی بیماری پیغمبر صلعم جنب کجی و که می بیند که می بیند که می بیند که می بیند
 اقول و به یسحقین در اینجا میخوش عنه جبر شرعی است نه عرفی و سابق گذشت که جناب رضا الله تعالی

بانگ بر حضرت حمزہ رضی اللہ عنہ گریہ و صیحه و نوحہ و ندبہ نمودند از دائرہ صابران بیرون رفتند و نکته
 همان است کہ شیخ عبدالحق دہلوی گفتہ کہ نیکہ و اعتماد دیرین امور بر عمل دل بہت زبرد فعل زبان
 ہمین جا بہت ہر آنکس کہ بظاہر خاموش باشد و در باطن شاکہ بود و اطلاق بی صبر بہ برادر
 شریع خواہ شد و در عرف آن را صابر خوانند و خوانند و پیغمبر صلعم در مصائب جا یا گریہ فرمودہ و اہل بیت
 کرام و صحابہ عظام اقتدا بہ حضرت بہ گریہ و زاری نمودہ اند اگر استیفای این احوال نمودہ آید کہ کتاب
 علیہ السلام باید اندازہ نقل دوسہ عبارات اکتفا میرود اول آنکہ در کتاب مدارج النبوة فی جلد ۳
 مرقوم است کہ چون خبر یافت رسول خدا کہ ابراہیم در سگرات بہت عبد الرحمن بن عوف نزد حضرت
 بود پس گرفت آنحضرت و دست عبد الرحمن را پس آورد و او را در سید پر شستن و دید کہ ابراہیم جا
 میدہد پس گرفت او را و ہندا و در کنار خود پس شاکہ فتن گرفت از چشم مبارک و سہ صلعم
 پیش گرفت با سبب تو اسے ابراہیم اندوہ گین ام چشم می گرید و دل می سوزد انتہ بقدر الحاجت
 دوم آنکہ صفحہ ۱۰۷ نوشتہ فاطمہ رضی اللہ عنہا چون این بہ نشیند بگریست فرمود اسے دشمن گویہ
 مکن کہ حملہ عرش بر یکبار تو گریہ میکنی و بدست مبارک اشک از چہرہ فاطمہ رضی اللہ عنہا پاک
 و دلداریا و بشارت ہا و ادایخ و بعد از آن میگوید انگاہ با فاطمہ فرمود کہ سپران خود را پیش
 پس فاطمہ حسن و حسین را علیہم السلام و از صوان پیش آنحضرت صلعم آورد و چون او را بدین
 حال دیدند گریہ آغاز نہادند و چنان گریہ و زاری کردند کہ از گریہ ایشان ہر کردار خانہ بود دیگر
 استی سوم آنکہ صفحہ ۱۰۷ مسطور است چون از دفن آنحضرت فارغ شد صحابہ خاک حسرت
 نہامت بر سر وقت و حال خود می ریختند و از آتش فراق آن محبوب و وجہی شوقند
 و گریہ و زاری میکردند خصوصاً فاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا کہ از ہمہ مصیبت زدہ و بیکس تر و زار
 و مالاں تر بود و در روزے حسن و حسین رضی اللہ عنہا نگاہ میکرد و در بیتی خود و نامرادی فرزندان
 میکرد لیست از آنجا نب عایشہ صدیقہ در ہمان حجرہ کہ آن سرد وصال یافتہ بود بیت الحزن و
 الفراق او شد بے خانمان شدہ روز و شب میکرد لیست انتہی قال القاطب او جب حضرت

سارا کو کہ حضرت ابراہیم کی بی بی تین بادشاہ مصر نے پکڑ لیا یا حضرت ابراہیم عین اس حبیبیت
 میں نماز پڑھنے لگی اور وہاں حضرت سارا بھی جا کر بادشاہ کے سامنے نماز شروع کی اور حضرت
 عبداللہ ابن عباس رضی اللہ عنہ اپنے بیٹی کی حالت موت سن کر نماز پڑھنے لگی اقول و
 بنسبعین مولف رسالہ حوالہ کتاب بیان منساخہ کہ درسیاق و سباق روایت نظر کر دہ می شد
 و حقیقت حال منکشف میگشت ظاہر روایت مقتضی آنست کہ این نماز خواندن برای آنجا
 دعا خواہد بود و بنظر اہل ہار عاجزی و شکستگی ورنہ در مدارج البنوۃ بصفحہ ۵۵ موجود است کہ ابن
 عباس میگفت کہ روز پنجشنبہ چہ روزی بود روز پنجشنبہ کہ این صہ واقع شد و بکلیت ابن عباس
 تا انکہ ما بر شال مردارید و در شہ کیشیدہ ہر روز و فرود و در راستی قال الما طلب و رشتہ ہست
 کہ حضرت امام حسین علیہ السلام ہی سجدہ آیین شہید ہوتے اقول و بنسبعین ہر دوام
 یعنی نماز گزار دن و گریہ کنون جناب سید الشہداء علیہ السلام تھمتہ نرائنا مارا سلوم ست و مقتدر
 را باید کہ بہر دوام اقتدا با آنحضرت لازم گیرے تا کہ یہ آنحضرت با شتی رہے الہ تبارک و تعالیٰ
 بنظر انصاف ملاحظہ فرما کہ فلاح الصواعق می نویسد یہ مستقبل است کہ چون چہ ۱۴۱۱ھ میں سختی گذ
 نصیحت برادر خود یعنی حسن بن علی علیہما السلام یا دیگر دو میا گریست آخر و بنسبعین ملاحظہ فرما
 مذکورہ حضرت مخاطب ارشاد فرماید کہ در یہ بہت گریہ و بکا جائز است یا ناروا و در گریہ اقتدا
 بحضرت سید الشہداء یا امری است باتباع ہوا قال اب سمعہ کہ تغیرہ ان دونوں باتوں کے
 خلاف ہے جس کی جگہ یہ بیٹا اور چہاتی کوٹنا اور فتنش بنا کر کوچہ و بازار میں نکالنا اقول
 و بنسبعین در بنا ساختن تغیرہ بنوعی مخالفت آیہ نیست و سابق دانستی کہ گریہ از سنت پیغمبر
 خدا است و ہمیشہ معمول صحابہ عظام و اہلبیت کرام در مصائب گریہ ہووہ مست شہادان
 مفصل گذشت در اینجا نقل یک روایت کہ از ان دست بر سر زدن و فریاد کردن گریہ نمودن
 در مجمع عام از صحابہ ثابت است آنکامیر و در مدارج البنوۃ بصفحہ ۵۵ مرقوم است پس ہر دو
 آنحضرت علیہ السلام بغیر ما با بکر اگر بگذارد نماز یا مردم میں ہر دن آمد بلال دست بر سر زنا

و فریاد کنند: افریاد و بریده شدن امید و شکستن پشت کاشکی نمی زائید مرا و در من چون
 زائید کاشن می دم پس زین روز و نمیدیدم از پیغمبر خدا این حال را پس در آمد بلال خرد سجد
 و گفت یا ابوبکر رسول خدا مرے فریاد کہ پیش وحی و نماز بگذاری با مردم پس چون دید ابوبکر
 برون مسجد را از رسولی ادا بود ابوبکر رضی اللہ عنہ مرے نرم دل سخت اندوہ گین شد کہ تو است
 نگاہ داشت خود را پس بر دے افتاد بیوش و بگریہ آمدند صحابہ و فریاد کردند پس در گوش
 آنحضرت رسید فرمود یا فاطمہ! این پیادار گریہ و فریاد است کہ میرسد فرمود فاطمہ! این آواز گریہ
 و فریاد مسلمانان است کہ ترا در مسجد نمی بیند پس طلب علی و عباس را رضو و تکیہ کرد و برایشان
 بیرون آمد بسوسے مسجد و نماز گذارد و انتہی ادلیا مخاطب رشاد فرمایند کہ درین وقت صحابہ
 عظام از آید آتی ہدایہ استغیثا باللہ و اللہ علیہم الخراف ساختہ با وصف ارشاد و نبوی چہ حضرت
 نماز فریضہ نہ گشتہ ہمدار گریہ و فریاد دست بر سر زدن و فوج نمودن خود را از محبت خدا جدا
 ہائے ہزاران حق گشتند و دلائل جواز نقل قبر سابق گذشت فتد کہ قال مخاطب اور نماز
 جگہ مرتبہ میں کہ جسمین تمام ہے جبری اور شکایت اقول و یستعین انچہ در مقام افادہ نمود
 نامائے از نصب حضرت مخاطب بیابا شہ ہر واحد از نماز و مرتبہ امر نیست علاحدہ علیہ
 کسی از اہل حق نگفتہ کیلکہ بجای دیگر است نمی بینی کہ در مذہب بلویت نماز عاشورہ وارد
 المختصر بر ذریعہ صیبت جناب خامس آل عبا علیہ الصلوٰۃ والسلام ادا کردن نماز خواندن مرتبہ
 کار موافقین است اہل سنت و جماعت را نہ بسوسے نماز اتفاتی و نہ مرتبہ سرکاری و در مرتبہ
 ہے جبری و شکایت بیان نمیشود بلکہ سراسر حال جبر و شجاعت حضرت و ظلم نمیدانم قوم
 و منظوم قال مخاطب قال اور مرے نکلتی ہے اقول و یستعین کلام ہے نظام مش
 فرد و دست بد و جہ اول آنکہ غنا و مذہب اما میر جرم است دوم آنکہ اگر کسی از عوام مگر
 خواندن و شنیدن مرتبہ بغنا میشود حال او کمتر است از حال صحابہ کہ بروایت اہل سنت و

و جماعت غنا با غمی شنیدند چنانچه در مدارج النبوة صفحہ ۹۴ مندرج است گفتہ اند قایلاً
باباحت کہ روایت کردہ شدہ است غنا و سماع از جماعت کثیر از اکابر صحابہ کہ در ایشان چند
از عشرہ مبشرہ اند و جم غفیر از تابعین و تبع تابعین و دیگر علماء محدثین و علمای دین
کہ از ارباب زہد و تقوی و علم و عبادت بودہ اند و نقل کردہ شدہ است دین باب از
ایشان آیات و حکایات کہ کفایتست در آن و بیشک معلوم کرد کہ اللہ دین فاکار
اہل یقین و مخالف بود در آن اما عبد اللہ بن جعفر رضی اللہ عنہما سماع غنا از و سماع جعفر
و مشہود است و نقل کردہ است از اہل کرامت کہ درین مسئلہ از فقہار و علماء ارباب
تواریخ و ابن عساکر و استیجاب گفتہ نمیدورے بغنا اسی و بود امیر المومنین در آن زمان
عمدے علی ابن ابی طالب میرفت وی رضی اللہ عنہ در خانہ جمیل کہ از مخنیات بود و نو فخر
بود کہ گفتہ نگند بر اے بیچ کہے مگر در خانہ خود پس تغنی کردیے وی و خواست کہ بیاید در خانہ
وے رضی اللہ عنہ و نشنوا ندا و را و کفارت و ہزارمین خود پس منع کرد وے رضی اللہ
عنہ و را از آن و گفتہ اند کہ بودہ اند عبد اللہ بن جعفر را جواری کہ تغنی میکرد و عود می زدند
برای وے انشی قال الخاطب معلوم ہوا کہ تغنیہ میں سرائسری صبری سہ کہ میں سی اللہ کا
ساتھ چوٹا سہ اپر مچھرون اور اسون کے طریقہ اور انداز کے حکم سی کہ یہ بیتا میں نا
پڑھنا اور صبر کرنا ہے مخالف ہی اقول و نہ نہیں از دیار سہ سا کہہ بوضوح یہوست
کہ تغنیہ داری عین صبرست و امری خلاف و ہر در آن راست و گریہ داری را شاد و صبر
نشان گفت بل ہر آنکس کہ گریہ داری را ہے جدی میگوید از صبریت خدا و پر وی رسید
بر اصل دور قال الخاطب لا تفلوا لمن یقین فی سبیل اللہ اسوات بل اشیاء و انکی لا یفخر
اور نہ کہو ہمارا جای اللہ کی راہ میں کہ مردے ہیں بلکہ وہ زندی ہیں لیکن نکو خبر نہیں
بدر کی لڑائی کے بعد صحابہ شہید و ن پر افسوس و در غم کرتے تھے کہ دیکھو فلاسے فرسہ یون جا
دیا اور دنیا کی لذت سی محروم ہوا سو اللہ تعالیٰ فرمایا کہ کوئی اللہ کے راہ میں گیا

او سکومرہ سمجھ کر اسپر افسوس و ماتم کرنا چاہیے **اقول** و بہت تعین مخاطب والا نشان درینجا اخبر است
 غریب و فانی عجیب از آیه و لا تقولوا لمن یقتل فی سبیل اللہ اموات برآورده منیر یاد جو کوئی اللہ
 کو راہ میں مار گیا او سکومرہ سمجھ کر اسپر افسوس و ماتم کرنا چاہیے و ظاہر کہ فقرہ اسپر افسوس و ماتم نہ چاہیے
 از اسباب و طبع حضرت مخاطب میباشند لکن افسوس و ماتم کردن جناب ریالت ماب صلعم بر حضرت حمزہ
 رضی اللہ عنہ ثابت است **قال** الخطاب کیونکہ اللہ کے پاس زندہ ہیں اور انہی زندہ کا جان میں کوئی
 ماتم نہیں کرتا سچا زندہ کے زندہ پر کیونکہ ماتم کرے **اقول** بہت تعین چنانچہ افادہ نمودہ در فروع است بچند وجہ
 اول آنکہ اگر شہد اندر اللہ تعالیٰ زندہ اند اگر حکم زندہ بر آئند اور دنیا جاری کردن عند الشرح معتبر اند شدہ والا تقسیم
 نہ کرکہ وغیرہ و دفن و کفن و نکاح از واج شہدا جائز نباشد و احکام صوم و صلوة و حج و زکوٰۃ و جہاد جاری باشد
 و در طایفہ دنیا احکام مردہ از قبیل دفن و کفن و نکاح از واج وغیرہ بر شہدا جاری باشد گر یہ و کجا چلو و چسپان
 روانا باشد دوم آنکہ یہ مخصوص بر میت نیست بلکہ بر زندہ نیز بسبب مفارقت گریہ و زاری مباحترست
 زیرا کہ حضرت یعقوب بن حمیر از مفارقت یوسف علیہما السلام چندان گریست کہ ہر دو چشمانش سفید شدند و
 اور اقواب ہند شہید عطا شد سوم آنکہ جناب محمد مصطفیٰ صلعم در زندگی خود بعد دریافت حال شہادت جناب
 امام حسین علیہ السلام بسیار گریہ کردہ اند و سندان از سر الشہادتین گذشت و پڑا ہم کہ آنحضرت را معلوم
 بود کہ جناب امام حسین علیہ السلام در شہادت خواہند یافت بلکہ در اوقات زندہ بودند پس فیصوت
 بر زندہ دنیا دریافت خبر شہادت کہ عبارت از زندگی اخروی است گریہ جائز و رواست و این فعل
 آنحضرت را صلعم مخالف آیت اغثن کاریمیا است **قال** الخطاب مگر بان اتنا فرق ہو کہ اللہ کے زندہ کی
 تم سے ملاقات نہیں ہوا سکویون سمجھو کہ حبیب کوئی تمہارا بزرگ یا قریب کسی ولایت و دوست میں نہ گیا
 ہوا و تم شکوہ وہ دہان صحیح و سلامت چین میں ہے تو القہر یہ حال شکرا سکی سفر کی مصیبت کو یاد کر کہ
 ہرگز ماتم نہ کرو کہ الغرض اب اسطرح امام علیہ السلام کا حال کہ اللہ کی راہ میں شہید ہو کر سمجھو اور انکو
 زندہ جان بوجہ برکی صبری کے کام نہ کرو **اقول** و بہت تعین بچند وجہ و دست اول آنکہ شیخ عبدالحق
 دہلوی در دا ج النبوة منیر یاد کیا کہ حیات انبیا صلوات اللہ و سلامہ علیہم اجمعین متفق علیہ است سب

علامت و سبب اختلاف نیست در آن کامل تر و قوی تر از وجود حیات تمام و متقانیون فی سبیل الله که
 آن معنوی اخروی است خداوند حیات انبیا حسسی دنیاوی است و احادیث و آثار و در آن واقع شده
 چنانکه مذکور گردید یکی از آن حدیث است که ابو جحلی نقیل ثقات از روایت انس بن مالک رضی الله عنهما آورده
 قال قال رسول الله ﷺ الا نبیاء احياء فی قبورهم یصلون الحدیث و چون زنده بودن جناب سرور
 کائنات به حیات کامل تر از شهدا را با عترت محدث و بابوی بوضوح پیوست اکنون گریه و زاری و فریاد و ناله
 و ندبه و فریادگان و اهل بیت کرام و ازواج نبی آخر الزمان و حضرت غفر عنهم اجمعین در میان به با تمجید جناب خاتم الانبیا
 صلوات الله علیه و در مدارج النبوة و صفحه ۱۲ نوشته پس که الموت روح الهی و روحی را صلوات الله علیه
 و با علی علیه السلام برود و گفت یا محمد یا رسول رب العالمین و از علی بن ابی طالب رضی الله عنه منقول است که
 گفت من از جناب آسمان آواز و مجده می شنیدم که ملک میگردد و آن بعد از آن میگوید و صحبت سیده که چون
 آنحضرت صلوات الله علیه برود فاطمه زهرا را ندید که برود و فرمود یا ابتاه دعوت حق را اجابت فرمود
 و ابتاه بجنبت الفردوس نرفت و خودی و ابتاه به برگشت به آبجبرئیل که رساند و ابتاه بعد از تودعی هر که آید
 و جبرئیل هر که آید خداوند را روح را روح او رساند و دنیا مملو و وسط زمین و عایشه صدیقہ رضی الله عنها
 نیز زاری میکرد و میفرمود در پنج ازان پیغمبری که فقر را بر خدا و درویشی را بر تو نگری اختیار کرد و آنحضرت
 صفحه ۵۱۳ آورده و در آمد روی اشهب اللججیم هیچ نبی حضرت خضر علیه السلام پس گذشت که در جنگ
 مردم را و بگریست انتقی دوم آنکه خاصان جناب باری عزرا سمع و را تم جناب سرور کائنات صلوات
 الله علیه و با و صفت مرور سالها و اقام و استمرار و زنده اند چنانچه در مدارج النبوة موجود است که
 روایت است از زید بن اسلم گفت بیرون آمد عمر شریف برای حراست خلق پس دید چنانی را و فریاد و پیوسته
 نیز و چشم راوی گوید و میگوید علی عهد صلواته الابرار صلی علیه الطیبون الاخیار قد کنت قویاً لکاء
 بالاسحار یا لیت شعری و انخبایا اطوار هل یجفون و حبیبی الداء و یاسکند آنحضرت را صلوات الله علیه و اطهار شوق
 میکند ببقای او پس شست عمر و گفت اعاده کن قول خود را پس اعاده کرد و بصوت حزین و گریه کرد و تهن
 سوم آنکه جناب فاطمه زهرا صلوات الله علیه تا مدت حیات خود را تمام آنحضرت بودند و شادمان و بهین پس

فی الجہۃ۔ مارج النہوۃ ۲۔ یکہ بانگ از تن کہ نہ صفت نہ ہم مرکز فاطمہ زہرا علیہا السلام کہ سو بہتر از ہر
 الخ لایا من مخاطب از دوام این نام آنچہ جواب خوانند گفت مانیز بہان جواب بجنبہ خواہیم داد
 قال مخاطب آیہ ولینبؤنکم شیء من الخوف والرجوع ونقص من الاموال والافتن الشرا والفساد
 الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا ان الله وانا الیہ راجعون ترجمہ اور البتہ ہم
 آزمائش گاہ تکوین کو کھائے۔ بدوستے اور بھوک سوا و مالون کے اور جانوں کے اور پیون کے نقصان سوا و خوشی و غم
 صبر کرینو لہذا کہ جب آنکھیں بھی کچھ مصیبت کہیں ہم اللہ کے مال میں اور بھوکا سی طرف پھیرنا ہم آریا و انک
 علیہم صلوات من رجب و احمة و اولئک ہم المہتدون ترجمہ ایسے لوگ کہ سنیں پریشانیاں شی ہوا و نکو سب کی
 اور مرانی اور وہی میں لہ پرف اس آیت سے بخت فائدے اور حکم کو بھی گئے کہ جب کسی پیغمبر یا
 امام کا اسطر علی مصیبتیں جو آہ میں مذکور ہوئیں گرفتار نہ ہوا معلوم ہو یا اب کوئی مسلمان گرفتار نہ ہو
 او سکوا اللہ کی آزمائش سمجھی اور اس میں صبر کرے اور ان اللہ پڑے اقوال بہتین مخاطب و شہداء
 طرف غلط فرمودہ ہے مسلمانان و رمانیا و اوصیا علیہم السلام نزول بلا کا ہی بسبب آزمائش و گناہی جو ہم
 شہادت اعمالنا قصد و مخاطب فقط یک قسم بیان ساختہ و ہوا کرتے قال مخاطب اور واقعی ہوا کہ
 کی آزمائش میں خواہ اپنے اور پرخواہ اپنے کسی بزرگ اور قریب پر ہوا نام اور بی صبری کے کام نہ کرنا نہایت
 غامی اور دوستی سے بھی چپا نا ہے اقوال بہتین محصل کلام بلاغت نظام مخاطب میں کہ گریہ و مصیبت
 بی صبری است و ان محل نظر است بچند وجہ اول آنکہ چون جناب خاتم النبیین صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم
 بعالم بقا خواہند گریہ فرمودہا آنچہ در مارج النہوۃ صفحہ ۳۹ نوشتہ آنحضرت فرمودید انید و آگاہ باشند کہ
 ہر عالم بقا خواندہ اند و امر کردہ اند و بشیخ و تحمید و استغفار و در گریہ شد گفتند یا رسول اللہ از موت میگفتی
 و بتعمیق امر زیدہ است خداوند تعالیٰ گذشتہ و آیندہ تر از فرمودہ این ہول المطلاع این ضیق القبر و ظلمۃ
 اللحد و این القیمة و الاہوال الخ و وہ آنکا از عبد اللہ بن مسعود روایت است کہ آنحضرت صلعم پیش رفتا
 خویش کیا و از فوت خویش خبر داد خواص اصحاب را سنانہ عایشہ خواند و چون نظر سار کش با انداد و در گریہ
 مارج النہوۃ ۳۱۵ کمال ضیوح لایع شد کہ بوقت نقصان انفس وغیرہ گریہ کردن خلاف حکم خدا نیست بلکہ موافق

رسول خداست سیوم آنکه بوقت شماع خبر وفات جناب پیغمبر خدا صلعم حضرت ابوبکر نیز گریه فرموده اند
پس تحقیق مخاطب غنا نشان را نصیبی از آیه اولیک علیهم صلوات من زعم الخ نخواهد بود و چو کماتری مگر آنکه
گفته شود که این مصیبه وفات پیغمبر خدا صلعم بحق ابوبکر نه مصیبه ذاتی نشان بود و نه معنی بزرگ نشان و مندر گریه
ابوبکر آنکه شیخ عبدالحق و بلوی در کتاب دراج النبوة صفحه ۹۱ میفرماید لیکن تیز زخم شهادت را که در غایت کفایت
در آن دورفته افتید و هلاک شود چنانچه هلاک شد آنکه آنیکه پیش از شهادت بوده اند و از آن سبب عده ای میگویند
آمده است که رسول خدا صلعم شست بر پشته و گفت که پیغمبر گرانید ای اتیحا لے نبی از زندگان خبر و ایسار آنکه
بدیدار از یب و زینت حیات دنیا را و میان آنچه تیره و است قالی از اجز و ثواب آخرت پس از غایت که چنان
بنده پذیرد که تیره و است و رغبت نکند و در دنیا ایس بگرسیت ابوبکر صدیق بر نشینان این خبر و گفت پیران
و اودان با فدا می تواند و یا رسول الله و گفتند مردم بر بند بر سوی این شیخ پیغمبر صلعم از حال بنده از زندگان
خبر میدهند و می گریه میکنند انتی قال الخاطب خصوصاً و ستمین که دوست کس که از مایوس تواند و بعضی میگویند
چاپی و در می سبب هر که انبیا اولیا بر بی سبب مصیبت گذرین در و عراضی بر فدا و صابانه نماید
اقول و پستین و انما خاصان جناب ماری غرضه پان بر سر شسته صبر و ایمان دارند لیکن آه ذنا که قصد
انگهار و غربت و بیچارگی که لازم حال بندگی است و اضطراب و تیراری که از شدت مرض و عیوب آن فاضل و
دیگر است و داخل جرح و فرج و کراست بلا و سگایت از میلی نیست کمانی المراج النبوة قال الخاطب کسین
نمیدان کیا که مصیبت کیو اسطو خواه پس او بر بنو خواه اپنے تریب یا بزرگ بر بنی بار اود و لی بار اود را مام بار
نمایا و اود و من تعزیه که کند اود و شیهه که چنانی کو اود و ره بیاید و اقول و پستین مخاطب خود و بنیقام
بچند لفظ طعن و تشنیع کرده اول آنکه بر مصیبت ذات خود یا بزرگ خود میگویند که این کار و ده و ده و شستن
تعزیه سوم گفتن شیهه چهارم غمخواران هجوم دست بر سر و زینه زدن یا بزرگ بهانوی سبب است زیرا که تفریح و تفریح
در میان امامیه و اهل سنت نیست که گریه و بکا بر جناب امام حسین علیه السلام موجب آبر و ثواب است و
باید عت و ضلالت و در صورت اولی اتفاقاً و مجلس برای آن وزیر که صاحب آنحضرت در آن جا نرو و یا بعد
در بدعت اهل سنت بهر دو شوق ثانی تمقد و امامیه پیشین اولین قائل اند و آن ثابت است بوجه اول آنکه

اناميه ورن باب احاديث كثيره انك بطريق البليغ مروى شده و اير و جمله آن بنمايت و توارند از اجماع
مالا يدك كله لا يترك كله بر نقل خير حديث كقاسم و وكي انك من ذكر الحسين ع فخرج من عبيد
ولو بقدر ربحناح الذبابة كان ثوابه على الله دوم انك قال الباقر ع ايما من ذرفت عيناها على مصفا
جنا الحسين ع تسيل على خده ثوابه الله الجنة عزها ليكنها احقبا سوم انك قال الرضا كان اني اذا
دخل شهر المحرم لا يرى ضاحكا فاذا كان العاشر منه كان ذلك اليوم يوم مصيبتة و حزنه و بكائه هو
اليوم الذي قل فيه جدى الحسين ع چهارم انك حكى عن دعبل الخراعى ان قال دخلت على سيك
ومولى على بن موسى الرضا في مثل هذا الايام قال لي مرحبا بك يا دعبل ثم انه وسع لي
في مجلسه و اجلسني الى جانبه ثم قال لي احب ان تشد في الحسين شعرا فان هذه الايام
ايام حزن كانت علينا اهل البيت و ايام سرور كانت على اعدائنا خصوصا
بنى ميه يا دعبل و اكي على مصابنا ولو واحدا كان اجره على الله يا دعبل من ذرفت عيناها على مصفا
حشر اده معنا يا دعبل من بكى على مصفا جدى الحسين ع غفر الله ذنوبه البتة ثم التفت الى
و قال ارث الحسين فانت ناصرا و ما دنا فلا تقصر قال دعبل فاستعبرت و سألت عمر و انشأ
و چون مشرب طولاني است اندايك شعر كقاسم فخرجت انك قال الصادق ع من لم يحزن على مصابنا فليس منا
دوم انك جناب پير خدا و على مرقى در مصيبت جناب امام حسين گريسته اند و ترجمه صواعق محرقة از ابن ماجه روا
كرده كه قتي اصحاب نور رسول الله صلعم بودند و رين اثناء از حسين و چون رسول الله صلعم ايشان را و ديكر
از چشمان مبارك وى ريخت و رنگ آنحضرت تغير يافت آنخ و ذ الصواعق هكذا اخرج ابن سعد عن
الشعبه قال مر على رضى الله عنه بكر بلا عند مسير الى صفين و حاذى نينوا قرية على الفرات فقف
و سال عن اسم هذه الارض فقيل له كربلا فبكى حتى بل الارض من دم و ح و قال دخلت على
رسول الله و هو يبكي فقلت ما يبكيك فقال له عندى جبريل انفا و اخبرني ان ولدت الحسين فبذل انفا
الفرأ بموضع يقاله كربلا ثم قبض جبريل فقبضته من ثيابى اياها فلم املك عينه ان فاضتا انتهى سيوم انك
بنهاوت ابن حجر جناب امير المؤمنين على ع اذا فرموده كه شهادت جناب امام حسين آسمان و زمين گريه و ابد كرد

فخر احق بالکبار چنانچه در ترجمه مواعق محرقه از ملا روایت کرده که علی بن موسی بن حسین گذشت و گفت لشکر
از آل محمد صام و درین ارض کشته خواهند شد که آسمان و زمین بر ایشان گریه کند آنحضرت پیام گاهینا ایست عذر ستم
هنگام هزاره فرشته را برای گریه بر قبر مظلوم کر بلا تعیین فرموده که ذانی غنیمه الطالبین عبد القادر الجیلانی پنجم
آنکه شاه عبدالعزیز دهلوی در سال سرالشیاه و تین از قبا و بکا و خرن و تذکره قانع مذکور درین است
ما قیام قیامت اقرار نموده حیث قال لم یطلع الحاضرین والغائبون علی وقوعها بل بالبقاء البکاء و الحزن
المستمر و تذکره تلك الوقائع المماثلة في امته الی دی مر القیامه تششم آنکه شاه صاحب فرورد
عشر و محرم در مجلسین و شتای نه خود یک مجلس بحضور اکبر شاه با و شاه معتقد ساخته صاحب جناب امام حسین
بیان نمیداد فقیر نیز بار با شریک مجالس کوره گردیده و لطف بیان شاه صاحب شنیده چون مقدمه اصلی
نخوتین و جبهه ثابت گشت اندر اکنون عثمان شنبه رخا مه سبوی ترویجده توان مخاطب منقطع میسازم اولاً
مکان پس بدانکه تعمیر مکان در نفس الامری است و مباح و امدی را در آن مجال و دم زدن نیست علاوه بر آن
جناب سیده النساء علیها الصلوات والسلام و حضرت بقوه پیغمبر خدا بیت الحزن برین شهر ترتیب داده
بودند چنانچه وفات را ایشان ازین ذکر شحون والفضل انما هی آیه الاعلایه از به نظر آنکه بزرگوار نبی خا
و وفاتاه برای ترتیب مجلس شد شریف و توجه میدان تیار و مژده داشت و در ده مخزن بروایت بلال مروی که
بر آن حضرت چشمی که گردید آنچشم و وزج را تحواید و دنیا داشتند آنحضرت از تفریه واری و رجعت سابق گذشت
و تذکره و لا تغفل انما لقا فتنه مرتبه اگر پیش ازین ثبوت مرتبه فتنه آنچنان گردیده که احدی را مجال آنکارا قی نیست
مگر برای اطمینان قلب ناظرین سندی درین جاتی می آید یعنی شیعیه اجماعی دهلوی و در ارج النبوه به صفحه
۵۲۵ - میگوید هر کدام از اهل بیت آنحضرت و صحابه عظام مرتبه و وفات آنحضرت صلواتم و سلک نظام کشید
انتی را با غنا و در زبیب اما میرام است مگر بظاهر که در زبیب اهل سنت غنا صانع نیست حتی که فخری تهران
اگر چه قویانین موسیقی باشد جانیه و روایت کنند و روایت کرده اند غنا و سماع آن از جماعه کثیره از اکابر صحابه
که در ایشان چندی از عشره مبشره اند که ذانی در ارج النبوه غنا مسدست بر سر و سینه زدن با فقره و است میگویم
که چون بروایت اهل سنت و جماعت ثابت است که در اتم آنحضرت بلال دست بر سر زدن و فریاد کردن

- بعد از کفانی مدارج النبوة و جناب سیده دست بر سر زنان از خانه بیرون دوید و میگفت چنانچه در
 مدارج النبوة آورده که او از شیطان که قاتل محمد صلی الله علیه و آله و سلم را میکشید و بعد از رسیدن او خانهای مدینه نیز شنیدند و
 خاطر بر سر ارضی الله عنهما چون این آواز شنید و دست بر سر زنان از خانه بیرون دوید و میگفت و هم زنان
 با شهادت میدادند و چنین معلوم میشود که زهر را از جانب او از شنیدن این آواز از مدینه با حد رسید امتی پس برین با
 تشدید نمودن بجا است **قال** مخاطب اورا الله تعالی نے قرآن شریف میں تشریح فرمائی ہے کہ صبر کی تعریف
 کی جو اور قواب صبر کر نیکو بی انتہا فرمایا جو اور ما تم کر نیکو صبریت میں ایک جگہ بھی فرمایا قواب تکما اور کو
 بنی ولی امام کی واسطے ما تم مخصوص نہیں کیا **اقول** و بستمین چون مخاطب صبر کما حقہ اور اک نکو لندا
 بار بار در مخاطب می افتد و مردم را اغوا میکند و نمیداند که در صبر عربی و شرعی فترتی است بسیار و گریه و شکافان
 صبر شرعی نیست بلکه در گریه و زاری رتبه نازل آگسار که اعلی رتبه بعد و سبب حاصل میشود چنانچه در مدارج النبوة
 از آن حضرت آورده که البکاء من الوجهة و درده مخزن بر دایت بلال مرقوم که بران حضرت صلی الله علیه و آله و سلم حشمتی که گریه
 آن چشم اشک و فزع را تحوّل و دید اکنون ارشاد فرماید که بعد گریه و زاری انسان داخل زمره صابران نیاید
 یا نه در صورت اولی آنچه حق تعالی توصیف صبر بقرآن شریف فرموده آنهمه برای گریه کشندگان میباید و چه در
 و سببالت ثانیه منحنی مختصر گوئیم که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم بار بار در صبریت گریه فرموده اند و شواهد آن سابق گذشت فلا
قال مخاطب اور حدیث میں آیا ہے کہ صبر نصف ایمان جو اور ما تم کو کمین چالیسوان حصہ بھی ایمان نکما
اقول و بستمین اگر از ما تم گریه را گرفته کما هو الظاهر پس حدیث البکاء من الرحمة موجود اگر امری دیگر در
 داشته فعلیات البیاء و حلینا التسلیم و الرّدب البرهان **قال** مخاطب و پیغمبر خدا فرمایا ہے کہ جو
 مسلمان صبریت میں هیچ فزع و مقام میں اس کلمہ کو انا لله و انا اليه راجعون و لا حول و لا قوة الا بالله صبریت کا
 اور اجزاء و قواب اسکا ذخیرہ جو **اقول** و بستمین فی الواقع گفتن انا لله و انا اليه راجعون و لا حول و لا قوة الا بالله و فزع صبریت
 گریه در مصائب خاصان خدا تیرا جو و قواب با دارد که میان آن از حیث علم شکستہ رقم محال است طرفہ آنکه در
 مدارج النبوة مرقوم و فاعلم و خمره گفت یا رسول الله پدید من کو خواجہ فرمود که من پیر قواب شتم گفت یا رسول الله
 ازین سخن بوی خون سیاه و اشک آلوده می زینان گشت و یارایان ازین بوی آفتاب و در گریه و زاری و زاری

گفت ای فرزندان اگر مرا صفت کنم دل تو طاقت نیاورد و فروغ و ناله آن ضعیف زیاده گشت انتہی قال الخاطب
 اور رسول خدا نے کہا جو کہ ہماری امت کو اللہ تعالیٰ خود چیز ہی ہے کسی اگلی امت کو نہیں وہ کلمہ انا اللہ ہے
 کہ مصیبت کی وقت کہی میں اقوال پستعین سلما کہ این ترجمہ حدیث است مگر از مطلب مخاطب کہ صاف گویے
 و بجا است مناسبہ نہارہ قال الخاطب اور سنا امام احمد بن محمد حضرت امام حسینؑ کو روایت ہو کہ پیغمبر خدا فرمایا
 کہ جب مسلمان کو مصیبت پہنچی اور بربدت کو اس مصیبت کو یاد لا دو اور نئی سر سے پھر انا اللہ انا اللہ لجمع
 کہے تو اللہ تعالیٰ اس کو اجزا زہ خشتا کر دے وہ مصیبت گذشتہ ابھی پہنچی اقوال پستعین یا حدیث حجت ہر
 است نہ بری معنی یاد آوردن مصیبت گذشتہ از سر نو جایز و روا است وہاں المقصود فی ہذا الباب قال الخاطب
 الغرض جب مصیبت کی وقت قرآن میں صبر کرنے اور انا اللہ کہنے پر اشارت اور صلوات اور رحمت اور دعا بت مقصود
 ہوئی اور پیغمبر اور امام کے بھی قول سے مصیبت میں انا اللہ کہنے کا حکم معلوم ہوا تو صاف بوجہا گیا کہ جو او کو خلا
 بجا کو صبر اور انا اللہ کے ماتم اور مغیرہ اور تقریر تقرر کرے وہاں اشارت ہوا اور رحمت اور صلوات سے وہ نصیب ہے
 اور راہ سہ گمراہ اور خدا و رسول و امام کو کہنے اور طریقہ سے باہر اقوال پستعین عادت اما میراں جاری
 گشتہ کہ بوقت تذکرہ مصائب جناب امام حسینؑ انا اللہ آئینہ زبان سیارند بلکہ وراعمال یوم عاشور گفتن کلمہ اشراج
 ماثور است پس بایند حکم خدا و رسول خواہند بودند مخالفت آن گریہ کردن و مژغہ خواندن و تقریر ساختن خلاف سیرت
 ما و عید لازم آید و ہر یک را جدا جدا بیان میکنم اول اگر یہ کردن و لائل ثبوت ان لا تعد ولا تحصى و ریختن آب بر خضاب
 بر نہ کہ چند دلیل اکثر اسامیر و دوا و پیغمبر خدا صلعم حضرت حمزہ علیہ الرحمۃ خود گریہ فرمود دیگر اثر برای گریہ شام
 و پیچہ چہرہ و صفا الاحباب میگوید کہ اگر ضعیف بر سر حمزہ آمد و وی وفا طہ میگیرند و بگریہ ایشان آنحضرت تیر گریہ
 در آمد الخ و شیخ عبدالحق دہلوی در مدارج النبوة نقل من حاج النبوة آورده و در اینجا حکایتی غریب است
 کہ نقل کرده اند کہ چون آنحضرت مسلم بہرینہ تر ول فرمود از اکثر خانہنای انصار و از گریہ زنان ضعیف مگر از
 خانہ حمزہ فرمود لکن حمزہ لا ابوالی یعنی حمزہ زنائی کہ بروی گریہ کنند از انصار چون این سخن شنیدند زنان
 خویش را گفتند کہ تحت حمزہ فرمود بروی گیرند انما بجا تویش آید و بگریہ انان خویش گریہ کنند زنان انصار
 میان شام و خفتن حمزہ آمدند قناتیم شب بروی میگیرند آنحضرت بخواب رفتہ بود چون بیدار شدہ و از گریہ

زمان از خانه خمر نشیند برسد که این چادران است گفتند زنان انصار بر نعم تو میگیرند پس دعا کرد و آنحضرت و فرستاده
 رضی الله عنک و عن اولادک و اولاد اولادک انتهی دوم زبان خلافت جناب عمر بن الخطاب رضی الله عنک و اولادک
 حنین مضامین شوق با بقا را آنحضرت میگفت حضرت خلیفه ثانی بوقت پاسبانی استماع آن کرده نشست و اما
 قول از آن ضعیفتر خواست پس اعاده کرد و بصوت حنین دیگر یکدک کمانی در ارج النبوة سیوم رضی الله عنه از عاتقه انعام
 کرد که قبرش در این راه است و این را برای من بکشای پس بکشاد و عایشه گریه کرد و آن زن تا جان بقا بقضی ارواح و اولاد
 این گریه و پریا حسنه تا جان با بر دست از آن بر داشت که از آن ارج النبوة و صفحه ۳۴۳ - چهارم چون
 زمان وفات آنحضرت صلوات الله علیه بر ترشه جبریل پیغمبر جبریل گریه و بیجا پیچید و صفحه ۱۲۰ اندراج النبوة مرقوم است
 که آنحضرت فرمود ای ملک - المیت قبض روح من کنفی تا زانیکه از درون جبریل آمدن من نیاید پس جبریل
 آمد گریان از پنجم در کتاب ارج النبوة صفحه ۱۱۰ - آورده نقل است که در آن ساعت ابو بکر در خانه خود بود
 که در محله شیخ غزالی مدینه بود چون از بین واقعه خبر یافت سوار شده و بتجهیل روی بحجره عایشه آورده و در راه میگفت
 و میگفت واه محمداه و انقطاع ظهراه تا به مسجد شریف درآمد دید که مردم پریشان حال اندر هیچ کس ملتفت نشد
 و سخن نکرد و بحجره عایشه درآمد و با مبارک از روی شهادت برداشت و به پیشانی خورانی بوسه داد و در
 روایتی که نهاد و من خود را بدین مبارک و بوسه زد سک - را و گفت و انتباه و بعد از آن سر بر آورد و بگریست
 باز در بوسه داد و گفت و اصفیاء باز سر بر آورد و بگریست باز در تقبیل کرد و گفت و اخیلا اله انتهی تا نیا مترید
 ثبوت آن چنین تقدیر پس که هر یک از اهل بیت کرام و صحابه عظام مرثیه با در وفات آنحضرت صلوات الله علیه
 انتظام کشیدند و قول عبدالعزیز دهلوی و نهف الهواتف بالمرثی و فوج المحن و بکاسهم اول لیل است برنگاه
 مرثیه بای جناب مظلوم کر بلا علیه التحیه و الثنا از آواز غیب شنیده میشد فلا تکن من الغافلین تا اثنا تفریه و حو
 ثبوت آن مکرر گشت فتدکر قال مخاطب اب ای مسلمانان حبیب مکو حضرت امام کی مصیبت یا داوسه
 اقول و بنسبتین و زین مقام بحب لباس عبارت آورده یعنی حب مکو مصیبت یا داوسه صان نمیکوید که یاد
 آوردن مصیبت آنحضرت صلوات الله علیه با ناست و سبح و یا بدعت است و ضلاله و قول مام غزالی بحرم علی الواعظ
 بخیر روایت مقتل الحسن و الحسین و حکایتی مجری بین العیال من التناجی و التماس فایهوج الی فضل الصیبه و اطعم

ششم دلیل است بر اینکه یا در قرن مصائب جناب جنین علیها السلام نبی است مسیح است و حرام و
 علت آن بیان است که عزالی گفته فانی هیچی الی بعض الصحنه چنانچه جناب علامه و ملوی علیهما الرحمة در زیره نبی
 و چون خلافت برید فرغ خلافت معاویه و آن فرغ خلافت عثمان و آن فرغ خلافت عثمان بود و بسبب قهوه اتفاق
 فرغ که مقتضی آثار اصول بودند اتفاق و اتفاق اصول بر یکسان نمکشف گشت و به همین جهت برخی از علماء
 است که برید چنانکه از زمان ابا عت ترقی با علی فالاعلی نه شود علامه فمنازانی در شرح تمامه نه میگوید
 فان قيل ان عاراه المذهب من لا يجوز اللعن علی بنی مد مع علمهم بانه لیسقط به قلنا تمامیا من ان ترتفع الی
 الاعلی فالاعلی کاهو شعار الوافض یروی فی ادعیتهم و یجری فی اندیتهم فرائی العتقون بامر الدین
 الخام انوار بالکلیه طریقا الی الاقتصار فی الاعتقاد بحيث لا تزل الاقدام علی السواء ولا
 ولا تفصل الافهام الی الا هواء سلامن لا یخفی علی الجوان ولا استحقاق و کیف لا یقع علیها الا الله
 و هذا هو السرها نقل عن السلف من المبالغة في محاربة اهل الضلال و سد طرقه کایوم زمان یجر الی القوا
 فی المال مع علمهم بحقیقة الحال و حقیقة المال و قد کشف لنا ذلک حین اضطررت الاحوال و اشدت الاظلال
 و حین کانت الحال الماشیه الی الله الکبیر الشاکل منی کلامه و نعم ما قبل ربی و قل است محبت حسین بن علی است و جهان
 عاشق طلعت حسین بن علی است و حقیقت البیت بر خلق جهان و ثابت زهدات حسین بن علی است و بسیار
 و ارم که عایت با بن مضمون از یکی ائمه معصومین علیه السلام در دیافنه چون بمقتضای نیزگی و بیون گم
 بهر تو قلمون و حکام تحریر این تمام کتابی از کتب احادیث امامیه حاضر بود و لا بزم ذکر حاصل مضمونش از شنو
 شمس لغوی را گفته سیفر اید نظم انجبان چون رسول کرده غمره فتنه و بر را بکیده حق و باطل بهر گزشت
 تمام تاریک با سحر سخت و اقباب از میان چو بخت کنایه و فاضل زیاده شد شب تاریک اهل اطل شد و اسیر
 هوا و اهل حق جنگی اسیر و شد شقی بر حید عالم و میر و جای روز و شد کیم و گزیده و شک و گوهر یک بهار گشت
 بوم بهمانه بهار گردید و از برای صلاح ملت دین و اهل خاتم شد خانه نشین و گیاره که بریزد و او را از چپ است
 و او قمر را از قطرهای خلق گشت نماند از دین حسین تن بجان و گرفت از یاد آن گروه فصول و شریف
 تدرا البیت رسول و پس حسین علی با هر خدا و حق و باطل زخم نمود و جدا ترک بیت نمود و چون بریزد و شرف خود

نجلی ساخت بدید نه دوحی حق او و عزت او بد یافت اثبات از شهادت او چه هست بهر ثبوت این دوحی
 این شهادت به از هر گواچه شد ز قلمش جفای اهل نفاق چه نروم و عیان علی الاطلاق به ظلم و عدوان اهل
 بخی و ضلال چه شایع عیان چون در اندیشه تمثال چه و بمقام دیگر میفرماید بدوری که از عالم محضین اهل سنت است
 روایت کرده تا قتل فی سبیل الله الحسین بن علی علیهما السلام کتب عبدالله بن عمر بن ابی بن معاویه اما بعد و قد
 علمت الزریه و جلالت المصیبه و حدثنی الاسلام حدث عظیم و لا یوم کرم الحسین فکتب الیه یرید اما بعد یا محمد
 فاما نحننا الی سیرت سجد و مروض ممتدة و وساید منقذة فقلنا نعمنا فان کبک الحق لنا فحقن تحفنا فامنا وان کبک
 یخیرنا فابوک اول من سرت بد او اثر اثر الحق علی بالذات منی یعنی هرگاه حضرت یحیی علیه السلام بدرجه
 شهادت نایز گردید عبدالله بن عمر بن ابی بن معاویه نوشت اما بعد و تحقیق عظیم شد ز ریت و نبرگ شد مصیبت و حاد
 شد و اسلام حادثه عظیم نیست روزی ما تدر و حسین پس یرید یلید و روح البش نوشت اما بعد ای احمق بدستیک
 ما آدمیم یسوی فانیهای افراشته و فرشتای گسترده و وساده های بالای هم انداخته پس متامله از ان کردیم پس
 اگر حق ما بود بر حق خود متامله کردیم و اگر حق غیر ما است پس بدتر و اول انگس است که این سنت نهادن را که در حق
 بر اهلش از بیجا است که گفته اند قطع است که نهی سوال از او ناچه که بگوشت شد حسین که با گفت که اندر تقیبه اش کشتن
 چه بر دنیا می جیفه اش کشته چه سبب قتل ابر چه بود یرید چه این ستم بروی از تقیفه رسید چه عرض را که میشود و لا حق
 باشد اسباب و اصل و سابق چه سبب سابق است اصل مرض چه چاره اش از طبابت است عرض به قول الخ
 تو سبی لازم چه که موافق حکم خدا و رسول در امام که صبر کرد و اورد و ان الله یحب الصبر قول تو سبی لازم چه که موافق حکم خدا و رسول
 و امام که صبر کرد و اورد و ان الله یحب الصبر حدیث البکاء من التمسح به گریه سبی که و اسی منکر نه و قال الخ
 مصیبت کی بابت هر که خدا کا کننا مانده پیغمبر کا امام کا قول تا بان امر خدا و رسول و انما ثلث عشر علیه الصلوة
 و السلام اما سیه بتقدنه و لیار مخاطب توضیح این معنی بر سبیل اجمال بعرض بیان می آید قال الله تعالی لا تستعجل الیه
 اجر الا المودة فی القربی و قال الرسول ص انی تارک فیکم الثقلیل ان تمسکتم لهما ان تضلوا بعدی
 کتاب الله و عاتقی و وزیر چه صواعق محرقه آورده و در روایت آمده که رسول صلعم و مرض موت گفت یا ایها
 نزدیک بان رسیده که من مقبوض غم و از میان شما بیرون روم و قبل ازین با شما گفته بودم این زبان تیری گویم

امام زین العابدین علیه السلام کتاب پروردگار را داخل بیت خود را در میان شما خوانم گندشت انگاه دست علی بن ابی طالب
 گند گزشت بلند ساخت و فرمود هذا مع القرآن والقرآن مع علی لا یفترقان حتی یرد علی الخوض فاسألها
 ما خلقت فیها من عبدک یعنی این علی باقران است و قرآن با علی است انکیز که جدا نخواهند بود و قاضی فکیک دارد شونیز برین
 در عرض پس ای حال ایشان خواهم پرسید که با ایشان چگونه سلوک کرده اید و باز من متنی و خطاب علامه و بلوی خطاب
 ترا در این پیغمبر اید از جمله حسن سلوک که عظمای اهل سنت با اهل بیت رسالت نموده اند را در و اعانتی است که حضرت
 ابوبکر با آن شاره خطاب نموده که با عتقا و هم اشرف و افضل صحابه بودند با حضرت سیده النساء خاتمه زبر اید که کفر
 امام زین العابدین علیه السلام از آنی بفرموده رسول خدا و دیگر گوشت سیدالاورا است نموده که با رخ فک و دیگر حقوق آنحضرت
 را غضب نموده سجده آنحضرت را از رویه خاطر بافتند که ما اینک در قیامات بود با و بمن گفت و وصیت فرمود که بر
 بجز از آن حاضر نشوید چنانچه صحیح بخاری و صحیح مسلم و دیگر کتب معتبره اعاوین و تراویح آن باطل است و دیگر اید
 و اعانت عایشه و طلحه و زبیر و عبداللہ بن زبیر و دیگر مردم آن طبقه است که عظمای اهل سنت اند و با حضرت امیر المؤمنین
 که سر و قرار اهل بیت رسالت بودند نموده اند از اظهر من الشمس و این من لا اسئل است و همچنین مجاہدات سیفی و ستانی و مناظر
 علمی و سلمانی که معاویہ بن ابی سفیان را اہل سنت او را حال المؤمنین باعث قتل خدیج بن ہزار کس را سوالیان و شیعیان
 آنحضرت گردیده و اوتامای او با حضرت امیر المؤمنین و اہل بیت علیہ السلام ایضا بہ شہرت محتاج بیان نیست
 چنانکہ عین شام بعد از انقض و اتفاق و است و سب حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام در حد کمرست خود اقرار نموده
 خود ہم آنجناب را سب می نمود و مردم را بر آن تحریص میکرد و شیخ جلال الدین سیوطی در کتاب بدو در سافره روایت کرده کہ
 حضرت امام حسن مجتبی علیہ السلام او را مخاطب فرموده فرموده دانت الساب لعلی الحدیث و تری بعض خطاب
 باین کلام معاویہ بن مہدیج است مگر این اشیر و راجع الاصول صحیح مسلم و ترمذی روایت کرده ان معاویہ بن ابی سفیان
 امر سعدا فقال ما منعک ان تسب ابا تراب الخ و درین عاص و میرانش عبداللہ بن عمرو و عبداللہ
 بن عمرو عبداللہ بن عمرو بن الخطاب کہ رسا اہل سنت اند و ان مکر کہ شریک معاویہ بودند و اید و اوقات
 او و معاویہ و قتال حضرت علی ابن ابی طالب و قیام فرود گشت نکرد و چنانچه کتب سید و تراویح و رجال آن باطل است
 و تیر خال المؤمنین معاویہ اید و اعانتی کہ با حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام و درین تراویح است کہ معاویہ و در حد

ليسوا الفسقة ولا الكفرة لكنهم مخطئون فيما فعلوه ويزعمون اليه ولا سيما الطعن في معاوية لانه من كبار
 الاسيخ لعن يزيد ولا تكفيره فانه من جهة المؤمنين وامره الى شقته الله تعالى ان تشارعتا قاله النظر الى ما
 غيرهما انتهى وتصنف صواعق وشرح قصيدة حمزة بن عبد المطلب او استبعد نقل قول ابن جنبل گفته انه لم يعل في
 وقعت منه صريحه في ذلك ثبت عنده وان لم تثبت عنه غيره كالغزالي فانه اطال في رد كثير مما نسب اليه كقول
 فقال لم تثبت من طريق صحيح انه قتل ولا امر بقتله ثم بان في تحريم سببه ولعنه وكان بن العربي المالكي فانه نقل عنه انه
 ما قتل الحسين الا بسيف جده اى لانه الخليفة والحسين باغ عليه والبيعة بقت ليزيد ويكفي فيها ما عظم اهل الحل
 بيعة كذا لان كثيرين قد روى عليها فتقاربن لما نذا مع عدم النظر الى اختلاف ابيدروا ما مع النظر كذا
 يشترط موافقة احد من اهل الحل والعقد على ذلك انتهى موضع الحاجة من كلامه وحق ابن است كه موافق
 مرفوعة وقوا بعد مقرر اهل سنت يمين قول ابن العربي المالكي است وصحاح اخبار ايشان نيز بيان دلالت
 في جامع الاصول عن ابن مسعود قال سمعت رسول الله يقول ستكون بنات فحسن اراد ان يفرق امره
 وهي جميع فاضروه بالسيف كائنا من كان وفي رواية فاقوله اخرجه مسلم في روايته ابى واودود بنات
 واخرجه النسائي وله في رواية اخرى قال رايت النبي على المنبر يخطب فقال انها ستكون من بعدى ههنا
 بنات فمن رأيتوه فارق الجماعة او يري ان يفرق الله محمد كائنا من كان فاقوله فان يد الله على الجماعة
 الشيطان من فارق الجماعة يركض وعن اسامة بن شريك قال قال رسول الله ايمان جل خرج يفرق بين
 فاضربوا عنقه احببه النسائي واین روایات صحاح بنیادی بلند حکم تجویز قتل حضرت امام حسین در زمان
 ایشان میکنند بلکه گویا لفظ کائنا من کان را واقع برای همین موضوع ساخته و فی جامع الاصول
 الجسید قال قال رسول الله اذا ابیج بخلیفین فاقولوا لا حق لنا فیهم این روایت را تطبیق انصاف ملاطفت
 باید فرمود که صراحت دلالت بر حقیقت تدبیب ابن العربي مالکی و بر جواز قتل خیر خلیفتین دارد و چنانچه است که
 بیعت اهل کوفه با حضرت امام حسین متاخر بود از بیعت اهل شام و حرین با نیرید پس قتل آنحضرت العباد با
 مامور بوده باشد انتهى بالفاظ الطیبة قال المحاطب محب اهل بیت و ده لوگ هین جوانکی حکم اور مرضی کی با کون
 اور انکون حیرانته هین اور جان و دل سے اسکو خوش ہو کر سجا لاتے هین اور اسمین کسی اور کی پیروی کر

منظورین رسالتی اقول فی الواقع معنی محبت همین است لیکن اهل سنت را از آن بهره و نصیب نیست
 بلکه محب اهل بیت امامیه هستند آیا دینی که ابو بکر بن ابی تمیمه از اقتدار جناب امیر المومنین علی بن ابی طالب با آنکه
 حضرت رسالت مآب صلوات الله علیه انت خلیفه من بعدک کا اعتراف به لقب بسیف المسلمون و ان علیا منی و انما منه و هو
 ولی کل مؤمن بعدی کا قاطعاً صراحتی و من کنت مولاه فطی مولاه کا هو الملقب است
 و در جناب شان فرموده ابا نموده برای خود مشهور حضرت عمر بن خطاب خلافت قرار داد و بنی امیه سیال الدین محمد
 در روضه الاحباب میفرماید که عمر دست ابو بکر گرفت و با وی بیعت کرد و مهاجرین را گفت تا بیعت کرد و بعد
 از آن انصار بیعت نمودند الا طائفه ثعلبه که بعضی گفتند تا بیعت نمیکنیم که نعم الا علی ابن ابی طالب و شیخ
 فرید الدین عطار از زبان ابن جمعی گفته و مشرق تا به غرب گرام است و علی و آل و ما را تمام است
 اتقی کلامه و جناب علامه و بلوی طاب ثراه در تریب اثنا عشریه بعد نقل تمامی عبارات روضه الاحباب میفرماید
 بعد التیاء و اللقی بالجماعه لخص من اختلاف آلت که بعد از ارتحال جناب سرور کائنات بجز رحمت ملک
 منان محمد و ابوعبیده جراح ابو بکر را بخلافت برداشته مهاجرین و انصار را به طاعت و عفو و عود و عیب
 مستمال ساخته و در اثر متابعت او در آوردند و جمهور را نام و طائفه عوام اتباع ایشان نمودند جناب امیر المومنین
 بر ایشان انکار فرموده و دعوی خلافت و امامت برای خود کرد و ذات مقدس خود را بنقض حضرت رسالت
 پناه اولی با امر امامت میداشت و گروهی از خواص تصدیق انتخاب نموده آنحضرت را امام و وصی برحق
 بلا فصل باین غیر خدام و البته پیروی و اتباع آنحضرت را به رایسفاوت و درجه انکاشتند و قد اولی با
 اهل سنت التیام یافتند اگر چه اظهار میکنند که مراد از سنت درین تسمیه نبوی است مطلقاً لیکن در حقیقت
 مراد ایشان از سنت محبت پیغمبر است برقی و رافضی و از عمر و علی و عفره از بنی امیه از عائشه روایت کرده و بنی امیه
 سیوطی در جامع الصغیر نیز تحریر نموده من تمسک بالثقل و کل الخیره ثالث عائشه یا رسول الله و ما انت فقال
 حب ابیک و صاحب یعنی عمر اتقی و فرقه دوم موسوم به شیعیه گردیده فخرای حدیثی که دلیلی از امام سلبه رضی الله عنهما
 روایت کرده که حضرت رسالت مآب فرمود شیعیه علی هم الفائزون یوم القیمه تسبواک شاه راه نجات فاکر شیعیه
 نسبت وقوع این اختلاف اقسام اولی اهل اسلام و فرقه ثانی اهل سنت و شیعیه و معتبر در مفهوم حقیقت

اینست اولاً بالذات مثبت شمس است چنانچه در حدیث مالیه تصریح بان واقع شده و اگر چه تنها صریح کیا تنها
 اهل بیت در مفهوم حقیقت اینست اعتبار کنند تا آنجا که بعضی خواهد بود و اینها است که شیخ و والدنا ضلی نامند
 مکتوب مدنی نص فرموده که اینست در حقیقت اصحاب قرون ثلثه مشهور و غیره یعنی از صحابه تا بعدین و بنی مایعین
 احدی را از ان استثنای نموده و بنده عبارتت قلت اهل السنه عندنا هم اهل قرون المشهور و بالخیالی اخرا قاطع بهایی
 است که بسیاری از اصحاب قرون ثلثه مانند معاذیه و عمر و عاص و غیره بن شعبه و عبد الله بن عمرو و عاص و شعیب بن
 ابی اریطه و عاص بن خیرید و تبعه ایشان مالاخصی گفته و شعیب علی بنودند و بنی شخص عبارت از تبعه ان شخص
 است و این کرده علی ثابت بالقوات از دایره متابعت انحضرت اخراج بودند و انهم بنی مایعین و انهم قرون ثلثه
 روایت کرده در وفای که ابو بکر بنبر رسول الله صاعقه و حسن علیه السلام آمد و گفت نه و ای از جای بدست
 ابو بکر گفت راست گفتی و الیه که این جای پدرت است اما حسن را بداشت و دیگران را نه و نشانده که که بعد از ان
 علی گفت و اندک بعد در این سخن از حسن را می و قرار داد من نبود بلکه شما را فرودش چنین رسید انتمی انحضرت
 صحبت ابو بکر با اهل بیت نبوت که عبارت از همان بنی مایعین است و ریاضتی اکنون محبت جنابش در وقت
 اعظم شایسته است جناب فاضل کامل عالم عامل مدعو به میرزا محمد بلوی تعدیه الیه تعذر اند و نیزه انعام عشره
 میفرمایند جناب عارفان و نیزه بسیار موع در تکیه و اعتراض بر اقوال و افعال و احکام حضرت سیدنا نام علیه و
 آنکه اسلام بود و بنی مایعین کتب احادیث و تالیفاتش را بدین معنی است و استیجاب ان حاج اظهور تمام است
 لاجرم بر بنی ائمه انکشاف نموده میشود الا بنی مایعین است و در صحیح خود روایت کرده عن سلمان بن ربیع قال
 قال بن الخطاب رضی الله عنه قسم رسول الله تساهلنا و الله یا رسول الله نصیر لانا ان الحق بنظم قال
 فیرونی بین ان یسألونی بالفتش او دولت بنا بل یسألونی از سلمان بن ربیع مروی است فرمود در بن الخطاب
 که قسمت فرمود در سوره انعام و قسمی را پس گفتیم بخدا سوگندای رسول خدا و غیر این استیجاب که تو با انها عطا فرمود
 حق تر اند بان از انما انحضرت فرمود و بنی مایعین را فاشد مراد بنیکه سوال بکنید از من بد رشتی و بد گوئی یا مراد بنی مایعین
 کنند حال که من بنی مایعین از ان جمله قصه حدیده است و ان از شما نیزه صریح است بخاری در صحیح خود حدیث طولانی
 روایت کرده بطریق اختصار مذکور کرده میشود فقال عمر بن الخطاب فاما تیت بنی الله فقلت است بنی الله فقا

قال بی نجات استماعی الحق و عدو علی الباطل قال بی قلت فلم یطی الدینی فی دیننا او قال لی رسول الله
 است اعصیه و یومئذ صری قلت اولت سخر ثمانا سياتی الی البیت فی طوف یدانقی بقدر الحاجت و در وقت الاحیاء
 میفرماید مروی است از عمر خطاب که گفت در آن روز از امر عظیم و دل من پیداشد و مرا حجت کردم با حضرت
 که برگزشتن آن نگزیده بودم روایتی آنکه گفت رفتم نزد حضرت و گفتم تو بغیر جریح هستی فرمود بی گفتم ما بر حق هستیم و تو
 ما بر باطل فرمود بی گفتم آباغفتو لان ما در بهشت هستند و گفتو لان ایشان در دوزخ فرمود بی گفتم چه سبب این نقصت
 و مذلت قبول کنم و با این طریق صلح نموده باز گردیم با جملة این حضرت کرد و خود را به حاکم حضرت رسول فخر انداخت
 و با لاتی ازین نمود و خود هم استنثار علم صفای طوبیت نموده از عذبه که صاحب سر حضرت بود سوال میفرمود
 ای فخر کنی رسول الله مع المناقین مخذلیه در جواب فرمود که من افشار سر رسول خدا نمیتوانم کرد و در روایت دیگر
 گفت انت اعلم تنسک این بود سلوک این بزرگ در عارضه و مجاوله با سر و کلمات علیه و الا اسلام و حال صحت این
 و کمال اقتدار و آنچه درین طغیان مرض موت آنحضرت و بعد از وفات آن سرور و یقوی آمده از قایت اشتباه
 مستغنی از بیان است بنا بر اطمینان قلب مستغیدان بر ذکر برخی از ان الکفاحی و روح عبد الکرم شهرتانی بودند
 ذکر قول سابق فرموده فاول تناسع وقع فی مرضه مارواه محمد بن اسماعیل البخاری با ساد عن عبد الله بن عباس
 قال لا اشد بالشی مرضه الذی مات فیه قال یتوبی بدوات و قوطاس اکتب لکم کتابا لا تضلوا بعدی فقال عمر بن عبد
 الله قد علینا الوجع سبنا کتاب الله انتقی و سلم از ابن عباس روایت کرده است قال انیس و یوم انیس شحم جل
 یسمل و مودحتی رایت علی خده کانهما طعام اللول و قال رسول الله یتوبی بالکف و الدوات اول الوجع و الدوات
 اکتب لکم کتابا لن تضلوا بعدی فقال عمران رسول الله لیه و تحمل است که آنحضرت اراده کرده باشد که هنگام قرب
 از شحال خود ازین عالم تجدید نفس برخلاف جناب مرتضوی فرماید چنانچه شیخ بگویند عمر بنیزه لن تضلوا بعدی که
 درین حدیث و هم حدیث ثقلین که در آن امر با عتصام بن جهمین اهل البیت واقع شده متعظن بمقصود آنحضرت
 مانع احضار قوطاس گردیده باشد استعدا و الداء السید الجلیل الکبیر فی شرح المدین الفقیه الذی یقر به الله تعالی
 و توصیه موسوم به گنجینه مضمون این بر دو حدیث را مستلوم فرموده خیرالت معانی و شفاقت مبانی ان باعث تخریب
 مرفوع حاجت از آن گردیده میفرماید بر تو میخوانم و محبت الحکام مصطفی که گریخته نبستی و اری در الفاظ شریف

به چنانی با مقدم برود با هم بسنج چه بود که گوی اسی برادر از خیمه برود و از بخاری صاحب مشکوٰه نقلی کرده باشد
 میگویم نقلی از اسباب بهر باب نظر چه مصطفی در مفسر اسباب غرض از آنچه در پیش نه نیست خبر قرآن و حضرت یا گوگار از این که
 بر که در امان این برود زود و سست یقین چه این دور از هر که باشد جدای قشع چه تا به ترو من شود و بعضی کوه را
 مقرر چه زین خبر مفوم میگردد که از سر کتاب چه نیست غیر از ابله بیت مصطفی کس را خبر چه تا رک عشرت بهی تارک قرآن بود
 گوش کن اکنون حدیث ثانی می خواند و وقت رحلت چون طلب فرمود قرطاس و دوات چه سید عالم کزین اصفا فرمود
 گفت قرطاس و دوات از بر من حاضر کنیده تا کنم و امان کاغذ را بر لولوی تریه نامه نویسیم از بر شما که گم نمی چه تا ابد
 باشد ایمن و از بدایت بهر و ربه چون شنید این حرف را از ان سید عالی جناب چه مانع احضار کاغذ شد و از سخالت
 گفت بهاری برین مروان فغان غالب شده و لب بنیان باز کرده نیست قولش معتبره بس و بار کتاب شد در رفع
 ضلال چه زین سخن حضار گردیدند گرم شود و شربت ان کی میگفتند و آری قرطاس و دوات چه وان و گرد میگفت حرفی را
 که سر زده از عمر چه چون پیمبر را از ان خود غافیت رو نمود چه گفت برخیزید اینجا تا یکی این کرد و فرمود نیست جایز تر من غیر
 نزاع و اختلاف چه بی اطاعت کس نمگرد و فریغش بهر و ربه ظاهر است این حرف کز احضار قرطاس و دوات
 مصطفی از بهر عشرت خواست تنصیه و کرد که لن نقلی چون فرمود بهر مقصود را که کار از ان قطش درین برود و حدیث
 معتبره مدعایش را که سزا پای بدایت بود دست چه فهم کرد و مانع احضار کاغذ شد و عمر چه گفتایش بر کلام اندر سیدانی که
 چیست چه یعنی این چند تو نمی هست و کار کرد که کاری نپذیریم قرآن را پی خود او و لیک چه اتباع آل تو از من نمیاید
 و کرد اندرین برود و حدیث اسی طالب راه بهاید که زود واری تا مل کن حکایت مختصره و حرف پیغمبر از روی هوای
 نفس بود چه گفته ما نطق خدا و نشان آن خیر البشر چه بر چه میفرمود امت را ز روی وحی بود و و نه بودی وحی کی کرد
 و اهل حق اثر چه آنکه را از فرشتا و از برای ابتداء از برای نفس خود عا شا که گرد و نکته و ربه خاصه و در امری که از ان
 تبلیغ وی گرد و تمام چه نقش را تا ابد رفیع ضلال زد شمر چه رد قول سر و پیغمبران در امر دین چه روحی است اسی پیر
 از اهل رده و دگر چه تیر خوان و سبنا کتاب اندکلامی است غیر محصل زیرا که کتاب قرآن صامت غیر مطلق است
 و صحت اشتغال و درجه اهل و تشابه و ظاهر و مطلق و تصدیق عام و خاص و نسخ و نسخ و مجاز و مشترک و خشک و متنا
 آن هر یک بر استنداط حقائق احکام اتقا و نیست پس قیاس انما و با می که عالم بحقائق ادو کاشف از وقایع اشیا

فاصبل عارف و طلب لدین انصاری شیرازی شافعی اعتراض بان نموده و بعضی مکاتیب خود میفرماید راه
 بی راه نمائی نمیتوان یافت و گفتن آنکه چون کلام الله در میان ما است بر ششده حاجت است این می ماند که مرئیس
 گوید چون کتب طب نیست که اطباء نوشته اند چه امرا با طببا رجوع باید کرد و این سخن غلط است برای آنکه نه هر کس را
 هم کتب طب میسر است که استنباط از آن توان کرد و راحت باطل استنباط می باید کرد که کتاب حقیقی صدور اهل علم است
 که بل هوایات بیتات فی صدور الدین اوفی العلم بطون خفایا پنجه حضرت امیر المومنین فرموده فلان کلام
 الله اللطیف وهذا کلام الله الصامت انتهى کلامه الحاصل بحیات جناب سرور کائنات علیه التقیات عمر از
 جماع الجلیات تصریح مذکور با کرد و بعد وفات آنجناب صلعم جناب سیده علیها السلام را به تنهید سوختن خانه فیه کمال
 ثوین نموده آنکه در آن خانه جناب امیر المومنین علی و حسنین و جناب فاطمه علیهم السلام شریف داشتند و اگر گفتن چنین
 الفاظی ادب دارا و سوختن پروا نکرد و همین معنی فرمان برداری اهل بیت است نصیب مخاطب باو شیخ جلال الدین
 سیوطی و جمیع الجوامع و مرشد عمر بن خطاب از این تشبیه روایت کرده عن اسم الله حین یوئج لا فی بکر بعد رسول الله
 کان علی و ذییر و غیره میدخلون علی بیت رسول الله فیشاورونها و یرجعون فی امرهم فلما بلغ عمر بن الخطاب
 خرج حتی دخل علی فاطمة فقال یا بنت رسول الله ما احدثک من امر ما احب الیک و ما احب
 احب الینا بعد ابعابک منکم و ایم الله ما ذلک بل انی انا اجتمع هو لاد القوم عندک ان امرهم ان یخرجوا علیهم
 البیت انتهى بقدر الحقا و فرمان برداری و اطاعت جناب حسنین علیهما السلام کما الشمس فی رابعة النار و حسن و علی حتی
 که حضرت حسن مجتبی علیه التحیه و الثناء بود بیدار آن خلایق بطرف مساویه با و صلح فرمودند و حضرت ابی عبدالله نه تنهید علم
 تشبیه گشته و بظاہر که مساویه و تابان او و حضرت فیر و بیت کنندگان او و صومنا ساکنان حرمین شریفین اهل سنت
 بودند چون استیجاب بن بحث را طوالت و کارند اعلی کشم اذان نموده بکر چند روایت که اذان راست گوئی مخاطب
 بزنی ظاهر شود و گفتا نموده آید و شرح مناج و در بحث قیاس گفته الحق اند قد اشتهر من اهل بیت کالباق و لا شای
 و غیره ما من الامم و رسول الله علیهم اجمعین انکار القیاس کما اشتهر من اهل بیت کالباق و لا شای
 بوجوب العمل به انتهى طرفه آنکه محمد بن الحسن از روایت بعضی ائمه با علیهم السلام استکاف دارند و در اینجا خبر
 از سبب و نیزان الاعتدال گفته جعفر بن محمد بن علی بن الحسین علیه السلام ابو عبدالله احد الاثمه

الاعلام برصادق كبير الشأن اصبحت له البخاري قال يحيى بن سعيد القطان شيخ البخاري حدثني في نفسه شيئا قال
 عن ابي اوردى قال لم يرو مالك عن جعفر حتى ظهر امر بني عباس وقال مصعب بن عبد الله كان مالك لا يروى
 حتى يضا في احد يعني جعفر بن محمد بن علي بن الحسين ان شمس ابو عبد الله الذي كان اسمه اعلام است نيكو كما رو استه كود كما
 است بخاري باو احتجاج كرويه في شيخ يحيى بن سعيد القطان كشيخ بخاري است كفتي ي اسم از ان حضرت وروى خود غير
 و مصعب بن اوردى روایت كرويه كفتن مالك ان حضرت صادق روایت كرويه ان كفتي ي استه كود و حكومت بخي
 مصعب بن عبد الله كفتن كمالك ان حضرت صادق روایت ميكرد مگر انكه و گيري با حضرت منعم بن ساحت يعني ائمة
 و اعتماد و ثوبين و صدق ان حضرت نداشت و بنا و ي شرح جامع صغير و ترجمه حضرت علي بن موسى عليه السلام آورده
 جناب امام رضا از پدر خود و عجائب روایت ميكرد و امام رازی در منهاج العقول بگويد و العجب انهم يزعمون في الخط
 و الحسن العسكري انهم كانوا عالمين بجميع المسائل الاصولية و الفروعية جلها و تفصيلها مع انهم كانوا في ذلك
 العلماء اصناف العلوم و كثرت فضايتهم فرفع لك لم يظن من احد منهم شئ من العلوم الا بالقليل و لا بالكثير و
 منهم تصديق ينفع به كما ظهر من الشافعي و محمد بن الحسن و غيرهما عن الفقهاء و المتكلمين و المصنفين لط
 شاه عبد العزيز و يوسى اهل سنت و المذهب شيعة على نموده و موجودا هر شيعة معني تابع است پس مدين مالت معا
 و بما قرأ و رايا ان اهل سنت خارج سازند و يا شيعة على را غير اهل سنت قرار دهند بلكه تقدم من النشان حضرت ائمه عليه
 را محي و مذهب و اما مذهب كفتن ان فيها سبعة ائمة و راجع الاصول و را ثمار شرح غرر النون و را ثمار شرح ان الله سبقة
 الامة على كل مائة سنة و تخرج لها ائمة مائة و ثمان مائة و ثمان مائة و ثمان مائة و ثمان مائة و ثمان مائة و ثمان مائة
 اقطار الا و انهم هم مذهب الشافعي و ابو حنيفة و مالك و احمد و مذهب الامامية و من كان من المشا و اليه
 الطبقات و اما من كان قبل هذه المذاهب المذكورة فلم يكن الناس يفتون على مذهب امام معين و لم يكن قبل ذلك
 المائة الاولى و كان على راسها من اول الامر من عبد الله بن عباس و علي بن ابي طالب و علي بن ابي طالب و علي بن ابي طالب
 يخالف و كان من الفقهاء قبل ان يضلوا و الباقر و القائم و الباقر و القائم و الباقر و القائم و الباقر و القائم و الباقر و القائم
 و بايع كان باليمن و من بالشام مكحول و بالكرمة عمار و شرجيل و بالبصرة الحسن و محمد بن سيرين و بالامراء و من بالانوار و كان

ای محاط علی بن محمد کہ حضرت یعقوب و حضرت امام زین العابدین علیہما السلام کہ سالہا بودہ تشنگی و تریاکی
 زبانی کہ جناب فاطمہ زہرا و حضرت صدق اکبر علیہ السلام با هم فرمود کہ بعد از گذشتن آن حضرت مسلم بر گزید
 را کسی بخندانند یہ کہانی مارج البزوفی **قال الخاطب** قال لا تعذبون الذین فتلوا فی سبیل اللہ امواتا
 احیاء عندہم بر ذوق اور تو نہ سمجھو جو لوگ ماری گئے اللہ کی راہ مروے ہیں بلکہ زندہ ہیں اپنے رب کے پاس
 پاتے ہیں مر حین عا انہم اللہ من فضلہ و یستبشرون بالذین لم یلقوا اللہم لا حروف علیہم ولا ہم یخجلون
 خوشی کرتے ہیں اپنے رب کو اللہ نے اپنے فضل سے اور فضل ہو تو بین انکی طرف سے جو اچھی زمین پیچی زمین پیچی
 کہ تو رہے انکو اور نہ غم **ث** اس پر تو معلوم ہو کہ تشنگی لوگ کھاتے پیتے خوشیاں کرتے ہیں ہرگز انکو غم اور رنج نہیں
 اور اس طرح سمجھو کہ حضرت امام حسین علیہ السلام بھی نہایت خوش اور بے غم ہو گئے کیونکہ وہ بھی اللہ کی راہ میں شہید
 ہوئے ہیں ان فرض قطع نظر اور باتوں سے اب ماتم کرنا اور تعزیر بنانا ان کے حال کے بھی خلاف ہو اور ان کے ضد
 کو دے خوش اور بے غم مینا اور تم ان کے لئے ماتم کرتے ہو اور ایسے دو تین اگلی مصیبت تو یاد کر کے ماتم کرنا ویسی
 بات ہر جیسے کوئی کسی کا دوست جو تھی تاسیج رجب کی کچھ میرا ہوا ہوا یا زید یا پائی ہو اور بعد تھوڑے عرصہ کو اسکو
 غسل صحت حاصل ہوا اور سبط ملک نعمین کھانے پینے لگے اور کوئی درد و غم باقی نہوا اور نہایت چین اور خوشی میں
 ہو سچ رجب کی جو تھی تاسیج آوے کوئی اگلی بیماری اور درد کو یاد کر کے ماتم کر لے لگے ہر چند اسکو لوگ سمجھا
 کہ اب آپ اچھے اور خوش ہیں اور سبط ملک کا درد و غم نہیں وہ شخص سمجھا کہ نہ سچے اور کہے کہ اچھے اور بے غم ہیں تو کہیں
 ہوا دن اور تاسیج تو دہی ہے سچا ایسے شخص کو کیا کہو گے آخر میری کو گے کہ میرے شخص یا دشمن ہی یا سودا کی
 خوشی کی جوت دہی تہا ہی بائین کرتا ہے یہ مخالف کا کام ہے موافق سے ہرگز ایسا نہ ہوگا **ث** دوست جو خوش
 تو خوشی کیجے نہ اسکو جو غم ہو دے تو جان دیجئے **اقول** وہ شخصین جو غم است بچند وجہ اول انکہ در راج البزوفی
 آورہ کہ حیات انبیاء علیہم الصلوٰۃ اتبع الحیات شمد است الخ و حیات پیغمبر صائم از مہر علی از مہین حاصل کہ
 شام از راج شمد بعد موت دنیوی جایز و رواست اگر احکام اموات بر شمد اور دنیا جاری ہو دسی نکاح از راج
 اموات ان یکو نہ مست از دافنی مقلب با این بلند ہوگی و حیات این جہانی و ان جہانی تفاوت نمکند و حضرت
 محمد و امام خلافت مودت و نسب آواز پیروانی تشنگی کہ سگید علی محل صلوٰۃ الا براد علیہ الطیبون و الاحیاء

قویا نکام بلا سزا دلیت مشغری و المنايا اطوار هل یحیی الذکاء و یسکنه الخضر و را و اطوار شوق
 باقی از پیش نشست آخر گفت اعاده کن قول خود را پس عاده زود بصوت حزین و گریه کرد که ای سلیح النبوة و لیا
 عکر که عاده کن قول خود را و عاده کردن آثرن بصوت حزین و گریه نمودن فصل است بر این حتی که بروی حیات
 اخروی و نعمت و نعمت دایره و کار بند کایه صاحب گذشته انوس نمودن و گریه ساختن معمول سلف بودند
 آنکه شاه صاحب در رساله سر اشعارین میفرماید بل با بقاء البکاء و الحزن المستمر و تذکره تلك الواقعة لئلا
 اقلع الیوم القیة اکنون انصاف باید و او که باقی داشتن بکار و زین تذکره این وقایع باید درین است تا قیام قیامت
 امری است ضروری و با با تمام مخاطب لوازم فرج و سرور و تقدیم باید رسانید تسویم آنکه بعد شهادت خباب ام حبیبین
 حضرت سرور کائنات صلعم را جناب سلمه مخزون و گریه بمان و در خواب دیدند خباب بن حمیر و صاعقه محو و غلا
 تزدی روایت کرده که ام سلمه رضی الله عنها پیغمبر را در خواب دید که میگردد و سر و بوی بارگشتن خاک را و او دست
 پر سید که سبب این گریه چیست آنحضرت فرمود و الحال حسین را گشتند انقی حال آنکه حضرت امام حسین علیه السلام
 در آنوقت در مشیت عنبر سرشت منعم به نعیم اخرویه خواهند بود پس اکنون با قنای آنحضرت چه در حیان
 حزن و گریه جایز و روا نباشد چهارم آنکه آنچه مخاطب گفته دوست جو خوش بود خوشی کیچه نه او سکو
 جو غم بود و تو جان و کیچه فی الواقع محصل حدیثی است که بطریق اهل بیت ممدوی گشته که زلم فیهم
 بفرخند و لم یحزن بمصائبنا فلیس مننا چون با عترت مخاطب ممد شد که بحالت غم غم نمودن باید و بحالت
 خوشی خوشی باید کرد پس میگوید که سرور و دوشنبه و جود و لذت آنحضرت صلعم را را حسنت اطوار سر و شب
 میداشتند بلکه روزه داشتند ان روز روایت کرده اند و در او اهل ماه ربیع الاول اتفاقا و محفل میلاد حضرت فاطمه
 می شمارند پس چه بجز مصیبت اهل بیت ممدون و مغموم بودن را که ام مانع است چنانچه در رساله اضافیه
 فی تحقیق المولد و القیام بتعلیم سید الانام ج ۳ نوشته و علیرا اعلام تنکد الله تعالی بر این خصوصیت روز ولادت
 شریف و تعلیم و اطهار سرور و او است شکر و کثرت خیرات و صدقات و دیگر اصول هم از شریعت استخراج کرده
 کاروی عن سلم عن قتادة الانصاری انه صلی الله علیه و آله وسلم عن ابی حمزة الثمالی قال ذلک یوم ولدت فیه
 انزلت علی فیه السیرة فیس روزه داشتن درین روز نیست مگر از براسه ادای شکر حق تعالی و سجده بر نبوت

جلیلہ کہ مشورہ فرمودہ میں روز این عالم را انا نورا جمال کمال رحمتہ للعالمین چھٹین این اعمال زکیات مثل قرآن و اکثر صلوات و در بیان مولد کریم و شرف مناقب و محامد جلیلہ حضرت مقدس نبوی و و خیرات و صدقات و اول مسرات نیست اگر سمیت ادا می شکر حق سبحانہ تعالیٰ برین نعمت عظمیٰ و عطیہ کبریه و مسئل الامام ابو عبد اللہ علیہ السلام فی کتابہ الدخل مع امکان و علی ما احدث الناس من البدع و الحوادث و الغناء بالآلات المحرمه عن عمل المولد الشرعی قال فی فضیلہ شہر مولد نبیاً هذا الشهر فضله الله و فضلنا فی هذا الشهر الكريم الذي من الله علينا فی سبیلہ الاولی و الاخری و كان يحب ان يزداد فی من العبادۃ و الخیر بشکر الله سبحانه علی ما انا فی من هذه النعم العظيمة و انما النبی لم یورد فیہ علی من الشهر شیئاً من العبادات و ما ذاك الا برحمته الامنة و قد یجوز ان یترك العمل خشية ان یعرض علی الله و قد یجوز ان لا یسأل عن صوم یوم الا شایخ لا یورد فیہ فتنشیر فی هذا الیوم فیض من شرف هذا الشهر الذي له فیہ فیض من الخیر و حق الاحترام و فیض من فضل الله ببر الأشهر الفاضلة و فضیلہ الارض و الامکنه ما خصها الله به من العبادات التي فیها لا یقدر علم ان الامکنه و الارض لا تشرف بها الا ما یصل بها الشرف بما خصت به من الشرف فانظر انما یخص هذا الشهر الشریف یوم الاثنين الاثر و یوم هذا الیوم فی فضل عظیم لانه صوم و له فیہ فیض من الخیر و یجب ان یدخل هذا الشهر الکریم ان یکرم و یعظم و یجوز مرابا احترام الاثر ببر اتباعه عالمه صلی الله علیه و سلم فی کونه کان یخص الا و قام فی الفاضلة بزيادة فعل البر فیها و کثرة الخیرات انتهى

یوم النکرة قطب الاقطاب غوث الاعظم و غنیة الطالبین میفرایہ قال هبط عیاقب الحسین بن علی بن مراد صلی سبعون الف ملک یبکون علیه الی یوم القيمة و حیاستلال النکرون یقتادونہ ان فرشته یقیم کربا و یوم ماروقیا متصرون کربا بشند بجان التجانب چگونہ ازین ترکرت خود را محروم و ازین قال فقال الله تعالی و من یقتل مؤمناً متعدياً فجزاؤه جهنم خالداً فیها و غضب الله علیه لعنة طاعه اعدا بالیوم الله تعالی فرأى ان یوم کربا کوئی مارے سلمان کو قصد کرے تو اسکی شر او نزع ہے اسمین پڑا ہے اور اللہ نے اسپر غضب کیا اور اسکو لعنت کی اور اسکی واسطے طایا کیا ہے پڑا عذاب و بیان سے بوجھا گیا کہ زیور کربا کوئی امام کے

نقل میں راضی اور شریک تھا لہذا کہ غضب اور لعنت اور غائب میں ہونگے اور انکی روحیں نہایت سنج اور ماتم
 میں گرفتار ہو گئی اور انکو سوای غم کے خوشی کا نشان نہ ہو گا غرض اس پر کوئی زیر اور اس کے ساتھیوں کا و شہدار
 اور غمخوار ہوا اور انکو غم اور مصیبت میں دیکھ نہ سکے تو وہ ماتم داری میں زیر کی موافقت کرے **اقول** وہ
 مستحقینِ مظلوم ہاں تک تا صلہ محفوظ اور دن جناب ام مظلوم ہاں درین زمانہ ہشت عشرت بیان ہوئے ہوں
 آورده کہ ایک عارض ایک سہ و دست جو خوش ہو خوشی کیجے چاہا کنون گرفتاری فرید و عذاب الہی بیان تھا
 ماتم داران جناب صبیح الہی و اللہ باندہ غمخوار یہ زیر را دیدہ پس ولیدار مظلوم را انست کہ بر شہادت شہید
 کہ ملا لوزم محنت و دست و بر تقدیم رسانند و بعض و مداوت الہیت را بعد بر جز جلدہ گر سازند و نہ بقول مظلوم
 اناتاج انحضرت محرم خواهند بود لغوی باللہ من العوائذ الی هذه الغایت **قال** بخلاف وقت وقوع
 واقعه کے کہ دشمن خوش ہو جو دستھے اور الہیت و درو سنج و مصیبت تازہ میں نہیں تھو اسوقت غمناک ہوا متفقاً
 محبت اور شہوت **اقول** شہادت اسلامت اللہ و تحریر الشہادتین ہیغرایکہ تاہر حاضر و غائب برین سامعہ ہوش با
 مطلع شود و ہر کس از دور و نزدیک و ترک قبا جیک چنین واقعه غم فرماندہ و اگر دو یکا مقصود اصلی و غرض حقیقی ازین
 ہمد اقیانن غم و الم و ماتم قدر کردہ و کار سے قانع ہوا اندو و سولح غم فرسودہ درین است اقامت قیامت است ہر
 این عبارت فصل است بر نیک باقی داشتن بکار و خزان و مصیبت جناب شہید مظلوم درین است خواہش ربانی است
 و تعلق شہادت کبرے منوط بر چہ امور است و نیز فر تحریر الشہادتین سطر است کہ در دنیا یکجز راحت الہیت را
 بدینہ رسیدار و لا دما جہ و انصار و دیگر اہل مدینہ از صفا و کبار با استقبال و دیدہ ہینکہ ذریت رسول و جگر گوشہ
 بتول را تلبا مصیبت ویند و عالتی از غم و اندوہ و گریہ قرار می بر الشہادت گذشت کہ خارج از حدیث شریع و بیان است
 گویند مصیبتی کہ روز وفات حضرت سر و کائنات علیہ افضل من الصلوٰۃ و التہیات بر اہل مدینہ گذشتہ ہو و ہاں مصیبت
 آنروز گذشت کہ امام زین العابدین با زبان و ایمان الہیت نبوت و صمد مبارک سید الشہداء علیہ التحیۃ و التہیات و انشا
 بدینہ برگشت فرادی عجیب و شہرے غریب و مدینہ بر پا ہو کہ یا از ہنگام قیامت میداد انتہی و نیز آمدہ کہ ہنگام ذہار
 فرشتہ از روز شہادت بتقریر مقرر ہے کہ یہ قیامت فرو آمدہ اند پس اگر کہ بعد ہاں وقت شہادت جائز ہو دست
 و بعد آن ممنوع اقامت ملائکہ اقامت برائے گریہ چگونہ پیشد **قال** قال اللہ تعالیٰ قل صدق اللہ فالتبعونی

سلمۃ ابراہیم حنیفا و کان من اللہ کلین شائد تعالیٰ فرماتا ہے تو کہ تجھ کو رایا آتھ ہے اب تابع ہونا اور ابراہیم
 کا بت کہ جو ایک طرف کا تھا اور دوسرا شریک کرنا تو یمنین و اس سے اور دیگر آئینوں کو ثابت ہے کہ ہر ایک
 دین میں ملت ابراہیم کی تابعداری فرض ہے اور حضرت ابراہیم کے ملت میں ہستخیزین میں ان میں سے ہر ایک
 کہ وہ تو نماز کا اور اپنے قریب اور دوست کی موت میں صبر کرنا اور خرچ و فسخ فیوں نوحی سے دور رہنا سزاوار
 میں سب باتیں اسکی برعکس ہیں یہ باتیں ہیں موت کی وقت نہ چاہیے چھ جامی سکڑوں پیسوں کے بعد بھالی کرنا
 اقوال و بیستین نوہ منورہ نمونہ معمولہ ان جاہلیت است ورنہ گریستیں بریت یاد کرو ان اوصاف حمیدہ
 و خصال پسندیدہ کہ راست و درست باشند معمول خاصان خدا جوہ است و شواہد ان سابقا گذشتہ درینجا مذکر
 عبارت رسالہ تحریر الشہادتین اکتفا میر و وہابی انما تہ علامات نوہ جن است انرا با پیشینہ خبر ابراہیم
 حبیب بن ثابت قال سمعت ابن حنیفہ تنویر علی الحسین وھی تقولہ **مسح اللہ جبینہ فہو بکمال**
علیہ و بشیر جلالہ و ذکر یرون آورد ابراہیم از حبیب بن ثابت گفت کہ شنیدم زنی را از عینان کہ میگفت
 حسین در حالیکہ میگفت کہ مسح کرد و بوسید پیشانی اور البس بود بر اسے او نور و لمعان و رخسار مارا پروا در رخسار
 بودہ انداز محمد کان قریش و بود و جدش بہترین جد یعنی حید نوہ میگردد حسین و میگفت بران و میگفت انچہ نثار
 رفت و انخرم ابو نعیم بن جریر حبیب بن ثابت عن ام سلمہ تعالت منہ مت نوہ لہر منہ قبض النہج الی اللہ و ملکہ
 ان الا قد قتل یعنی الحسین فقال لجانہا انخرجی فاسالی فاحبوت انہ قد قتل وان الحنیفہ تنویر
 الایامین فابتمہ لہم و مر یہ کہ علی اللہ سلا بعد علی دھلیقو ہم المناہیا
 الی مسیح بن مملک ہمدانی و ہر دو ابراہیم از طریق حبیب بن ثابت از ام سلمہ گفت شنیدم نوہ و گرچہ جن را از نوہ
 و فاشا یافت پیغمبر خدا سلمہ گر مشب و نمی نیم مگر انیکہ پس من تحقیق کشتہ شد یعنی حسین پس فرمود کہ نیز خود را کہ بیرون
 رفتی پس ہر سے پس خبر و انیکہ تحقیق کشتہ شد حسین و بدرتیکہ بنیہ نوہ مکن باہا و باش ای چشم میں گرہ و زار سے
 کن کہو شمش تمام و کیت کہ گر یکند بر شیدان بعد از من بر گروی کہ شنید ایشان را اسباب موت بسوی ظالم سرکش و
 سلطنت زمانہ و گویند کہ حضرت ام سلمہ بعد دریافت این امر انقدر گریست کہ از موضع رفت و تا در پیشانی او طار
 و داخرہ ابو نعیم عن جابر بن جابر الحضر می عن ام سلمہ قالت سمعت لجن تنویر علی الحسین وھی تقولہ **مسح اللہ جبینہ**

کہ ان حسین اجداد و برادران و نفع از فرید بن کاہر حضرت ازاد و غوث گشت کہ شہید بن را کہ بآزار بندگی پیکر
 حسین و می گفت کہ خبر مرگ حسین می رسانم غمگین شدہ بود حسین با جمال و کرم و صبر و استقلال پر شد و تا آنکہ سال آن
 در او از نوہ و نفعی قائم گشتین برادر و اوصاف حمیدہ و خصال پسندیدہ حضرت امام حسین است نہ نوہ متعارف
 مرسوم اہل بدعت و عمل نہان جاہلیت کہ آن با اتفاق علماء اہرام و اورا حدیث صحیحہ و معید شدیدی بران وارد است
 متقی و مسلم نداریم کہ در تفسیر داری امر سے از امور ممنوعہ بودہ باشد تفصیل این طلبہ و را سابق ہم تجربہ و آرد
 ہی آید و اگر احد سے از عوام مرگبار ہی از امور جائز شود و از اور مخالفت تفسیر داری سے چه دخل زیر کہ ترکیب
 بتبیین باید مخالفت تفسیر داری سے و مخزون و مغموم بودن و گریہ و زاری نمودن و در مصائب جناب امام مظلوم
 علیہ السلام امر نیست ضروری و سنقی است از سنن نبوی **کتاب المناقب** قال و در سری آیت میں خا بنانا سے
 حب بنی ہاشم و آلہ و انصار و صحابہ و تابعین و غیرہ و ان سے مخالفت اور کون پسند نہ کرے ملت اہل اسلام کو مگر جو خوف ہوا ہے
 سے اور صحیح بخاری سے اور مسلم میں یہ حدیث ہے کہ پیغمبر خدا نے فرمایا من احداث فی امرنا ہذا علیہ نکتہ
 ہے جو کوئی غبی بات نہ کہے ہمارے اس وین جو اس میں نہو سو وہ مرد و ہے **اقول** ابن آہ از ابن نمیر ہے
 انرا بعد از بیستین احادیث عام مخصوص البطلان نہ چنانچہ در رسالہ غایۃ المرام ج ۴ ص ۴۸ - مذہب - اور جو بزرگ اسکو
 بدعت سیدہ کہتے ہیں وہ لوگ واقف اصل دین اپنے سے نہیں ہیں اس واسطے کہ اصل انبیاء میں امامت ہر جہت تک
 کوئی دلیل قطعی مانع او سکی نہو سے کذا فی البحر الرائق والدرایۃ اور فرات میں لکھا ہے کہ بدعت پانچ قسم ہے
 ایک بدعت واجب جیسے پڑھنا علم صرف و نحو کا واسطے معرفت کلام اللہ اور احادیث کو دوسرے بدعت حرام
 جیسے پڑھنا علم فلسفہ کا تیسرے بدعت مندوب جیسے مصافحہ بدعت نماز عصر و فجر کے چوتھے بدعت مکروہ جیسے مزین کرنا
 مسجد کا سونے چاندی اور کھل پونے سے یا چوین بدعت مباح جیسے فرائز کرنا اور رنگ کا رنگ طعام واسطے مٹانے
 پانا اور بدعت سیدہ نہیں جو سکتے ہو اس واسطے کہ کل بدعت خلاف عام مخصوص بعض ہے اور قیام تقییم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 اسم اول سے نیچے واجب ہے کہ موسیٰ شرح موطا میں بابہ صاف نمین لکھا ہے عن عبد اللہ بن مسعود قال قال رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم لا یزید فی الذم الا ذم علی اہل العلم قال النعمانی المصنف مستحب تفسیر و التعلیل
 راعی ما یرایہ الناس من المصنفات بعد صلوة الصبح

والعصر فلا اصل له في الشرع على هذا الوجه ولكن لا بأس به لأن اصل المصاحف مسنونة وكلمة حافظوا عليها
 الأحوال في طرقها في كثير من الأحوال لا يخرج ^{الشيء} من المصاحف التي وردت في الشرع بأصلها أو نقلها من غير أن يقال
 يولد العبد ليس كبراهمونا وقت ميلاده شريف كبراهمونا في زيارت رسول صلعم كمال استحسن هو أو عالمگیری میں لکھا ہے
 کہ آگے زیارت رسول اللہ صلعم کے ایسا کہراہو وے بسیار نماز میں کہراہوتا ہے فیوجہ الی قبرہ فیقف عندہ
 ولا یضع یدہ الی جلال التبرہ فهو اذیب اعظم الحرمۃ ویقف کایقف فی الصلوۃ ومثل صورۃ الکونین
 کانتہ نافر علی حد عالم بر صبح کلامہ کذا فی الاختیار شرح المختار اور اس پر اجماع علما ی حرمین اور
 اور علما ہندو غیرہ کا ہے انکار اجماع کہ نفس قطعی ہے کفر ہے لا یصنع امتی علی الضلالتہ اور مخالفت اجماع
 کہ امام صادق من شدۃ النار کا ہے اور سید محمد ربیع نجی کہ امام حدیث اور صحیح کے صحاح اور تہذیب او
 روضۃ الاحباب تہذیب عطا اللہ بن فضل اللہ صیتی میں لکھی ہے کہ وہ معاصرین جو زری تھو اور امام حرمین
 تھے انہوں نے کتاب عقد الجہر فی مولد البقی الاثر ہرمین لکھا ہے وقد استحصل القیام عندہ کو مولد اللہ
 ائمہ ذودوا ینز و رویہ فطری لمن کان قیامہ لتعلیمہ صلعم غایۃ مراد و مرماہ و فیہ سیرۃ الاسرار
 و روی دورا بطہ پیش نیست روایت کردہ کہ روزے حضرت غوث الثقلین شیخ محی الدین عبدالقادر رضی اللہ عنہ
 برکری بود و در غلط میفرمود و قریب بدہ ہزار کس و زناویہ و غلو وے حاضر و شیخ علی وزیر ہای کہ سیرت شستہ
 شیخ علی را خواہی بر دہی شیخ عبدالقادر قوم را فرمودہ اسکتو پس ہمہ ساکت شدہ تا آنکہ خبر انفاں را بشنید
 پس فرمود آمد شیخ از کربے و باتا و ابوب و پیش شیخ علی مذکور می نگریست در روی و سے پس پیدا شد شیخ علی
 گفت شیخ عبدالقادر را بی کہ دیدے حضرت را در خواب گفت نعم فرمود از نیجت ابوب و زیدیم با تو ابیت ما و پیش
 فرمود و چو وصیت کرد ترا آنحضرت صلعم گفت ہما از دست مجلس تر پس شیخ علی گفت انچہ من در خواب دیدیم شیخ عبدالقادر
 در بیدارے وید روایت کردہ اند کہ ہفت کس از مردان راہ و آنروز از عالم رفتند رحمۃ اللہ علیہم جمعین فضل
 من جہۃ مشکوۃ الشیخ عبدالحمز الدہلوی قلم سترہ بلفظہ کتاب لرد انتہی و دم آنکہ نماز تہذیب
 باعتبار جناب فاروق بدعت است و در فہوم من احدث فاما ہذا لیس منہ فہور دہ داخل و مرود و
 جناب شان از تحقیق محتاط لازم فالجواب الجواب تسبیحہم آنکہ کتاب اللہ و در عبدالقادر حضرت صلعم مجموع نمود

صحیح ابن بکر و عمل القرآن و جدد فی عهد عثمان کلمۃ المرقاة و تالی المجلد ۳ من احادیث فی امرنا هذا
 ما لیس منه فخر و بعد و ریافت قول ملا علی قاری و استماع حدیث نبوی مخاطب بالانعام و حق اصحاب کبار لفظ
 فرد و بر زبان آورد و حدیث را مطابق دیگر اہل بخاری و ترمذی و ابی داؤد و ابن ماجہ و تہذیب و معجم و غیرہ نقل فرمود و در خط اعتقاد **قال** اس حدیث جو
 ثابت ہوا کہ جو کوئی پیغمبر کے دین کے کاموں میں کہ نہ فرکرنا احکام شرع کا ہے اپنی طرف سے کوئی نئی بات مقرر کرے کہ جسکی
 اصل بھی دین میں ثابت نہ ہو اور اپنی طرف سے ثواب اور عذاب کسی کام میں نہ لے کرے تو وہ پیغمبر مردود ہے **اقول**
 و بتعین بدعت آئیت کہ مخالف سنت باشند چنانچہ در رسالہ غایۃ المرام صفحہ ۲۲ - مولوی سید رفیع احمد خیرہ سید
 عبدالرزاق صاحب ہاشمی میفرماید **قال الشیخ الامام العلامة صلی اللہ علیہ وسلم** هذه البدعة لا
 یصلحها و یکبرہ البدع اذا راعت السنة و اما اذا لم یراعها فلا یکبرہ و یشاب لانسان
 قصدہ فی اظهار السرد و الفرج بمولانا لکے کہ شیخ امام علامہ صدر الدین عمر شافعی نے کہ منقول کرتا ہوں کہ شریف
 الی بدعت جو کہ کچھ مضائقہ نہیں کرنا اور کچھ نہیں ہوتی بدعت جتنیک کہ فراموشی نہ کرے سنت کو یعنی او سکے
 لئے جو کوئی فعل مسنون ترک نہ ہو جائے اور اگر فراموشی نہ کرے سنت کو پس وہ بدعت کردہ نہیں ہو اور ثواب پایا
 دہی بسبب قصد کرنے او سکے بچ بچا ہر کرنے کوئی کے یوحنا و ترمذی و غیرہ صحیح مسلم ہی انتہی **قال** اب کفر بدعتیں کچھ
 مسنون ہی بات موجود ہے **اقول** و بتعین ابن امر اصل و تفریع موجود نیست بلکہ اصل آن در شرح ثابت
 تمام سابق **قال** اول تفریع بنائے بات دین میں ہے کسی پیغمبر امام کے شدید نہوئے یا مرنے سے تو شرع میں تفریع باشد
 یا چوتہ اور کچھ سوا اسکے بنانا نہیں آیا **اقول** و بتعین تفریع کہ عبارت است از نقل قبر و نقل مقبرہ ہو یا جانشین
 منقول جائز است و سیاح پس ہر زبان معنی و تشبیح نمودن پیغمبر و امرے نباشد **قال** و جو باتیں تفریع کہ لئے مقرر
 ہیں میں دسے باتیں انکی سچی قبروں پر ہی درست نہیں جو جہاں چھوٹی قبروں پر **اقول** و بتعین اسچہ افادہ
 نمودہ مرد و داست زیرا کہ تفریع قبر جہاں نیست بلکہ در آن نقل قبر ہی باشد و نہ ظاہر کہ نقل قبر بخیری و دیگر است و تفریع جہاں
 نیز دیگر و امری با تفریع کردہ نہیں شود و نہ جہاں باشد و اگر ایسا تا کہ راجعی ناواقف مرکب امری خلاف شرع گردان
 شخص کہ بکار و انعم خواہد بود نہ کہ از ان تفریع داری منع گردد و باعتبار مالولی الابدان **قال** و دوسرے
 یہ کہ تفریع بنانا دین کے کام میں گنہگارین اور او سکے بنانا یا لکھنا ثواب اور تفریع مٹاتے ہیں اور جو کوئی او سکے جہاں

نکرتے تو اوسکو امام کا دشمن بتا کر میں اور طعن اور ملامت کرتے ہیں اور ایسا طعن اور ملامت ہوا ہے غیر خود اگر کوئی ایسی
کسی کام میں اپنی طرف سے کرنا درست نہیں **اقول** اپنے نوشتہ معارضہ است بایکہ السنہ ہم چیز اسی بسیار درویش
ایجاد کر دے ہر ایسی ان ثواب قرار دے ورنہ ان را ملاست نمود و از انجمله انتقاد محفل مولد شریف است چنانچہ
در رسالہ غایۃ المرام صفحہ ۲۰ نوشتہ قال العلامة ظہیر الدین بن جعفر ہی بدعتہ حسنۃ اذا قصدا علیہا جمع الصلوة
والصلوة علی النبی و اطعام الطعام للفقراء و المساکین و هذا القدر ثواب علیہا الشرط فی کل وقت انتهى بطلان
وہ صفحہ ۱۰ نوشتہ قال الامام الحافظ ابو محمد عبد الرحمن ابن اسمعیل المعروف بابی شامہ فی کتابہ البیان
علی انکار البدع و المحوادث فالبدعة الحسنۃ متفق علی جواز فعلہا و الاستحباب لہا رجاء الثواب
لمن حسنۃ نیتہ فیہا الخ و در صفحہ ۱۱ می گوید قال ابن الجوزی لیس یکن فی ذلک الا ابرام الشیطان
و ابرام اهل الایمان کما ابن جوزی نے نہیں جو بچہ محفل مولد شریف کو مگر خاک میں ملا نا شیطان کو
اور خوشنودی و مومنین کی انتہی **قال** تیسرے اصل اس تفسیر کی دین میں بھی ثابت نہیں بلکہ ایسی چیزوں کا منع حدیث
میں آیا ہے **اقول** اس آن در شرح ثابت کما **قال** غرض جب معلوم کر چکے کہ تفسیر میں یلی باتیں صحیح ہیں تو
رسول خدا کو حکم سے ثابت ہوا کہ تفسیر بنانا مردود ہو **اقول** از وجوہ سابقہ واضح گشتہ کہ نہ ساختن تفسیر بدعت
سنیہ نیست و بدعت مکروہ ہا ان است کہ فرائض سنت باشند و اذلیس فلینسحک **قال** صد الدین بن ہر الشافعی
و بکرہ البدع اذا را غت السنۃ و اذا اذالم یزعمہا ذلک لہ الخ و انیکہ السنۃ و جماعت محفل مولد شریف و را و اسل
بچے الاول احداث نمودہ بوقت ذکر میلاد و حضرت قیام را و ان اختراع کر دے و ہرین ہر دو عمل و دعوی اجماع قوم
خود و آرنہ دنیا بچہ در رسالہ غایۃ المرام صفحہ ۱۰ نوشتہ اما ثبوت امر اول پس جہور محمد ثمین مستندین و فقہای تہذیب
و کافہ علماء تقدیمین و تاخرین و اولیاء اللہ اور سلف صالحین رحمہم اللہ اجماعین نے مستحب و مستحسن ہونا محفل
مولد شریف کا اختیار کیا ہے اور اپنے تصانیف میں بدلائل واضحہ تحریر فرمایا ہے اگر اوں سبب کا نقصان
نکر کیا جائے تو ضبط انکو اسما کا عدد و حساب ہوا فزون اور دائرہ عقل سے بیرون ہو بلکہ اگر انکا اور اکثر
کے کجاوی تو ہی رسالہ مبتطل ہو جائے اس واسطے متقتضاسے مالایدرک کلمہ لایدرک کا کہی تصریح اسما و بعض
کو بدون نقل کلام تمسک بہہین کی کلام برخی یرا کتفا کیجاتی ہے کہ ہر واحد ان اثبات سے مقتضی استند

الفوائد وچجای کر اتفاق ان کا برکا اور اجماع اس قوم فقیر کا ایک امر پر ہو جس بات تاج او سکا وحبیب وراگزیر ہے
 حضرت شیخ الفقہار والمحدثین تاج العلماء والعارفين شیخ شیعہ العالم تطب الاقطاب الفوت الاعظم سید محمد الدین عبد القادر
 عیسیٰ رضی اللہ عنہ و امام محمد بن ابوالفرج ابن جوزی محدث فقیہ حنبلی و ابو الخطاب عمر بن حبیب کلبی و ابن خلکان
 محدث شافعی و علامہ مستطانی صاحب الموابب الدینیہ و شایع صحیح بخاری و شیخ الفکر الحافظ ابن الجوزی و محدث
 ابن علی دمشقی صاحب سبل المندی والرشاد و حافظ ابو الخیر سخاوی و حافظ عماد الدین ابن کثیر و علامہ ابن مغریل صاحب
 الدر المنظم و امام نووی شافعی شایع صحیح مسلم و حافظ ابو شامہ او متاد امام نووی صاحب کتاب الباعث علی انکسار
 الجوع و النواوش و شیخ ابوالحسن المعروف بان الفضل و ابوبکر الحجازی و مشہور البشار و ابن محمد النعمان و ابوسوسے
 ابوی و حافظ شمس الدین بن ناصر الدین دمشقی و جمال الدین محبی و یوسف الحجازی و یوسف بن علی الشاشی و امام
 شاطیج و امام مخلص کتابی و امام علامہ طبر الدین و شیخ نصیر الدین و شیخ عمر بن المکار و امام صدر الدین بن
 شافعی و حافظ ابن حجر مکی و مستطانی صاحب المولد الکبیر و حافظ دمشقی و جمال الدین سیوطی و شایع ابن ماجہ و
 محقق ابو زرعہ عراقی حسین و شیخ ابن حجر شمش و احمد بن محمد بنی المشہور بالقفا شمس و امام برزنجی و شیخ عبد الحق
 محدث و ملوی اور شہید ان بزرگواران کے حال تبصر علم پر قسم حضرت غوث صدیقی و محبوب سبحانی اور ابن جوزی کا اظہر
 من الشمس و امین بن الامس ہے چہ سوچری کے آغاز میں مصنفات او کی ہو یں کی انک وہ موجود ہیں اور ابو الخطاب
 ابن حبیب کلبی کا کتاب التنبیہ فی شرح المولد السراج النیر مسکتہ چہ سوچار بحری میں تالیف قرانی پراقتی و در صفحہ ۳۹
 کتاب مذکور موجود دلائل استحسان و استحباب محفل مولد شریف کی مختصر بیان کو گئے اب دلائل استحسان امر و دیم لہی
 راہ و اوقات ذکر میلاد شریف اختصرت مکتوم کے مذکور ہونے میں کان کا کر سنا اور بی او بی اور کستانی چور کر او ب
 یکو کیونکہ بی او ب محفل خاص سو کمال و باجائے من راء الادب دعن الباب اور چہذا استفقار علماء
 بظہر و علامہ شامہ ابن ابودغیرہ ماوی و دلائل کثیرہ تھی اور بات اور احادیث و اقوال علماء کبار فقہاء میں کے
 ہیں تباہا سند ہے میں انہیں استفقوی نقل پر کفایت کی باقی ہے اور علاحدہ ذکر کرنا نام کتب کا حاجت نہ مستحکم
 را لازم نہ آئی انتخاب فتویٰ علای خیر البلاد و مکہ معظمہ الحجاب البقام عند ذکر ولادۃ سید المرسلین فی قرآن اللہ
 فظہر الام لا شک فی استحسان و استحباب و ندب بمحصل القاعد من الثواب الخ لا و قسر

من الثواب ! لفظ الاقر والحق الاکبر الخ وسید محمد ریاضی در کتاب عقد الحی ہرگز مولد النبی الاذہر و قد
استحسن القیام عند ذکر مولد الشریعۃ ذورویۃ و رومیۃ فظہر لی ان کان تعظیماً صلعم غایۃ مرامہ و مرماہ النہی
بحر کیفیت استجاب و استحسان و ترتیب ثواب اعتقاد محفل میلاد شریف و قیام وقت مولد آنحضرت صلعم و ریاضت
اکتون و کلمہ شمل کفر و ضلالۃ این جم فیض بایں شنید مولوی عبد الواحد فریخ آباد سے در جواب جواب فتویٰ مولوی
نظیر کریم نقلا عن شخصہ انتضاۃ آورده مسئلہ الفاضل عن مجلس المولد الشریف قال لا یعتد بالذکر و کل واحد ضلالاً الذکر
کل ضلالاً فی النار و ما یعلق من الجہال علی راس کل حوائج شہر بے الاول لیس بشیء و یقولون عند ذکر مولد و یقولون
ان روحہ صحیحہ و حاضر فرغمہم باطل بل هذا الاعتقاد شرک و قد منع الائمة الاربعہ
عن مثل هذا انہی شیخ محمد الشافعی در کتاب سبل الرشاد فی احوال خیر العباد و المشہور
بسیرة الشامی آورده جوت عادیہ کثیر من المجین اذا سمعوا بذا ذکر وضعوا ان یقوموا تعظیماً و هذا
القیام بدعۃ لا اصل لها و نصیر الدین گجراتی ثم المرزا پوری در کتاب طریقۃ السلف نوشتہ فذا حدث
بعض جمال الشائع اموراً کثیرۃ لا یضبط انرا و لا اسما فی کتاب لا سنۃ منها القیام عند ذکر و لا دست
صلعم و مولوی نجم الدین فتوحی نیز در جواب جواب فتویٰ مولوی مظہر کریم بہ فیض تحریر آورده کہ اول مولوی
کریم کچھ اصل بنین ہو کہ شیخ تاج الدین عمرو بن البلیغی و السکندری المشہور بالفاکانی من متاخری لما لکیتہ
لے ان حال المولد بدعت مذمومۃ لکھا ہے اور علی ہذا القیاس شیخ مجدد العثمانی نے بھی سچ مکتوب و دست
و سیوم و مکتوب پنجاہ و چارم کے لکھا ہے تو کہہ سونا اوسمین دوسری بدعت قبیلہ و سنیہ ہو و بعد از ذک فاصلہ
می نویسد اور طرفہ ہو کہ اوس مدرس مولدین خلاف معقول و مقول وقت ذکر وضع محل کے حاضر و ناظر مسجد کے
گویا اس وقت بغیر خدا صلعم شکم مادر سے تشریف باہر لاتے ہیں تو علیہما قیام کرنا تو یک غیر کے بدعت کیا بلکہ کفر
اور شرک ہو فی العبادۃ الخ و عبارات مذکورہ چنانکہ ہی یقینی نص است بلانکہ اعتقاد مجلس مولد و قیام وقت ذکر
ولادت آنحضرت صلعم بدعت است و کل بدعت ضلالہ و کل ضلالہ الی النار پس جماعتی کثیر از اہلسنت و اہل
اہل نمذہ شان مستاصل الی النار گشتہ قال اور یہ حدیث مشکوٰۃ شریف میں ہے من بعیش منکم بعد فیئ
خلافاً کثیراً فاعلیکم بسنتی و سنتہ لطفاء و الاشد بدعت یعنی جو کوئی بدعت یا رسم میں سے میرے پیچھے

ویکجا بہت اختلاف اور یہ یقین پس لازم کرلو تم اپنے اوپر میرے اور میرے خلیفوں کی سنت جو رشد و ہدایت اور راہِ پا
 ہوئے میں اقوال انخبریش محبت برائے ما است نہ پرانہ کہ فقرہ فیسرے اختلاف کا کثیر احوال است برمنعنی کہ مختصر یہ
 اختلاف کثیر در است محدث یہ ظاہر شود و بموجب السنۃ حدیث و دیگر کہ صاحب مدارج النبوة آورده کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا
 فرمودہ بدانید و آگاہ باشید کہ بازگشت من و شما ہمہ یکجا و ہدایت است وصیت میکنم با شما ہمہ اولین و آخرین کی بجای اگر یہ وصیت
 میکنم شما ہمہ را کہ با یکدیگر نیکو کنید و پس خواندہ سورہ العصر را تا آخر و این آیت بخواند فصل عسیم ان قولیم ان
 انفسنا فی الارض فقطعوا رحمکم الیہ و وصیت می کنم شمار اور شما ان انصار و فرمود ای انصار بعد از من بجای
 را بر شما اشیار و اختیار خواہند کرد و بر شما ترجیح خواہند داد و مولف مدارج النبوة بعد آیت میگوید ایہ اشارت است
 با پنج ملوک امر امر و انہ و عباسیہ باہل بیت نبوت کردہ اند از جفا و ستم انتہی فقیر میکنم کہ در ایہ فصل عسیم آہ
 منیع مخاطب ہستند پس تلاوت فرمودن آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ایہ مذکورہ را اول دلیل است بریکہ خطاب بجا حضرت
 بود و بموجب کتاب مذکور یہ صفحہ ۴۹۱ - آورده فرمود می ترسم بر شما کہ مشرک شود بعد از من و لیکن
 می ترسم بر شما دنیا را کہ رحمت کندہ را ن و در غنہ افتد و ہلاک شود چنانکہ ہلاک شما اند انکسانی کہ پیش از من
 بودہ اند انتہی و مرا از خلفا را شدین بدلیل حدیث لا ینال امراتہ قائماتہ بمضی انتہی عشر خلیفہ کلہم
 من قریش خلایا اثنا عشر اند و این حدیث کہ تقارب الفاظ و صحاح اہل سنت با ساندہ متعددہ آنحضرت
 رسول منقول است با حراف بعض محققان اہل سنت سوای مذہب امامیہ اثنا عشر یہ بر پنج سالکی منطبق
 نمی شود و سبالت وقوع اختلاف کثیر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد فرمود صلکم بسنتی و سنتہ الخلفاء الراشدین
 ای لا یمتہ الاثنی عشر پس نصف را باید کہ از اتباع کسانی کہ حکم روایت صحیح مسلم و غیرہ
 کاؤمین و انہمین و غاورین و فائنین منسلک ہستند بر نہر نماید و این ارشاد حضرت خلیفہ ثانی لکہ مخاطب علی
 و عباس ہر زبان مبارک جاری شدہ حق بنید خلافت فی رسول اللہ ص قال ابو بکر انالی رسول اللہ
 فجبثما نطلب میراثک من ابن اخیک و نطلب ہذا میراث امرائہ من ابیہا فقال ابو بکر
 قال رسول اللہ لا نورث ما ترکناہ صدقہ فرایماہ کاذا انما عاد و غائنا واللہ یعلم انہ صادق بائرا
 تابع الحق ثم فوق ابو بکر و انما قلت ولی رسول اللہ ولی ابی بکر فرایماہ کاذا انما عاد و غائنا واللہ یعلم

فی لصاحبه ما بدلا شدا تابع للحق بعد وضوح اقتدار اسمہ اثنا عشر اہل سنت را با بد کہ دست الاطین
 و ان بر و از د و حضرت اسمہ معصومین علیہم السلام رجوع نمایند فالحق بالاتباع قال الجاحظ و عضو علیہا
 بالانوار و عضو و کبر و اس سنت کو دانتون سے وایا کہ و محدثات لا موبت اور بجائے رکھو اگر کوئی کائنات
 سے فان کل محدث بدعتہ ت بشک حجات دین میں نئی شرابی گئی سو بدعت ہے و کل بدعتہ ضلالہ
 ت اور جو بدعت ہو گھر اسی ہے و مسلمان کو لازم ہے کہ دین میں اپنی طرف سے کوئی نئی بات نہ نکالے اور
 نہ اور کی ایجاد پر عمل کرے اور تعزیر ثباتا بشک بعد مدت کی پیغمبر اور امام کی پیچھے اہل بدعت نہ ایجاد کیا
 ہو اور پیغمبر اور ان کے خلیفوں کی سنت سے باہر ہے اور بدعت اور گھر اسی میں داخل ہے اب اہل سنت
 کو چاہیے کہ ایسے کاموں میں اپنے نام کا پاس کرین ثبوتی شرم اور حین کی بات ہو کہ اہل سنت ہو کر اہل
 بدعت کو کام کرو برائے خدا اپنے ناموری میں ثبات لگاؤ اور ایسی بدعت کو دل سے مٹاؤ اور پیغمبر
 اہل سنت کو طریقہ پر چلاؤ مثل ہے کہ جبکہ کمالی اوسکا گاسے اقوال و بن نعین اپنے افادہ نمودہ مردود
 سمجھو و اول انکہ اہل سنت و جماعت در دین خود امور عیدہ ایجاد کردہ ہر استحسان آن فتوا داور اند
 چون مقام از استیفا رآن ابی است لہذا بنقل و عبارت اکتفا می رود در رسالہ غایۃ المرام نوشتہ
 کہ امام نووی دین مجری جو نماز شب برات و لیلۃ الرعائب کو بدعت مذمومہ قرار دیا و جمہ میر جو کہ حدیث
 صحیح مسلم میں تصریح مانت شب جبہ واسطہ نوافل کی تھی اور بعد آن می گوید علاوہ اسکے یہ قول
 محدثون کا مٹاؤ و معمول ہر کل محدثین و فقہا کا سنیں حضرت غوث الاعظم غنیۃ الطالبین میں اور امام
 حجة الاسلام غفر لی احیاء العلوم میں اور شہاب الدین سہروردی کتاب الاوراد میں اور اور فقہاء و محدثین
 نے استہباب نماز رعائب و شب برات تصریح مستحب لکھا ہے اور اتبک معمول اکثر شائخ اصحاب بدعت
 و طریقت ہو کہ ان را تو نہیں سہارا ہوتے ہیں اور نوافل ٹپرتے ہیں اور یہ بھی ضرور نہیں ہے کہ جو احادیث
 نزدیک محدثین کے صحیح نہوں وہ تردید نہ نقما کے بھی صحیح نہوں بلکہ محدثین غیر زبادی صاحب ہا
 نے سفر السعادت میں حکم عدم صحت بعضی احادیث کا کیا ہے حالانکہ انہیں احادیث کو خود اصحاب علیہ
 سنت نے میں کلا ہیضے علیہ السلام و الہدایہ ... اور اسے اسکے بہت نماز نوافل و غیر

ایسے ہیں کہ ثبوت اس کے فعل کا سنت میں نہیں ہو مگر نزدیک فقہاء کے مستحب اور باعث قرار میں بننا سچا تعریف
 اور غرض قرین ہو کہ بعد نماز ظہر کے جامعہ صاحبین صحرا میں ہا کہ تہلیل و تہمید و تکیبہ منظر تشبیہ حایوں کی عزتات میں
 بعض شہر میں پڑھتے ہیں و فناء و الحجة فافلا عن الجامع الصغیر التعریف الذی یصنعہ الناس لیس بشیء و ذلک
 ان جماعۃ من الصالحاء و العادین مجتہدین فی یوم عرفہ فی کل بلدۃ یھلکون و یکفرون مشبہ الحاج فی عرفات
 ان ذلک لیس بشیء یعنی لیس شیء من السنۃ و لکن فی نفسہ من جملة الدایات الخیرات و اشتیاق عرفات فی الصغیر فی الجامع
 البرکاتی فی هذه المسئلة بعض مشائخنا قالوا التعریف الذی یصنعہ الناس لیس بشیء لم یرد بہ نفی شرعیۃ فی نفسہ
 لاندع او تسبیح و تضرع الی اللہ اما اراد وجوبہ او کونہ سنۃ فی الذخیرۃ فی الفصل الخامس مستشهدا بقول محمد بن ابی
 حنیفہ لا یری بحدۃ الشکر شیئا معہ انہ لا یری نفی شرعیۃا قرینہ اما اراد بہ نفی وجوبہا شکر و هذا کما قال محمد بن
 جامع الصغیر عن ابی حنیفہ ان التعریف الذی یصنعہ الناس لیس بشیء لم یرد بہ نفی شرعیۃا اصلا لاندع
 و تسبیح و اما اراد بہ نفی وجوبہا کما ہما سنۃ کفاۃ الفقہاء و روی عن محمد بن الحسن انہ کان یخبر ذلک فی
 الکافی شرح الوافی التعریف لیس بشیء و هو تشبیہ الناس انفسہم باہل عرفۃ یوم عرفۃ و قیل یتحب ذلک تشبیہ
 اہل الطاعة فیا کون لم توالم فی الدائم و قوف یوم عرفۃ فی غیرہا تشبیہا بالواقعیین لیس تشبیہ
 نکرۃ فی موضع النفی فیعم انواع العبادۃ من فرض و واجب و مستحب یغید الاباحۃ و قیل یتحب
 ذلک فی الثمنۃ شرح النفاۃ لا اجتماع لا یندب اجتماع الناس یوم عرفۃ فی غیر عرفۃ
 تشبیہا بالواقعیین شیطرح و رباب لفظیت نماز چکانہ باوجودیکہ قبل آنحضرت و صحابہ سے ثابت نہیں ہے
 فقہار عظام نے مستحب و مستحسن لکھا ہوا و یہ قول یحقی بہ فقہار اصحاب متون اربعہ ہے فی الدرد المحتار و التلخیص
 لہما مستحب ہوا لہذا قیل سنۃ یعنی احبہ السلف او سنۃ علما انہا اذ لم یقل عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وسلم ولا الصحابۃ و التابعین بل قیل بعدہا و ما تہم انہا کے تشویب کو یعنی در بیان اقامت و اذان کو اعلام
 ثانی کرنا یعنی الصلوۃ یا اقامت اقامت اور اتہا اسکے کتا باوجودیکہ فعل آنحضرت صلعم و صحابہ
 تابعین سے منقول نہیں ہے فقہار کرام نے مستحب لکھا ہے فی شرح الوقایۃ و استحسن المناظر من تشویب
 الصلوۃ لکھا فی فناء و عالمگیری و التشویب حسن عند المناظرین فی کل صلوۃ الا فی المغرب کذا فی شرح

النفاية والحدائق وشويعين الاذان والاقامة لكل ولما تها وهذه الاشارة العز سبب
 اسير طر ودرختا من سلام کو بعد اذان که سنه سات سوکاسی بین حادث هو بدعت حسنه کما ہے فی الدلائل
 المختار للتسلیم بعد الاذان فی ربيع الاخر سنة سبعائة واحدی وثمانین فی عشار ليلة الاثنين
 ثم بعد عشر سنین احتشاق الکلاک المغرب ثم فی امرتین وهو بدعة حسنة انتهى فی الهدایة وبعث
 استحسن الاستیجاب علی تعلیم القرآن الیوم لانهم ظفروا فی الاموال الدينية فی الامتاع یمنع حفظ القرآن وعلیه
 الفتوى دوم انک بناسا ختن تفریة اذا سجدات البسنت است ووزران سلاطین اسلام وشرع ما تدعا لک
 و غیره که در تمام هندوستان خود اقدار امر کلی بود و مرجع بود و قاضی و مفتی و وزیر و دیگر علماء آذربایجان و غیره
 تفریة واری جائز و اشهد ووزران عمد عموماً و خصوصاً مرجع بود و کما اعترف به المولود علی بلال و احضار بلال بن رباح
 عبد العلی فی الرسالة المسماة بالذلة الا وهام سیدم انک بناسا ختن تفریة ملائک سنت پیغمبر نیست بلکه
 اصل آن از حکم رسول قبول استناد است و هو خط خطین احدهما قبل الامر و الاخر قبل الالب قبلها
 و علاوة ازین بالبدایه معلوم است که تفریة باعث گریه بر امام مظلوم که سنت انقضت صلعم بوده است می شود
 و بناسا ختن آن مباح پس هر مباح که مقدم عبادت باشد خود عبادت خواهد بود و کما اعترف به المحدث الهادی
 فی ترجمة المشکوة چهارم انک البسنت را با احترام مولف رساله باید که از امور بدعت که اقوی و اعظم آن
 تراویح است کناره جویند و از فرموده حضرت عمر بن الخطاب علیه السلام نوزند و لغوم قبل حسابا کما فی او سکا کما
قال اور حضرت فرمایا ہے من وقرصا جب بدعت فتکما عان علی هذا اسلامت برکوتی تظلم
 اور خبری کرے بدعت واسے کی پس وہ مدکر تا ہے اسلام کے ویران کرئین **اقول** و بنشین چون اصل
 معین تراویح و تدوین حرف و نحو و اعراب کلام الله و ایجاد منبر و مدارس و سرا و انفا و مغل میلاد و شریف و
 غیر ذلک از امور بدعت پس بحکم مخاطب ایشان بدم اسلام و مقرب بنیاد دین و ایمان اندامایان را ملول
 انک در رساله فایة المرام صفحہ ۲۱ آورده قلا الاما لک لفظ ابو محمد عبدالرحمن بن اسمعيل المعروف بالمشامة کتاب
 الباشا علی النکال بدیع والحواد قال لیت الحسنة حثقت علی جوان فعلها والاستحباب لهما انما التراب لمن حثنت
 وینها و هو کل مبتدع موافق لقوا علی الشريعة غیر مخالف لشر ولا سئل من

من فخله محمد وکشمی ذلك ببناء المدارس النابتة خانات السبيل وغير ذلك من انواع البر التي لم
تعمد الصد الاول فانه موافق لمجاهدات ببالشريعة من اصطناع المعروف والمعاوضة على البر
المتقوى ومن احسن البديع في زماننا هذا من هذا القبيل ما كان يفعل عبد ستار بل كل عاقل في اليوم
اليوم مولد النبي من الصدقات والمعروف واطهار النية والبر كما اعترف في ظاهر الحال ان ظهور قال
ابن ابي ذر عجل من سببهم كجبال بل بعت كى عزت كرمين هير خرابي لازم هو تو سحر شخص خود بدعتي هو اسكا
الماحل هو كما قول وبنتين اسير من طلب كفته سار من است بانك ابو الفج ابن جوزي در رساله مولد شريف
جهنم خود آورده وما جرب من ذلك نه وجدني ملك العام كثره الخيرة والبر كثره مع السلامة والعافية وسند الزرق
از ديار المال والاواد والاحتواء وادام الامن والامان في البلاد والامصار والسكون والقرار في البيت
والدار بسمكة مولد النبي صلعم انتهى قال اور علمانے لکھا ہے کہ بدعت کا رتبہ فسق سے بھی زیادہ ہوتا ہے کیونکہ
ما سبق فسق کو گناہ جانتا ہے اور توبہ اسے واجب سمجھتا ہے بخلاف اہل بدعت کو کہ بدعت کو اپنی اعتقاد اور
گمان میں نیک جانتا ہے اور اس پر اصرار کرتا ہے اس میں توبہ کا کیا دخل اقول وبنتین اہل سنت تراخ
از خود باعتراو حضرت عمر وفضل سیلا وشریف را قبول امام نووی وغیرہ بدعت میداند وبران دعوی تربت
اواب می گفتند امر تراویج بوجہ محال ظهور محتاج استناد نیست ودر باب مولد شریف ورفایۃ المرام ج ۱۳
آورده فی الفتح المبین شرح الاربعین للامام النووی سے قال شیخ الامام ابو شامہ من احسن ما التبع فی زماننا
ما یفعل کل عام فی الیوم الموافق لیوم مولدہ صلی اللہ علیہ وسلم انتهى بقدر الحاجة ودر صفحہ ۱۱۱ مرقوم قال الخ
ابو الخیر السخاوی عمل المولد الشریف لم یقل احد من السلف الصالح فی القرون الثلثة الفاضلة واما حدث
ابو شامہ لانزال بل لاسلام فی سائر الاقطار والحد الکبار شیخون فی شہر مولدہ صلعم بعمل لولائکم البتة المشملہ
على الامور البتہ الرفیعة یقصدون فی لیلایہ بافواج الصدقات ویظفرون السرور ویزیدون فی الخیرات و
یحتون القبرۃ مولد الکرم و یظہر علیہم من بركاتہ فضل عظیم الخ قال اور ہم تم سے پوچھتے ہیں کہ تم تعزینا
برا جانتے ہو یا سبھلا اگر برا جانتے ہو تو بی پوچھ چور و اقول بنا ساختن تعزیرا ما از جمله بدعانت حسنه
ای شماریم نہ از بدعت سیدہ کہ ترک آن لازم باشد قال او چونیک جانتے ہو تو شخص بدعت کو نہ کہ سبھ

اور اسمین اللہ کی ترویج کی جانے وہ شخص اسلام سے خارج ہوا **اقول** وبنتین اہل سنت محفل سیلا اور حضرت
 مینا زہرا زہرا حسنہ والہ از ان تقریب عدا می جوینہ چنانچہ حافظ عماد الدین سیف راید و نقل بہا الحسن بنید ہا
 ویکرنا علہ ویشی علیہ و بعد انما رارم مذکور می گویم ہر شخص بدعت کو نیک سمجھو اور اسمین اللہ کی ترویج کی
 وہ شخص اسلام سے خارج ہے فاجواب الجواب **قال** چنانچہ اس حدیث سے معلوم ہوتا ہے عن حذیفہ قال
 رسول اللہ ص لا یقبل اللہ صاحب بدعتہ صوما ولا صلوة وصدقہ ولا حجا ولا عمرہ ولا جہاداً
 صفاقاً و عداً کما یخرج من الاسلام کما یخرج الشجرة من العین یہ حدیث کتاب ابن ماجہ میں لکھی ہے یعنی قبول نہیں
 خدا بدعت والیکاروزہ نہ نمازا وصدقہ بیج نہ عمرہ نہ جہاد نہ نقل نہ فرض اور وہ خارج ہوتا ہے اسلام سے
 خارج ہوتا ہے بال گوئی ہی آئے **سوف** اب ذرا خدا سے ڈرو اور بدعت نکر و کہ اس سے زیادہ کیا
 ہے بدعت کو کہ نہیں دین و دنیا دو بونکا نقصان ہو محنت پر یاد گناہ لازم **اقول** وبنتین اہل
 در محفل سیلا و شریف کہ بدعت است صد بار پیہ تقیم العلمہ و شیرینی و نذر قاریان مولد شریف خرم
 می کنند و انرا موجب ثواب می آید بکند فاما ہوا بکند چنانچہ فی مجالس العزاء و عمل الصرائح المحکم
 المتعلق **قال** اور تفسیر و مشور کہ تضعیف علامہ بلال الدین سیوطی کی ہے اسمین یہ حدیث ہے من ذاق
 بلا مقبور فموتون **ث** یعنی جس نے زیارت کی ایسی قبر کی جس میں کوئی گناہ نہ ہو وہ شخص موت
 اور شرح برنج میں روایت ہے طبرانی او بیہقی اور ترمذی سے من ذاق قبراً بلا مقبور فکما نما عبد الصم
ث یعنی جس نے زیارت کی خالی قبر کی گویا عبادت کی بت کی **اقول** وبنتین مولوی عبد الواحد قال
 ابن الابن مولوی عبد العلی مندراسی نوشتہ و بعضی مروجہ امین عصر کہ بسند حدیث من ذاق قبراً بلا میت
 مقبور فقتل **ث** و کفر تو فرمود شریف را بران منطبق کردہ اتمناح آن می کنند غیر محقول و لا حدیث نہ
 و صحاح و ہم ورد دیگر کتب حدیث مقبرہ مذکور نیست و راوی آن حدیث مجهول و نا معلوم و اتفاقاً حدیث
 سچو حدیث از قرآن اعتباراً ساقط است و بالفرض اگر حدیث مذکور صحیح بودہ باشد از جملہ احادیث و
 تو اثر و اجامہ امت بہ عصر از خبر احادیث قاعدہ اصول نمیشود و سوار ازین تعزیر امام علیہ السلام کہ نقل
 قبر نہ سنت احادیث علیہما السلام و قبر حضرت خضر الیاس و یا قبر لکاک و حرم و بیجا بکند و زیارت

سازند و یا کسی قرار دہد کہ صاحب قبر درین قبر دفن است و در حقیقت وراثت یا شہادت پس آن قبو بجلد نخواہند
 یعنی بگویند کہ جسم شریف حضرت امام حسین علیہ السلام درین قبر تغزیر و دفن است و در کہ بلا جسم آنحضرت دفن
 نیست و الا نقل قبر نخواہد شد و آن جائز است بہر حسب حدیث نبوی صلعم مذکور خواہد شد انتہی بقدر الحاجۃ الی حاصل
 از عبارت مذکورہ جلوہ نمودار پذیرفت کہ نقل قبر امر دیگر است و قبر بلا میت و بلا قبور کہ عبارت از قبر جلیہ است
 امری دیگر فاعتبروا یا اولی الابصار علاوہ ازین در میراثہ اکثر ما با تغزیر بلا نقل قبر کہ انرا در عرف تہذیب نامند
 طیار می شود پس در بنا ساختن آن موافق مخاطب تہذیب و نماز قال یعنی حقیقت بت پرستی کی رسیدہ کہ آب
 چینی نقل بنا کہ بجائے اصل کے اسکی حرمت اور تعظیم کیجیہ و یسا ہی خالی قبر کا نایاریت کہ نہی الا بھی ہو کہ نقل کو
 اصل کی جگہ بوجہ اور تغزیر میں بھی خالی قبر میں کوئی شخص اس میں دفن نہیں ہے اقول اسنے مخاطب گفت
 مدفعی است بچند وجہ اول آنکہ حقیقت بت پرستی انتہی است کہ کسی اصنام راستی عبادت و اندۃ عبادت کند
 مطلق تعظیم و حرمت غیر خدا بت پرستی و شرک نیست مبنی کہ جناب باری در حق آنحضرت صلعم تغزیر و تدفین
 فرمودہ و فی حق عہد الحق و در جذب القلوب نوشتہ کہ در وقت سلام آنحضرت صلعم دو قوف و راستناب عظمت
 دست راست بر دست چپ ہند چنانکہ در حالت نماز انتہی واحدی افعال مذکور را شرک فی العبادۃ گفتہ و ہم
 آنکہ در جذب القلوب آوردہ کہ صورت قبر حضرت فاطمہ زہرا بنت حضرت رسول اللہ صلعم ہر دن حمزہ شریف
 اندرون احاطہ روضہ مبارک ساختہ اند و ہم صورت قبر حضرت فاطمہ زہرا و در تحت التہنیت متصل قبر حضرت حسین
 علیہ السلام است و زواران ہر دو جائز یار می کنند انتہی و پرتلاہر کہ چون این زیارت علی بیدل الترویج واقع
 می شود کہسے این زیارت را عیاداً بالحدیث پرستی نگفتہ سیوم آنکہ جناب پیغمبر خدا صلعم ہر ای بوسہ دادن نقل
 قبور والدین اجازت فرمودہ چنانچہ در فقہ احمدی نقل از جامع المتفرقات آوردہ مسئلہ مان باب کو قدم چنان
 ساج ہے حدیث میں آیا ہے کہ ایک شخص نے جناب رسالت مآب صلعم کی پاس اگر عرض کی یا رسول اللہ صلعم
 میں تھے قسم کہانی تھی کہ استانہ حینت اور حور العین کہ رضا پر بوسہ دو کجا آپ فرمایا کہ مان کی باؤں
 اور باب کی پیشانی پر بوسہ دو اور سنے پوچھا کہ اگر مان باب نہ ہوں حضرت تو فرمایا او نکی قبر چو چو اسنی کہا
 کہ اگر نکی قبر پر سنی معلوم نہ ہوا رشاؤ کیا کہ و خط کہ چنگم ایک کو باب کی قبر اور دوسرے کو مان کی قبر قرار دیکر کہو

و سے تاکہ حادث نہ ہو کذا فی جامع المتفرقات انتہی پس نقیض نقل قبور را کہ بالبدیہ تعظیم است بت پرستی
 نتوان گفت **قال** غرض یہ ہے کہ قابل زیارت کو نہیں ہیں بلکہ لائق غارت کی ہیں کیونکہ محض لکڑیاں
 اور کھوپڑیاں ہیں **اقول** و بہت تعین مولوی سلامت علی بنارسوی در تبصرہ نوشتہ شک نیست کہ امام بار
 و تربت میں مرتب شدن واجب التعظیم است و در امام بارہ سوار تقریر غشت و گل ہم موجود است و الفضل
 نام شدت بالاعداد **قال** اور اس مقام میں فائزہ و دو پڑ پڑنا بت بی ادبی ہے جب طرح پانچواں نے قرآن
 کی تلاوت کرنے کے محل نجاست ظاہری ہے اس طرح یہ مقام محل نجاست باطنی ہے اسکا دور کرنا مناسب
 اور لازم ہے چہ جای قرآن اور دو پڑ پڑنا **اقول** و بہت تعین از احقران مولوی سلامت علی کہ از نشان
 علمای اہلسنت گذشتہ مشکف گردیدہ کہ امام بارہ واجب التعظیم است و در جای واجب التعظیم تلاوت
 قرآن مجید دور و دور و حدین او باشد و تقوہ باین تسبیہ کار کسے است کہ سراپا نجاست ظاہری و مبتدا
 از نجاست باطنی بودہ باشد **قال** اور حضرت رسول خدا نے فرمایا ہے انا برئ لمن خلق و صلق و
 خلق یہ حدیث مشکوٰۃ میں جو نسخہ رسول خدا نے فرمایا کہ میں بیزار رہوں اس شخص سے جو سر کے بال کو
 مصیبت میں اور او از سے چلا کر روئے اور گریبان پھانے و چٹائی کو ٹٹا اور سر پٹیا اور نوکر تار اور
 جو کام ایسا ہے یہ مطلق حرام ہے موت کی وقت ہو یا بعد اسکے کسی کیواسطہ درست نہیں یہ ہو یا پیغمبر امام
 ہو یا شہید **اقول** علامہ دہلوی طالب ثمرہ در نزہۃ اشاعرہ یہی فرماید اپنے درختیہ تمام افادہ فرمودہ
 نہ ولی پیش نیست زیرا کہ صبر از امور نفسانیہ است تعلق قلب دارد اگر با وجود اطمینان قلب ثبات
 قدم بر جاوہ رضا و تسلیم بقضای الہی بنا بر اعلام استنظام عین مصائب و نفع تمت سبل برگزینان
 عین امور کہ بحسب ظاہر بر عدم اضطراب و دلالت می کنند بوقوع آید مستلزم محدودی نیست و منافاتی
 بالشارت قرانی کہ در حق صابران وارد است ندارد چہ سنائی در صورتی است کہ این امور را راہ پیگیری
 ازین کس صابر شود پس آنچه در حالت ثبات قدم و مقام صبر بنا بر بعضی مصالح بوقوع آمدہ باشد منافات
 ندارد نہ باشد حاکم درست درک از حدیث بن عمر رضی اللہ عنہما روایت کردہ قال سمعت جابر بن عبد اللہ رضی
 اللہ عنہما یقول فقد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یوم احد حمزة حیث قاتل الناس من القتال قل فقال جل آریۃ عند

تلك الشجرة وهو يقول انا اسد الله واسد رسوله اللهم اني ابرء اليك مما جاء به هؤلاء
 انصارهم فسان رسول الله صخره فلما راي جهنمه بكى ولما راي ما مثله برشق ثم قال لا كفوفقام جلال الانصاف
 فري ثابته ينزحالم گفته هذا حديث صحيح الاسناد و عبارت محدث و دلهوی و در مدارج النبوة و مخصوصه اضطرار
 جناب پیغمبر و مرض خود و تعرض حضرت عائشه کما مر سابقا سوید مطلوب ما است قال او در اس محرم کے
 ماتم واری کی بنیاد نکالی ہوئی ہے مختار ثقفی کی وہ مروود و نا فرجام امام کو نام سے لوگون کو اپنے دام میں
 لا کر چاہتا تھا کہ سلطنت حاصل کرے اور حقیقت میں اسکو امام سے کچھ کام نہ تھا کسواسطے کہ وہ عیال و پرچی
 آپ نبوت کا دعویٰ کرتا تھا کہتا تھا کہ میرے پاس چیر پول آتے ہیں اقول علامہ دلهوی اعلیٰ اللہ تعالیٰ
 و زنیہ اثنا عشر ہر مفراید طور این اقوال از مختار از روی عقل و نقل خارج از سند و است اما عقل متجربہ آنکہ
 مختار بسیار حازم بود و تاجدیکہ باوجود آنکہ خود بنصب و عدالت اہلبیت انصاف داشت و نہا بر روایت صاحب
 استیعاب کینیہ حضرت امیر المومنین و رسیدہ اش مدخر بود چہن دید کہ مردم کوہ ارادہ انتقام و طلب خون امام
 ہمام حضرت سید الشہداء علیہ السلام دارند بنا بر حسب جاہ و طلب ریاست بانقوم سازش و امینش نمود و انکہ
 بہر واری قبول نمودند از ان بایز ناحین حیانتش کاہی باطلہ را فی الضمیر نہ پرداخت پس باطلہ را مکیہ ناپسندیہ
 و مخالف دعوی ریاست اہل اسلام است چگوہ اقدام می نمود اما انقلابا باین بہتہ کہ ارباب فن سیر و تواسیع و خیرین
 باب اختلاف و اندکلام برخی از علمای معتبرین فن صریح است در نیکہ دعویٰ نبی بودن و آمدن وحی بر و انشاء
 صدور نیافتہ بلکہ او نہا بر فستی کہ داشت اصیانا از وقوع بعضی سوانح و زبان استقبال اخبار می نمود و چون
 اخبار او واقع می شد بعضی جہال فرمایند انجان می شد کہ این اخبار بطریق وحی صدور یافته شعبی کہ از اجلہ زوات
 اعاوین اہلسنت است و برسلک رفقای او منظم بود از الہین شہرہ افزا زبان جہال این وجہی نمود کہ این امر از
 فراست مومن است و در وقتہ انصاف آوردہ نقل است کہ پیش از رسیدن خبر فتح مختار سیکشت عنقریب ابراہیم
 بن مالک شتر مخا الفین غالب آمدہ سر این زیاد و حصین بن نمیر و فلان و فلان را بکوہ خواہد فرستاد و جمعی
 از اجلہ آن دیار صدق قول مختار را مشاہدہ کردہ گمان بروند کہ برومی نازل میشود و شعبی با ایشان گفت کہ اگر
 عقیدہ فاسدہ رجوی کنید کہ انحال بن حکایات ناشی از فراست مومن میباشد نہا خبر رسول اللہ فرمودہ کہ قرآن

الاخیطی انتهى و مرزبانی از کتاب الشعر آورده که مختار را غلامی بود که جبرئیل نام داشت و در محاورات خود میگفت
 که جبرئیل من چنین گفتم من با جبرئیل چنین گفتم هر دو هم از غلامان و تابع می شدند مؤید این قول است که مخدوم
 و همین باب و رفاذه دوم مرقوم نموده که در اصطلاح برخی از غلامان فقط جبرئیل بر واقع نویسنده طلاق میکند
 و لا مشاققه فی الاصطلاح و لا فی القسمة بهذا الاسم و شیهه جبرئیل و میکائیل در اهل اسلام شایع است نه شیخ
 جبرئیل المکرمی تلمیذ نووی شیخ یاضی و ابوطالب محمد بن میکائیل بن سلجوق اول الملوک السلجوقیه و این تسمیه
 مستند از دعای الوهیت نیست چه درین جزو زبان شایع و ذائع است غلامان را همیشه و آخر اسباب و تفسیر
 و نسب و قطعات آن موسوم می سازند و هیچیک از صاحب غلامان موسوم باین اسامی و دعوی شایسته نباشی بلکه دعوی
 سلطنتی که این بادشاهان عظام غلامش باشند نمی کنند مگر اینکه مرض مایه لیاقت پیدا کرده باشد و متصل است که افشا
 این بغوات اعدا و مخالفین مختار را قتل نموده شایع و ذائع نموده باشند تا باین حلیه سلطین را بر تنمال و استیصال
 او را غلب گردانیده او را استیصال سازند و مختار باد و صاحب خروج مرز و کار غدار طریق جدال و شقاق مسلک
 داشت یکی از آنها عبداللہ بن زبیر بود که شهادت روز در اسلام از مختصرات جناب ابودیهت بیان فرموده است که
 چون ام المؤمنین هاجره صدیقہ بصیرت به به نهضت فرمود و عسکر انتخاب بر لب جواب رسید سگان آن مکان
 اغار صیاح و نباح نموده ام المؤمنین از نام آن آب استفسار فرمود و چون تحقیق پیوست که آن آب جواب است
 فرمود انا اللہ و انا الیہ را چون و حدیثی که از سرور کائنات شنیده بود و بیا و خ آمد که آنحضرت فرمود و کوی پیغمبر
 زنی از زنان خود را که سگان جواب برو با لنگ کنند ای حمیرا ترسان باش از خدا از اینکه آن زن تو باشی و در مردم است
 مصمم فرمود عبداللہ بن زبیر جمعی از اعراب را بوطایا مخصوص گردانید تا نزد معاویه گواهی دادند که این مشقی
 زگیل است نه جواب و اول شهادت روز که در اسلام واقع شد آن بود و صدیقہ را خاطر برهنه دوم قرار نیکو گفت تا
 عبداللہ بن زبیر که بر شام لشکر بود از عقب تاخته خود را و مدیان سپاه افکند و آوازه در انداخت که ایک علی ابن
 ابیطالب رسیده مالیه از بیم محافظت و تطرق آفت مراجعت نشو است نه خود چون صدیقہ دلیل را طلبیده تا
 بار دیگر از تحقیق حال استطلاع نماید بلکه جواب داد که دلیل از انفعال آنکه راه غلط کرده باز گشت کنه اتی ^{الصفی}
 و غیره و دوم عبدالملک بن مروان را خواندنی امیه که در کوفه و ترویرانی ابلیس تپلیس بودند نظار و سپید است

شخص عبد الملك و سپهرش که در مکه و غزوه و ترویر گوی از اسلام نشدند و چون بود و در روضه العنا آورده و از اسلام
 اول کسی که در عهد الملك بود چنانچه گذشته شد بن عمرو بن سعید که در تم زده ملک بیان گشت و صدق این قول است
 و اول شخصیکه از سلاطین اسلام بخل در زیاد بود و وی را از بیت مساک شمع الحجاره می گفتند و نخستین کسی بود که
 از امر معروف نبی کرد و چون بجزای قتل بن زبیه پدید آمد و در بالای منبر رفت گفت کایا مونی احد بقوی الله بعدی
 هذا الاذیت عنقه انتهى مختصم آنچه از این بدین و ترا سیخ انخلطه آورده من الکلبه قال کان مردان بن
 ولیم الله بن سعید الحاص بعد ابیه مصنفه عبد الملك کان اول من فی الاسلام اتفق بالجلالین کرده و مکار و زور
 فرقه عذار بعدی است بعد نیست که این قهوات را بر مختار را بر سر آید مشهور و زنده باشند و در روضه العنا می گویند که
 عبد الله بن زیاد مختار را بعد شهادت به سر آمد و طلحه و زبیه گفتند تو دیروز با مسلم بن عقیل اتفاق نمودی امروز
 تیر و من از محبت علی و اولاد او منیر بن ابی نضار است من بواسطه من رسول الله الیهیت او را و به ت و دارم او را
 مسلم بن عقیل بگینا هم و ایک شمع که نه عمرو بن عریض می دانند که من و زان از این پنج خانه بیرون نمی آید عمرو
 شرم داشت که در مجلس چنین گواهی دهد که مختار کشته کرد و بیکه گفت اعدائنا لا میر دست مختار ازین تحت میرا
 و سیاست او تمیل نمی باید کرد و چندی کسی است که درستی و صاف بولایت عراق و شام همان خالد بن ولید بود
 و نواب بن عمرو بن حریث عبد الله بن زیاد و از به قول مختار و برگزشت اما او را نیز بدان فرستاد و بعد از قتل بن ابی
 امام حسین مختار بن درایه را پیش عبد الله بن عمر بن الخطاب که صفیه خواهر مختار و رفیق کجاست داشت فرستاد
 و احوال خویش باز نمود و احساس کرد که در استخلاص و اتهام فرایند بن ابی طالب مصفی به یاد رتبه پیش پدید
 مسمونش اند که ابن زیاد مختار را که بیان من و از خویشی و قراحتی میبویاست بی سیدی گفته برزدان بازو داشته
 است اکنون آفتاب من و بی تا او را از جنس بیرون آید و چون فرید به حسب مقتضی وقت از مختار جدا
 بن عمر مختار و جابر بن سعید داشت باین زیاد پیام داد و مختار را سلطان الحجاز کرده اند عبد الله بعد از استماع فرمان
 نیز مختار را از زندان بیرون آورده پیش خود طلب داشت و ابی می گفتند با سه نفره صافت و او را اگر بعد از
 روز پنجم من در کوفه بخواهند گردنست نیز مختار را ز کوفه به روانه آمد روی چنانچه آورد و بعد از آن می فرماید که مختار
 و ظهور بی اتفاقی و عدم ایثار معاویه از طرف عبد الله بن عمر بن خطاب را باین نیز گردگون کرده با خود و تسار داد

که بر روی خرمج کند و کوفه در آمد و با نفسیت اشتغال نمود و عمر بن سعد بن ابی وقاص عجل الله بن یزید انصاری
 که از قبل عجل الله بن زید والی آن ولایت بود از روی شفقت و نصیحت گفت که مختار باین شهر آمده فتنه کرده
 جمعی از شیعه با و ترویج نمایند من از فساد او ایمن نیستم مصلحت آنکه او را در حبس باز داری که روی بیرونی آنرا
 ندانسته باشد عجل الله بن زید و ابراهیم بن محمد بن طلحه را گفت تا مختار را در زندان کود پس طایفه از اهل کوفه اختار
 استخلاص با عامل کوفه نموده در بهاجابت یافت مختار کوفه آزرده خاطر از پیش روی بیرون آمدند مختار بار دیگر
 انتخاب عجل الله بن عمر بن زید و خواست کرد که تارخ عجل الله بن زید و ابراهیم بن محمد نوشته در استخلاص او
 اخبارت فرماید انجناب سؤل مختار را سبذول گردانید نامه باین عنوان بایشان نوشت که اما بعد شما خوشی پیش
 مرا اختار می دانید میوتی که مرا با شما است التماس منیام که چون نظر شما بر مکتوب من افتد بی تاخیر و تسوین
 دست از بازو دارید تا هر جا که خواهد بود و باشد چون نامه انجناب عجل الله بن زید و ابراهیم رسید مختار را سوگند
 داده اند و ندان بر آید زندان تنقی بلخصه از عبارات مذکوره با حسن و چه روشن گشت که مختار واسطه داره اهلان
 حضرت عمر بن الخطاب است و سبب ربائی او از قیدی صوبه داران یزید و عجل الله بن زید عجل الله بن
 عمر بوده اند اباب سیر و اباقاویل شیعه منتسبه مختار با هم اختلاف دارند کما مر آنهائیس بحالت اختلاف و استنفا
 سکوت در باب مختار اولی و النسب طرفه انیکه در باره یزید احتمال توبه بر زبان می آید و در بیان خود را از اطنین و ملا
 اکن پلید باز می دارند و مختار بوجه قلع و قمع دشمنان ابلهیت دل تنگ گردیده بلا محابا او را منسوب به کفر و
 ضلالت می نمایند بین تفاوت ره از کجا است تا کجا تبدیل قول و اول کسیکه در اسلام رسم ماتم عاشور را بر
 مختارست در غیر منع است چاول کسیکه نهای نوحه و غمخیز و عزاداری حضرت سید الشهدا علیه السلام گذشت
 بنا بر آنچه از کتب تاریخ دریافت میشود سلیمان بن صردمها با است چنانچه حکایت گرفته الصفا فرموده چون هلال
 محرم سال مذکور شد سلیمان بن صردمها کوفه بر آمده بحلیه را لشکرگاه ساخت بعد از چند روز از بحلیه کوچ کردند بعد
 از قطع منازل و طی مراحل چون قریب بقبر امیر المومنین حسین رسیدند با هم گفتند که سزاوار نیست که بیعت و بار
 حسین را برویم و دست در دامن توبه و انابت زده از روان او عذر خواهیم و انگاه بمقصد شتایم این سخن گفته
 متوجه تربت مطهر انحضرت گشتند چون چشم ایشان بر مرقد منور حضرت امام حسین افتاد از اسباب فرو آمده

اضطراب و بقراری آغاز کرد و فغان و زاری با وجہ آسمان رسانیدند انتہی **قال** اور اصل میں یہ سب رحمت
مخسوسہ کی ہیں کہ وہی اپنے بزرگوں کی مصیبت میں ماتم واری اور نوحہ زاری کرتے ہیں اور یہ کہ پڑے پہنتے
ہیں اور نصاریٰ بھی معمول ہے کہ جب ان کے یہاں کوئی مرنے والا ہے تو سیاہ لباس پہنتے ہیں اور حضرت عیسیٰ علیہ السلام
کی شکل سولی پر دہرنے کی جسکو علیہا کفنے میں وہ بنائے ہیں کہ اسکو دیکھ کر حضرت عیسیٰ کو واقعہ پریم اور سچ کر گویا
انجام یہ تعزیر ہے کہ اپنے پیغمبر کے غم اور مصیبت کو یاد کر نیکی واسطہ یہ صورت مقرر کی ہے مسلمان کو لازم ہے کہ شام
کھارے آگے سچا دے اور ان کے کام آپ نکرے کیونکہ حدیث میں آیا ہے جو جس قوم کی شامت پکڑے وہ اسی قوم میں
درستین اسچا فادہ نمودہ مروود است سچد و جادل آنکہ لاسلم کہ رسوم محوس چنان چنین ہستند من
ادعی فعلیہ البیان دوم آنکہ شکل حضرت عیسیٰ علیہ السلام نصاریٰ نصب ہی کنند و جو قصد با گروا بالانصب شکل
سبطل قول مخاطب است و اگر کد امی از نصاریٰ شکل حضرت عیسیٰ نصب میکرد و باشند قیاس تعزیر بران قیام
مع الفارق است چہ در تعزیر تصویر و شکل جناب امام حسینؑ بھینہ نمی باشد سیوم آنکہ چون در مذہب اہل سنت
برای تعزیر تسوید لباس مروان را مکروہ و زنان را لباس فیہ کحافی قنادر العالما لگیری پس تشنیع بران عمل
و سچا چہ ارم آنکہ مولوی ابو البرکات رکن الدین محی الدین تبراب علی در رسالہ درک المآرب فی آداب اللحنہ
والشواری می فرماید در حدیث آمدہ ہر کہ مصاب سیاہ کند بز قیامت روی او سیاہ خواہد شد و سچای دیگر
می نویسند کہ ابو بکر و عثمان و سعد و عبد الرحمن رضی اللہ عنہم خضاب سیاہ می کردند فالجواب الجواب سچم آنکہ بالغیر
و التسلیم در تعزیر داری مشابہت کفار است مگر چونکہ مطلق مشابہت ممنوع نیست بلکہ مفید است بدینیت فلما
باس فیہا چنانچہ در رسالہ غایۃ المرام بہ صفحہ ۱۰۷ نوشتہ کہ مولوی اسمعیل نے نور العینین میں بدلائل قطعہ
ثابت کیا کہ مشابہت اوس صورت میں منع ہوگی کہ نیت مشابہت کی ہو اس لئے رفع یدین کو باوجود مشابہت
روافض کے جائز لکھا۔ انتہی فاعتبر وایا ولی الانصار **قال** اب ای مسلمانو تمہاری خدمتین یہ حضرت
کہ جب تم ایسے کاموں کی مناجی اور تعزیر کے برائے سب طرح سے دریافت کر چکے تو اب تمکو لازم اور فرض ہے کہ عبت
اور گمراہی سے باز آؤ **قول** و بستین از بحث ما بہد کالشمس فی رافدہ انمار واقعہ گشت کہ گریہ زاری در
مصائب جناب فاس آل عباس علیہ التوۃ و التنا موجب حصول رضای جناب باری و اتفاقا مجلس راسی تذکار و تامل

مذکورہ باعث قواب اخروی و دنیا ساختن تعزیر امریست مباح و ذریعہ است برای گریہ و بکا کما لا یجفی لیسبیل
 معارضہ سیکویم کہ انعقاد و محفل سیلا و شریف بدعتہ مذمومہ است کما اعترف بہ الفاکہانی من متاخوی لما لکیتہ
 و قیام بوقت ذکر سیلا کہ حضرت صلعم امریست کہ انور رسم آن در کتاب وسنت پیدا نیست کما قال نصیر الدین
 البہانی پس بعد دریافت بدعت و قباحت امور مذکورہ اہلسنت را فرض و واجب است کہ از ضلالت و اضلال
 باز آیند و باہر بدعتہ ہمنوا حدیث خدیفہ عمل خود را غیر مقبول در گاہ رب الفخرت سازند **قال** اسدین دونائہ بین اول
 دنیا میں ہمالہاں ترقی مال خراب اور زیر باری اور قہداری سے بچو گے دوسرے بعد مرتبہ شریعہ کی مخالفت کی سبب سے
 عاقبت کوتاہہ کر دے گے **اقول** وہ سنتیں بالاعلیٰ تھارے درمقاہ شرح مشکوٰۃ تراویح را از جملہ بدعات فہم وہ
 و اہلسنت در برابرہ رمضان باو کہ تراویح بجا قہ عام قیام می نمایند و در ان چند بدعات و دیگر می اقرانید از انجملہ
 است اجرت گرفتن و داد ان بنخواندن قرآن بمید و تقسیم کردن شیرینی بوقت ختم قرآن حمید و روشنی نمودن در
 مسجد بنشب آخر رمضان و تعنی کہ عادت اکثر حفاظ این فرقہ بر تعنی قرآن جاری گشتہ و ان فی البدیہ از حجاب کما
 است پس اہلسنت را باید کہ یک ذرہ انماحتنہ فرمودہ از بدعت خود را محفوظ دارند ترک بدعات سورت فائدہ است
 اول آنکہ در ہر سال مال صنایع بخوابد شد و م آنکہ از وعید من و قرصاحب بدعتہ فقدا عان علی ہد ص
 الاسلامی خواہند شد سیوم آنکہ ہمنوا و کل حدیث ضلالہ و کل ضلالہ فی الدنار تراویح این تراویح کشان
 کشان ہر سوی تاری بر ہذا نق مخاطب سجات ترک آن بموجب ارشاد نبوی صلعم من تمسک بسنتی عند فساد
 اصیۃ فلہ اجر ما نہ شہید روی و غیر ہر بدوی خواہند و **قال** او را ساکنا خیال نکرنا کہ اگر ہم بی باتین بدعت کی
 چوڑ و نیگہ تو لوگ ہم پہلے اور مبتنان کر نیگہ اور برادر یکہ نادان لوگ نہ نیگہ بہلا صاحب خدا اور رسول اور
 امام خلقت کر لہن اور ملاست سوئے بچ تو ہم مسلمان بچا سے خلق کی زبان سے کب بچو گے **اقول** استعبد
 شان تراویح کہ با حقان حضرت عمر و ملا علی قاری بدعت است و محفل سیلا و شریف و قیام بوقت مولد انحضرت صبر
 فاکہانی و نصیر الدین برہانپوری و مجدد الف ثانی بدعت مومہ بودہ است اولیاء مخاطب را باید کہ در ترک بدعات
 مذکورہ از ملاست خلافت پر و انکروہ پیروی خدا اور رسول خدا و خیرین را بموجب سجات اخروی انکار و نارضایتی
 عمر و بکر را بچوی نہ شمارند **قال** خدا اور رسول کی رضامندی پر نظر رکھنا چاہیے اور ان کی ناخوشی ہونا اور ان سے

لے سے خوف نہ کمانے کا آخر دنیا سے جانا ہے اور اللہ اپنے مالک اور خالق ہی کو منہ دکھانا ہے پیغمبر خدا نے
 فرمایا ہے من قتلک بسنة عذنا امة فلہ اجر شہید **ت** یعنی جو کوئی چنگل مارے اور عمل کرے میرے
 سنت پر میری امت کے فساد کی وقت تو اسکو سو شہید و نکاح ثواب ہر وقت یعنی شہید اسے کہتے ہیں جو اللہ کی راہ میں
 زخم اوتھاوے اور جان سے مارا جاوے اور ایسے زانیین کہ ایک جہان رسومات بدعت میں گرفتار ہو اور بدعت
 بجا لائیں ہر کسیکو عار اسوقت سنت پر عمل کرنا گویا جیتے ہی مرنے کے ایک عالم سے لڑنا اور ہر دم تیرا تو دلوار
 طعن اور بلاست ہو اچھا تو گنا کرنا شہید بھی اکیلا مرنے ہے اور یہ شہید روحی ہر دم لائے بہتر ہے اسواسطے اللہ تعالیٰ
 ایسے مجاہد کو ثواب سو شہید کا عطا کرتا ہے اب سمجھو کہ جب ایک شہید کا اسقدر عظیم ثواب ہو تو سو شہید کا کیا
 سبب ایسی باتوں پر اہل ایمان کو جان دینا سزاوار ہے نہ جائے طعن اور خوف نان اور لوگ دنیا کی واسطے کیا
 کج محنت اور بلاست اٹھاتے ہیں ہم تو محض خدا کی واسطے بتاتے ہیں اور جو اسپر بھی سمجھو تو بہتر ہیں ہمارا اور
 اپنا سرکہ و سوت قریب ہو شکر کلیہ قرین سجاوینکے **اقول** تشک بہ سنت امر و گیارہ است و مرجہ بودن
 بدعت حسنہ امر و گیارہ مولوی سید رون احمد صاحب در رسالہ غایت المرام صفحہ ۹۴ ہی فرماید یہ حدیث مشکوٰۃ
 بسنة عذنا امة فلہ اجر مائتہ شہید مفہوم اوس شخص کی ہے کہ ایک شخص جو افاق سنت کو عمل
 کرتا ہے اور بعض اشخاص اوس فعل سے مانع ہوتے ہیں اور خلاف اوسکے کرتے ہیں مثلاً نماز تراویح ٹیپتا ہو نکاح
 کرتا ہے اور بعض لوگ بہ سبب اکرام طلبہ و دفع تکلیف کے مانع اور تراویح یا ب سبب فساد زمانہ کے مانع نکاح مستحب
 سے ہوں تو اوس شخص پر کہ شیخ سنت کا ہو گا ثواب سو شہید و ن کا ہو گا اور اس جگہ ایسا نہیں ہے کیونکہ محیب
 الی دلیل سنت کی شہرہ چھوٹ یا کراہت قیام معمول پر نہیں لایا ہے فعل سلیح کا نام سنت نہیں ہے اور سنت
 کا نام نہیں ہے کہ ایک فعل کو رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نے یا صحابہ نے نہ کیا ہو اور کوئی محدث شرعی اوسکے کرنے پر لازم نہ
 آیا ہو اور یہ امر صریح البطلان ہے اسواسطے کہ اجماع و قیاس اصول شرعیہ سے ہے اور اجماع و قیاس و تین امور میں
 غالباً ہوتا ہے کہ زمانہ انحضرت معلوم و صحابہ میں معمول نہواں و مرجہ فی الکتاب والحدیث نہواں و استحسان کہ نہ ہواں
 بلکہ کتب فقہ میں ہے باطل ہو جائیگا انتہی الحدیث کہ باعتراف اہل علمہ مخاطب و مرجہ امور جہاں شہادت بحصول نہ ہوتی
 بلکہ بالبدیہ و در مافقت کر یہ بہ صاحب جناب امام حسینؑ و انقاد مجاہدین فرقتل انحضرت یفصح اوقات نمودن

پرسیدند گفت پیغمبر صلعم را در خواب دیدم کہ دست مبارک خود بالا کرده بود و شمشیر و دست داشتہ ترکیب
 آنحضرت قطعی افتاده بودہ کسان تمام الان حسین علیہ السلام ندبوج ساختہ چون قطرش بر من افتاد و سبب من
 کرد بواسطہ آنکہ شریک لشکر تالان حسین علیہ السلام شدہ بودم صلی از خون حسین و چشم من کثید چون رقت شدہ
 انجی گشتہ میبار شدیم انتہی و عبادت مذکورہ نص است بر نیکو در مکان مقدس و تر و اشخاص مقدس و در جاکت
 بیج انبیاء و اوصیاء و روح عزیزان انبیاء و اوصیاء می شود و تزلزل ملک و ادراج انبیاء و اوصیاء و روح مقدس
 و دیدیم آنکہ در رسالہ غایۃ المرام جعفر ۱۰۳ - نوشتہ کذا ہے کہ ذکر اللہ تعالیٰ اور رسول معلوم کما حسن محضر
 میں ہو و ان خود اللہ تعالیٰ ہشتین ہوتا ہے اور فرشتہ حاضر ہوتے ہیں اور تصور آنحضرت صلعم کا ہوتا ہے
 روح نبی کریم حاضر ہوتے ہیں کما ہونی فتویٰ علماء مکۃ المنقولۃ اتفاقاً فی ہذا الکلام فی مسئلۃ الغیام
 و ان سبب مغفور ہوتی ہے اور حاجات او کی بیاعت برکت بر آتی ہیں اور محض استجاب دعا ہے انتہی و کذا ہے
 است کہ ذکر الہییت آنحضرت صلعم میں ذکر آنحضرت است و این معنی از غایت طور محتاج دلیل و بیہ نیست
 مگر بنا بر اطمینان قلوب ناظرین قبل یک عبارت انکشاف ہو و در ترجمہ صواعق محرقة آورہ چون حق سبحانہ تعالیٰ
 و نیار البطلین حضرت رسالت نبیہ صلعم اقرید و دام دنیا را بدوام آنحضرت و الہییت حضرت قرار دہیہ کہ الہییت
 در چند غیر کہ از امام رازی جعفری از ان روایت کردیم سادی آنحضرت شد و دلیل دیگر آنکہ در حق انبیاء و سرور
 اللہ اللہم اھم منی وانا منہم بار خلا الہییت از من اند و من از انیشا من انتہی و لغنہ ما قال لشافع الالبیع ذی عنی
 و ہم الیہ وسیلۃ و ان جمیع اعطی عذابہ بید البین صحیف غنی سیوم آنکہ در رسالہ غایۃ المرام
 جعفر ۱۰۱ - نوشتہ از حق تعالیٰ نے اطاعت اور نافرمانی رسول مقبول کی اطاعت اور نافرمانی اپنے اور
 ذکر رسول کریم کا معنیہ ذکر انہا فرمایا ہے اور کتب احادیث و سیر میں متواتر آیا ہے کہ جس مجلس میں مسلمان
 ذکر خدا و رسول کرتے ہیں فرشتگان انہی حاضر ہوں کہ او پر سایہ کرتے ہیں اور ان تمام حاضرین میں اور انکے
 مقبول دعا کرتے ہیں اور فرشتہ ان کی پیجا حق تعالیٰ کرتے ہیں اور ان مسلمانہ نکور محبت انہی احاطہ کرتی
 ہوا و گناہ انکے زائل اور درجات انکے مرتفع ہوتے ہیں اور جس مقام پر وہ ہو چکا ہوتا ہے تو بلکان سبب
 پیجا آنحضرت صلعم حاضر ہوں کہ عرض کرتے ہیں کہ فلا نے شخص نے درود پڑھا اور یہ بھی حدیث قدسی میں آیا ہے

کہ حق تعالیٰ نے فرمایا انا جلیس من ذکر نے یعنی میں ہمیشہ اس شخص کا ہون کہ مجھ کو یاد کرتا ہے کذا فی
 شرح سفر السعاده لمولانا الحدیث الدہلوی رحمہ اللہ و بوم اتحد و ذکر الہیت با ذکر آنحضرت مسلم
 و یحییٰ بن قباہل ذکر الہیت می توان شمر د و ہو المطلوب و من ادعی التفرقة فاعلم الہیان چہ سارم نگہ
 ابو الہیث سمرقند سے در تہذیبہا فلین آوردہ و عن النبیؐ انہ قال ما جلس قوم ینکون انہ الا فادام
 صناد من اللہ انہ یومہ فی بدلت سجناتکم حسنات و غفر لکم جرمکم و ما قعد علیہ من اہل
 الا عن ربکون اللہ تعالیٰ ہم عدا من الالاکہ محصل ترجمہ اش ایکہ براسے ذکر کنندگان حق تعالیٰ
 فرستہ شد می کند کہ ہر غریبہ کہ گناہان شامتہیل شدند بحسنات و پناہ مغفور و ہر ورستہ شدید ہر ورستہ
 زمین پران ہر قدر کہ ایشان جمع کردیدہ و ذکر حق سبحانہ تعالیٰ می کنند ہان متدار فرشتگان کثرت
 آن کردہ می شوند از انج و بالبدایت معلوم ہر قاصد وادانی است کہ ذکر رسول مقبول و الہیت آنست
 صلعم واقعہ ذکر است فاعتبر و ایا اولی الابدان پنجم اکہ شاہ عبدالغفرید و ہوسے ہر چہ و شہید
 و عشرہ محرم تہجد خود و یکروز و عشرہ محرم بحضور شاہ عالم بادشاہ و بعد شش ہر حضور سید اکبر شاہ
 درۃ لہ و سید مجلس جمع کردہ تذکار شہادت حضرت امام حسینؑ می کرد و دیگر ملہار نامہ را این حضرات
 در مساجد بر سر منبر یا موجود گئے ہر بار با حلاق تذکار مصائب انبیاء علیہم السلام و اوصیاء امامتہا علیہ السلام
 و خلق کثیر و ران جمع کردہ و از اسے می گفتہ باوصفت ہاری ہودن عادت نہ کور انکار اعتقاد مجلس
 تذکار شہادت بناب خاص آل عبا علیہ التحیۃ و التنا و شہدون آن از جملہ بدعات ناشی از تعصب و عناد
 کلا لا یخفی علی من لدانی درایۃ تشسم اکہ چون با اعتقاد اہل سنت و جماعت و روات بابا
 جناب سرور کائنات صلعم جملہ کمالات سوار شہادت موجود و ہونند و ابن کمال عظیم بواسطہ جناب بنین
 علیہا السلام گو یا عینیہ تذکار اوصاف جناب خاتم النبیین تاج المرسلین است و شہادت جبر سے را کہ
 نصیب جناب مظلوم کر بلا گردیدہ باتمہ و اشتقن گر ہو و حزن و اہیم و ذکر مصائب ہولناک و دین است
 تا قیام قیامت لازم است و التذکار لازم لقتہ و لازم لازم لازم چنانچہ فاضل و ہوسے و رطل
 خود آوردہ لکن بقول کمال محصل لہ بنفسہ ہی الشہادۃ فاقتضت حکم اللہ تعالیٰ ان یلحق ہذا الکمال العظیم

سائر کمال الله سبحانه فاستجاب له الحسين عليه السلام فاجابها على افضل النيات وجعلها امرين الاول
 رخصين كماله ولما كانت الشهادة على قسمين شهادة سر وشهادة علانية قسمت عليها فاختص السبط الاكبر بالقسم الاول
 واختص السبط الاصغر بالقسم الثاني ولما كان منبئ امره على الشهادة والاعلان ازل اوله في الوحي على شأن جليل عظيم
 وغيره من الاماكن ثم بتعيين المكافئة وتعيين الزمان وهو اسر السنين ثم اشتهر امره واعلن ذكره على
 لسان الجبرائيل كره الله سبحانه في سفره الى صفين ثم لما وقعت امة الشهادة اشتهر امرها بافلاک التراب
 دما وامطار الدم من السماء وهتف المهورات بالرائي ونج الجن وبكاهم وطواف السباع حافضا
 لجثته ودخول الحيوانات في مناخرها تلبية لغير ذلك من اسباب الشهرة لطبع الحيوان
 والعابثون على وقعها بل بابقاء البكاء والحنن المستمر تذكر تلك الوقائع الهاشمية
 في امتداد الى يوم القيمة فتمت بلغت من اية الشهرة في الملائكة الاعلى والاسفل والغيث والشهادة
 والجن والانس والناطق بالسموات بقسم الله عز وجل سلامت امة ورسالة تحرير الشرا وتبين جعفر ۲۲
 می نویسد قصه کوتاه چون حضرت امام مرتضی عجلت عنان عزیمت از کوفه بترافت و سائق و قائم
 او قدر کشتان کشتان انتخاب راه که بلا انداخته حال این واقعه شنیدنی و کار گذارے تقدیر
 ویدنی است و به صفحه ۹۲ می فرماید حالا تفصیل اسامی شدائے اهل بیت که با جناب سید الشهدا
 در کربلا شهید شدند باید شنید و سر قصاب غم از دیده پودم و در ماتم این خیار اهل عالم باید بیدار رخ و
 عجزت مذکور و چنانچه می بیند نص است بر نیک شنیدن حال این واقعه و گریه نمودن و در ماتم این
 خیار اهل عالم ضرور است و هو الله وانظروا اليها المنصفون ان تلك العباد لا تصور جليلة على انعقاد
 مجلس العزاء و تذکار صاحب خامس الالعاء و البكاء على سيد الشهداء عباداة لاریفیه و انظرین

به من لایؤمن بالله ورسوله

ويعم الخزاء

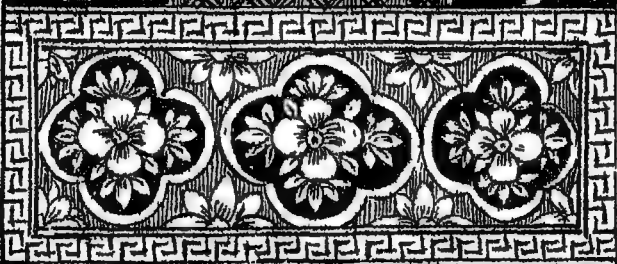
استہار

یہ رسالہ شریف سیف المومنین بلقب بہ کشف الزین فی اثبات
الاعزاز علی الحسین علیہ السلام خاص واسطے مومنین فرقہ شیعہ کے
بیچ مطبع مطلقہ نور کے چھپا فقط

صنایع کمال و فضل خدای عز و جل
برین عالم عین انوار و قیامین

شکرستان خیال

خوان نعمت

در طبع منشوی که شوق طبعین و پیرایه و پیکار و پیکار و پیکار

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلوة والسلام
 على من لا نبي بعده
 وآلته الطيبين الطاهرين
 الذين هم أئمة المرسلين
 في كل زمان ومكان
 بعد ذلك فإني قد كتبت
 في هذا الكتاب
 ما كان في نفسي
 من حبهم وحب آلهم
 وحب ما يحبونه
 وكره ما يكرهونه
 من غير أن يكون
 في ذلك من الغلو
 والاعتدال
 والاعتدال
 والاعتدال

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد از حمد و ثنای رزاقی که ذالقیه علادت پرستان را با لوان حاشی
 کامیاب لذت نموده و تحت پاک آن مقصود و لواک که آنکس من حاشی
 فرموده مخفی نمائیکه پیش ازین چند بیات علادت مشحون و ستمهای که
 مضمون از زبان شیرین بیان این طوطی شاخسار جلای سلف و عند کتیب
 گلای دوستدار خاندان نیشکر شادخوان حسن فرغ غرر سبیل است
 نیشکر خاکنی در کمره سر زده بود و درینو لا بحکیت بعضی از یاران علادت
 شتاق و دوستان هم مذاق که چون شیر و شکر با هم اتفاق و را به
 وفای داشتند بتالیف آهنگ و اخته در قی چند چون ادراک تیر ترس
 جمع ساخته و این تذکره را شکرستان خیال نام گذاشته و تخلص خود طاهر
 بلطف مناسبت و وقتی قرار داده التماس از صاحب طبعان علادت
 شناس آنکه اگر لفظ نامناسب و عبارت خام و بعضی مقام منظر آمد چون کس از
 طعم و موسی از قوام برارند و بجای آن سوا و مناسب تر چون مشک بفاوا
 معطر و اخل نمایند غالب که از حب و اشتیاق شیرینی که درین رساله

از این کتاب
 بعد از حمد و ثنای رزاقی
 که ذالقیه علادت پرستان
 را با لوان حاشی کامیاب
 لذت نموده و تحت پاک
 آن مقصود و لواک که آنکس
 من حاشی فرموده مخفی
 نمائیکه پیش ازین چند
 بیات علادت مشحون و
 ستمهای که مضمون از
 زبان شیرین بیان این
 طوطی شاخسار جلای
 سلف و عند کتیب گلای
 دوستدار خاندان
 نیشکر شادخوان حسن
 فرغ غرر سبیل است
 نیشکر خاکنی در کمره
 سر زده بود و درینو
 لا بحکیت بعضی از
 یاران علادت شتاق و
 دوستان هم مذاق که
 چون شیر و شکر با هم
 اتفاق و را به وفای
 داشتند بتالیف آهنگ
 و اخته در قی چند
 چون ادراک تیر ترس
 جمع ساخته و این
 تذکره را شکرستان
 خیال نام گذاشته و
 تخلص خود طاهر
 بلطف مناسبت و
 وقتی قرار داده
 التماس از صاحب
 طبعان علادت شناس
 آنکه اگر لفظ
 نامناسب و عبارت
 خام و بعضی
 مقام منظر
 آمد چون کس
 از طعم و موسی
 از قوام برارند
 و بجای آن
 سوا و مناسب
 تر چون مشک
 بفاوا معطر
 و اخل نمایند
 غالب که از حب
 و اشتیاق
 شیرینی که
 درین رساله

این کتاب
 بعد از حمد و ثنای رزاقی
 که ذالقیه علادت پرستان
 را با لوان حاشی کامیاب
 لذت نموده و تحت پاک
 آن مقصود و لواک که آنکس
 من حاشی فرموده مخفی
 نمائیکه پیش ازین چند
 بیات علادت مشحون و
 ستمهای که مضمون از
 زبان شیرین بیان این
 طوطی شاخسار جلای
 سلف و عند کتیب گلای
 دوستدار خاندان
 نیشکر شادخوان حسن
 فرغ غرر سبیل است
 نیشکر خاکنی در کمره
 سر زده بود و درینو
 لا بحکیت بعضی از
 یاران علادت شتاق و
 دوستان هم مذاق که
 چون شیر و شکر با هم
 اتفاق و را به وفای
 داشتند بتالیف آهنگ
 و اخته در قی چند
 چون ادراک تیر ترس
 جمع ساخته و این
 تذکره را شکرستان
 خیال نام گذاشته و
 تخلص خود طاهر
 بلطف مناسبت و
 وقتی قرار داده
 التماس از صاحب
 طبعان علادت شناس
 آنکه اگر لفظ
 نامناسب و عبارت
 خام و بعضی
 مقام منظر
 آمد چون کس
 از طعم و موسی
 از قوام برارند
 و بجای آن
 سوا و مناسب
 تر چون مشک
 بفاوا معطر
 و اخل نمایند
 غالب که از حب
 و اشتیاق
 شیرینی که
 درین رساله

این کتاب
 بعد از حمد و ثنای رزاقی
 که ذالقیه علادت پرستان
 را با لوان حاشی کامیاب
 لذت نموده و تحت پاک
 آن مقصود و لواک که آنکس
 من حاشی فرموده مخفی
 نمائیکه پیش ازین چند
 بیات علادت مشحون و
 ستمهای که مضمون از
 زبان شیرین بیان این
 طوطی شاخسار جلای
 سلف و عند کتیب گلای
 دوستدار خاندان
 نیشکر شادخوان حسن
 فرغ غرر سبیل است
 نیشکر خاکنی در کمره
 سر زده بود و درینو
 لا بحکیت بعضی از
 یاران علادت شتاق و
 دوستان هم مذاق که
 چون شیر و شکر با هم
 اتفاق و را به وفای
 داشتند بتالیف آهنگ
 و اخته در قی چند
 چون ادراک تیر ترس
 جمع ساخته و این
 تذکره را شکرستان
 خیال نام گذاشته و
 تخلص خود طاهر
 بلطف مناسبت و
 وقتی قرار داده
 التماس از صاحب
 طبعان علادت شناس
 آنکه اگر لفظ
 نامناسب و عبارت
 خام و بعضی
 مقام منظر
 آمد چون کس
 از طعم و موسی
 از قوام برارند
 و بجای آن
 سوا و مناسب
 تر چون مشک
 بفاوا معطر
 و اخل نمایند
 غالب که از حب
 و اشتیاق
 شیرینی که
 درین رساله

27

برآورد
درین ایستادگی و شجاعت

عبدالرحمان صاحب سرائے
مسکدہ اردو بیچنے والا
نہنڈو قلعہ نقل والا
پنشنڈو

پیشانی از دو طرفت و دیگر از بالا و بعد از آن بالا

شستہ زندان راولپنڈی

مجلس

2

مذکور شدہ علقی و سببی مظنون قیاس خواہر بود لیکن قسم ملتوے
ہمزونی قامت نیشکر
عشق جلائے خاطر پسند
بہ بتیابی شوق ساقِ عروس
بہ نیزنگی لوتر شک بہشت
بحلوائی تر آن فرج بخش جان
بر عنائی خوان آئوان فصل
بخوشبونی شیرہ کا پسے
بانِ رضی چہنجلہ بالگرام *
بحویت او کہ در آب و شیر
بہ مرغی است خندہ رو
نفاوودہ و فری خوش بہار
ندارم سرنیک باور کیند *
بتریاک ہم نیست آشنا
کنون بہ کہ تہید کمتر کنم

کہ از را نیم با و از دلی شکر
کہ انداخت در گردن جان کند
فریندہ صبر و ہوش نفوس
بزوق نبات لطافت شرت
بمقراتھی آن غم تراش جہان
کہ داتم توان شد شاخوان فصل
پسندیدہ شیخ و شاپ و صبح
کہ شبنم نزاکت از دگرد و ام
کہ آن ہر دو باشند زو و لپ پذیر
کہ سوہان مغر نیست زیندہ رو
کہ آن یک لطیف است و این خوار
کہ دارم از و تنگ باور کیند
ہم از تہمت کو کنارم رہا
عزل خوانی بد عا سہر کنم

رويف الف

زهی از ذوق تبریزی زبان محو خلاص
بخسار گلانی بوسه دادن مصلحت باشد
نه تنها شد زبانم گلشکار از وصف شیرینی
بیدین شد سرت صافم بهار تخم ریخار ز
چشمی پستی از تاثیرش پیرش نوش جان کن
دل من از خیال کبری مرسون نگذا
تسا شایم اگر چه پستی تا بد نزاکت با
قلم شد مشکبدر در دستم از جوش متلاوا
که غلبت اندر طو بهای او جوش حرارتها
که دارد خوردن شیر و شکر بسیار حکمت

[illegible]

دانشگاه تهران - دانشکده ادبیات و علوم انسانی - گروه زبان و ادبیات فارسی - ترم اول - ۱۳۹۸

نیست گریان رو سخته موجود بضیافت اگر مرا خواستند ریزنی نقل در حساب بگیر	ما را با خوش است آبلے ہا پرگشت از شکر کا بلے ہا راستی گفتہ ام حسابے ہا
--	--

ن صد کتاب | کرده ام یک ص

رویف تہا ہی فوتقانی

ان جلیت	من از صلاح
---------	------------

۱۹۷۸

چونکہ حق پرست
یادگار
وہیکلہ وادی
سید محمد علی
پیداوار
ایماندار
کتاب طائی
کی شادامت ترکیب
بعد از ان معارف و ادب
نمون میانی

[illegible]

[illegible]

نخستین باب از این کتاب
 نوشته شده در سنه ۱۰۸۰
 در شهر تبریز
 در روز پنجشنبه
 در ماه رجب
 در سنه ۱۰۸۰

این کتاب را در سنه ۱۰۸۰
 در شهر تبریز
 در روز پنجشنبه
 در ماه رجب
 در سنه ۱۰۸۰
 نوشته شده است
 در شهر تبریز
 در روز پنجشنبه
 در ماه رجب
 در سنه ۱۰۸۰

<p>بنا بر این نیست به شیر و شکر لذت در فکر آس و قلیه چه افتاد و عجب که روز رنگ رنگ بود از راه من خاص است به شیر سادل دم سحر</p>	<p>بنا بر این نیست به شیر و شکر لذت در فکر آس و قلیه چه افتاد و عجب که روز رنگ رنگ بود از راه من خاص است به شیر سادل دم سحر</p>
<p>بندیدم نیشکر شد در خیال نیشکر بانبات و قند و تخم روزگار خوش یک جلای کرد از ریاضت او شیر خلق چو بخت است این آن شیر مرغ زون تا کی بود یارب که بایار موافق روز و شب میشود جان پدر خرم زاد و لا و خلف گماست و شند حلوا س تر لبخاخ جلای و ساق عروس چه زیاده سی بودا کبر حوض کردن هاشمی با کباب سپیده دم که جوان سیر و کباب بشادان غم عاشق اگر نمی باشد کسیکه صاحب چتر نیست صافیک مراد کباب چمن است و منتهاش چمن چانه نیشکر از خرمی بخود باله بقرص قند سیه کی رسد اگر چه نبات</p>	<p>بندیدم نیشکر شد در خیال نیشکر بانبات و قند و تخم روزگار خوش یک جلای کرد از ریاضت او شیر خلق چو بخت است این آن شیر مرغ زون تا کی بود یارب که بایار موافق روز و شب میشود جان پدر خرم زاد و لا و خلف گماست و شند حلوا س تر لبخاخ جلای و ساق عروس چه زیاده سی بودا کبر حوض کردن هاشمی با کباب سپیده دم که جوان سیر و کباب بشادان غم عاشق اگر نمی باشد کسیکه صاحب چتر نیست صافیک مراد کباب چمن است و منتهاش چمن چانه نیشکر از خرمی بخود باله بقرص قند سیه کی رسد اگر چه نبات</p>

در این کتاب
 در شهر تبریز
 در روز پنجشنبه
 در ماه رجب
 در سنه ۱۰۸۰
 نوشته شده است
 در شهر تبریز
 در روز پنجشنبه
 در ماه رجب
 در سنه ۱۰۸۰

[illegible]

[illegible]

[illegible]

است. نشو و نما و قیام
از یک آزار است و از آزار دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری
از دنیا و از آزار دنیا دوری

<p>براز نسبی اگر طبع من کند تصنیف چنانچه در غزل فاروقی نظیر دین که گشته است چای چنین هزار شخص</p>	<p>برج کبابی یقین دان که شمر باشد طعام هر چه بود و لایز شمس عیان کن مگر مغافرت از روغن و شکر دارد</p>
---	---

روایت قاف

بهین دوری قد است بر دل مشتاق
 که از افق نبات است طبع من با چلق
 کجا است کالی و لکنه کجا یارب
 که بهر قند و بناغم ز منی مشتاق
 عبت گرفتن تعدا جمع و خرج ز من
 که از انما سببه چه ترسم سببه بیان
 به لائق هست از اجاب نعل شیرینی
 بیانبات فرود آرزو قیما از طاق

رویت کاغذ ناری

دوست دیدم همیشه محبوب جان را سید عالم
شربت ناز از کف محبوبه ام آمد بر دست
ای شربت الناز
باشمالی حال دل پر سید از گمنام شمس
نامیده
خیر مقدم آمدی با اینها و خرنیزه

پروفیسر لادم

در خرقه جلوی تران که باشی بی گسل
پیراندر هم کم نشد شوق حلاوت از دل
گر باشی قدیمیه هم سهره شد عیش کن
جنس هر از ایمان بود درونی یا جلوا بخور

رولف میم

شب منهای مرغ و جانشا کردم
برخ خویشتن ز فردوس کرد و اگر دم
شب بچرخ انجم و در جانشا کردم
بوندی دیگر که قنوج بیا دم آمد

[illegible]

[illegible]

<p>جبرائی که رخ حوادث بی مدانی باشد تهبیدی که بی آلودگی نوازی است چو در شیر و بر بخش ریختی قدری نامل کن محو از شیر و خراج مرده فی الفور تاثیر</p>	<p>که خواهی قند شد ای شکر آشته نخواهد دید و ستایش بسر آشته که تا در وی شود ساری شکر آشته که دار و میکند و وقتی اثر آشته</p>
<p>زنگولات شیرینی نباشد کیسان چری بگیر این کجی خود را من ده آن فرغ را بوصل کاشک شیرینی خود بولش کن و دلگشت تا مقلای جلا بے</p>	<p>که باشد حجه لغز که گوار تر ز بوس همیچ است مہمانی ہمیچ است ہما مہنوزای بی خبر لطف تناو و انہدی دل خجرات را از سیری ظالم چه رجا</p>
<p>نه تنها ہمین خورده ام سچ و تا بے با بن عم چه عم میر سدا ی حرفان بعید است از ده انصا و ہم از نوم اگر چه قرض مقرر فی المحبت گفته اند اما</p>	<p>که در کف نباشد بہای جلا بے کہلی باران بکجو خور و نمانا شوی راضی شان از دوستان قرضی بی علای چہ می ہرسی مرا از عالم مستقبل و ماضی</p>
<p>من اینک با وصال کاشک حال خوشی دارم بجو و جلالی خشک کہ راضی است بسم اللہ</p>	<p>کہ نیک بہت آن بان ساعت میرین رفتی</p>
<p>بہار کاشک خواهی غذا کاشک دارد فرغ ہم بار و رنگ از دید شیر دارد</p>	<p>جمال جان خواهی رخ طلوی تر دارد چنین حسن لطافت جملہ آن شکر دارد</p>
<p>ولی در لطف قند کاشک شیان در کردار و</p>	<p>ولی در لطف قند کاشک شیان در کردار و</p>
<p>ولم دار و نہ میری رشوق و کجا جان</p>	<p>توان در کاپی رفتن کہ اینچہ باید</p>

کدوان سواد فله بشمار دارند
 نامزدانه شود در وقت ناله
 بکرمان نوده و گرام درین راه
 شکر سفید بگویم غلط
 آورده برین مذوق با
 بمقدار لیمو و نان بزنند
 سکر و نوده متداول نمایند و فلفل سیاه
 و داخل دست درین بکن خوب
 مشک و زعفران و داخل بشیر نمایند
 بگردانوی دانه ترکیب نمایند
 موی سیب بکن در سیب سبزه
 کده نم و فلفل بکن در سیب سبزه
 آب و قدری کلاب پسته بزن
 فلفل کلاب پسته بزن
 ۱۴

بنیدیش از هوای گرم فرو خورید تا بماند	کلاب و فلفل موجود است یاران هم بخورید
چند حسانی کند انگس که این دم آب سرد آرد	
نمیدانی وفا و عشق باز با اگر مردم	ز عهد خود که با کل یا پری یستم نمیکردم
ز باز با حلاوت تماشای هم نشنا کردم	ز بهر که بهر بقصد آتیم بود مردم
و گر نکست کو بنیو که او ذوق سفر دارد	
شد است از نقل و کاه که در دل چرخان	بود منت شما سیر بهار این چمن باریان
چه نعمتهای نیست ز بر خوان من باریان	چرا اینکس نیار و بر مراد خوشتن باریان
که با خوبان شهر صحبت شام و سحر دارد	
بقصر که فتوح کان ماه تمام آمد	بدور ما شهبه بریان که نور شیش و نعلام آمد
بشان فتنه خوش قامت که در اقران ما آمد	که کان لذت ای ذوقی سواد بکار آمد
بای قسبه	خداوندش لی یوم التنا و ابا و تر دارد
	شرح جمع بند
مانند می نیشکر داریم	برخ بشور نمک نمی آریم
طوبیایم که شکسته بر می	دور مانده ز نیشکر زاریم
منع شاخ جلایی از از لیم	تا ابد فتنه را سواداریم
بامید حلاوت شکر	فارغ از منت نمک ساریم
ما شمی را بدل می خواهیم	اکبری را بجان خریداریم
بنده جنس و نقد تو با تسم	خادم کس با جبه شکر پاریم
حسب حالی اگر ز ما پرسید	بر زبان این مقوله می آریم
	نیشکر را توان گرفتن دوست
	اصل انجیل حلاوت است

شکر سفید بکن در سیب سبزه
 کده نم و فلفل بکن در سیب سبزه
 آب و قدری کلاب پسته بزن
 فلفل کلاب پسته بزن
 ۱۴

مایه چون مهر بر درخشان است
 برین و شیر میکند احسان
 نوزاد وصف چون تو اتم کرد
 ده چه وانا کسی که غیب چپ را
 به نشد از کباب خاکینف
 پر دلی بود پیش ازین نوبات
 بترقاضای آرزو فروخته

کشته هم رشک ماه تابان است
 هر که بر شکله شکر افشان است
 وصف حسنش نهاد مکان است
 باز با خم چه راز پنهان است
 در دمارا حلاوه درمان است
 با تو اکنون چه شد که عریان است
 این سخن هر صبح گوینان است

میگر را توان گرفتن دوست
 اصل اینجمله حلاوت اوست

که چنین بر حلاوه شیرا
 از رخ فرنی گلاب آمیز
 قند در شیر آبخان شد مح
 من ندادم با و دل خود را
 عیب قند سیه مکن زین پیش
 نیست اول علاج جز است تمام
 راز این بیت فوقیاد ریاب

میگر را توان گرفتن دوست
 اصل اینجمله حلاوت اوست

وقت ابر است خرم از و دیار
 در ره من بهر طرف که روم
 هر که محزون لیلی رفته است
 شیده مسکانه باز گذار
 باید از قند هر طرف میبار
 دشت سودا می آید بود بازار

در دمارا حلاوه درمان است
 با تو اکنون چه شد که عریان است
 این سخن هر صبح گوینان است
 میگر را توان گرفتن دوست
 اصل اینجمله حلاوت اوست
 وقت ابر است خرم از و دیار
 در ره من بهر طرف که روم
 هر که محزون لیلی رفته است
 شیده مسکانه باز گذار
 باید از قند هر طرف میبار
 دشت سودا می آید بود بازار

شیده مسکانه باز گذار
 باید از قند هر طرف میبار
 دشت سودا می آید بود بازار

و

70

—

نہیں

4

三

32

تفہیم شعریہ جامعہ

شب شیرین کلامی از سر درو
زبانم وصف آن دلدار بشنید
زیر جانب محبت و جوی او شد
دلم گفتا چرا نا دیده رویش
جوابش و ادکای از عشق خالی

سر و صفت شکر تو به همیکه و
ز تاب شوق او بر خویش سجید
ز بس مشتاق حسن روی او نشد
بدیشان باشی اندر حبت و جایش
مگر نشد خوان منیت حالی

کامد عشق فاحی نه تنها عشق از دید از بیند
بسیا کین دولت از کف از بیند

جامی

فیات

زود بود دل بر او اندوه را
 نیشکر یاران که از پنج حواری آزاد شدند
 تنهانه ذوق قند و طای و شکر
 محروم حکایم بخدا بیژنه چند ی
 خوش است طالب حلاوت بدید او
 بر آن خوانی که شیرینی نه بیست
 نه در رشته ذوقش زودست یشتن ذوق
 طالب نیشکر بود دل من
 حلاوتی بمن زیاده دادی

دو دل یک شود شکسته کوه را
عاقبت را آسب دندان فرزند
من بنده مرغ غم و حسن مرغ غم
طوطی صفتم ای بهما شیر تو قندی
که اگر جسمم کم آید و چسب بنماید
سر دست تو زبان کوتاه تر به
همینا خواهد شد آخر شکر سنگام بهر
سقط المذنبه
عربی لک اینها انقیم

قطعات

چو برخوان شما شیرینی بقیست
فرغ فرمایدم درخوان لغت

مرا ای دوستان دارید معذور
ریاگیر بود نور علی نور

[illegible]

توبه الایمانیادام رادر
روغن بیان

از روغن صندل و زعفران و روغن بومبک و روغن کدو
دیوسمید و روغن بادشاهی و روغن گلاب و روغن بنفشه
گلاب و روغن گلستانه و روغن لادن و روغن مشک
دادنه و روغن خنجر و روغن شکر و روغن یارو
خاک و روغن صندل و روغن بومبک و روغن کدو
صندل و روغن بومبک و روغن کدو

